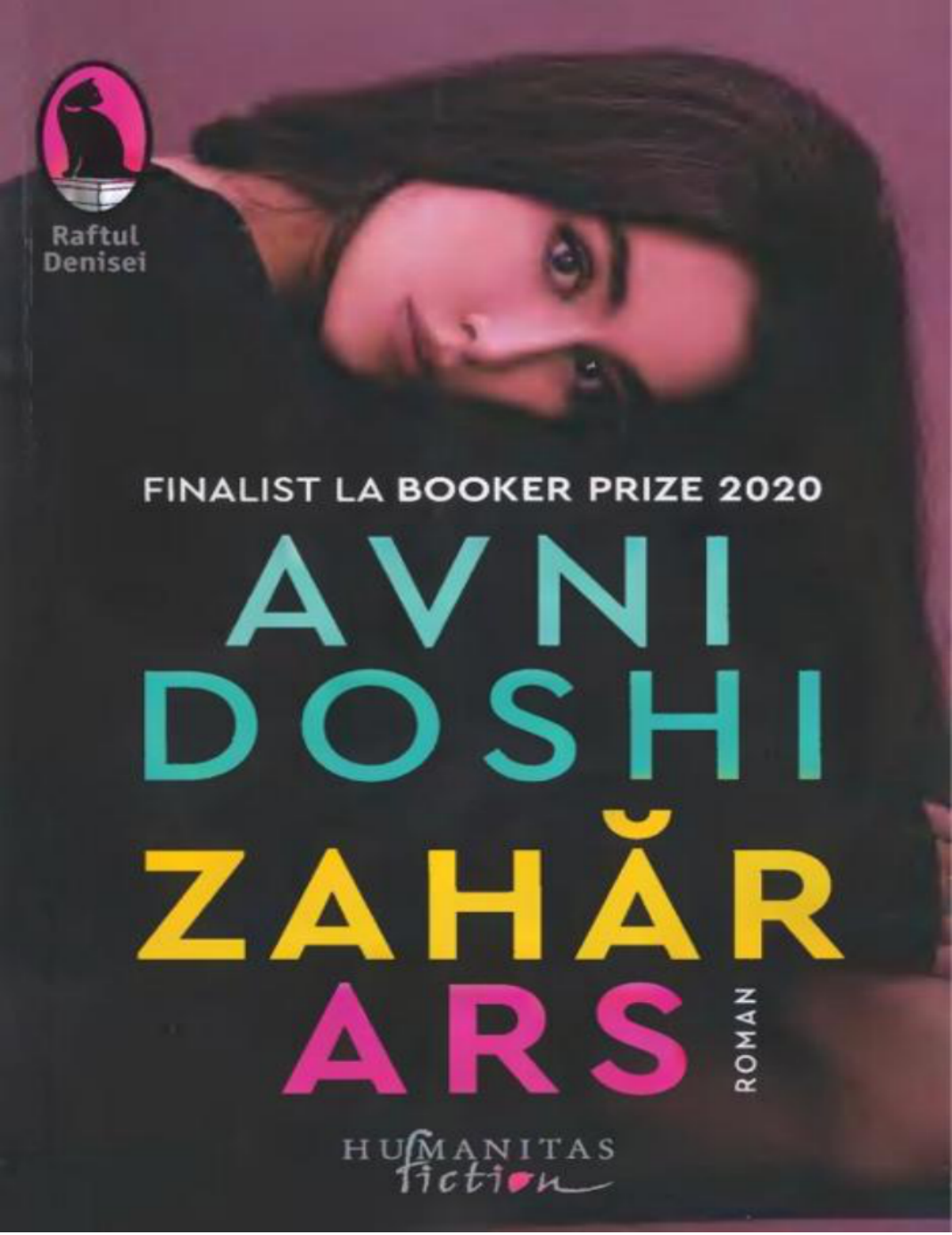
Raftul Denisei
FINALIST LA BOOKER PRIZE 2020
AVNI DOSHI
ZAHĂR ARS
ROMAN
HUMANITAS fiction

AVNI DOSHI
ZAHĂR ARS
Traducere din engleză şi note de ANCA DUMITRU
Humanitas fiction

CUPRINS

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

Mulţumiri

Pentru Nishi, Naren şi Pushpa cea Curajoasă

„Oare rana fiicei se transformă în altceva dacă rămâne netratată?”
Lidia Yuknavitch

1

Aş minţi dacă aş spune că nefericirea mamei nu mi-a provocat niciodată plăcere.

Am suferit din pricina ei în copilărie, iar orice durere pe care a îndurat-o mai târziu mi-a părut un soi de răscumpărare o reaşezare a universului în care ordinea logică de la cauză la efect s-a restabilit.

Dar acum nici măcar nu mai pot ţine evidenţa celor întâmplate între noi.

Motivul e simplu: mama mea uită, iar eu n-am cum să schimb lucrurile în niciun fel. Nu-i pot aduce aminte cum s-a purtat cu mine, nu reuşesc s-o fac să se simtă vinovată. Obişnuiam să pomenesc cu naturaleţe, la un ceai, mici acte de cruzime de-ale ei şi să privesc apoi cum i se schimonosea faţa. Acum, abia dacă îşi poate aminti despre ce îi vorbesc; ochii îi sunt pierduţi departe, într-o fericire perpetuă. Dacă m-ar vedea cineva, m-ar apuca de braţ şi mi-ar şopti: *Ajunge! Sărmana, nu-şi aminteşte nimic.*

Simpatia pe care o provoacă în ceilalţi stârneşte în mine ceva răutăcios.

Am bănuit ceva, cu un an în urmă, când a început să umble aiurea prin casă, noaptea. Menajera ei, Kashta, mă suna înspăimântată:

— Mama ta caută cearşafuri de protecţie, mi-a spus odată. În caz că faci pipi în pat.

Am depărtat puţin telefonul de obraz şi am bâjbâit pe noptieră după ochelari. Soţul meu dormea lângă mine, iar dopurile lui de urechi străluceau ca fosforul în întuneric.

— Probabil că a visat, i-am spus.

Kashta n-a părut convinsă.

— Habar n-am avut că obişnuiai să faci în pat.

Am închis, şi tot restul nopţii nu am mai putut dormi. Mama reuşise să mă umilească până şi-n nebunia ei.

Într-o zi, femeia de la curăţenie a sunat la uşă, la ea acasă, iar mami n-a ştiut cine e. Au mai fost şi alte incidente când a uitat cum se achită factura de curent şi când şi-a pierdut maşina în parcarea de lângă apartament. Asta se întâmpla cu şase luni în urmă.

Uneori am senzaţia că pot vedea sfârşitul, când nu va mai fi decât o nenorocită de legumă. Când va uita să vorbească, să-şi controleze sfincterele şi, până la urmă, să respire. Degradarea umană se mai opreşte sau accelerează, dar nu este reversibilă.

Dilip, soţul meu, sugerează că poate memoria ei are nevoie din timp în timp de repetiţii. Aşa că scriu poveşti din trecutul mamei pe mici bucăţi de hârtie şi le ascund prin diferite unghere ale apartamentului său. Le găseşte uneori şi atunci mă cheamă râzând:

— Nu pot să cred că am un copil cu un scris atât de urât!

În ziua în care a uitat numele străzii unde locuieşte de > peste două decenii, mami m-a sunat să-mi spună că şi-a cumpărat un pachet de lame de ras şi că nu se teme să le folosească dacă situaţia va continua să se deterioreze. Apoi s-a pus pe smiorcăit. Prin telefon auzeam claxoane ţiuind, oameni care vociferau. Sunetele străzilor din Pune. A început să tuşească şi şi-a pierdut şirul gândurilor. Aproape că puteam simţi fumul ricşei motorizate din care vorbea, fumul negru pe care-l sufla afară, de parcă aş fi stat chiar lângă ea. Pentru o clipă, m-am simţit îngrozitor. Cred că este cea mai cumplită suferinţă conştientizarea propriului colaps, pedeapsa de a privi cum lucrurile dispar. Pe de altă parte, ştiam că-i o minciună. Mama nu ar cheltui niciodată atât. Un pachet întreg cu lame, când una singură i-ar fi fost de-ajuns? întotdeauna i-a plăcut să facă scene în public. M-am decis că cel mai bun mijloc de a rezolva situaţia este un soi de compromis: i-am spus mamei să nu dramatizeze, dar mi-am notat incidentul, ca să-mi amintesc să verific dacă avea lamele acelea şi să scap cândva de ele.

Am pus pe hârtie multe lucruri legate de mama: ora la care adoarme seara, când ochelarii de citit îi alunecă pe puntea uleioasă a nasului, sau câte dulciuri de la Marzorin mănâncă la micul dejun – am ţinut socoteala acestor detalii. Ştiu ce înseamnă să eviţi răspunderea şi să netezeşti frumos povestea la suprafaţă.

Uneori, când o vizitez, mă roagă să formez numerele de telefon ale unor prieteni care au murit demult.

Mama a fost genul de femeie care putea memora reţete pe care le citea o singură dată. Îşi amintea tot felul de sortimente de ceai pe care le băuse în casele altor oameni. Atunci când gătea, se întindea după cutii şi recipiente cu *maşala* fără ca măcar să se uite spre ele.

Mami îşi amintea tehnica pe care vecinii Memon[1] o foloseau pentru a ucide capre în timpul Bakra Eid[2], pe terasa de deasupra vechiului apartament al părinţilor ei, spre oroarea proprietarului jain[3], şi cum croitorul musulman cu părul ca sârma i-a dat cândva un vas în care să adune sângele. Mi-a descris gustul metalic şi cum şi-a lins degetele înroşite.

— Primul gust nevegetarian, mi-a spus.

Stăteam pe malul apei, în Alandi[4]. Pelerinii se spălau, iar bocitoarele împrăştiau cenuşa morţilor. Râul mâlos, de culoarea cangrenei, curgea domol. Mami voise să scape de casă, de bunica, de discuţiile legate de tata. Asta se întâmpla într-un timp intermediar, după ce părăsiserăm ashramul şi până să mă trimită la internat. Pentru o clipă, între mama şi mine a existat un armistiţiu, când încă mai puteam să cred că tot răul fusese lăsat în urmă. Nu mi-a spus încotro o porniserăm prin întuneric, iar eu nu am putut citi semnul de hârtie lipit pe parbrizul autobuzului în care ne suiserăm. Stomacul mi s-a strâns de teamă că o să dispărem iarăşi, ca urmare a uneia dintre toanele mamei, dar autobuzul ne-a lăsat în apropierea râului şi, odată cu răsăritul, lumina desena mici curcubeie în petele de petrol adunate la suprafaţa apei. Când căldura a devenit prea apăsătoare, ne-am întors acasă. Bunicul şi bunica erau înnebuniţi, dar mami le-a spus că de fapt nu fuseserăm plecate dincolo de zona în care locuiau. Au crezut-o numai pentru că au vrut să o creadă, deşi povestea ei era puţin probabilă, căci cvartalul unde se afla casa lor nu era suficient de mare să te poţi pierde. Mami râdea în timp ce povestea putea să mintă cu uşurinţă.

M-a impresionat cât de bună mincinoasă era. O vreme, mi-am dorit să-mi pot însuşi această calitate; părea să fie singura ei trăsătură utilă. Bunicii l-au luat la întrebări pe paznic, însă acesta nu a putut confirma nimic – nu o dată adormise în post. Şi astfel am rămas în această situaţie ambiguă, aşa cum avea să se mai întâmple, fiecare ţinând la minciunile sale, convins că interesul propriu va avea câştig de cauză. Am repetat întocmai scorneala mamei când am fost luată la întrebări. Pe atunci nu învăţasem ce e nesupunerea. Eram încă docilă ca un câine.

Uneori mă refer la mami la trecut, cu toate că n-a murit încă. Asta ar răni-o, dacă ar reuşi să tină minte suficient de ’

multă vreme. Dilip este acum preferatul ei. E ginerele ideal. Când se văd, niciun nor de aşteptare nu le întunecă atmosfera. El nu şi-o aminteşte cum a fost o acceptă aşa cum e şi nu îl deranjează deloc să se prezinte iar, dacă ea uită cum îl cheamă.

Aş vrea să mă comport la fel, dar mama pe care mi-o amintesc apare şi dispare din faţa mea ca o păpuşă cu baterii al cărei mecanism stă să cedeze. Păpuşa se opreşte. Vraja se rupe. Copilul nu ştie ce este real sau pe ce se poate baza cu adevărat. Poate că nu a ştiut niciodată. Copilul plânge.

Mi-aş dori ca în India sinuciderea asistată să fie legală, ca în Olanda. Nu numai pentru demnitatea pacientului, dar şi pentru toţi cei implicaţi.

Ar trebui să fiu tristă, nu furioasă.

Uneori, plâng când nu este nimeni prin preajmă sunt în doliu, dar este prea devreme ca trupul să fie incinerat.

Ceasul de pe peretele din biroul doctorului îmi acaparează atenţia. Limba mare indică ora unu. Minutarul se odihneşte undeva între opt şi nouă. Preţ de treizeci de minute configuraţia asta nu se schimbă. Ceasul este o vagă amintire a unui alt timp, distrus, niciodată refăcut.

Secundarul este partea cea mai diabolică – doar el se mişcă, de parcă ar fi mâna unei vrăjitoare. Nu doar înainte, ci şi înapoi – înainte şi-napoi, la intervale haotice.

Îmi chiorăie stomacul.

Un oftat sonor ajunge la mine dinspre cei care aşteaptă, în clipa când şi secundarul se opreşte. Dar face pe mortul o clipă doar, apoi porneşte iarăşi. Reuşesc să îmi iau ochii de la el, însă ticăitul său străbate încăperea.

Mă uit la mama. Moţăie pe scaun.

Simt cum sunetul ceasului se mişcă prin trupul meu, schimbându-mi ritmul cardiac. Nu e un tic-tac. Tic-tacul este ceva omniprezent, un puls, un suflu, un cuvânt. Un tic-tac are rezonanţe organice, ceva ce pot interioriza şi ignora. Ce aud este tic-tic-tic, urmat de un interval de tăcere şi apoi de tac-tac-tac.

Gura lui mami se cască lipsită de formă, ca o pungă de hârtie.

Prin panoul vălurit de sticlă văd un grup de infirmieri adunaţi în jurul unui birou îngust, ascultând comentariul unui meci amical. Ovaţionează, cuprinşi de mândria care emană din felul în care vorbeşte crainicul sportiv. Ticăitul se schimbă iar.

În cabinetul doctorului avem de înfruntat un alt fel de ceas. Pe acesta îl desenează pe o foaie goală, fără însă a pune şi orele.

— Completaţi desenul, doamnă Lamba, îi spune mamei.

Mami ia creionul mecanic din mâna lui şi începe de la unu. Când ajunge la cincisprezece, medicul o opreşte.

— Îmi puteţi spune ce dată este astăzi?

Mami se uită la mine, apoi la doctor. În loc de răspuns dă din umeri, şi o parte se înalţă mai sus decât cealaltă, ceva între ridicare şi spasm. Fiecare semn al degradării ei fizice este respingător. Mă uit la pereţii crem. Diploma doctorului atârnă strâmb.

— Sau în ce an suntem?

Ea dă încet din cap.

— Începeţi cu cifrele secolului, spune doctorul.

Mami deschide gura şi buzele i se curbează în jos, luând forma unui peşte.

— O mie nouă… începe ea, privind în depărtare.

Doctorul îşi înclină capul.

— Două mii, cred că vreţi să spuneţi.

Ea e de acord şi îi zâmbeşte de parcă s-ar mândri cu te miri ce reuşită. Doctorul şi cu mine ne uităm unul la altul în căutarea unui răspuns.

Spune apoi că, în anumite cazuri speciale, se prelevează lichid din coloana vertebrală, dar nu a decis încă dacă mami este un caz special. În schimb îi face tomografii, analize de sânge, îi verifică orificiile şi glandele şi aşază harta creierului ei pe un ecran luminos. Analizează umbre şi modele şi caută găuri negre.

— Are creierul unei femei tinere, insistă el, un creier care face tocmai ce ar trebui să facă.

Întreb care este acel lucru pe care creierul ar trebui să îl facă. Să alimenteze neuronii şi să zumzăie de impulsuri electrice?

Doctorul mijeşte ochii şi nu zice nimic. Muşchii maxilarului fac ca figura lui să pară pătrăţoasă şi marcată de un vag prognatism.

— Dar mama uită, spun.

— Da, este adevărat, răspunde el. Şi încep să detectez o bâlbâială. Doctorul desenează o imagine pe o foaie nouă un nor înfoiat, care ar trebui să reprezinte creierul. Ridică însă creionul de pe hârtie prea repede, iar marginea dantelată nu se închide, de parcă norul ar avea o scurgere.

— Trebuie să ne aşteptăm la un declin cognitiv care se va manifesta prin pierderea memoriei şi schimbări de personalitate. Nu va fi cu mult diferit de ceea ce am observat deja. De ceea ce *aţi* observat deja, precizează el. E greu de spus ce anume mai bagă de seamă mama dumneavoastră.

Cu un creion, începe să sublinieze zonele în care funcţia sinaptică se deteriorează, unde neuronii mor. Norul, de un alb imaculat, începe să pară aglomerat. Acum acea deschidere unde doctorul păruse a nu termina forma era o binecuvântare, un spaţiu pe unde să pătrundă un pic de aer. Neocortexul, sistemul limbic şi regiunile subcorticale sunt trasate cu tuşe dezordonate. Mă sprijin în mâini.

Hipocampul este banca de memorie şi boala asta îi devalizează seifurile. Memoria de lungă durată nu se mai poate articula, cea de scurtă durată se evaporă. Prezentul devine ceva fragil care, peste câteva clipe doar, pare să nu se fi petrecut vreodată. Pe măsură ce hipocampul devine tot mai slab, spaţiul apare altfel, distorsionat.

— Ştiţi să fi suferit vreodată o lovitură puternică la cap? Aveţi idee dacă a fost expusă, pentru perioade lungi, la medii toxice? La metale grele, poate? A mai avut cineva din familie probleme de memorie? Sau afecţiuni legate de imunitate? îmi cer scuze, dar trebuie să întrebăm de SIDA şi HIV.

Întrebările au ieşit din gura lui înainte să apuc să răspund la vreuna şi îmi dau seama că ceea ce spun nu prea are, în cele din urmă, valoare. Procesul acesta de evaluare nu va schimba cu nimic ceea ce am împărtăşit în acest cabinet, iar istoria lui mami nu are nimic de spus în privinţa diagnosticului ei.

În interiorul volutelor norului trasează un asterisc. Lângă el scrie *placa de amiloid.* Plăcile sunt depozite de proteine care apar de regulă în creierul pacienţilor bolnavi de Alzheimer.

— Aţi văzut vreuna pe tomografie? întreb.

— Nu, spune el. Cel puţin nu încă. Dar mama dumneavoastră uită.

Îi spun că nu înţeleg cum se poate una ca asta şi, răspunzându-mi, îmi enumeră câteva medicamente care se află pe piaţă. Donepezil este cel mai popular. Îl încercuieşte de trei ori.

— Care sunt efectele secundare?

— Creşterea tensiunii arteriale, dureri de cap, probleme digestive, depresie. Se uită spre tavan şi mijeşte ochii, încercând să şi le amintească pe celelalte.

Placa de amiloid nu arată aşa rău pe desen. Pare ceva vrăjit, o încrengătură singuratică de fire.

— Tricotează? întreabă el.

— Nu. Detestă orice îndeletnicire domestică. Mai puţin gătitul. Găteşte minunat.

— Păi, asta n-o să fie de ajutor. Reţetele sunt foarte greu de reţinut aşa cum trebuie. Tricotatul, când vine vorba de muşchii memoriei, poate păcăli unele părţi ale creierului.

Ridic din umeri.

— Pot să încerc. Va urî ideea, însă.

— Nimic în ceea ce o priveşte nu mai e sigur, îmi spune. Mâine poate fi o cu totul altă persoană.

La plecare, mă întreabă dacă suntem rude cu un oarecare doctor Vinay Lamba, un medic cu o poziţie importată într-un spital mare din Bombay. Îi spun că nu, şi pare dezamăgit, îi pare rău pentru noi. Mă întreb dacă ar fi fost de ajutor să inventez vreo legătură de familie.

— Mama dumneavoastră locuieşte cu cineva, un soţ sau un fiu?

întreabă.

— Nu. Acum stă singură, îi spun.

— Nu-ţi roade unghiile, zice mami în drum spre casă, îmi pun mâna dreaptă la loc pe volan şi încerc să nu mă încordez, când stânga porneşte aproape automat spre gură.

— De fapt nu-mi rod unghiile, ci pieliţele.

Mami zice că nu o interesează diferenţa dintre una şi > > cealaltă şi crede că e păcat că degetele mele arată aşa, când tocmai cu ele fac atâtea. Rămân tăcută în vreme ce ea vorbeşte tot restul drumului, ascultând nu atât ce spune, cât cum o face, ritmul şi ezitările din vocea ei atunci când nu izbuteşte să exprime chiar ceea ce intenţionează, când greşeşte, când strecoară câte o dojană pentru a-şi ascunde propria nesiguranţă. Îşi cere scuze, apoi spune că numai eu sunt vinovată de greşelile mele, îmi mulţumeşte şi oftează, îşi masează tâmplele. Buzele ei se lasă puţin acolo unde are doi dinţi lipsă, într-o parte a gurii, şi arată de parcă ar fi mâncat ceva acru.

O întreb cu cine vorbeşte, dar nu îmi răspunde. Mă uit preventiv spre bancheta din spate.

În apartamentul ei bem ceai şi mâncăm biscuiţi digestivi, pentru că sunt preferaţii lui mami şi pentru că a fost o zi grea. Îi spun lui Kashta să îmi facă o pastă din miere şi ghimbir pentru că începe să mă usture în gât. Mama rămâne Iară cuvinte în vreme ce dau aceste instrucţiuni.

— Pune şi nişte turmeric proaspăt, spune o clipă mai târziu. O fâşie, nu mai mare ca prepuţul unui bebeluş, e de ajuns.

Îşi presează degetul mare de vârful degetului mijlociu în timp ce spune asta, măsurând cantitatea exactă. Apoi priveşte în jos, spre cana de ceai în care amestecă cu mişcări elicoidale.

— Te rog, nu vorbi de prepuţ, zic, rupând biscuiţii în două.

— Ce-i cu prepuţul? Nu mai fi atât de pudică!

Îşi aminteşte destul de bine cum să mă jignească.

2

Apartamentul ei este de-o dezordine aşezată. Adun conţinutul din trei solniţe în una singură. O colecţie de ziare neatinse zace pe masa de patru persoane din salon. Mami insistă să le păstreze, zice că într-o zi o să le citească.

Răstorn nişte linte verde de la piaţă într-o tavă de metal şi încep să separ boabele de pietricele. Kashta încearcă să-mi ia tava, însă o dau la o parte. După ce termin, trec la fasole, aşezând-o după culori verde kaki, maro, bej. Mami se uită la grămăjoare şi dă din cap. Îmi trosnesc încheieturile şi-mi văd mai departe de treabă. Ştiu că nu va conta odată ce vor ajunge toate în oală, dar dacă încep ceva, nu mă mai pot opri; nu mă pot opri din a căuta diferenţe, nu până nu sunt toate acolo unde ar trebui să fie, codificate, înconjurate de propriile familii.

Mami picoteşte pe canapea şi pentru o clipă îmi pot imagina cam cum va arăta când va fi moartă, când trăsăturile i se vor înmuia şi aerul îi va părăsi plămânii. În jurul său sunt obiecte, hârtii, rame în care se înghesuie chipuri pe care nu le-a văzut de ani buni. Printre toate astea trupul ei pare lipsit de viaţă şi însingurat, şi mă întreb dacă a fi actor pe scena lumii nu face oare ca ceva vital să circule, dacă nu cumva presiunea unui public este ceea ce ţine sângele în mişcare. Te descurci mai uşor atunci când nimeni nu se uită la tine.

Fosta mea cameră este separată de restul apartamentului, ca o grefa de piele străină. Există o ordine, o simetrie pe care am lăsat-o în urma mea una pe care ea nu a fost în stare să o anuleze. Pe perete, în rame identice, sunt schiţe de fizionomii în alb-negru, aşezate la cinci centimetri depărtare. Patul este făcut şi îmi trec palmele peste cearşafuri pentru a netezi cutele, dar au fost călcate aşa.

De la ultimele alegeri, mami se răţoieşte la televizor de câte ori apare imaginea prim-ministrului. Îşi poartă mantia de culoarea şofranului de parcă ar fi atributul unei zeităţi hinduse cu mici ornamente stilizate ce se adună mereu în acelaşi loc. El este, spune mama, motivul pentru care ea nu a cunoscut dragostea adevărată.

Mă trezesc în întuneric. Telefonul meu arată o mulţime de apeluri ratate de la Dilip. Lumini intermitente răzbat dinspre salon. Probabil că mama se uită la televizor, la chipuri amuţite, dar care dau din gură.

Cerul este întunecat, însă complexul industrial care se află la cincisprezece kilometri distanţă trimite o lumină roz, ca un preludiu la soare. Când ies din cameră, mama nu mai e pe canapea şi, la început, nici nu-i văd trupul lipit parcă de fereastră, în spatele draperiilor. Prin materialul transparent, îi zăresc pata întunecată de la naştere, un oval care îi întrerupe omoplatul, ca o ţintă desenată pe spate. Pieptul nu i se mişcă, de parcă nu ar respira.

Este dezbrăcată şi face un pas în spate pentru a-şi vedea imaginea reflectată în sticla geamurilor. Se uită la a mea, cum se iveşte alături de a ei, apoi când la una, când la cealaltă, de parcă nu ar putea face diferenţa între ele. Contrariile se aseamănă deseori.

Îi ating cotul şi tresare. Apoi arată spre ecranul televizorului, spre bărbatul pe care îl amuţise cu telecomanda.

— Sunteţi toţi părtaşi la asta, şopteşte.

— Mami, încerc să o liniştesc, să o iau de lângă fereastră, dar se trage cu o privire de lighioană nu sunt sigură că m-a recunoscut. Îşi revine rapid, însă privirea aceea a ei este de ajuns să-mi taie respiraţia. Pentru o clipă nu a ştiut cine sunt şi tot în aceeaşi clipă am fost nimeni.

O conving să se aşeze la loc în pat şi îl sun pe doctor. Are o voce aspră. Vrea să ştie de unde am numărul lui. Discuţia noastră pare

dintr-odată intimă, cu toate că am depăşit măsura. Soţia lui este probabil lângă el, trezită din somn. Îmi imaginez cum sunt îmbrăcaţi de noapte, cum hainele li se mototolesc în somn. M-am umezit între picioare.

— Pentru o clipă mama nu m-a recunoscut, spun.

— Se întâmplă. Trebuie să te familiarizezi cu evoluţia bolii.

Limba lui în gură pare mare, vocea îi trădează iritarea, iar eu mă simt ca atunci când picam un examen.

Îmi petrec toată ziua răsucind în cap tot felul de idei. Ştiinţa nu m-a interesat niciodată, dar mă atrage potopul jargonului acesteia.

Mă uit la compoziţia chimică a medicamentelor mamei, o serie de hexagoane elegante şi o moleculă de clorură de hidrogen atârnând de parcă ar fi o coadă. Dezgrop studiile făcute pe animale, diagrame ale creierelor de şobolani, care au fost disecate pentru a fi se cerceta activitatea. Pastilele mici pe care trebuie să le ia inhibă colinesteraza, o enzimă care descompune neurotransmiţătorii de acetilcolină. Asta determină o activitate care ar trebui să încetinească progresia bolii.

Prea multă acetilcolină acumulată în corp poate fi periculoasă.

Acetilcolină se găseşte în pesticide şi în tot soiul de agenţi chimici cunoscuţi drept gaze nervoase.

O doză foarte mică poate fi un remediu. Una foarte mare poate fi fatală.

Deschid o altă fereastră. *Helicobacter pylori* cauzează ulcere ale stomacului şi cancer dacă se reproduce nemăsurat, dar atunci când lipseşte cu totul din corpul copiilor duce la creşterea numărului de cazuri de astm.

Aş vrea ca moderaţia să fie o stare comodă.

Lista de efecte secundare este mai lungă decât cea sugerată de medic. Vreau să-l sun, însă mă tem. Relaţia mea cu el e compromisă. Poate fi oare numită relaţie? Mă abţin de la a mă gândi la asta prea mult.

Există numeroase grupuri de discuţii legate de calităţile Donepezilului ineficienţa fiind una dintre trăsăturile menţionate. Uleiul de krill este recomandat pentru buna funcţionare a creierului. În structura acestui crustaceu minuscul este ceva complet o creatură care se deplasează cu ajutorul unor picioare ca nişte filamente. Uleiul de krill este mai bun decât cel de peşte, şi o diagramă ne explică de ce: creierul preferă fosfolipidele din uleiul de krill.

Copiez structura şi formula chimică a uleiului pe un carnet, dar desenele mele deviază de la cele originale, aducând mai degrabă cu un krill decât cu o moleculă. Exoscheletul este un acetat de etil delicat şi membrele sale sunt trei acizi graşi. Când încerc să cumpăr ulei de krill, primesc o atenţionare: compania nu este responsabilă de

întârzierile cauzate de procedurile vamale indiene.

Mi se pune în vedere că uleiul este fotosensibil şi se deteriorează la călduri ridicate.

3

Dilip, soţul meu, a crescut în America, aşa că îşi rupe *rotiul[5]* cu ambele mâini. L-am cunoscut cu câţiva ani în urmă, când s-a mutat în Prune cu serviciul. Fusese, de fapt, destituit, dar despre asta nu mi-a spus nimic când am pălăvrăgit în German Bakery de pe North Main Road. Nu mă aşteptam să dau de cineva acolo, căci era o dimineaţă de duminică şi nimeni nu prea mai iese în cafenele de când, în 2010, într-una a fost detonată o bombă.

M-am aşezat pe un scaun roşu de plastic, cu laptopul, iar el s-a lăsat să alunece pe locul de lângă mine. A zâmbit. Avea dinţii ca nişte plăci drepte de faianţă albă. M-a întrebat dacă ştiu parola de la wi-fi şi dacă mi-ar putea oferi o cafea.

— Cafeaua mă agită, i-am spus, şi uneori mă balonează.

M-a întrebat la ce lucrez şi, deşi nu aveam de gând să-i vorbesc despre desenele mele, mi-am spus că totuşi artiştii nu ar trebui să se teamă să-şi împărtăşească secretele unor străini.

Trăgea aer în piept în timp ce asculta şi s-a înclinat un pic în faţă. Scaunul roşu de plastic s-a tensionat sub greutatea lui şi genunchiul desena un unghi ascuţit. Ne-am privit pentru o vreme şi m-a întrebat dacă mi-ar plăcea să luăm masa împreuna undeva, în weekendul acela. Am clipit la auzul cuvântului „masă“, înainte să-mi dau seama că se referise la cină. (De atunci, am învăţat multe dintre ticurile lui verbale.)

M-a întrebat dacă ştiam vreun restaurant în zona ashramurilor.

— Da, o parte din copilărie am locuit într-un ashram. Cunosc destul de bine zona aceea, am spus.

Întâlnirea a fost plăcută. Am împărţit o porţie de spaghete, gătite şi aranjate apoi în forma unor mici cuiburi. Pe marginea lor erau aşezate frunze de busuioc, iar mici tomate roşii şi portocalii prăjite decorau centrul ca nişte ouă. Smochinii înalţi proiectau umbre în curtea luminată, iar chipurile celorlalţi se pierdeau în întuneric. Aveam o masă ascunsă în colţ, ideală pentru un cuplu care ar fi avut o legătură ilicită; atât de potrivită, că ar fi putut comunica între ei folosind un singur caracter un număr care să indice ora –, căci locul ar fi rămas mereu acelaşi.

Am rostit toate astea fără să mă cenzurez, iar lui i s-a părut amuzant, chiar creativ, şi m-a întrebat dacă îmi place să inventez poveşti.

— M-a interesat mereu să comunic cât mai eficient cu putinţă, i-am răspuns.

Am vrut să-l întreb dacă suntem la o întâlnire romantică. Mă culcam

de regulă cu prieteni sau cu tipi pe care îi cunoşteam prin intermediul prietenilor şi rămâneam ceva între iubiţi şi prieteni, dar niciodată în toate astea nu au fost implicate o farfurie plină cu mâncare sau o notă de plată de achitat.

Dilip spune altfel povestea. Sau poate că numai sună altfel cu vocea lui, cu vocalele sale pline şi cuvintele molfăite. El descrie sentimentul pe care l-a avut când m-a văzut, zice că arătam ca un artist boem şi îşi aminteşte că bluza pe care o purtam era pătată cu vopsea. Asta este o invenţie – nu port niciodată afară hainele cu care lucrez în studio. Şi nu sunt pictoriţă.

Lui Dilip îi place să exagereze. Spune despre sora lui că este frumoasă, când lucrurile nu stau deloc aşa. Spune despre mulţi oameni care nu merită că sunt drăguţi. Pun astea pe seama faptului că el este deopotrivă frumos şi simpatic. Dilip mai vorbeşte şi despre milioanele de prieteni pe care îi are acasă, dar numai patru dintre ei au venit la Prune, la nunta noastră. Nu că m-ar fi deranjat. Nunta a durat numai două zile, la insistenţele mele, iar mama lui a spus că pentru atâta nu merită drumul. Părinţii şi sora lui au sosit din State împreună cu vreo alte şase rude. Bunica mea a zis că aceşti gujaraţi din America sunt o procesiune de nuntă destul de dezamăgitoare.

Înainte de asta, mama lui Dilip i-a dat astrologului său ziua şi ora naşterii mele, pentru a se asigura că astrele îmi sunt aliniate cu cele ale fiului ei. Adevărul este că mama mi-a pierdut certificatul de naştere cu ani buni în urmă, pe când vagabondam, şi, pentru că ar fi fost o întreagă bătaie de cap să caute la registrul de stare civilă, am inventat ceva ce părea o aproximare decentă.

— Ştiu că era întuneric, a spus mami.

— Asta poate să fie şi dimineaţa devreme, şi noaptea târziu, am adăugat eu.

I-am spus mamei lui Dilip că m-am născut la 8:23 seara, sau 20:23, dacă este să ne luăm după felul în care spun militarii orele, iar 23-ul a fost pentru că orice s-ar fi terminat cu zero sau cinci ar fi bătut la ochi. Cu patru luni înainte de nuntă, mama lui Dilip m-a sunat acasă.

— Panditul mi-a vorbit, a spus ea. Este foarte îngrijorat.

Mi s-a făcut o astrogramă, adică o hartă a cerului în clipa naşterii mele. Marte, planeta roşie, era într-o poziţie periculoasă, afectând direct casa mariajului.

— Eşti o *manglik*[6], aşa se numesc oamenii ca tine, a spus.

Conexiunea era slabă, aşa că am pierdut celelalte capete de acuzare. Mi-a explicat că, dacă mă căsătoresc cu fiul ei, energiile aspectului meu de foc l-ar putea ucide. Am rămas tăcută câteva clipe, întrebându-mă dacă asta era singura lor portiţă de scăpare: oare Dilip o pusese pe maică-sa să sune şi să rupă logodna? îi auzeam respiraţia, felul în care buzele ei umede se deschideau şi se închideau lângă

receptor. Poate aştepta nişte scuze. Nu i le-am oferit.

— Nu-ţi face griji, a spus când tăcerea devenise deja stânjenitoare. Panditul are un remediu.

Un pandit a apărut la uşa noastră în ziua următoare. Nu era preotul soacrei mele, ci un ambasador local, ales să îndrepte lucrurile.

— Ce este asta? a întrebat mami uitându-se la el cum aşază un preş împletit pe podeaua apartamentului.

— Prea mult Marte, a spus panditul. Nu-i face bine soţului ei.»

— Superstiţii fără sens. Mami i-a luat un beţişor parfumat din mână şi a început să i-l plimbe pe deasupra capului. Omul şi-a văzut de treabă în continuare. A aranjat fructe pe tipsii de metal. Apoi flori. Lapte. Mai erau acolo sariuri şi o pânză roşie brodată. S-a aşezat în faţa unui bol de argilă şi a aprins un foc cu *ghee[7],* rumeguş şi ziare.

Torpoarea verii era în toi, iar interiorul apartamentului părea o oală sub presiune. Am strănutat şi o minge de muci negri, groşi şi însângeraţi, ca o tumoare, mi-a aterizat în palmă. Eram convinsă că e un semn rău, aşa că am şters-o de pielea de sub tunică. Panditul a pus strat după strat de material roşu şi portocaliu peste câteva bucăţi de lemn. Îşi mişca mâinile cu iuţeală, făcând svastici din boabe de orez crude, aşezând nuci de betel ici şi colo pentru a reprezenta planetele din cosmos, miruindu-le cu binecuvântări care mi-au scăpat.

M-am aşezat în faţa a patru idoli de bronz. Nu depăşeau zece centimetri înălţime, umflaţi şi plini de ghirlande.

— Azi, el este soţul tău, a spus panditul.

Am privit zeii. Feţele le erau aproape identice, mai puţin cea a lui Ganesha, a cărui trompă se unduia într-un zâmbet.

— Cum? Toţi?

— Nu, numai acesta. Vishnu, surâse panditul. Îţi va absorbi energiile negative, însurându-se el, mai întâi, cu tine, astfel ca următorul tău soţ să nu aibă de suferit.

Vishnu părea fragil, cu un nas acvilin şi o bărbie mică.

— Chiar trebuie să fac asta? l-am întrebat pe omul cel sfânt. Nu putem doar să le spunem celorlalţi că am făcut-o?

Panditul nu mi-a răspuns.

Ceremonia a fost lungă – mai lungă decât avea să fie, câteva luni mai târziu, nunta mea cu Dilip şi plină de cântări. Am dat înconjur focului, cu mica zeitate în braţe, privindu-i chipul nemişcat. O *mangal sutra* simplă mi-a fost pusă la gât şi o linie purpurie de pudră pe cărare, simbolizând faptul că eram o femeie măritată. După ceremonie, mi-a rupt colierul şi mi-a întins pudra pe frunte.

— Căsătorită şi divorţată, a spus panditul. M-am uitat în oglindă. O urmă de la închizătoarea colierului îmi rămăsese pe piele. Faţa îmi era pigmentată cu roşu. Era o chestiune violentă. Preotul mi-a strâns mâna. Apoi a cerut o donaţie şi o ceaşcă de ceai.

Cu o lună înainte de nuntă l-am însoţit pe Dilip într-un drum de patru ore până la aeroportul din Bombay, ca să o ia pe mama lui. A angajat un şofer care a venit cu o Innova mare, cu aer condiţionat, ca să poată duce toate bagajele ei.

Când am ajuns, era deja afară, cu un hamal, făcându-şi vânt cu o broşură şi referindu-se la şoferii de taxi. Nu era o femeie înaltă, însă părea să ocupe tot spaţiul din jurul ei, lovind pasagerii cu coatele şi blocând drumul cu postura sa excesivă. Pălăria de pai, sandalele, pantalonii şi tricoul aveau toate aceeaşi nuanţă de roz. Mi s-a părut că detectez o încruntare pe chipul ei, dar numai până când a dat cu ochii de fiu-său. Pălăria de soare i-a alunecat puţin în timp ce dădea sălbatic din mâini în direcţia noastră.

— Sunt zece ani de când n-am pus piciorul aici! a spus în loc de bună ziua.

A fost trează tot drumul prin dramaticul peisaj al Gaţilor de Vest, arătându-ne toate mormanele de gunoaie de pe drum şi dând dezaprobator din cap. I-am spus că dealurile sunt sublime în vremea musonului, înceţoşate şi umede după ploaie, chiar dacă soarele, de-acum de vară, era de un alb banal ca al hârtiei. Neîncrederea ei ajungea la cote alarmante la fiecare punct de trecere care, observa ea, fusese construit fără a se ţine seama de dimensiunile medii ale unei maşini şi lungimea unui braţ de om, astfel că era nevoie de doi oameni pentru a putea plăti omului de la gheretă.

— Ţara asta… a suspinat. Bănuiesc că e o formă de a asigura tuturor un loc de muncă. Angajează trei acolo unde unul ar putea face toată treaba.

Când am ajuns în Prune, autostrada largă decorată cu postere în culori vii a lăsat locul benzilor înguste de circulaţie, flancate de mici afaceri moteluri, restaurante şi magazine pigmentau drumul. În timp ce aşteptam la un semafor, doi tineri au ieşit dintr-o mahala improvizată. Amândoi s-au lăsat pe vine, frecându-se la ochi şi căscând.

— Dumnezeule! exclamă mama lui Dilip. Uitaţi-vă la tipii ăia. Nu se pot duce în spatele casei? E un semn care indică toaleta tocmai acolo.

Bănuiam că toaletele erau mai curând de nefolosit, însă nu am spus nimic, sperând doar ca maşina din faţa noastră să se mişte. Nu a făcut-o, şi celor doi băieţi li s-a alăturat un al treilea amic, care s-a apropiat de bordură.

— E o nebunie, a strigat ea.

— Lasă-i în pace, a spus Dilip râzând.

— Nu au pic de ruşine, adăugă ea. Şi-a scos telefonul din geantă şi a început să îi filmeze. Mi-am încrucişat braţele, dorindu-mi ca tipii să nu ne vadă, dar mi-am dat seama că ne reperaseră când s-au ridicat

toţi trei şi au pornit în acelaşi timp spre maşina noastră.

Din fericire, se făcuse verde la semafor. Mama lui Dilip a râs pe când demaram şi tot drumul s-a uitat iar şi iar la filmuleţ. Am încercat să îi distrag atenţia era prima dată în Prune –, arătându-i peluza mare şi verde a bazei militare, umbra deasă care ne-a acoperit când am trecut pe sub nişte baniani bătrâni. Prune se află într-o vale, iar aerul este uscat, rece iarna şi prăfos vara, dar niciodată umed şi cu iz de mucegai aşa cum se întâmplă în Bombay. I-am sugerat nişte locuri pe care le-am putea vizita fortăreaţa istorică Shaniwar Wada[8], care a fost sediul dinastiei locale Peshwa, un mic dar foarte frumos templu al lui Shiva, şi magazinul meu preferat de dulciuri de pe Main Street, în caz că i-ar plăcea să se lase pradă acestor delicii. Am condus pe lângă Clubul Prune, unde aveam să ţinem ceremonia de nuntă şi petrecerea de după, şi am încercat să îi arăt cât de special era pentru mine faptul că mă voi căsători acolo, în clubul unde bunicii mei fuseseră membri mai bine de patruzeci de ani, şi cu toate că mama nu a arătat un interes special, eu şi Dilip vom fi curând primiţi ca membri. Era şi locul unde Dilip şi cu mine am vorbit pentru prima dată despre căsătorie, cu o bere în faţă, într-o duminică după-amiază, întorşi de la înot. Nu i-am menţionat şi alte amintiri pe care le aveam legate de acel loc, cum stătusem ca o cerşetoare în faţa sfintelor sale porţi. Era mai indicat ca unele lucruri să fie lăsate pentru după nuntă.

Mama lui Dilip aruncă o privire, dând din cap, şi un zâmbet firav îi apăru pe chip.

— Britanicii au construit nişte imobile frumoase.

Săptămânile dinaintea nunţii au fost cele mai fierbinţi ale verii. Numai cei cu adevărat curajoşi se aventurau pe-afară. Vacile, câinii şi oamenii picau morţi în mijlocul străzii. Gândacii veneau să îşi prezinte omagiile. Ziua în care mama lui Dilip a trecut pe la noi, la prânz, a fost una cu adevărat toridă. Am blestemat Prune că face o impresie atât de proastă. M-am simţit responsabilă pentru tot urâtul său, pentru lucruri pe care înainte nu le băgasem de seamă. Căldura nu doar că era vipie în toată puterea cuvântului, era de-a dreptul insuportabilă. Cred că devenisem sensibilă la lipsurile obişnuite şi la disfuncţionalităţile vieţii noastre prin prisma standardelor şi preferinţelor lui Dilip, dar numai odată cu sosirea mamei lui mi-am dat seama că el ajunsese, de-a lungul timpului, imun la un anume disconfort. Eu mă perpeleam la fiecare neplăcere, fiind în acelaşi timp conştientă că unele dintre ele nu făceau decât să sporească farmecul oraşului. Oare cam cât de diferit voiam să prezint locul unde trăiam şi cine eram eu? Şi puteam oare recunoaşte vreodată care anume era un camuflaj de dorit şi care nu?

Dilip şi mama lui au băut apă de cocos şi *nimbu pani*[9] acru, fără să ştie că petrecusem toată săptămâna dinainte aranjând epava care era

casa pe care o împărţeam cu mama soacrei mele îi plăcea să se îmbrace în culori neobişnuite şi, am constatat, îi plăceau pălăriile. Mami şi-a ascuns zâmbetul în clipa când au intrat şi mie mi-a fost destul de greu să ignor absurditatea ţinutei doamnei. Nu era, o ştiam, o persoană cu un gust şi intuiţii de excepţie, şi, cu toate acestea, felul în care judeca Prune m-a rănit.

După prânz ne-am aşezat pe mica terasă şi am discutat ce mai era de pregătit pentru nuntă. Era acea perioadă a zilei când vecinii se târau pe balcoane, care erau proiectate să arate ca nişte mici cutii puse una peste alta. Dădeau din braţe pentru a alunga porumbeii şi ciorile şi pipăiau rufele pe care le agăţaseră la uscat sub soarele după-amiezii.

Broboane de sudoare ne-au apărut pe faţă. Trei etaje mai jos, puteam vedea un creştet, unul de femeie, cu părul rar şi o coadă împletită, groasă, cănită, răsucită la ceafa. Auzeam sunetul pe care îl scotea mătura ei, făcută din fire de păpuriş adunate laolaltă, zgâriind podeaua, în vreme ce frunzele şi mizeria foşneau şi cădeau, foşneau şi cădeau într-o versiune oarecare a ordinii lor de dinainte. Fumul se ridica în aer, purtând în el mirosul de combustibil şi gunoi ars, dar nu ne-am clintit de acolo pentru a intra în casă. Sunetele de aici erau reduse faţă de semnalele ascuţite care veneau dinspre calea ferată din apropiere ori de câte ori trecea câte un tren.

Am privit cerul leneş şi am încercat să mă simt mulţumită, mulţumită că, deşi petrecusem atât de mulţi ani aici, în cele din urmă aveam să plec. L-am privit pe Dilip. Era frumos şi înalt, într-un mod care le spunea clar celorlalţi că trăise în străinătate. Şepci de baseball, maniere şi ani întregi de lactate americane. Mă salva, chiar dacă nu era conştient de asta. Gura i s-a deschis într-un zâmbet larg când mama i-a spus ceva, şi îi puteam vedea toţi cei douăzeci şi doi de dinţi, disciplinaţi de anii de adolescenţă în care a purtat aparat dentar.

Mai târziu, în faţa unui bol cu *rabri*[10] dulce şi lăptos, soacra mea s-a întors către mama:

— Tara-ji, a spus, panditul a vrut să discutăm despre ceremonia de nuntă. A întrebat dacă ai rude, poate un cuplu, care poate să stea sub *mandap* şi care să ofere mireasa în locul tău.

— Nu am, a zis mami. Veri, poate. Dar treaba asta pot să o fac şi eu.

Mama lui Dilip a deschis şi a închis gura, trăgând şi expulzând aerul de câteva ori înainte să mai spună ceva. Era unul dintre ticurile ei, ca şi cum cuvintele ar fi avut nevoie de resuscitare înainte de a fi trimise în lume.

— De obicei, când mama este văduvă, alte rude sunt cele care oficiază acea parte a ceremoniei.

— Dar eu nu sunt văduvă, a spus mami.

Mama lui Dilip a scăpat lingura din mână. Gura i s-a deschis şi

închis iar. Apoi a început să răsufle apăsat, de parcă ceva în faţa ei luase foc. Ne-am uitat cu toţii la Dilip, care tocmai îşi mai punea o porţie de desert, lăsând pe masă o dâră de frişcă.

— Era mai puţin de polemizat, a spus el mai târziu, când am rămas singuri. Indienii din America sunt uneori mai conservatori. Nu am vrut să-i spun că părinţii tăi sunt divorţaţi.

Când mă întorceam de la şcoală, obişnuiam să privesc câinii vagabonzi de pe balconul lui mami. Erau nişte corcituri, cu labele mutilate şi urechile ciupite, tolăniţi în haite, mişcându-se numai pentru a lătra la maşini sau ricşe motorizate şi ca să se împerecheze cu mamele şi surorile lor. Cred că atunci am văzut pentru a doua oară o scenă de sex, stând aşa, în uniforma mea albastru-închis, privind episodul care se derula pe stradă, dar era dificil să faci diferenţa între împerechere şi încleştare. Uneori se lăsa cu lupte când alţi câini ai nimănui intrau pe teritoriul lor. Un mârâit mai puternic sau o creangă care trosnea îi putea alerta, noaptea târziu, când eu ar fi trebuit să dorm dusă, ferită de plasa de ţânţari, şi atunci îi auzeam, pe ei şi hăuielile lor războinice. Îmi amintesc că, într-o dimineaţă, în drum spre şcoală, am văzut stând lângă poartă un căţel cu stomacul tremurându-i de la câţi viermi avea şi cu purici mărşăluindu-i pe bot. În locul cozii avea o gaură însângerată.

După ce m-am căsătorit cu Dilip, i-am căpătat familia, mobila şi o altă haită de animale vagaboande. Câinii de lângă casa lui sunt mai liniştiţi, suprahrăniţi şi castraţi de un grup de casnice din Prune. Adulmecă aerul, iar limbile le atârnă printre canini. Din când în când îşi ling unii altora organele genitale şi scâncesc după mâncare.

M-am mutat în apartamentul lui Dilip în iunie, înainte de muson. Ploile întârziau. Un semn de rău augur. Avea să fie un an prost. Ziarele spuneau că fermierii dau vina pe preoţi pentru a nu-i fi inspirat pe zei, iar preoţii dau vina pe fermieri pentru lipsa lor de pioşenie. În oraş se vorbea puţin în felul acesta, şi mai mult despre schimbarea climatică. Râul din apropiere se umflă sau seacă cu o anumită constanţă, dar musonul aduce inundaţii de apă maronie, urlătoare.

Când Dilip îmi face sex oral, îşi vâră nasul între labiile mele şi inspiră.

— Nu miroase a nimic, spune.

Este mândru de această calitate, spune că nu e ceva obişnuit şi s-ar putea să fie unul dintre motivele pentru care a putut să-şi imagineze că vom fi împreună. Viaţa lui este acum plină de mirosuri puternice, la birou, chiar şi numai când ia ascensorul, şi este de-a dreptul o uşurare pentru el că eu nu am niciun miros, nici după ce am făcut

sport, nici când sunt în situaţii foarte stresante. A crescut în Milwaukee, unde urechile lui nu au cunoscut decât beţişoare de urechi şi neclintire suburbană. Prune, zice el, este foarte zgomotos, urât mirositor, dar simţurile lui rezistă la acest asalt atâta vreme cât casa noastră îl readuce la ceva neutru. Le spune tuturor că nu au avut loc schimbări deranjante când m-am mutat în apartament, că viaţa mea s-a amestecat cu a lui fără niciun rest.

Cunoscându-i teama de orice tulburare, am făcut toate schimbările cu grijă, înlăturând mai întâi toate prosoapele sau aşternuturile de pat care ar fi putut fi folosite de vreo altă femeie. Apoi cărţile şi hainele pe care altele i le-ar fi putut face cadou. Cărţile erau de regulă volumaşe de poezii de dragoste şi le dibuiam după rândurile scrise pe prima pagină. Am scăpat încet de orice urmă a existenţei lor: fotografii vechi, scrisori, căni, pixuri adunate de prin camere de hotel, tricouri cu numele oraşelor pe unde vor fi călătorit împreună, magneţi în formă de monumente, frunze presate între hârtii, borcane cu scoici decolorate, de prin vacanţele estivale. Aceste măsuri au fost extreme, dar voiam o casă şi o căsnicie lipsite de muchii gri, neclare.

4

Mama pune o vânătă pe maşina de gătit şi privim cum flăcările se înfruptă din pulpa ei violetă. Carnea bejulie dinăuntru începe să fumege. Dă seminţele la o parte şi le aruncă la gunoi. E o minune că nu-şi arde degetele. Pe un tocător de plastic alb taie chilii şi ceapă verde. Tocătorul e pătat de la turmeric, iar în legăturile de ceapă a mai rămas puţin pământ, dar îmi zice să nu mai fiu cârcotaşă cu astfel de mărunţişuri. Prăjeşte în ulei seminţe de chimen şi apoi le varsă peste vinetele aburinde, urmate de frunze de coriandru rupte cu mâna. Uleiul stropeşte marginile maşinii de gătit. Tuşesc în vreme ce amestec tot ceea ce e în bol. Ha, menajera mea, îşi îndreaptă sariul şi suspină. Începe deja să cureţe dezastrul pe care l-am făcut, în vreme ce noi ducem farfuriile la masa la care stă Dilip.

Mami nu vine prea des pe la noi. Spune că salonul o tulbură, mai ales oglinzile care acoperă toţi pereţii, reflectând totul de mii de ori în toate direcţiile. Pentru Dilip, oglinzile au fost atracţia principală când a pornit în căutarea unei case, un semn că a reuşit, o culme a tuturor fanteziilor pe care le-a avut vreodată legate de oglinzi şi filme porno. Ea stă la masă şi tălpile i se mişcă nervos, se pun una peste cealaltă ca nişte şoareci care încearcă să scape de arşiţa amiezii. Eu m-am obişnuit cu oglinzile, ba chiar am început să mă bazez pe ele atunci când Dilip şi cu mine ne certăm, pentru că a privi reflexia unui strigăt e ca şi cum te-ai uita la televizor.

— Deci, mama, zice Dilip, cum te simţi?

Îi spune mama, aşa cum face cu propria mamă. Mie mi-a fost peste mână, însă lui i-a venit uşor să le spună celor două femei mamă, celor

două locuri, casă.

Mami încearcă să-şi ia un accent american atunci când Dilip este prin preajmă. Crede că altfel nu o va înţelege, şi dacă el încearcă să vorbească în hindi, ea îi răspunde în engleză. Mami încearcă să redea vocalele tipice pentru Vestul Mijlociu şi pauzele emfatice care sugerează că tot restul lumii va aştepta ca el să îşi termine fraza.

— Sincer, *beta**[11]**,* când doctorul mi-a spus, am început să mă tem de ce e mai rău. Chiar am început să-mi fac planuri cum să-mi iau viaţa poţi s-o întrebi. Nu că-i adevărat? îmi cer scuze, nu vreau să vă stric pofta de mâncare mâncaţi, mâncaţi mai întâi şi apoi putem vorbi. Cum e *ammtiup**[12]*. Sper că nu este prea picant. Şi da, ca să-ţi răspund la întrebare, la început mi-a fost teamă, dar acum nu mai cred că sunt cu adevărat bolnavă. Mă simt foarte bine.

Dilip dă din cap şi se uită în oglinda din faţa lui.

— Mă bucur să aud asta.

— Mami, doctorul spune că uiţi.

— Dar tomografiile mele au fost normale.

— Da, tomografiile pot fi normale, chiar dacă…

— De ce tot insişti că sunt bolnavă?

Ţine în mână o felie de ceapă. Îi cade în farfurie în vreme ce mănâncă.

— Uiţi lucruri. Uiţi cum să faci lucruri, lucruri de bază, cum ar fi să foloseşti un mobil sau cum să plăteşti factura de curent.

— Oh, dar niciodată nu am ştiut cum să plătesc factura. Chestiile astea on-line sunt prea confuze.

Mi-am coborât mâinile în poală. Doctorului nu i-a spus asta.

— Dar despre telefonul pe care i l-ai dat lui Kali Mata? M-ai pus să formez numărul unei persoane care a murit acum zece ani.

— Şapte ani, zice mama. Vezi cum se poartă cu mine?

Dilip se uită printre noi două. Când se încruntă, pe tâmplă i se vede o cicatrice pe care a căpătat-o în urma unei lovituri mai vechi, încasată la *lacrosse*.

— Nu mint.

— Ba da. Asta faci tu. Eşti o mincinoasă de profesie.

După cină o lăsăm pe mami acasă şi Dilip fredonează încet, ca pentru el. Nu reuşesc să desluşesc ce cântă, aşa că îl întrerup.

— Îţi vine să crezi ce-a îndrugat?

Face o pauză, apoi răspunde.

— Poate că nu crede că e bolnavă.

— Trebuie să creadă.

— Nu eşti o autoritate.

Mă enervează că această lipsă a mea este atât de vizibilă.

— Nu am zis că sunt o autoritate. Doctorul a spus că este bolnavă.

— Am crezut că doctorul a zis că are creierul unei femei tinere.

— Dar uită lucruri, lucruri importante.

— Importante pentru cine? Poate că vrea să uite poate că nu vrea să-şi amintească de moartea prietenei ei.

— Oricum ai lua-o, uită!

Aud cum vocea mi s-a ascuţit.

— Uitarea voluntară nu este acelaşi lucru cu demenţa, Antara.

— Dar nu are niciun sens. De ce ar vrea să mă uite?

Dilip inspiră şi dă din cap.

— Tu eşti artistul. Fii deschisă la toate posibilităţile.

— M-a făcut mincinoasă.

— Nu despre asta este arta pe care o faci? Despre cum nu ne putem încrede în oameni?

Faţa i s-a ascuţit. Pare dezamăgit. Încerc să compar cu ceva chipul lui, dar pur şi simplu nu pot să-l citesc, aşa că îmi muşc unghia de la degetul mijlociu sau, mai precis, pieliţele. Dipil întinde braţul şi-mi trage mâna.

Arta mea nu este despre a minţi. Este despre a aduna date, informaţii, despre descoperirea iregularităţilor. Arta mea este despre a privi acolo unde tiparele încetează să mai existe.

Înainte să mă căsătoresc, bunica m-a lăsat să folosesc o cameră din casa ei pe post de studio. Era confortabilă, întunecoasă şi luminoasă într-o proporţie bună, un loc unde interesul meu pentru colecţii a început încă din copilărie, printre lucrurile lăsate în urma lor de locuitorii decedaţi din bungaloul unde locuiseră Nana şi Nani. Becuri cu filament, baterii, sfori, creioane, ştampile, monede. Am început să caut datele şi modelele acestor obiecte, pierzându-mă în enciclopedii despre energie şi patente din biblioteci, ajungând mereu foarte departe de locul din care pornisem. Pentru a evita aceste traiectorii tangente, am început să desenez obiectele eu însămi, trasându-le exact aşa cum le vedeam, copiindu-le cât mai îndeaproape posibil. Poate că nu am un scris frumos, prea mecanic, prea lipsit de înfloriturі, dar mâna îmi e sigură şi precisă. Am început să colecţionez insecte moarte, care sunt foarte greu de găsit întregi, neatinse. Printre cele mai de preţ posesiuni ale mele sunt câteva molii încleştate în ceară pe care le ţin într-un borcan de sticlă.

Muzeele colecţionează obiecte esenţiale primul telefon mobil, primul computer –, probabil pentru a le expune cândva, în viitor (asta dacă muzeele vor mai exista în viitor). Am crescut în vremea telefoniei fixe şi a ceasurilor Swatch şi am şi eu propria colecţie pusă la păstrare: sticle pe care scrie Thums Up şi Gold Spot, pentru vremurile când aceste mărci nu vor mai exista, dar şi vechi curăţătoare pentru limbă şi cărţi cu autograf, pe care le ceream străinilor de pe stradă să mi le semneze când eram mică.

Dilip spune că, dacă vulcanii de pe întreaga planetă ar erupe, acoperind scoarţa terestră cu kilometri de sfărâmături, şi apartamentul nostru ar fi singurul lucru pe care arheologii l-ar dezgropa în viitor, aceştia s-ar uita cu mirare la preocupările strămoşilor lor îndepărtaţi. Îi răspund că americanii au inventat acumularea de obiecte şi au transformat-o într-o artă.

Tot Dilip mi-a povestit că în America nu găseşti curăţătoare de limbă, pentru că ei folosesc periuţele de dinţi pentru a înlătura mâzga albă. Îmi spune că ar trebui să încerc, că e mult mai uşor să ai un singur obiect pentru gură în loc de două. Ideea însă nu prea mi se potriveşte, şi îl întreb despre contaminarea încrucişată. Ridică din umeri. Gura este o singură gaură, o singură cameră, un singur oraş. Ceva ce se petrece într-o parte va trece şi în cealaltă. Îi spun că dacă aşa stau lucrurile, atunci nu ar trebui să îl deranjeze dacă îmi vărs paharul cu apă la el în poală.

Când m-am mutat la el, Dilip mi-a spus să folosesc camera de oaspeţi ca studio. Oricum nu avea musafiri decât rareori.

— În plus, îmi place ideea că eşti acasă toată ziua, a zis.

Camera este goală, luminoasă, nu una în care te-ai aştepta să se facă artă. Bufetul a fost transformat în cabinetul meu de curiozităţi, unde sunt depozitate şi puse la păstrare obiectele mele – unele în cutii, altele în recipiente de plastic. Imaginile umplu registre, împărţite după subiecte, categorie şi data colecţiei. În cameră mai sunt o masă de lemn şi un scaun pe care Dilip l-a adus de la birou. Pe un perete se află un calendar unde tai fiecare zi după ce mi-am terminat treaba.

În ultimii trei ani am lucrat la un proiect şi nu am nici cea mai vagă idee cât va mai dura. A început accidental, după ce am desenat chipul unui bărbat dintr-o fotografie, dar a doua zi, când m-am întors să compar desenul meu cu originalul, fotografia nu mai era de găsit. Am căutat toată ziua fără niciun succes. Spre seară deja renunţasem. Am luat o altă foaie nu lucrez pe o hârtie foarte bună, e făcută în China, dar grafitul se păstrează bine pe ea – şi am desenat acel chip luându-mă după propria schiţă, copiindu-mi opera cât mai fidel cu putinţă, umbrele trasate atent, grosimile haşurilor. Asta a devenit un exerciţiu zilnic. Iau desenul din ziua anterioară şi îl copiez cât pot de bine, trec data, le bag pe amândouă în sertar şi bifez ziua din calendar. Uneori îmi ia o oră, alteori mai mult.

La vreun an de când lucram deja la acest proiect, am fost invitată să îmi expun lucrările într-o galerie mică din Bombay. Curatoarea, care îmi este prietenă, a comparat dinamica timpului şi a duratei în opera mea cu On Kawara şi a spus că lucrările mele erau jurnalul unui artist o frază pe care a folosit-o ca titlu al expoziţiei. M-am gândit că acea comparaţie cu On Kawara era greşită. Opera lui este mecanică, lipsită

de implicarea mâinii. Arta mea celebrează failibilitatea umană. Dacă opera lui On Kawara este despre a număra, în cazul meu este despre a pierde şirul. Curatoarea nu a vrut să intre în această discuţie – eseul pentru catalog fusese deja corectat şi mi-a spus că nu mă va ajuta să vând, în condiţiile actuale, dacă mai şi complic subiectul. Un colecţionar s-a arătat interesat înainte de deschiderea expoziţiei „genul acesta de artă care a crescut încet este atât de importantă acum“, a spus.

Seria nu s-a vândut.

Eu dau vina pe titlu. Un jurnal. Ce vrea să spună asta? Un jurnal sună derizoriu, ridicol de copilăros. Serios, cine ar vrea să-şi cheltuie banii pe un jurnal? Nici măcar nu vedeam lucrările ca pe un jurnal. Mărturisesc că nu mă gândeam decât la imposibilitatea mâinilor şi ochilor de a păstra orice formă de obiectivitate. Dar nu aşa se petrec lucrurile? Intenţia şi receptarea nu se găsesc aproape niciodată una pe alta.

M-am îmbrăcat cu grijă pentru vernisaj, am încercat să fiu atrăgătoare, însă fără să arăt prea mult, şi m-am simţit cu totul nepregătită tocmai ştiind că aceea era cea mai importantă zi din viaţa mea de adult. Nu am spus nimănui despre expoziţie, dar mami a aflat. A venit la vernisaj, a trecut din sală în sală şi a stat în faţa tuturor celor 365 de chipuri. Primul şi ultimul desen se întâlneau la intrarea în galerie, atârnând de o parte şi de alta a acesteia, generând un dialog al diferenţelor. Puteau fi imaginile a doi bărbaţi diferiţi, două chipuri diferite, realizate de mâna a doi artişti diferiţi. Proiectul meu de a copia cu fidelitate a eşuat şi, pentru că era trebuia să fie un eşec, scena artistică locală l-a numit un succes ameţitor. În câteva ziare au apărut recenzii care spuneau că opera mea este captivantă şi compulsivă, remarcând că este deopotrivă tulburătoare şi fascinantă, şi se întrebau cât voi putea continua.

Mami i-a spus jocul meu de umbre chinezeşti.

După aproape o săptămână, când m-am întors în Prune, mami plângea şi mai să-mi tragă una cu o nuia. Mi-a zis, printre suspine, că sunt o trădătoare şi o mincinoasă. Voia să ştie cum de am cutezat să fac o astfel de expoziţie.

Ţinând nuiaua pe care reuşisem să i-o iau, m-am sprijinit de marginea mesei, încercând să-mi recapăt suflarea. Am întrebat-o care era problema. De ce nu puteam să fac arta pe care o voiam eu?

Mi-a cerut să mă mut pe loc din casa ei şi nu ne-am mai întâlnit până într-o după-amiază, când am trecut cu Dilip să-i spun că m-am logodit.

5

Am decis să-l revăd pe tata, să-i spun despre diagnosticul lui mami. Copaci şi viezuri enervanţi înconjoară bungalow-ul lui din Aundh, în

cealaltă parte a Pruneului, şi sunetul exerciţiilor forţelor aeriene face să zornăie ferestrele, în sufragerie, ceasul mare al bunicului scuipă la fiecare oră o pasăre şi cântece de leagăn nemţeşti.

Sprâncenele tatălui meu par cusute cu fire groase şi întunecate de-a lungul frunţii.

— Am sunat ieri de cinci sau şase ori.»

Am încuviinţat. E genul de mustrare tipică lui, iar cinci sau şase, o aproximare a oricărui număr. Nu ascult cu atenţie toate detaliile pe care mi le dă. M-am obişnuit să-l compartimentez în funcţie de aceste scurte vizite şi să-i exilez chipul într-un colţ al psyche-ului meu.

Nu se formulează nicio întrebare concretă. Îi răspund reproşului din voce:

— Eram la doctor cu mami.

Canapelele din încăpere sunt aranjate ca o sală de aşteptare din gară şi stăm faţă în faţă. Şi-a împreunat mâinile, aşteptând ca eu să mai spun ceva – mă întind spre el şi îi dau raportul medicului. Îl deschide încet, făcându-şi de lucru cu dosarul din plastic, dând la o parte apoi părţile lipite ale plicului. Când se deschide un pic, suspină de parcă s-ar fi tăiat în hârtie şi examinează totul oarecum îndurerat. Apoi citeşte foile dinăuntru, ţinându-le un pic mai departe şi mormăind cuvintele.

— Trist, foarte trist, zice după ce a terminat. Să-mi spui ce pot să fac, dacă pot să sun pe cineva.

Aruncă hârtiile pe masa de lângă el şi mă întreabă dacă mai vreau ceai. Dau din cap că nu şi sparg cu o linguriţă pelicula de culoarea caramelului care s-a format în ceaşca mea.

— Ce păcat, continuă el. Aş vrea să mă implic. Dar nimic din toate astea nu a fost ideea mea.

Şi asta este ceva obişnuit şi însoţeşte unul dintre reproşurile lui se dezice la începutul oricărei conversaţii pe care am avea-o de responsabilităţile sau alegerile din trecut, prezent sau viitor. Vrea să o ia înaintea oricărei învinovăţiri pe care i-aş putea-o aduce. Nu ştie că-mi golesc buzunarele de toate astea de fiecare dată când îi trec pragul casei, că imediat ce intru ştiu că o altfel de uşă rămâne ferecată în făta mea.

Mă întreb dacă, în această stare a lui de profundă selectivitate, există vreo decizie pe care să şi-o asume cu totul. Această naraţiune la persoana întâi, perspectiva unică din care îmi vorbeşte mereu, au fost pentru mine şi dureroase, şi interesante. Mă întreb care este perspectiva din care îşi vorbeşte sieşi.

În clipa aceasta în cameră intră soţia tatălui meu, iar el nu mai zice nimic. Ea mă îmbrăţişează şi mă loveşte uşor pe spate. Ni se alătură şi fiul lor, care se aşază în faţa mea.

Braţele femeii atârnă ca nişte ramuri, de-o parte şi de alta. Băiatul nu mai este bebeluşul pe care mi-l închipuiam de câte ori mă gândeam

la el, ci un adolescent la vârsta la care e imposibil să spui cu precizie câţi ani are. Nu semănăm, poate doar la nuanţa pielii. Mereu m-am gândit că tata şi noua lui soţie se aseamănă, subţiri şi pufoşi ca puloverele ţesute fin. Mă amuz privind cele trei chipuri interşanjabile.

Îl întreb pe fratele meu despre liceu şi în vreme ce-mi răspunde observ că pe bărbie au început să-i apară tuleie. Rareori îl bag în seamă, de cele mai multe ori mă concentrez asupra tatei. Şi a soţiei. De-abia îi disting ochii în spatele lentilelor bifocale.

La plecare, tata se mai văicăreşte o dată cu privire la dureroasa problemă a mamei şi-mi spune să-i vizitez mai des. Zice asta de fiecare dată când ne luăm la revedere, deşi, invariabil, mai trec şase luni până să ne revedem.

În drum spre casă mă opresc pe strada Boat Club. Soneria scoate sunete ca ciripitul păsărilor şi aud pantofii Bată ai bătrânei Chanda, fata-n casă, scârţâind ca nişte răţuşte de cauciuc în timp ce se apropie de uşă. Zâmbeşte cu un tremurat al maxilarului şi îşi pune mâna pe obrazul meu.

— Arăţi obosită, spune ea.

Mă duc la baie şi mă spăl pe faţă deasupra micii chiuvete. E înclinată, ataşată de o ţeavă la vedere – un gând tardiv de porţelan. Apa ţâşneşte şi îmi udă picioarele. Faianţa cu model floral este decolorată, murdară şi umedă. Apa gri se face vârtej în dreptul scurgerii.

Nani stă cu picioarele încrucişate sub ea pe un *charpai*[13], cu trei telefoane fără fir în jurul său. Mă vede şi ridică mâna în semn de salut. Arătăm la fel noi trei, mama, bunica şi cu mine, dincolo de diferenţele pe care le aduce timpul. Celelalte variaţiuni sunt subtile: bunica are glezne groase şi părul îi stă ca lipit de cap, cu o cărare lucioasă, ca un afluent uleios. Mama are pielea deschisă la culoare, şi fire de păr negru crescute pe sub piele îi populează ca seminţele de muştar dosul gambelor. Eu sunt cea întunecată, cu bucle care cedează numai atunci când sunt ude.

După ce mă aşez, Nana începe să se plângă de săpăturile de afară, de pe alee, pe unde se trage electricitate. Spune că este o înşelătorie a companiei municipale. Când o rog să-mi explice de ce fel de corupţie se face vinovat guvernul, dă din cap şi priveşte în altă parte.

— Am crescut respirând aer gandhian, spune ea. Nu ştiu ce e în capul acestor *goonda*[14].

Engleza ei este relativă, ca cea învăţată de la televizor, nu din cărţi.

Îi urmăresc privirea pierdută spre fereastră. Aleea este plină de bungalow-uri obosite, pe două niveluri, şi de copaci de foc înfloriţi. Soarele pătrunde, ca în mai toate zilele, bând culoare din podelele acoperite cu plăci ceramice albastre.

Bunica şi bunicul au cumpărat casa în urmă cu douăzeci de ani de la o fată bătrână *parsi**[15]**,* cu braţe ca bezelele. Fata bătrână nu voia să le vândă casa unor hinduşi, dar alte oferte nu a primit. Bunicii au sosit cu mobila lor veche: scaunele bunicii făcute din lemn de palisandru, bufetele mari Godrej[16], solitare ca nişte morminte (bunica îşi leagă şi acum cheile de la ele cu o funie în jurul taliei).

Nana şi Nani erau nerăbdători să se mute; apartamentul lor era încă bântuit de amantele bunicului meu şi de copii născuţi morţi de Nani; pierderea sarcinilor era la ordinea zilei. Ironia face că s-au mutat într-o casă ce părea bântuită de strămoşii fostei proprietărese mama spunea că au dat amintirile lor rele pe cele ale unei străine.

În ziua în care au devenit proprietarii casei, am privit cum feţele de masă de dantelă au fost strânse şi împachetate de cei de la serviciul de mutări vreo doisprezece bărbaţi veniţi cu un Tempo Traveller pentru a transporta cutiile. Dulapurile deschise lăsau să se vadă lucrurile mai multor generaţii: becuri vechi care nu mai erau utile, ornamente din argint necurăţate, seturi de ceai de porţelan în cutiile originale. Candelabrele de sticlă erau acoperite de o ceaţă de pânze de păianjen. Bărbaţii au ridicat un divan cu o tapiserie colorată şi perne uzate, care mi-a amintit de bluza de corp gri pe care obişnuiam să o port pe sub uniforma de şcoală. Au lăsat în urma lor mirosul emanat de propriile trupuri cât au îmbrăcat mobila în pături vechi, iar fosta proprietară *parsi* stătea, dată uitării, în scaunul ei cu rotile, lângă geam, aşteptându-şi asistenta medicală.

Asta a fost cu mulţi ani în urmă, dar casa pare neschimbată, cu damful nefamiliar de mosc amestecat cu praf.

— Trebuie să îţi spun ceva legat de mami, am zis.

— Ce anume? m-a întrebat Nani.

— Am fost la doctor. Uită lucruri.

— Asta-i din cauză că nu-i măritată. Femeile uită lucruri atunci când nu sunt măritate. Apoi a adăugat: Oricum, uitucenia e din familie. Tatăl ei era uituc.

Am ridicat din umeri fără să fiu de acord, deşi mi-am amintit că bunicul, uneori, cu mintea aiurea, îi întindea ziarul lui Nani, uitând că ea nu ştie să citească, iar ea, ca răspuns, căci i se părea e luată peste picior, îi dădea peste mână şi ieşea val-vârtej din cameră.

— Nu-i acelaşi lucru, îi spun. Ieri uitase cine sunt.

Dă din cap, şi, ca răspuns, dau şi eu din cap şi astfel, împreună, părem a sugera că am căzut de acord, deşi nu sunt sigură cu privire la ce anume. Erorile de înţelegere vin dintr-o certitudine eronată. Mă întreb dacă am spus tot adevărul sau dacă nu cumva am dat unui detaliu vreun înţeles care n-a fost niciodată acolo dacă, prin câteva cuvinte şi o mişcare a capului, nu mi-am făcut mama să pară mai bolnavă decât este. Poate că nu e chiar un lucru rău. Poate că toţi

trebuie să fim vigilenţi, treji.

Cumpănesc dacă să împărtăşesc ceea ce s-a petrecut în cabinetul doctorului, dacă să desenez norul acela şi placa amiloidă.

Nani îşi duce mâna la obraz.

— S-a îngrăşat atât de mult maică-ta. Încheieturile i s-au făcut de două ori pe cât erau. Cum o să-i scoatem bijuteriile de pe mâini când o moară?

6

Dimineaţa este vremea respiraţiei profunde şi a redescoperirii noastre în propriile trupuri.

Citesc asta într-o revistă la salonul de coafură, în timp ce mami îşi vopseşte părul încărunţit. Am început să o însoţesc de câte ori pot. Verific încă o dată facturile înainte să le plătească şi mă asigur că îşi pune centura de siguranţă. Uneori, când prin preajmă sunt oameni care ne-ar putea auzi, strigă că o torturez, că vrea să fie lăsată singură.

Pentru unele cupluri, continui să citesc în revistă, un somn sănătos poate şterge urmele certei din seara precedentă. Ar trebui să trag oare concluzia că paradisul conjugal li se refuză insomniacilor sau celor cu un ciclu circadian neregulat?

Dimineaţa mă întind şi simt cum braţele şi picioarele trag în direcţii opuse, iar trunchiul se reduce doar la interstiţiul dintre membrele mele grele. Golul din mine este chinuitor. Mă trezesc întotdeauna înfometată şi parcă gura îmi ocupă întreaga faţă, uscată şi caldă, ca o groapă de nisip. Dilip doarme lângă mine şi cearşafurile, sub el, sunt umede şi răcoroase. Suferă de transpiraţii nocturne, dar nu îşi aminteşte niciodată ce anume a visat.

În fiecare zi, după ce pleacă la serviciu, spăl cearşafurile şi le usuc pe coridorul exterior al imobilului, acolo unde bate soarele de amiază. Vecinii i-au spus lui Ha că nu acceptă să vadă cearşafurile noastre atunci când aşteaptă liftul. Pe plăcuţa de pe uşa lor, făcută din ceramică albastru-închis cu alb, scrie „Familia Governor”. Amândoi sunt pensionari, o fostă profesoară şi un fost soldat de marină, şi, când ea se duce să îşi viziteze sora la Bombay, Dilip şi cu mine îl vedem pe domnul Governor cum stă pe balcon, fumându-şi ţigările şi plângând.

— Probabil că-i e dor de ea, spune Dilip.

— Poate că de fapt nici măcar nu se duce să-şi viziteze sora în aceste călătorii. Şi poate că el ştie.

Dilip se uită la mine surprins, de parcă una ca asta nu i-ar fi trecut niciodată prin cap, şi apoi pătrunzător, ca şi cum vorbisem despre mine. Cândva, o poveste ca asta l-ar fi amuzat.

— Nu cred că eşti generos sau empatic, zic. Revista de la salon spunea că aceste trăsături nu pot lipsi dintr-o relaţie. Priveşte în depărtare în timp ce vorbesc, vrăjit de te miri ce o fi văzut, de parcă m-ar înţelege mai bine aşa.

— Nu am spus nimic, îmi răspunde el.

Seara, mergem la sala de sport din clădire. Poartă o cămaşă fără mâneci din poliester, care trebuie spălată de două ori după ce îşi face exerciţiile. Ridică greutăţi, aşezat la un metru de oglindă, şi respiră scurt la fiecare numărătoare. Mă stânjeneşte respiraţia lui zgomotoasă, de parcă ar fi un pârţ sau o exhibare a măruntaielor. Nu mi-a plăcut niciodată ideea că cineva m-ar auzi sforăind.

Folosesc aparatul cu trepte şi îmi pun în căşti unul dintre canalele muzicale ce rulează la televizorul de deasupra. E multă lume la aceste ore şi uneori trebuie să aştept ca un aparat să se elibereze. În tinereţe nu făceam exerciţii, dar după ce am trecut de treizeci de ani trupul meu a început să semene cu o pară prea coaptă.

Dilip spune că efectele mişcării se văd, dar eu nu observ şi îi răspund că nu îmi place să facem sport împreună.

Nu pricepe de ce mă deranjează, de ce mă simt atât de nesigură atunci când îmi face un compliment şi de ce nu îl cred. Mă minunez uneori de căile pe care o ia mintea lui, de felul în care i se mişcă gândurile, atât de disciplinate şi de liniare. Lumea lui este îngustă, finită. Ia tot ce spun literal – un cuvânt are un sens şi un sens are un cuvânt. Dar eu îmi imaginez şi alte posibilităţi şi detectez apăsarea grea a vorbirii. Dacă desenez o linie de la punctul X către toate conexiunile sale, mă regăsesc în centrul a ceva din care nu mai sunt capabilă să-mi găsesc ieşirea. Atâtea lucruri pot fi interpretate greşit!

— Mama ta este cu susul în jos aici, spune Nani, lovindu-şi tâmpla.

Stă cu picioarele încrucişate pe *charpai,* iar eu mă uit la fotografii vechi. Din când în când verifică dacă vreunul dintre telefoanele ei Iară fir are ton.

Sunt fotografii cu mami când era o fată cu părul lung, rebel. În fiecare săptămână petrecea ore în şir pentru a-l îndrepta, la o masă de călcat, întinzându-şi şuviţele între pagini de ziar. Zvonurile despre cum era ea la paisprezece şi la cincisprezece ani persistă încă, despre cum dispărea de la şcoală în fiecare după-amiază pentru a se duce la un restaurant de la marginea drumului, din vechiul Bombay pe autostrada Prune. *Dhabaul[17]* avea o pancartă pe care scria „Punjabi Rasoi“. Acolo îşi comanda o bere mare pe care o bea direct din sticlă. Îşi scotea un pachet de ţigări Gold Flake din ghiozdan şi le suda. La restaurant opreau călătorii care ajungeau cu taxiuri sau pe scutere, pentru o pauză, să meargă la toaletă sau să mănânce străini, în special, cu bagaje mici şi aproape niciun ban, pe drumul lor către ashramuri. Mami se prezenta, se împrietenea cu ei şi uneori o aduceau înapoi în oraş. Nani crede că hălăduirile astea ale mamei i-au trezit interesul pentru ashram, dar mă întreb dacă această autodistrugere nu era simptomul a cu totul altceva, ceva ce se afla deja acolo.

Cam pe atunci mama a început să poarte alb. Numai alb, tot timpul, ca adepţii ashramurilor. Mereu bumbac. Subţire, aproape transparent, deşi este greu să te pronunţi cu privire la textura materialului din pozele destul de şterse.

— Ciudat, a vrut să poarte alb deşi nu-i murise nimeni[18], zice Nani. Alte fete purtau fuste mini, gogoşar. Nu şi Tara. Ea arăta ca o mătuşică desuetă. Nu a purtat niciodată *dupatta**[19]***.

În maldărul de poze, dau peste unele cu Nani, la nunta ei, unde pare mică, cu ochii mari, abia dacă avea cincisprezece ani. O mireasă în roşu, aşa presupun din pozele alb-negru, iar sariul ei are o singură bandă de broderie. Atât de simplu, că azi nu s-ar potrivi nici măcar pentru un banal invitat la nuntă. Inelul din nas sclipeşte către aparatul foto, în spate stă tatăl ei, sugându-şi burta sub cămaşa-tunică. În jur, alte rude, unele semănând cu oameni pe care îi cunosc, surorile şi fraţii ei, nepoatele şi nepoţii.

— De fapt, ce înseamnă *dupattdi* întreb. *Dupatta* mi-a părut mereu inutilă, o bucată de material foarte lung, nici bluză, nici fustă, având doar scopul de a acoperi ceea ce e deja acoperit.

— *Dupatta* este onoarea ta, spune Nani.

Îmi ia poza din mână şi încerc să-mi imaginez genul de onoare pe care o laşi cu uşurinţă acasă.

Există şi alte fotografii, pe care Nani nu le ţine laolaltă cu acestea, unele care au fost ascunse, în care mami are cam optsprezece ani. Părul îi este mai scurt, mai uşor de coafat, e machiată cu albastru şi dată cu ruj roz. Poartă o bluză din mătase, cu un model cu păsări tropicale, şi e îndesată în blugi cu talie înaltă. Pernuţele de umeri ale cămăşii îi ajung până la lobii urechilor. Are gura deschisă, dar nu pot spune dacă râde sau zbiară.

Nu am cunoscut-o niciodată aşa, dar imaginile astea sunt de pe vremea când se îndrăgostise de tata.

O epocă de aur, o vreme când toate greşelile trecutului erau îndreptate, iar viitorul se arăta plin de promisiuni aşa descrie Nani perioada când mami l-a cunoscut pe tatăl meu.

Partida a fost aranjată la Nani, în timpul unui invitaţii la ceai, în prezenţa lui tata şi a maică-sii, iar mami a ajuns târziu, transpirată, cu sfârcurile maronii iţindu-i-se prin bluză.

El era subţire, osos, încă necunoscător al propriului trup. Un praf ca o pulbere neagră îi umbrea buza superioară, iar sprâncenele ezitau puţin înainte de a se întâlni la mijloc. Chiar şi încheieturile dădeau impresia că se înclină unele spre celelalte, ca încărcate magnetic, coate către coate, genunchi spre genunchi, trunchiul pliindu-se parcă asupra lui însuşi. Mama lui trebuia să îl lovească uşurel pentru ca el să se îndrepte. Privea în jos cât mama vorbea tare, proptită bine pe

picioare.

Pentru o vreme ai fi zis că mami se schimbase în ceea ce voise de fapt; adolescenta rebelă amuţise şi revenise la ceea ce părinţii ei numeau un viitor bun.

Şi-a tăiat părul, şi-a cumpărat haine colorate şi a început să-şi petreacă timpul la Club. Părea să vrea să înveţe mai departe şi chiar a anunţat că va urma cursuri de management hotelier şi catering, cât tata îşi termina studiile de inginerie.

M-am născut la un an după nuntă.

Cinci ani mai târziu, el pornea spre America, împreună cu noua lui soţie.

— Ce ai de gând să faci cu toate astea? mă întreabă Nani când bag toate fotografiile într-un plic.

— I le arăt lui mami, zic. Trebuie să o facem să-şi amintească.

— De ce nu petrecem mai mult timp cu el? întreabă Dilip.

Se referă la tata. Nu-l privesc.

Aşteptăm la Club ca prietenii noştri să ni se alăture. El bea o bere, eu un Old Monk cu Cola dietetică. Comandăm pâine prăjită, *dosa*[20] şi chilii.

Dilip nu a înţeles cât de importantă este apartenenţa la un Club până când nu a ajuns în India. Înainte, venise numai în vizite scurte, stătea cu prietenii şi cu familia, mereu purtat în maşini cu aer condiţionat. Dar pentru mulţi dintre noi, ăştia care am crescut aici, vieţile noastre au gravitat mereu în jurul câte unui Club. Unde altundeva puteai găsi un petic de verdeaţă în mijlocul oraşului? Clădirea este emblematică, una pe care toţi taximetriştii o cunosc şi ştiu să ajungă la ea. Bunicul meu glumea mereu spunând că nu calea ferată ar fi fost cea mai mare realizare pe care britanicii au lăsat-o în urmă, ci cluburile, unde venim să facem sport după şcoală, unde părinţii şi bunicii noştri socializează, unde am învăţat să înotăm. Locul primului sărut, pentru mulţi dintre noi, în ascunzişul tufelor de bougainvillea sălbatice care cresc de-a lungul zidurilor, locul unde am asistat la primele concerte sau unde am participat la petrecerile de Anul Nou.

Au trecut mulţi ani de când mi-am pierdut interesul pentru Cluburi, preferând barurile noi, cafenelele şi restaurantele care se iveau peste tot în oraş. Cluburile păreau greoaie şi demodate. Ceva ce avea de-a face cu bunicii mei. Dar în ultimii ani am revenit la ele, găsind o oarecare alinare în a saluta aceiaşi oameni, an după an, în a vedea aceleaşi trepte crăpate, aceleaşi fisuri ale pereţilor, niciodată reparate cu totul. Pentru mine a reprezentat o constantă atunci când viaţa derapa. A început să-i placă şi lui Dilip.

Obişnuieşte să zică în glumă că a fi membru la Club e zestrea pe

care a primit-o când s-a însurat cu mine.

Pe mese sunt clopoţele pentru a chema cu ele ospătarii. Aici găsim cele mai ieftine băuturi din tot oraşul. Joi seara, familiile se adună pe peluză pentru a juca la tombolă sau în sala de jocuri unde opt dintre mese deservesc exclusiv partidele de rummy.

— L-am putea invita aici pe tatăl tău, zice Dilip. Să ne întâlnim la Club. Aşa nu există presiuni.

— Mi-e frică, simplific eu chestiunea pentru soţul meu.

Dilip nu poate înţelege decât unele dintre consecinţele care se tot prăbuşesc peste mine, până în ziua de azi, precum piesele de domino ca atunci când mama lui a insistat să continuăm şarada cu tatăl mort la nunta noastră, căci a spune adevărul ar fi fost mult mai complicat. Şi apoi, desigur, Dilip repară lucruri. Crede că orice problemă are o soluţie. Caută, sapă, zgândăreşte până când o găseşte.

— N-are de ce să-ţi fie frică, spune.

Îmi dau seama că încearcă să fie drăguţ cu mine, aşa că îmi dau osteneala să-i întorc măcar un pic de atenţie. Zâmbesc şi dau din cap la ce spune şi Dilip răspunde cu un zâmbet, convins că şi-a făcut treaba, dar eu nu încerc decât să merg mai departe, să schimb subiectul, să găsesc altceva până când sosesc prietenii noştri, căci de treizeci şi şase de ani această seninătate mi-a scăpat, iar câteva gesturi de atenţie în această noapte blândă nu pot uşura o durere care vine de dinaintea noastră şi care nu are niciun leac.

7

1981

Tata a fost fiu de militar, mutându-se, în fiecare an, dintr-o şcoală în alta, şi a trebuit să recurgă la mită pentru a-şi face prieteni. Alcoolul de import, din rezerva părinţilor, ajunsese cel mai obişnuit cadou. Tatăl lui avansase până la gradul de locotenent-colonel, iar casele lor se schimbau de la un anotimp la altul, dar mereu se umpleau cu obiecte frumoase din alte ţări. Pantofi de lemn, tapiserii lucrate manual şi cristaluri atât de scumpe că mama lui trebuia să supravegheze procesul spălării lor. Nu îi plăcea să intre în bucătărie şi, odată, i-a spus lui Nani că nu a gătit niciodată o masă întreagă singură. Genealogia ei se întindea până spre niscaiva sânge Marwar, lucru pe care îl menţiona deseori. Cunoştea pe cine trebuie şi şi-a căsătorit cele două fete în familii bune, după criteriile ei, dar a primit o adevărată lovitură atunci când i-a murit soţul pe neaşteptate, într-o dupăamiază, pe când călătorea la Delhi, în interes de serviciu.

În pozele de nuntă, tata, un ginere evident tânăr, apare pe un cal împodobit. În faţa lui stă un băieţel, un nepot, îngrozit când armăsarul dă să o ia înainte la auzul zgomotelor nunţii. Băiatul şi mirele poartă veşminte asemănătoare, cu *safa*[21] asortate răsucite în jurul capetelor şi gulere apretate, brodate cu aur pe margini. Muzicienii

care conduc procesiunea poartă *sherwani*[22] roşu cu verde şi toţi pot lesne să treacă drept invitaţi la nuntă.

Oamenii se aşază roată în jurul muzicanţilor, ovaţionând şi fluierând în ritm de *dholald*[23]. Femeile dansează puţin mai în spate, în sariurile lor, unduindu-şi un braţ în aer, privindu-i pe tinerii bărbaţi, dar fără să li se alăture. Într-o fotografie, alaiul stă pe loc în faţa unei porţi, intrarea, probabil, de la o sală de ceremonii, unde mama şi familia ei aşteaptă să-şi întâmpine invitaţii. Ici şi colo apar şi oameni de pe stradă, în haine obişnuite. S-au alăturat spectacolului, mici pâlcuri vesele, cu braţele ridicate. Un reflector este îndreptat spre ginere, o rază de galben intens ţinută sus de asistentul fotografului. Lumina puternică inundă ochii tânărului. Clipeşte transpirat în fiecare instantaneu. Când are ochii deschişi, priveşte direct spre cal.

Sunt fotografii şi de la petrecere. Baricadat de obiecte de mobilier şi rude îndepărtate, alaiul de nuntaşi se pregăteşte pentru adevărata muncă: predarea zestrei şi a fetei.

Femeile înconjoară mireasa, unite de o frică pe care numai ele o pot înţelege. Bărbaţii întârzie cu gurile într-o grimasă.

Cum arăta ea oare, fără luminile acelea care îi făceau pielea să pară mai palidă? Cum a reacţionat la chipurile necunoscute ale noii ei familii? Mirele, tatăl meu, are o mină uluită, prea tânăr pentru a înţelege răpirea consacrată pe care trebuie să o comită.

Până dimineaţă, fata va fi transformată. Un nou soţ, o nouă viaţă. Şi când, târziu, rămâne singură, poate că plânge, cu gândul la trecut, îndoliată pentru un sfârşit care nu a culminat în moarte.

Nani spune că a fost îngrijorată mereu de cum anume avea să se descurce mami în noul peisaj.

— Mama ta a fost o copilă ciudată. Nimeni nu ştia ce vrea de la viaţă. Cred că nu s-a schimbat. Dar şi cuscra mea era ciudată. Nu putea ieşi nimic bun din ele două locuind sub acelaşi acoperiş.

Mama mi-a povestit de câteva ori cât de bizar curgea viaţa ei de proaspătă soţie. În fiecare zi, de când cu accidentul cardiac al soţului ei, soacră-sa mânca usturoi de Casmir murat. Casa emana mirosul specific al usturoiului digerat.

În prima ei zi în locuinţa cea nouă, soacra ei i-a dat o bucată grosolană de săpun alb şi un prosop pe care să le folosească la baie. De asemenea, i-a oferit şi câteva sariuri vechi, care fuseseră ale soacrei ei. Pe acelea trebuia să le poarte de atunci înainte. Mami a mirosit materialul, inhalând anii de praf şi naftalină. S-a cutremurat.

În cea de-a doua zi, când a văzut-o pe mami prin casă, soacra ei a chemat-o în salon, unde mergea radioul, ca să o întrebe ce anume făcea.

— Nimic, a răspuns mami.

Era adevărat. Nu avea nimic de făcut.

A stat pe sofa până când s-a plictisit de vocile clasice. Prefera The Doors sau Freddie Mercury. Dar când dădea să se ridice, soacra ei îi spunea:

— Stai aici! Nu-mi place să fiu singură.

Rămâneau pe sofa, ascultând radioul câte şase ore. Personalul casei le aducea mâncarea şi ceaiurile. Mama tatei ţinea o pensetă în mână. Îşi pipăia firele de păr mai dure de pe bărbie şi le smulgea. Nu se privea în oglindă şi, spre oroarea lui mami, îşi ciupea deseori pielea. Maxilarul îi era plin de cruste şi peri.

— Ştii ce ar fi frumos? a spus bătrâna. Dacă ai aştepta lângă uşă, la ora la care fiul meu se întoarce acasă. Obişnuiam să fac asta imediat după nuntă.

Arătă spre fotografia mare a unui bărbat, care atârna pe perete. Sprâncenele îi desenau pe frunte o linie întunecată şi privea într-o parte, încruntat. Portretul era înconjurat de ghirlande de flori uscate.

— Vrei să faci ceva anume? a întrebat-o soacră-sa.

Mami a început să se uite la golul de sub uşă, pe unde se strecura o rază de lumină neobstrucţionată. Privea şi aştepta ca ceva să spargă acea linie în două. Nişte picioare. Umbra unui trup care se apropie.

Şi-ar fi dorit să fi spus nu şi să fi găsit o cale să ocolească această sarcină. Cei din această nouă familie erau în spate. Mami ar fi preferat să stea în salon.

— De ce nu încerci? S-ar putea să-ţi placă.

— Ce anume să-mi placă? Ce ar putea să-ţi placă la a sta lângă uşă, ca un câine?

La şase fără cinci minute şi-a luat în primire locul la uşă, fâţâindu-se de colo-colo preţ de vreo treizeci de minute, în funcţie de trafic şi de cât îi lua soţului ei să ajungă acasă.

Soacra ei ţinea uşa dinspre hol deschisă ca să poată să arunce câte un ochi şi să se asigure că mami era de gardă. După patru zile, bătrâna şi-a dat seama că statul acolo, în picioare, era plictisitor, şi a elaborat un plan care presupunea ca un servitor să pândească la geamul de la bucătărie şi să anunţe când tânărul *sahib*[24] se apropia. În clipa aceea, soacra începea să dea precipitat din mâini pentru ca mami să se apropie de uşă.

Se întâmpla uneori ca la şase fără cinci, chiar dacă fiul ei ajungea de obicei spre şase şi jumătate, soacra să oprească muzica şi să le strige servitorilor să fie atenţi. Lui mami îi plăcea liniştea, dar nu-şi putea lăsa capul pe spate sau închide ochii fără să fie atenţionată pe dată de soacra ei.

— Nu mai vreau să fac asta, a spus mami într-o bună zi.

Soacră-sa nu a zis nimic şi mami s-a ridicat şi s-a dus în camera ei. Vocea lui Kishore Kumar a rămas în aer pentru totdeauna.

Camera era o cuşcă, dar era singurul loc unde mami se simţea mai uşurată. Uneori se izbea cu tot trupul de pereţi şi ţipa înfundat, numai pentru ea. Alteori se întindea pe pat, închidea ochii şi călătorea, lovind cu braţul în noptierele palide, de culoarea ghimbirului. Salteaua era mai subţire decât cea cu care era ea obişnuită. Cuvertura era dintr-un material sintetic gri şi se întreba cum oare izbuteau servitorii să o spele. Podeaua era de marmură roşie ca focul, care într-o anumită lumină părea un abis nesfârşit în care să te prăbuşeşti. Pe masa de toaletă se afla o cană în care îşi ţinea peria şi pieptănul. O răsturna şi o ridica, ascultând zgomotul discret pe care îl făcea. Scotea toate firele de păr prinse în perie şi apoi înfăşură şuviţele lungi între dinţii acesteia. Uneori răsucea tare firele negre în jurul degetului şi se uita cum îi taie pielea. Când se plictisea de asta, îşi ridica picioarele pe tăblia patului, privindu-şi gleznele subţiri, intrând şi ieşind dintr-o visare cu ochii deschişi legată de soţul ei, închipuindu-şi ce-ar putea face la acea oră, înainte ca mintea să îi rătăcească spre patul pe care era aşezată şi spre bărbaţi pe care îi cunoscuse sau cu care numai se intersectase în interacţiuni fugitive, dar care îi rămâneseră în minte cu o intensitate după care continua să tânjească. Mama mea ştia că mariajele sunt în general nefericite, dar era tânără şi nu asimilase cu totul ideea că aceasta avea să fie realitatea ei. Credea în continuare că este specială, excepţională şi că avea gânduri pe care nimeni altcineva nu le avea.

Privea cum se mişcă limbile micului ceas deşteptător Seiko şi aştepta ca ziua să ia sfârşit, ascultând vocile de afară, paşii care se auzeau pe hol.

Cu timpul, mami şi-a făcut curaj să deschidă dulapul lui tata. Erau atâtea lucruri acolo cu care nu-l văzuse niciodată îmbrăcat, haine care probabil că nu i se mai potriveau. Le însemna mental pe cele care trebuiau date, fără să mute nimic de la locul său. Atingea mânecile fiecărei cămăşi. Inspecta cum s-au tocit tălpile pantofilor şi părţile rărite ale maiourilor lui. Era ceva ce-i plăcea în acest fel de a privi liniştit, ceva ce nu-şi dădea voie să facă atunci când un bărbat era de faţă. Uneori nu era convinsă că ştie cum arată exact.

Când se întorcea acasă după ziua de studiu, tata îşi saluta mama înainte să să ducă să se spele şi să-şi citească mai departe cărţile. După cină, se retrăgea în salon, la maică-sa, şi îşi punea capul în poala ei. Ea îşi aşeza palmele pe fruntea lui, jucându-se cu puful scurt, împingându-l pentru ca firele să crească în direcţia opusă. Din poala maică-sii, tata se uita la mami. Iar mama lui îi privea pe amândoi. După câteva luni, se instaurase o dinamică anume.

Treceau zile în şir şi soţii nu-şi spuneau mai mult de două vorbe.

Mami credea că el este ciudat, plin de toane şi distant. Maică-sa era hotărâtă ca el să exceleze în studii, iar el era dornic să-i facă pe plac. Premiul pentru eforturile sale avea să fie America, unde putea să-şi facă maşterul în zăpadă, mâncând burgeri în fiecare zi, şi unde îşi putea cumpăra blugi prespălaţi. Mami a învăţat să-şi dorească acelaşi lucru. Pentru o vreme a vrut ca tata să fie mândru de ea, să defileze la Club cu ea de braţ, aşa că şi-a ciuntit părul lung şi s-a îmbrăcat în mătăsuri înflorate pentru prânzurile duminicale. A plănuit şi a urzit scenarii, imaginându-şi cum vor fi în America, împreună şi îndrăgostiţi, iar el îşi va arăta latura romantică, cea care nu deborda de matematică şi de maică-sa.

Mami şi-a dat seama că era însărcinată cam în acelaşi timp în care a aflat că soacră-sa avea de gând să meargă cu ei în străinătate.

— Va trebui să vin, a spus bătrâna ridicându-şi penseta. Nu o să fii niciodată în stare să te ocupi singură de casă.

Profunzimea tristeţii lui mami şi alienarea de propria familie Nani refuza să plece urechea la orice fel de plângere – au făcut-o să se simtă foarte singură şi disperată. Sau poate că eu, izbucnirea hormonilor prenatali şi teama de noua viaţă care o aştepta au determinat-o să revină la vechiul ei sine.

Şi-a lăsat părul să crească, a încetat să se mai machieze şi nu mai purta umeri de burete la bluze.

S-a descotorosit de toate sariurile soacră-sii date din mână în mână, şi a lăsat să se înţeleagă c-ar fi fost furate de una dintre servitoarele mai în vârstă.

Fuma pe ascuns, deşi ştia că îi poate face rău copilului.

Mami s-a întors la vechile ei lenjerii de bumbac, abandonând sutienele pe care le cumpărase cu atâta entuziasm, şi a anunţat că voia să participe la *satsanguril*[25] unui guru, să-l audă predicând.

Era o cerere bizară din partea unei tinere care nu arătase niciodată vreun interes pentru religie, iar soacră-sa a încercat să o oprească, dar mami se hotărâse deja. Pornise deja într-un periplu în care nu-i mai păsa de ceea ce cred alţii. Chiar şi după ce m-am născut eu, dispărea în fiecare zi, plină de lapte şi lăsându-mă nehrănită.

— Ia-o cu tine, îi spunea *Dadi-maa*[26] când mă făcusem mai mare.

Relaţiile dintre bunica mea şi mami s-au răcit, şi soacra mamei nu mă iubea prea tare încă o fată, încă o bătaie de cap.

Aşa că am mers cu mama, plecam dimineaţa şi veneam înapoi seara târziu. Se întorcea acasă în fiecare zi mirosind a transpiraţie şi bucurie şi într-o zi şi-au dat seama că nu s-a mai întors.

Povestea vieţii mamei nu este de găsit în vechi albume cu poze. Este păstrată într-un dulap metalic, prăfuit, din apartamentul ei. Nu-l încuie niciodată – poate pentru că nu ţine la nimic din ceea ce se află

înăuntru, sau poate pentru că speră că, într-o bună zi, conţinutul lui o să dispară de la sine. Cu toate acestea, dulapul nu e uşor de deschis. Prune nu este suficient de umed pentru rugină, dar balamalele sunt solide şi maro, şi o pulbere discretă de rugină acoperă interiorul uşilor. Un dulap care arată ca şi cum ar fi fost salvat de pe fundul mării.

Înăuntru se găseşte un teanc de sariuri, metri de material împăturit cu grijă, cu hârtie pusă între toate pliurile, substanţa unui alt timp ţesături de Banarasis împletite cu fir strălucitor. Unul este cu adevărat frumos, greu – cel pe care mama l-a purtat la nuntă, unde era drapat în pliuri ferme, bine apretate. Materialul este ţeapăn, aproape rugos şi miroase a naftalină şi iod, dar auriul nu este înnegrit sau mătuit, semn că e real, preţios, o mică avere pe care bunicii au cheltuit-o pentru singurul lor copil. Roşul îl face să pară şi mai bogat, aproape asupritor, un autentic roşu de mireasă. Sub el, restul trusoului de nuntă – sariuri alese cu grijă, şi ţesături de mătase colorate, şi brocarturi ornamentate –, haine care să o însoţească în noua ei viaţă de femeie măritată, cel mai important rol pe care avea să-l aibă, suficient material să-i ajungă un an, pentru ca soţul ei să nu simtă povara proaspetei neveste, cel puţin nu imediat.

Mai sunt mătăsuri *tussar*[27] în culori ca nestematele, o *dupatta*[28] brodată cu noduri franţuzeşti, *Kanjivaramur*[29] pastelate, chiar şi o *patohd* verde-papagal printre toate celelalte.

Şi apoi, un raft mai jos, alte haine. Acestea îmi sunt mai familiare. Câteva piese din bumbac colorat, tocit de vreme, dar marea majoritate sunt albe. Dacă le-aş apropia de faţă, i-aş simţi încă mirosul, de parcă le-ar fi purtat ieri. Pot să adulmec neglijarea, umezeala, nefericirea care creşte în absenţa luminii. Bumbacul este aspru, din cel pentru hainele de lucru. Albul este încă luminos, al unora strălucitor, al altora aproape bătând în albastru, albul văduvelor, al doliului, al celor care renunţă la cele lumeşti, al sfinţilor, bărbaţi şi femei, al celor care sunt deja cu un picior în altă lume. Albul unui guru şi al adepţilor săi. Poate că mami a văzut în bumbacul acesta alb o cale spre propriul adevăr, un nou început de unde putea să se construiască altfel şi unde putea să-şi afle calea spre libertate. Pentru mine reprezenta altceva, un linţoliu care ne acoperea ca pe nişte morţi vii, un alb prea alb pentru a fi vreodată acceptat în societatea educată. Un alb care semnala un intrus. Pentru mama, aceasta era culoarea comunităţii ei, dar eu ştiam mai bine decât ea: hainele albe erau cele care ne separau de familia noastră, de prietenii noştri şi de toţi ceilalţi; erau cele care au făcut ca viaţa mea, în ele, să fie un soi de întemniţare.

8

De la apartamentul meu până la mami fac vreo patruzeci şi cinci de minute pe jos, dacă o iau pe drumul mai scurt şi ţâşnesc pe strada

principală cât semaforul este încă verde. Pe drum, trec pe lângă trei malluri dispuse în triunghi. Unul dintre ele are un multiplex, iar pe strada circulară din jurul lui se produc ambuteiaje când are loc premiera de weekend a vreunui film.

Un pod cu două benzi trece peste micul râu care se formează pe perioada musonului şi seacă vara. Uneori miresmele din bălţile de acolo ajung până la apartamentul lui mami. Clădirile în construcţie se înalţă de-o parte şi de alta a mail ului, o combinaţie de imobile de lux şi hoteluri de cinci, stele, care fac mare tam-tam pe site-urile lor despre priveliştea spre apă pe care o oferă. Şantierele sunt separate de pancarte care promovează telenovelele indiene şi creme pentru albirea pielii.

Traficul de dimineaţă inundă fiecare colţ de stradă, iar Prune pare gâtul lung al unei sticle. Fiecare nou claxon este ca un torent de gloanţe care mă ameţeşte pe dată. În curând vine iarna, iar temperatura o să scadă brusc. Oamenii au nevoie ca lucrurile să meargă încet. Mişcările bruşte duc la schizofrenie şi dureri în gât.

După ce intru pe aleea lui mami, trec de Hina, vânzătoarea de fructe care cândva avea numai un cărucior, iar acum deţine un magazin în toată regula. Dilip spune că ea este un model de succes al Indiei, despre care ar trebui să se scrie. Îi fac cu mâna, însă nu mă vede din pricina unei dezlipiri de retină pe care refuză să şi-o opereze. În spatele ei este un salon de coafură numit Grădina de Păr a Munirei. Dilip mi-a arătat cândva că felul în care este construit logoul lor o foarfecă face cuvântul „păr“ să pară, de fapt „păros”[30]. Mai este o farmacie care vinde produse electrice şi, peste drum, un magazin de electrice care vinde, ilegal, medicamente.

La intrare mă salută portarul. Cât aştept ascensorul, o salut pe doamna Rao, care se încruntă în vreme ce pomeranianul ei îşi face nevoile lângă un ghiveci de flori. Mizeria care s-a strâns în rosturile gresiei a înlocuit adezivul dintre plăci. Putregaiul şi anii de disperare au făcut ca podeaua să se crape. Clădirea aceasta, ca multe altele, a fost înfrântă. Descui uşa apartamentului lui mami; mi-am făcut copie după chei.

Lângă uşă ard şapte beţişoare parfumate. Tuşesc şi capul mamei se iveşte în uşa bucătăriei. Prăjeşte arahide şi seminţe de chimen în ulei. Îmi scot sneakerşii al căror bot e făcut ferfeniţă, căci niciodată nu le dezleg şireturile. Podeaua e rece şi miroase a lapte de citronelă. Lumina se revarsă prin fereastra care dă spre răsărit a bucătăriei şi mami este doar o siluetă. Aruncă în oală un castron de găluşte de tapioca umflate în oală şi o acoperă, ca să stea la aburi.

— Ai mâncat de dimineaţă? mă întreabă.

Îi spun că nici măcar nu m-am gândit la asta.

Pun masa aşa cum obişnuiam, cu pahare pentru apă şi lapte bătut,

fără lingură pentru mama, căci îi place să mănânce cu mâinile. Aduce ardeii, roşii şi pudraţi, verzi, tăiaţi. Pune oala direct pe masă şi, când îi scoate capacul, norul care ascunde mâncarea se evaporă pe loc.

Îmi iau o lingură întreagă. Găluştele de tapioca alunecă în farfurie lăsând dâre vâscoase în urma lor.

Gura mi se umple de la prima îmbucătură.

— Lipseşte ceva.

— Ce?

— Sare. Cartofi. Lămâie.

Ia o îmbucătură şi se lasă în scaun, mestecând încet. Aştept să se enerveze, dar se ridică şi se duce în bucătărie. Aud sunetul de sucţiune al uşii de la frigider, care se dezlipeşte apoi se lipeşte la loc, zdrăngănitul veselei. Se întoarce cu o tavă mică pe care o pune pe masă. Pe ea este zeamă de lămâie şi sare.

— Şi cartofii?

— *Sabudana khichdi* nu are cartofi.

— Dar tu pui mereu cartofi.

Face o pauză:

— Fără cartofi de data asta.

Mă joc cu mâncarea în farfurie şi apoi o privesc.

— Nu te mai uita aşa la mine.

— Nu iei toate astea în serios.

Îşi dă capul pe spate şi râde, iar eu văd tapioca vâscoasă alunecându-i în întunecimea din fundul gurii.

— Ce anume nu iau în serios?

— De ce i-ai spus lui Dilip că sunt o mincinoasă?

— Nu am spus niciodată aşa ceva.

Acum mi se pare că uitarea asta este una convenabilă, că nu vrea să-şi amintească lucruri pe care le-a spus sau le-a făcut. Pare nedrept că ea, în capul ei, poate să dea trecutul la o parte, în vreme ce eu mustesc de el. Umplu hârtii, sertare, camere întregi cu înregistrări, note, gânduri, în vreme ce ea devine pe zi ce trece tot mai ceţoasă.

Mai ia o îmbucătură.

— Se spune că, atunci când memoria începe să dispară, alte facultăţi încep să devină mai puternice.

— Ce fel de facultăţi?

— Unele femei îşi pot vedea vieţile anterioare, pot vorbi cu îngerii. Unele devin clarvăzătoare.

— Eşti dusă cu capul!

Bag mâna în geantă şi scot caietul de schiţe. Frunzăresc până la ultima pagină şi adaug data de azi la o listă care conţine patruzeci de notaţii. Lângă dată trec cuvântul „cartof*.

Mami se uită la carnet şi dă din cap.

— Cum de te suportă bărbatu-tău?

— Nici măcar nu eşti măritată! Cum ai putea să ştii?

În vreme ce vorbesc, stă cu gura deschisă şi, pentru o clipă, am impresia că îngână tot ce zic. Ne-am mai spus oare cândva exact aceste propoziţii? Aştept un răspuns, dar clipele ticăie mai departe. Subsuorile îmi sunt umede şi simt cum ceva în mine bate în retragere.

Zâmbeşte. Dinţii, în lumina soarelui, îi par ascuţiţi, şi mă întreb dacă aceste clipe îi fac plăcere, dacă nu cumva a ajuns să le aştepte. Inima îmi bate mai repede şi respiraţia mi se domoleşte. Şi eu salut aceste clipe.

Mă bate uşor pe mână şi arată spre caiet.

— Ar trebui să te-ngrijoreze propria ţăcăneală, nu a mea.

Privesc spre listă, la liniile cuminţi de pe fiecare coloană, înainte să închid fără zgomot caietul. Găluştele de tapioca din farfuria mea încep să se întărească. Temperatura dintre noi scade. În câteva minute uităm de cuvintele aspre pe care ni le-am spus.

Adăugăm câteva picături de zeamă de lămâie în apa fierbinte din căni şi ieşim pe balcon. Mami a atârnat o grămadă de sutiene spălate de mână pe una dintre sforile pentru rufe. Unele sunt peticite şi cârpite.

— Ai nevoie de unele noi.

Arăt spre dantela decolorată a unui specimen trist.

— De ce? Cine se uită la ele?

Sub noi, la parterul clădirii, o fetiţă, doar un bebeluş, plânge în braţele unei *ayah*[31]. Femeia o leagănă maniacal în vreme ce vorbeşte cu paznicul. Plânsetul este precum cel al unui animal aflat în dureri. Tăcem, aşteptând ca fetiţa să obosească, să-i cedeze corzile vocale, dar ţipetele continuă neîntrerupt. *Ayah* o leagănă fără oprire, cuprinsă de panică, sperând poate că angajatorii ei nu vor auzi din clădire.

— Nu pricep de ce nu-ţi cumperi sutiene noi, zic.

Nu avusesem de gând să revin la asta, dar cumva s-a întâmplat. Copila încă plânge. Mă gândesc ce ar putea dori şi de ce e singurul lucru ce pare să conteze.

— Trebuie să fiu un exemplu.

— Un exemplu pentru?

— Pentru tine. Nu trebuie să-ţi pese tot timpul de ce spun ceilalţi. Nu totul este pentru ochii lumii. Uneori facem ceva doar pentru că aşa vrem.

Dacă discuţiile dintre noi ar fi itinerare, atunci ele ar arăta cum revenim mereu la acest *cul-de-sâc*[32], unul de care nu putem scăpa.

La început muşc din momeală.

— Ce am făcut şi nu voiam să fac?

Mimează o eschivă indulgentă.

— În tot cazul, haide să nu deschidem acum subiectul!

Refuzul de a lăsa lucrurile în voia lor.

— Atunci de ce ai adus vorba?

Altă eschivă, şi respingere.

— Las-o aşa, nu contează.

Furia, pur şi simplu.

— Pentru mine contează.

Restul se desfăşoară previzibil. Mă întreabă de ce îi caut mereu nod în papură, de ce o urmăresc, de ce o vânez ca un câine turbat cu colţii la vedere. Nu am altceva mai bun de făcut, întreabă, decât să îmi terorizez propria mamă?

Nu ezit nici măcar o clipă când îi răspund că nu ştie să se gândească decât la ea. Are o expresie rănită, dar îşi revine şi spune:

— Nu e nimic rău în a te gândi la tine însăţi.

Sunt în impasul obişnuit. Încotro, de aici?

Vreau să-i spun tot ceea ce este greşit în asta, dar nu găsesc niciodată cuvintele. Vreau să o întreb ce este atât de groaznic în a face ceea ce vor alţii, în a-i face pe ceilalţi fericiţi. Mami a fugit mereu de orice ar fi semănat a oprimare. Căsătorie, diete, diagnostice medicale. Şi, făcând asta, a pierdut ceea ce ea numeşte grăsime în exces. Nu o interesează să aibă un corp suplu dar nu are nevoie de habarnişti reprimaţi în jurul ei; asta spune. Sentimentul a devenit reciproc. Unii oameni de Ia Club, de-aceeaşi vârstă cu ea, refuză să o bage în seamă. Rudele mai vârstnice, care poate că au plăcut-o pe când era copil, aşa cum şi-o aminteau, sunt fie infirme, fie au murit. Da, mami are oameni în jurul ei, oameni care o iubesc, dar mie îmi par puţini. Eu cred că am fost tot timpul singure.

Există urmări ale vieţii pe care a ales să o ducă. Mă întreb dacă a meritat să piardă tot ceea ce a pierdut, dacă ea crede că a meritat. Mă gândesc la ce simte după ce mă întorc la Dilip şi se uită-n jurul ei. Poate că asta nici măcar nu este alegerea sa, ci o altă cale pe care a trasat-o iar şi iar, una de care nu se mai poate dezice. Vreau să o întreb dacă vreunul dintre strigătele ei de ajutor, în toţi anii când a fost pe fugă, mi se adresase. Vrea oare să fie prinsă, adusă înapoi şi convinsă că este importantă, că cineva are nevoie de ea?

Dar întrebările acestea se dizolvă atunci când o văd cum se lasă pe spate în scaun, cu ochii închişi, îngânând bebeluşul care plânge, şi soarbe din apa acrişoară.

9

Dilip vrea să devină vegetarian pentru că ieri, în America, un leu a ucis o leoaică.

Leii crescuseră toată viaţa în captivitate, în aceeaşi grădină zoologică. S-au împerecheat de multe ori, au avut pui care le-au fost luaţi de mici. Într-o după-amiază aglomerată de weekend stăteau ca de obicei în cuşca lor, o liotă de copii alergau prin preajmă, arătând

spre animale, întrebându-şi părinţii dacă leii erau de-adevăratelea, ca cei pe care îi văzuseră în emisiunile de pe National Geographic sau la alte posturi. Ziarul adăugase acest fragment, de parcă leii ar fi auzit discuţia, s-ar fi întors unul spre celălalt şi şi-ar fi zis: *Copiii ăştia vor să ştie dacă suntem pe bune. Să le arătăm oare cât de reali suntem?*

Şi apoi masculul i-a smuls cu dinţii capul femelei.

Nu tocmai aşa, dar i-a molfăit botul şi a ţinut-o bine, oprindu-i orice mişcare, până când s-a sufocat între maxilarele lui, în faţa oamenilor care ţipau.

Articolul îşi lăsa cititorii cu o grămadă de întrebări: Erau oare leii deprimaţi? A fost totul parte dintr-o mare muşamalizare, ca Seaworid? încearcă să acopere un fenomen care ia amploare, spunând că a fost doar un caz izolat? Poate fi vreodată captivitatea ceva normal şi ar trebui să rămână încă un element atât de consistent al culturii noastre sau ceva pe care continuăm să-l încurajăm ca parte din distracţiile copilăriei? Nu are oare publicul dreptul să cunoască adevărul?

Dilip spune că urăşte să meargă la grădina zoologică, chiar de pe când era copil. Nu e nimic mai groaznic decât să te uiţi la o creatură aflată într-o cuşcă. Îi dădea aceeaşi senzaţie ca atunci când studia istoria colonială şi în manual avea o imagine cu Hottentot Venus[33], prinsă cu lanţuri de gât şi fumând. Manualul prezenta cum, după moarte, a fost disecată şi organele ei au fost expuse. Îmi spune că, pe când era adolescent, evita să meargă pe plaja Juhu cu familia, în excursiile lor la Bombay, din pricina unui văr care-i spusese că în aerul apos cămilele se sufocă, iar plămânii li se înmoaie ca nişte feţe de pernă ude.

Unele lucruri îl impresionează pe soţul meu, dar nu pot prezice niciodată care anume. A mâncat *kale* înainte ca asta să devină o modă şi la un moment dat a încercat să-şi facă singur săpun. Lasă boluri cu apă pe pervazul ferestrelor în caz că în zilele toride de vară li se face sete păsărilor. Rasismul, sexismul şi cruzimea faţă de animale provin din aceeaşi sursă, după toate socotelile lui, şi vorbeşte despre ele ca şi cum ar fi interşanjabile.

Când mama lui ne sună seara, îi povestesc despre lei – şi râde de fiul ei, spune că habar nu are de unde îi vin astfel de idei, poate de la o zi de vară când au mers împreună la Surat, la socrii ei, căci ştie că bătrânii îi tot dau zor cu vegetarianismul. Se întreabă de ce ea, în Milwaukee, nu a auzit de incidentul cu leul şi cum de ziarele din India nu au nimic mai bun de făcut decât să relateze despre evenimente din grădinile zoologice din America.

Îi spun lui Dilip ce a zis maică-sa şi el ridică din umeri.

— Toţi avem dreptul la opinii personale.

Zâmbeşte fără să-şi arate dinţii şi dintr-odată am o poftă nestăpânită să mă confesez.

— Când eram copil, îmi plăcea să omor melci.

Îmi dau seama că transpir, de parcă o otravă ar fi eliberată din interiorul meu.

— În ashram.

Se uită la mine, dar faţa lui este impasibilă.

— OK.

— Turnam sare pe ei, şi se chirceau, şi ţipau. Mă învăţase Kali Mata.

Priveşte în oglindă şi îmi răspunde:

— Nu cred că ţipă.

— Ba da. Îmi amintesc ţipete.

— Nu e mare lucru. Erai doar o copilă.

— Azi m-am certat cu mami.

— De la ce?

— Chestiile noastre obişnuite.»

— Ştiţi cum să vă căleaţi una pe alta pe bătături.

Mănâncă *daal[34]* şi două legume la cina din această seară şi spune că deja se simte mai bine, mai uşor, după numai trei astfel de mese.

Două zile mai târziu, la o supă de *quinoa* şi spanac, îmi spune că maică-sa a avut de fapt dreptate, că ceva se întâmplase când fuseseră în Surat, în Gujarat, cu atâtea veri în urmă.

A auzit o poveste despre mătuşa lui, de fapt mătuşa tatălui lui, pe nume Kamala. S-a născut în 1923 şi tatăl ei a fost primul din oraşul Bhavnagar care şi-a cumpărat maşină. A fost şi primul care şi-a şcolit nu doar băieţii, ci şi fetele. Insă când a venit rândul lui Kamala să urmeze o universitate, şi-a implorat tatăl să o lase să devină călugăriţă jain, să locuiască în apropierea templelor, în micul oraş Palitana, şi să urce în fiecare zi cele o mie de trepte care duc la vârful dealurilor Shatrunjaya, împreună cu alţi pelerini şi credincioşi. I-a povestit despre un vis pe care începuse să-l tot aibă, în care i se arăta chipul zeităţii jaine Adinath, aşa cum este reprezentat ca statuie într-un templu din Palitana. Dar pe măsură ce ea se apropia, chipul dispărea în întuneric.

Ştiu destule despre jainism ca să nu mă mir că adepţii săi sunt printre cei mai extremişti vegetarieni, respingând nu doar carnea şi ouăle, dar şi plantele care, pentru a fi consumate, n-au fost smulse cu rădăcină. Mâncarea jain este gătită fără ceapă sau usturoi. Trec repede în revistă toate reţetele pe care va trebui să le schimb dacă el va decide să continue cu povestea asta. Călugăriţele îşi leagă deseori cârpe albe peste gură şi mătură pământul înainte să păşească, pentru a nu inhala sau a călca pe vreo vietate, nici chiar din greşeală. Cu toate acestea, jainii pe care îi cunoşteam eu purtau în continuare piele şi nu păreau să bage de seamă ce însemnau lactatele din producţia industrială pentru vacile din toată India.

M-am simţit trădată, de parcă un secret întunecat tocmai fusese adus la lumină.

— Nu mi-ai spus niciodată că ai fi jain.

— Doar pe sfert, dinspre tata.

— De unde a ştiut Kamala în ce templu era?

Dilip bate darabana în masă.

— Nu ştiu. Poate că mai fusese acolo.

Dau din cap şi el continuă, însă detectez mai puţin entuziasm decât la început.

Cererea Kamalei a fost refuzată şi fata a fost bătută şi încuiată în camera sa. Timp de şapte zile, mama ei a bătut la uşă cu o farfurie de mâncare în mână, dar nici măcar o fărâmă nu a fost consumată. În cea de-a opta zi, tatăl ei a descuiat uşa şi a văzut că fiica lui deja îmbrăcase straiul alb, subţire, al călugăriţelor jain. Cuprins de furie, a dat să smulgă materialul alb care îi acoperea capul. Dar ceea ce a văzut l-a lăsat cu mâna în aer. Tot părul ei dispăruse. Scalpul îi era roşu şi inflamat.

Când a întrebat-o ce făcuse, i-a spus că începuseră Paryushan, zilele sfinte jain, dedicate introspecţiei şi abstinenţei, şi era o perioadă în care călugăriţele jain îşi smulgeau, în semn de penitenţă, toate firele de păr de pe cap.

— Câte fire de păr are în medie cineva? îl întrerup.

Ridică din umeri.

— Câte mii de paşi sunt până sus, pe culmea din Palitana? mai întreb.

— Nu ştiu cu precizie, spune Dilip. Multe.

— Povestea asta a fost exagerată.

— Asta nu o putem şti.

— Ba da. Încă o generaţie, şi am fi aflat că a păşit pe apă.

— Nu spun decât că cei din familia mea au avut chemarea.

— Chemare la?

— Chemarea la o viaţă nonviolentă.

— Dar au avut şi chemarea tocmai spre opusul ei, spun, îi reamintesc dragostea mamei lui pentru sărbătorile americane cu păsări uriaşe gătite la cină şi pentru blănurile pe care le poartă ca să se ferească de iernile din Milwaukee. Îi amintesc de unchiul lui, cel care îşi bătea nevasta.

Nu înţelegeam ce anume e nonviolent în a-ţi smulge părul de pe cap sau în a alerga în sus şi în jos pe mii de trepte în fiecare zi. Îmi vine să întreb dacă şi călugării jain îşi mutilează trupurile la fel, dar expresia lui Dilip mă opreşte.

— Ceva din toată povestea asta îţi este peste mână, spune. Nu-ţi face griji, nu trebuie să nu mai mănânci carne, dacă nu crezi că eşti în stare.

10

Cea mai veche amintire pe care o am este cea a unui uriaş într-o piramidă. Uriaşul stă în centrul piramidei, pe o platformă înălţată. Imită structura în care stă, formând o piramidă mare, albă, compusă din haine albe, păr grizonant şi o barbă deasă. De jur-împrejurul lui sunt piramide mai mici, tot albe; şi mami este una dintre ele – una, într-o mare de piramide –, şi, când privesc în sus, tavanul încăperii se întâlneşte într-un punct aflat cu mult deasupra capului meu, ţintind spre înaltul cerului, afară.

Piramidele mai mici stau cu picioarele încrucişate sub ele. Scopul întregii congregaţii este să-l imite pe uriaş. Eu sunt cea mai mică din încăpere şi nu ştiu cum m-aş descurca dacă aş fi mai mare. Unele piramide, dacă mă apropii de ele prea tare, mă înspăimântă; au păr, şi coşuri, şi pori mari pe nas.

Una e cam de mărimea mea. Aşteaptă în colţ, cu o cârpă murdară în mâini, şi se uită la noi. Din când în când se târăşte un pic mai în faţă pentru a le da apă celor care cer. Înainte am văzut-o ghemuită afară, adunând rahatul lăsat în urma lor de câinii din ashram.

Uriaşul deschide ochii; pleoapele inferioare se despart de cele superioare. Are păr pe toată faţa, dar cumva îmi dau seama că este un om, nu un animal, iar lui mami nu-i este teamă, deci încerc să nu mă tem nici eu. La gât îi atârnă trei şiruri de mărgele maro, roz şi verzi –, formând o împletitură. Îmi vine să i le smulg şi să le port eu, pentru că nu am niciun colier care să fie al meu, însă nu îndrăznesc să mă apropii de el. I se deschide gura, limba îi ţâşneşte afară şi pot vedea întunecimea din gâtlejul lui, dinţii acoperiţi de negreală, un soi de cavitate Iară fund.

Mă duc mai aproape de mami. II priveşte cum transpiră, ea şi toţi ceilalţi, dar eu simt doar mirosul ei specific şi pentru asta o iubesc, e ca şi cum aşa o cunosc într-un mod anume, pe care nu-l pot explica.

Mă trage spre ea şi mă pupă direct pe gură. Apoi mă strânge, lipindu-mă de ea, şi mă gâdilă pe gât. Sunt stânjenită, dar şi în gardă în faţa afecţiunii ei, căci îi urmează întotdeauna ceva neplăcut.

Uriaşul îşi trage limba înapoi şi înghite, pregătindu-se înainte de a o scoate iar. Saliva aterizează la un metru în faţa lui, direct pe o piramidă de dimensiuni medii, un om cu părul galben, dar piramida cu păr galben nu se clinteşte din loc este vrăjită şi îl imită pe uriaş, scoţând limba, şi o ploaie de salivă pică pe umbra lui. Mă uit în jur şi mama, ca toate celelalte piramide, se ia după el. Uriaşul râde sau tuşeşte, nu mi-e prea clar, apoi iar râde sau tuşeşte, Iară oprire, şi buricul lui protuberant tremură, şi părul i se adună în tentacule. Tot grupul se ia după el, tuşeşte, râde. Aud chiar şi un râgâit. Lângă mine, o femeie începe să plângă, dar când mă uit la ea, pe chip nu-i curge nicio lacrimă.

Camera miroase a cald, ca degetul meu când îl frec de buric.

Femeia de lângă mine ţipă printre suspine şi, ca răspuns, alte piramide ţipă şi ele. Mă uit la mami, care are faţa roşie de la tuse. O ţin de mână, dar mi-o dă la o parte şi se ridică, iar eu văd că şi uriaşul este în picioare şi toate piramidele se transformă în coloane albe.

Mă ridic şi mă agăţ de o margine din *kurta*[35] lui mami, încreţind-o în palmă, pipăindu-i textura cu degetele.

Uriaşul şi-a ridicat braţele şi le scutură, iar ele se agită şi îşi iau zborul de pe trupul lui de parcă s-ar deşira, ca şi cum şi-ar lăsa membrele să plece, oferindu-le mării de alb, la fel cum şi-a dat suflul şi saliva.

Pământul se mişcă pentru că ei se mişcă toate piramidele sar, tropăie, dansează, se iau în braţe. Cineva mă atinge pe frunte şi altcineva mă prinde în braţe. Strig după mami, dar nu reuşesc s-o văd

în clipa aceea, asta până când o descopăr în spatele meu. Sub *kurta*. Ei albă sânii îi joacă şi marea de oameni o cuprinde, îi mângâie părţi ale trupului şi apoi îi dau iar drumul.

Uriaşul orăcăie, ochii i se bulbucă şi faţa lui pare cea a unei broaşte. Orăcăie iar şi iar unii se iau după el, amplificând orăcăiala, dar alţii au trupuri care seamănă cu altfel de animale şi nechează, behăie, scot din adâncul lor sunete care nu-mi sunt familiare. Sunt peste tot în jurul meu, apropiindu-se, apoi depărtându-se, şi eu mă aşez pe jos, iar ei par să uite de mine, dar eu le simt mirosul pielii de pe tălpi atunci când se freacă de pardoseală.

Mami, îmi spun privind-o. Vreau să se uite la mine, dar ea e în altă parte. Se vede pe chipul ei, chipul pe care îl scoate la iveală atunci când nu mă poate vedea. Nu ştiu unde l-am văzut înainte, chipul acesta, nu îmi pot aminti nimic din ce a fost înainte, dar este familiar şi ceva de care ştiu că trebuie să mă tem.

Braţele lui mami sunt ridicate şi se învârtesc. De-o parte şi de alta a ei se află câte un bărbat, şi când dansează se face nevăzută între cei doi. Nu se mai învârte şi clatină de colo-colo, iar unul dintre bărbaţi o ţine ferm, râzând, dar părul i se lipeşte de faţă, iar colţul gurii îi coboară într-o parte şi ea tot îşi găseşte echilibrul. Ceilalţi ţipă, râgâie, plâng din rărunchi, încărcând aerul cu sunete lipsite de sens.

— Mami, spun.

Gura ei îşi recapătă forma, colţurile dau să se ridice, până când începe chiar să-i zâmbească cuiva. Îi urmăresc privirea şi descopăr că e vorba de uriaş.

Uriaşul îi zâmbeşte şi el mamei, sau poate că ea i-a zâmbit, dar asta n-am s-o ştiu cu adevărat niciodată, căci nu am văzut a cui gură a declanşat toate astea. El stă în palme, chinuindu-se să se ridice. Părul lung îi cade pe faţă. Saliva i se face spume pe buze, i se adună între firele din barbă.

Lovesc cu palma piciorul lui mami, iar ea priveşte în jos spre mine şi mă împinge la o parte.

— Nu face asta! îmi spune.

Simt cum braţele îmi sunt desprinse, întinse în lateral. Mă împinge iar şi mă împleticesc înapoi. Sânii i se mişcă într-un fel care o face urâtă.

— Ce te-a apucat? spune. Dansează! Ce te-a apucat?

Mai multe trupuri apar între mami şi mine, alte trupuri în alb care trec dinspre fundul încăperii spre partea din faţă, cu speranţa de a se apropia de uriaş. Chipurile li se dilată, iar maxilarele le pulsează. Se tem să se ducă mai aproape.

Mă ridic din nou.

— Mami! zic iar.

Nu mă poate auzi peste mugete şi hohote şi lacrimi.

— Mami! strig, şi simt o urgenţă în abdomen, ceva ce nu simţisem cu o clipă înainte, dar care acum e gata să izbucnească.

— Mami! urlu, dar sunetul pe care îl emit se pierde. Mami! Mami! Mami! Dau din aripi, dar ea nu bagă de seamă.

— Ce se întâmplă, micuţo?

Vocea e aproape de urechea mea şi mă smucesc în spate când văd cine e. O femeie vopsită cu cretă şi îmbrăcată în negru se ghemuieşte lângă mine. Singura pată de negru în marea de alb. Ce se întâmplă?

— Mami, spun eu.

— Mami? Ce ai nevoie să îi spui lui mami?

Încerc să i-o arăt, dar sunt prea multi oameni în jurul ei. — în regulă, în regulă, lasă-mă se te ajut. Pot să fac ceva? Arăt spre stomacul meu, apoi spre mami. Simt bule în gât, unele care s-au ridicat din stomac, nu din cele moi, pe care le faci cu săpun, ci grele, bule de plastic proptite acolo, şi care cresc. Pe gură nu îmi iese niciun sunet.

Femeia priveşte de la stomacul meu spre faţă, şi dermatograful negru care îi încercuieşte ochii albaştri se întinde când ridică din sprâncenele sclipitoare.

— Durere de burtică?

Are o voce ciudată, cu o cadenţă pe care am mai auzit-o înainte, de parcă ar intona un cântec.

— Pişu, murmur.

— OK. Păi las' că te duc. Îţi arăt eu unde e oliţa.

Mă ţine de mână şi şerpuim prin alb. Are pielea aspră şi, când îmi las degetele să hoinărească în strânsoarea ei, îi simt marginile bătăturilor. Mă întorc pentru o clipă, însă mama a dispărut în marea de alb.

În toaletă e linişte şi femeia în negru mă ţine de subsuori când mă las deasupra găurii. Ne uităm una la alta ascultând cum urina ajunge pe fundul bazinului şi îi fac un semn din cap atunci când am terminat. Îmi aranjează pantalonii şi face o fundă la sfoara din talie, şi văd că are unghiile rupte şi gri, iar pielea de pe mâini îi este acoperită de pete maronii.

— Frumuşico, mă aştepţi şi pe mine afară?

Încuviinţez şi aştept în faţa uşii, urmărind zgomotele dinăuntru. Femeia în negru eliberează un jet constant, cu mult mai rapid şi mai zgomotos ca al meu. Şi observ că uşa de la baie este una printre multe, că acolo e un coridor larg cu uşi şi că majoritatea sunt închise. Scutur lacătele unul câte unul. Par grele, metalice şi reci. Deasupra capului bâzâie becuri fără abajur şi aud o voce la un radio. La capătul holului este o balustradă zăbrelită care dă spre o curte deschisă, şi picături de ploaie mari cât nişte musculiţe de oţet umezesc aerul.

Mă întorc când aud gâfâieli şi văd că una dintre uşi este

întredeschisă şi pe acolo răzbat sunete de animale, şi de la radiouri, şi alte lucruri pe care nu mă pricep să le numesc. Lacătul atârnă de cârligul lui ca un membru amputat. Împing uşa, care se deschide de tot.

Cealaltă fetiţă este în cameră, fără cârpa ei, şi este întinsă ca o cruce. În vreme ce stă cu braţele deschise pe o masă, un bărbat în alb îi ţine picioarele depărtate. El e din marea de alb. El este piramida cu păr galben. Pantalonii i s-au strâns în vine şi grohăie în vreme ce-şi mişcă trupul deasupra ei.

— Frumuşico, frumuşico! o aud strigându-mă pe femeia în negru.

Mă răsucesc în pragul uşii şi o iau la fugă. Mă aşteaptă în faţa toaletei. Când merge, se lasă de pe o parte pe cealaltă şi poalele lungi ale hainelor ei mătură podelele.

— Vrei o mică gustare? întreabă. Scoate un pachet de biscuiţi cu glucoză. Îmi umplu gura cu ei, suprafaţa lor îmi absoarbe toată saliva înainte să se topească. Îmi vine să vomit, dar nu mă pot opri din mâncat. Femeia miroase a ţesătură şi fumul zilelor nenumărate este impregnat în hainele ei.

Mă întreabă dacă vreau să mă odihnesc cât o aştept pe mami.

— Da, răspund.

Ne aşezăm împreună în curte, pe o saltea umedă. Este pătată şi decolorată, camuflată pe dalele maronii unde e pusă. Deocamdată ploaia s-a oprit. Aud ţipete dinspre piramide, dar sunt slabe şi ar putea veni din gâtlejul oricăreia, de oriunde. Simt că mă detaşez de ele, mă smulg de sursa lor, predând-o cuiva pe care nu îl cunosc, cineva care nu are absolut nicio legătură cu mine.

Spaţiul dintre zgomot şi mine creşte, simt cum urechile mi se scobesc pe măsură ce sunetul se retrage şi o moliciune mi se răspândeşte pe restul chipului. Muşchii din jurul ochilor se relaxează şi atmosfera este mai albă ca înainte. Nu ştiu unde am învăţat să fac asta, dar sunt foarte priceput şi este o şmecherie pe care am să o repet apoi foarte des, tot restul vieţii mele.

Femeia în negru mă întreabă dacă am văzut vreodată stele. Îi spun că da, şi privim spre cerul înnorat. Vreau să mai spun ceva despre stele, dar nu izbutesc să-mi amintesc cum arată, câte sunt toate şi dacă se grupează în anumite formaţiuni recognoscibile. Dacă sunt statice sau mobile, dacă pâlpâie sau strălucesc ca becurile, şi încep chiar să mă îndoiesc că am văzut stele – sau poate ştiu de existenţa lor doar indirect, de la mama sau de la tata, sau de la altcineva care şi-a luat ca sarcină să mă înveţe ceea ce eu nu-mi pot aminti, căci singura realitate care rămâne de atunci sunt sentimentele şi ideile, şi este imposibil de spus dacă eu le-am creat sau au fost puse în mine.

— Cum te cheamă? întreabă doamna în negru.

— Antara, îi răspund.

— Salut, Antara. Eu sunt Kali Mata.

Înainte să devină Kali Mata, numele ei era Eve şi locuia pe aproape un hectar în Lanesboro, Pennsylvania, împreună cu soţul ei, Andrew, fiica lor, Milly, şi cu June, mama lui Andrew. Îi ştiu scoţând limba, din profil, dintr-o fotografie pe care Kali Mata a lăsat-o în urma sa. Familia rostea rugăciuni înainte de fiecare masă câtă vreme buni June a trăit Kali Mata spunea că June era neînduplecată cu lucruri de felul ăsta, nu neapărat pentru că ar fi fost credincioasă, cât pentru că aşa era corect să-i înveţi pe copii. Lui Eve nu prea-i păsa de sfaturile lui buni June, dar chiar şi după ce harpia bătrână s-a făcut oale şi ulcele (la numai cincizeci şi nouă de ani, cu toate rugăciunile ei cu tot) Eve a decis să păstreze tradiţia. Buni June a fost primul trup pe care l-a văzut fără viaţă, acum viu, ca o marionetă manevrată de diavol, acum nimic mai mult decât o umbră pe podea, cu membrele sfârâmate. Cei de la Urgenţă au spus ceva despre un vas de sânge care ar fi explodat, dar Eve nu a vrut, pur şi simplu, să creadă. Buni June nu murise cu astfel de focuri de artificii; a fost ceva tăcut, brusc, care a lăsat familia fără credinţă.

Eve nu-şi văzuse părinţii murind şi, chiar dacă nu-i plăceau lungile prelegeri ale lui buni June, priveliştea morţii o speria. Andrew s-a pomenit explicându-i lui Eve mai multe despre fenomenul morţii decât micuţei Milly. Ea îşi ţinea tatăl de mână, spunându-i că înţelege, şi că speră că el va fi bine. Dar Eve, mamă, trecută binişor de treizeci de ani, nu a putut decât să se holbeze la perete, săptămâni în şir. „Erau foarte apropiate", murmura lumea la priveghi. „Erau foarte apropiate şi o iubea pe bătrână ca pe mama ei." Eve nu corecta pe nimeni, nu vorbea despre nenumăratele ocazii când îşi şoptise numai pentru ea că speră ca bătrâna să pice moartă, dar a trebuit să admită că moartea, atunci când i s-a uitat drept în ochi, arăta exact ca finalul care era.

Eve insista să spună rugăciunea în fiecare seară şi Andrew i se supunea bucuros, dar când toţi lăsau mâinile jos şi îi mulţumeau Domnului pentru pâinea cea de toate zilele, ea începea propria negociere cu Preaputernicul: dacă lui Dumnezeu i s-ar părea just să-i ia mâncarea de pe masă şi acoperişul de deasupra capului, atunci ea ar supravieţui. Dar dacă el ascultă şi dacă toate acele duminici petrecute în hambarul prăfuit unde studia Biblia reprezentau o penitenţă suficientă, acum ea ar cere un singur lucru, un singur lucru pe care Domnul să i-l dea, căci era o nimica toată. Cerea numai să o ia pe ea mai întâi, ca El să o primească în împărăţia lui înaintea tuturor celor care erau acum aşezaţi la masă cu ea.

Nu ar fi supravieţuit, se gândea, dacă ar fi trebuit să îngroape vreunul dintre acele suflete dragi câtă vreme ea încă făcea umbră pământului. Acelea ar fi fost priveghiuri la care nu avea de gând să

participe. Aşa că, dacă era vreo cale prin care această nesemnificativă cerere să-i fie satisfăcută, ea insista cu dragă inimă ca familia să spună mereu rugăciunea înainte de masă. Din perspectiva lui Eve, ea şi-a ţinut partea ei de învoială, dar Domnul nu şi-a ţinut-o pe-a lui, şi când vestea accidentului de maşină a ajuns la ea, Eve a fost de neconsolat vreme de cinci zile. Apoi şi-a făcut bagajele şi a plecat din oraş. Chiar vorbise serios – fără priveghiuri, fără trupuri de identificat. Nu avea să-i vadă aşa cum arătau în locurile lor de odihnă veşnică. A stat pentru o vreme în Philadelphia, cu sora ei, a găsit un serviciu de vânzătoare la un magazin pentru mirese, asta până când a întâlnit un bărbat care îşi spunea Govinda. Era frumos, cu părul şaten şi ochelari, cuprins de o melancolie pe care o simţea şi ea, şi făcea bani din vânzarea de marijuana. A dus-o la Misiunea Hare Krishna, unde cântau cântece, apoi la el în apartament, unde i-a spus că făcea economii pentru a se putea duce în India, să vadă templul brahman din Pushkar şi să scape de cercul suferinţei. A întrebat-o dacă vrea să meargă.

În Pushkar a început să se îmbrace în materiale negre cu broderie. Erau grele şi o obligau să se mişte încet. Fusese un copil blond, cu pistrui portocalii pe braţe, dar anul acela pe care l-au petrecut în deşert i-a întunecat tenul şi i-a ridat pielea. Părul se aduna într-o cărare scurtă de *dreadlockuri* care îi curgeau pe spate. Fardul de pleoape atârna ca un praf de turcoaze pe pleoapele ei încleştate, adunându-se în toate pliurile, desenând modele, şi creionul kohl negru îi încercuia ochii. Buzele erau de culoarea strugurilor negri. În păr avea tot soiul de ornamente pe care le adunase de peste tot, pene şi brelocuri care atârnau de şuviţe.

Rătăcea prin deşert, străină, pe la marginea satelor, uitând de vieţile pe care le avusese înainte.

Nimeni nu ştia de unde venea exact. Unii spuneau că nu are vârstă şi că meditase în desertul Thar de când lumea şi» >» pământul. Sătenii făceau plecăciuni în faţa ei, unii îi atingeau chiar picioarele, iar copiii îi spuneau *oont bai,* doamna cămilă, pentru că putea supravieţui fără apă.

Acolo a întâlnit un uriaş îmbrăcat în alb, care i-a cerul să-l însoţească în călătoria sa. Nu am aflat niciodată de ce purta negru, doar că aşa o găsise, şi că era pur şi simplu perfectă, pur şi simplu completă aşa cum era. Poate că ţinea în continuare un fel de doliu, şi pentru ea doliul avea să fie negru pentru totdeauna. Era în ashramul din Prune de mai bine de zece ani când o femeie palidă, însărcinată şi confuză s-a împiedicat în spaţiul pentru meditat. Kali Mata nu mai era consoarta uriaşului, dar se considera mama copiilor lui, hrănitoarea numeroşilor lui adepţi.

A invitat-o pe novice să se aşeze, dar mami a dat din cap şi a privit

prin încăpere. A spus că nu era sigură că vrea să stea. Dar când a intrat uriaşul, mami s-a repezit în faţă şi a găsit un loc la picioarele lui. A meditat acolo mai bine de patru ore, neclintită ca un obiect de mobilier. Când mami a deschis ochii, s-a uitat în sus către guru şi a spus că-şi va închina lui viaţa. Apoi şi-a pus capul la el în poală şi a plâns.

Nu aveam mai mult de trei ani când Kali Mata mi-a povestit prima dată despre America şi despre ashramul în care locuiam. Mi-a spus că suntem tot în Prune, dar când m-am uitat împrejur, parcă nu mi-a venit să cred. Ashramul nu semăna deloc cu restul oraşului.

M-a învăţat că numele uriaşului este Baba, că avea şi alte nume, multe alte nume, dar că acesta era cel cu care trebuia să i ne adresăm. Avea să fie ca un tată pentru noi, un conducător, un zeu. Dar era, din multe puncte de vedere, şi un umil servitor, căci a luat încă o dată formă umană, ca să ne scoată pe noi din ignoranţă. Învăţătorii şi maeştrii de la care se revendica includeau câţiva *maharisi* şi *acharyas* celebri, ba chiar şi niscaiva înţelepţi pomeniţi în textele antice. Acestea erau bine precizate în autobiografia lui.

Baba mergea cu un Mercedes Benz şi colecţiona casete cu filmele lui Brigitte Bardot. Avea peste doi metri, o înălţime care azi nu mai pare ieşită din comun. Vocea îi era blândă şi moale, chiar şi din difuzoarele pe care le folosea atunci când se adresa mulţimilor de mii de oameni. Iar învăţăturile lui ajungeau la toţi, o poveste atent stratificată care vorbea în egală măsură de Buddha, Cristos, Krishna şi Zorba. Pe Baba îl interesau ştiinţa şi calculatoarele. Urmărea jocul naţionalei Indiei în preliminarii şi îi plăcea bucătăria japoneză. Era ceva familiar pentru toţi, şi toţi se întorceau la el ca acasă.

Mami, pe când era adolescentă, admirase ashramul din afară, libertatea care îi aureola pe adepţi, dar de intrat a intrat ani mai târziu, când a descoperit singurătatea din casa soţului ei şi plictisul. Mami căuta o cale de salvare.

Materialele de marketing ale ashramului prezintă începuturile, pe când se locuia în barăci improvizate, cu acoperişuri de tablă şi puţină lumină. Ashramul a crescut în jurul unui banian înalt de douăzeci de metri, răsfirat, contorsionat, cu crengile în sus şi în jos, revendicând tot pământul din jur.

Sanyasis[36] au plantat puieţi de lămâi şi mango, care cândva aveau să dea fructe. Încet-încet, au obţinut aprobarea pentru apă curentă şi electricitate. Au cercetat posibilitatea de a săpa o fântână. Era nevoie de fose septice. S-a turnat ciment şi s-a pus fundaţia. Apoi au înălţat pereţii de susţinere şi au montat grinzile.

Imaginea asta se diluează într-una a ashramului aşa cum este el astăzi, un *resort,* un sanctuar. Maestrul e mort, dar viziunea lui merge

mai departe. Toate camerele sunt dotate cu televizoare cu ecran plat, cuplurilor li se oferă masaje şi citiri în cărţi de tarat. Testele pentru SIDA sunt obligatorii pentru a fi admis.

Numai o parte din acei patru ani au lăsat o urmă în mine. Plasa de ţânţari murdară care atârna deasupra patului în camera pe care o împărţeam cu Kali Mata. M-a lăsat să folosesc culorile din trusa ei de machiaj ca să-mi pictez faţa. Din tot ashramul, bucătăria era locul meu preferat, unde sute de farfurii de tablă şi pahare străluceau atârnate la uscat, şi unde Kali Mata m-a învăţat cum să curăţ un măr cu cuţitul. Tot acolo am văzut-o şi pe mami facându-i de mâncare lui Baba. Şi îmi amintesc cum îmi treceam degetul peste crestături care aduceau a păsări şi şerpi când băteam în uşa de lemn care ducea spre o cameră pe care mama o împărţea cu el.

Apoi mai este ziua când bunicul a venit şi i-a spus mamei că nu mai poate suporta ideea ca noi să locuim în continuare acolo, în adunătura aia de străini şi curve. I-a mai zis că şi-a făcut familia de râs, că ar trebui să se întoarcă pe dată în casa soţului ei. Mami nu l-a băgat în seamă, răspunzând doar că acum aceea e casa ei. A spus că Baba avea să fie tatăl meu şi toţi *sanyasis* aveau să fie familia mea.

Cât despre fata cu cârpa, numele ei era Sita. Făcea curat în sala pentru meditat, uda plantele, nu vorbea niciodată. După prânz se odihnea pe o saltea de paie peticită, iar ochii i se iveau strălucind din pliul mâinii. În ultimii ani am întrebat de ea, însă nimeni nu pare a-şi aminti de existenţa sa.

Am adunat câteva imagini cu Baba, pe care le păstrez într-un plic. Lui Baba îi plăceau fotografiile şi avea mereu câte un fotograf pe lângă el. „Fotografiile, spunea Baba, nu înregistrează istoria. Decid istoria. Dacă nu există fotografii cu tine, nu exişti."

În câteva dintre ele este şi mami lângă el. Într-una poartă un sari. Era pentru prima dată când îmbrăca unul de când părăsise casa soţului ei, şi l-a purtat cu ocazia nunţii ei simbolice cu Baba.

Bumbacul pare aspru şi de un alb strălucitor, două bucăţi tăiate şi cusute laolaltă. Nu poartă fustă şi în talie are legată o fundă maro. Rochia are un canaf într-o parte, care seamănă mai mult cu un şiret de pantof. Pliurile sunt bine aranjate. Numai trei, înguste, jumătate din lăţimea normală, dar atâta i-a permis materialul pe care îl avea. Probabil că a călcat cu paşi mici în ziua aceea. Stă pe un covoraş de iută lângă Baba, dar puţin mai în spate. I-au aranjat părul deasupra umărului dezgolit. Un *pallu* scurt i se odihneşte pe cap. Mami se agăţă de capătul său liber. Soarele a fost probabil foarte puternic, căci pare că se luptă să nu se încrunte.

Am imagini ale lui Baba pe cărţi poştale, pe brelocuri pe care le-am luat din librăria ashramului şi, de asemenea, o copie a necrologului pe care l-am transcris de pe un microfilm.

Necrologul afirmă că o posibilă cauză a decesului a fost o supradoză de droguri, deşi un grup al adepţilor lui susţine că ar fi fost otrăvit de autorităţi. Avea cincizeci şi şapte de ani şi se poate să fi suferit de o afecţiune numită gigantism, fapt care ar fi explicat înălţimea lui considerabilă. După el nu au rămas nici vreo văduvă, nici copii.

11

Când era lună plină, mami ardea prin tot apartamentul, ţinând geamurile închise, beţişoare parfumate de santal. Kali Mata i-a spus să facă aşa pentru a alunga spiritele rele şi ţânţarii. Ne-am oprit din acest obicei pentru un an, când doctorul a zis că îmi provoca astm. Mami e convinsă că acela a fost anul când totul a mers prost.

Azi fumul este apăsător Kashta face acest ritual şi caut forme şi figuri în vălătucii baroci. Nani stă înconjurată de ceaţă într-un scaun cu spătar drept, iar eu tuşesc. Nu-mi dau seama dacă a adormit. Mami e lângă ea, cu un aer confuz. Azi nu a fost prea vioaie.

Sunt lângă fereastră. Luna e albă pe cer şi îmi imaginez mareea cum se înalţă în creste semeţe şi se sparge de ţărmul luminat. Ziarul, împăturit pe măsuţa de cafea alături de teancuri de reviste şi de corespondenţa nedeschisă, spune că este o super lună. Mă uit iar pe fereastră la suprafaţa ei, strălucitoare dar mătuită, ca şi cum ar fi fost lovită de nenumărate ori. Smulg din ziar pagina cu articolul şi deasupra lui schiţez cu un creion pielea satelitului, cartografiind acele agresiuni.

Articolul spune că Luna vă părea mai mare decât de obicei, că din 1948 nu a mai fost atât de aproape de Pământ.

— Nani, spun şi ea se uită la mine clipind. Luna a mai fost atât de aproape de Pământ în 1948.

Nani zâmbeşte şi îşi scarpină nasul.

— Anul în care te-ai născut, adaug.

— Da, spune ea. Îmi amintesc de anul acela.

Nu există niciun document care să ateste naşterea bunicii mele, căci marea majoritate a copiilor din taberele de refugiaţi mureau înainte de *mundan,* când capetele bebeluşilor sunt rase în mod ritualic. Soţul i-a inventat data naşterii pentru paşaport. Dar când Nani spune povestea vieţii ei, din capul locului ne zice: „Moaşele urlă în *multani*[37] şi folosesc o cârpă jegoasă pentru a-i şterge fluidele de pe corp. Îi e foame şi plânge, căutând cu disperare sânul maică-sii; e atât de anemică, încât îi spun Gauri, cea blondă".

O întreb cum de poate fi atât de sigură că îşi aminteşte, când noi, toţi ceilalţi, abia dacă putem să ne punem copilăria cap la cap.

Nani mă ia peste picior. Spune că nu am cum să pricep de vreme ce nu am fost acolo. Separarea este un timp de sine stătător. Lucrurile se întâmplau atunci, lucruri care nu s-au mai petrecut apoi niciodată.

Privirea i-a tremurat şi şi-a îndreptat ochii spre peretele din spatele

meu. Mă sucesc şi iau laptopul, deschid câteva pagini care vorbesc mai în detaliu despre structura plăcii amiloide: ca o fâşie de scai ce nu se poate lipi de cea care îi corespunde. Alte câteva diagrame arată ţesutul cerebral prăbuşit în placă, o masă flendurită, captivă într-o îngrăditură căreia nu-i aparţine.

Asta este ceea ce a găsit Alois Alzheimer atunci când a disecat creierul pacientei sale, Augusta, după moartea ei, în 1906. Sărmana Augusta, pentru ea nimic nu mai era clar.

Oamenii de ştiinţă nu ştiu de unde vine placa sau de ce proteinele se divizează greşit. Îmi aminteşte de ceea ce am citit despre cancer, dar nu spun nimănui de teamă să nu fiu luată drept una care se poartă nesăbuit cu cuvintele.

Placa amiloidă poate fi doar un simptom. Care anume este însă cauza? Lungimea telomerilor, care stau la capetele cromozomilor ca prinderile de la capătul unei corzi de sărit, ar putea fi una. Cu timpul se scurtează, semn al îmbătrânirii biologice.

Este asta o cauză oare sau un alt simptom?

Bătrâneţea, se pare, nu este destinul tuturor. După cum nu este nici declinul cognitiv.

Mă întreb dacă există exemple de neîmbătrânire. Mă întreb dacă există nemuritori.

Nani pare să fie sănătoasă, mai agilă decât pe vremea când trăia soţul său. Dar fără vârstă? Nu. Pare bătrână. Există o rigiditate în articulaţiile şi mintea ei.

Trasez axele x şi y, şi le notez ca indicând vârsta şi declinul. Le aşez pe mami şi pe Nani pe grafic. Între ele este o mică familie de krilli.

Pe Kali Mata mi-am imaginat-o mereu ca definind marginile acestui grafic, o asimptotă spre infinit, până în clipa când pică moartă la ea în casă.

Câţi krilli vor muri în această misiune de a o face pe mami să îşi amintească? În partea de sus a paginii încep un desen în plan al Lunii.

— Ţi-a venit ciclul.

Îmi ridic ochii de pe desene. Am transformat luna într-o omletă cu ardei. Mama stinge lumina la baie şi se aşază pe canapea. Fumul începe să se disipeze. Capul îi alunecă lui Nani pe un umăr.

— Da, îi răspund. De unde ştii?

— Rămâne un miros în urma ta. Ananas.

Până acum nu am mai avut un miros al meu, cel puţin nu unul identificabil. Dilip nu mi-a spus niciodată. Mă întreb dacă ştie cum miroase ananasul. Odată a avut o reacţie alergică la kiwi şi buzele i s-au umplut de ulceraţii.

Mai privesc luna o clipă. Când Dilip o să fie acasă, o să îl rog să vină să ne uităm împreună cu mine la lună.

Mama cască.

— A început astăzi?

Trebuie să mă gândesc un moment.

— Da. De dimineaţă.

Mami dă din cap. Se lasă pe pernă.

— Odată cu luna, ca întotdeauna. Kali Mata, mereu mirosi a ananas.

Luna a migrat pe cer, acum e ascunsă în spatele unor clădiri din depărtare. Încep un nou desen cu suprafaţa ei, de data aceasta din memorie.

— Ce este asta?

Mă uit în sus.

— Las bileţele pentru mami prin casă. Ca să dea peste ele şi să le citească. Poate o ajută să-şi recapete memoria.

Nani zâmbeşte.

— Eşti o fată bună. Citeşte-mi-l!

Ezit şi netezesc bucata de hârtie între palme. În câteva săptămâni a ajuns să arate ca un pergament antic.

— „Atunci când ai pus chilii în *khichdi* pe care i-l făceai An tarei”, citesc.

Nani râde şi tuşeşte când termina de citit.

— Când a fost asta?

— Voia să mă obişnuiesc să mănânc picant, cred. Pur şi simplu nu se oprea, nici când am început să sughiţ teribil.

Nani dă din cap.

— Mama ta nu a pus chilii în *khichdi.* Eu am pus ghimbir, pentru că făcuseşi o răceală severă.

— Nu e adevărat, zic.

Eram sigură că îmi amintesc gustul durerii în gura mea.

— Îţi spun sigur, zice. Pe ea ai întrebat-o? O să-ţi spună.

Acel bilet i-l citisem şi lui mami, care m-a privit absentă înainte să-l îndes la loc între pernele canapelei, ca să-l poată găsi iar.

— Şi dacă o întreb, îi spun lui Nani, tot nu o să-şi amintească.

— Poate nu-şi aminteşte pentru că nu s-a întâmplat.

Simt cum mi se încordează muşchii picioarelor. Oare vorbise cu Dilip? O convinsese oare mami că mint?

Hârtia îmi zboară din mâini, dar când mă uit în jur toate ferestrele sunt închise. Deasupra capului meu, ventilatorul se mişcă cu un vâjâit înfundat, terminându-şi rotaţia, revenind spre partea de unde mecanismul său nevăzut îl împinge iar. Mă aplec să iau hârtia, însă pluteşte mai departe, ca o fantomă plată. Nani începe să râdă şi vocea îi este aspră, de parcă râsul şi tuşea au devenit una, şi între amuzament şi disconfort nu mai este nicio graniţă. Ne uităm cum hârtia dispare sub canapea.

Scot o cheie din buzunar şi i-o dau bunicii. *

— Ce este asta?

— Ca să deschizi cutia de valori a lui mami de la bancă.

Nani îşi pune ochelarii pentru citit şi examinează lanţul cheilor. Este gri, tocit şi portocaliu pe alocuri, ca motanul Garfield. Îşi ridică privirea spre mine şi sprâncenele i se arcuiesc.

— Pentru orice eventualitate, spun. Trebuie să fim pregătite.

12

Un alt doctor ne zâmbeşte când intrăm în cabinetul de consultaţii. Cel de data trecută este în vacanţă.

Mami se fâţâie. Îi spune doctorului că rochia ei miroase în mod clar a transpiraţia altei femei. Pe biroul doctorului, instrumentele stau într-o cană metalică. O spatulă pentru limbă, pensete. Nu ştiu cuvintele pentru celelalte. Par ascuţite şi neprietenoase în mâinile lui. Camera are un aer murdar. Ochii mi se mută de la mami la tavan, spre lumina albă, spre aparatul de aer condiţionat.

— Au mai fost alte episoade? întreabă el.

— Da, răspund. A tot avut coşmaruri. Menajera spune că dimineaţa, când intră în casă, o găseşte într-un colţ, terifiată.

Expresia doctorului nu se schimbă. Face câteva însemnări pe o pagină din dosarul ei. Are un scris tipic, ininteligibil.

— Am impresia, încep să zic, că totul se mişcă foarte repede. Simptomele sunt tot mai rele.

— Totul pare să fie atât de bine pe cât era de aşteptat, spune. Părul de pe obraji îi creşte în smocuri albe şi negre. Cei doi dinţi din faţă sunt puţin ieşiţi în afară şi are un fluierat când vorbeşte.

— Şi-a luat medicamentele, spun.

— Am văzut cazuri, mai ales în primele etape ale declanşării bolii, când degenerarea se produce într-un ritm mult mai rapid.

— Asta se întâmplă cu ea?

— Nu putem fi siguri.

— Atunci ce vreţi să spuneţi?

— De fapt, toate studiile pe această temă sunt destul de neconcludente.

Deschid caietul şi încep să-i citesc una dintre liste.

— I-am arătat poze, filme vechi. Ne-am uitat la filmele ei preferate. Ne-am plimbat şi am condus-o prin locurile unde obişnuia să-şi petreacă timpul. Am gătit, mai ales reţete pe care nu le mai pregătise în ultima vreme.

Aşez un dosar pe biroul lui şi încep să scot pagini tipărite unde am marcat anumite secţiuni cu combinaţii de galben, verde şi portocaliu. Efectul este un gălbui-lămâie la care e dificil să te uiţi multă vreme. Îşi drege vocea şi îşi împinge ochelarii la loc pe nas.

— Am senzaţia că mama se scurge, spun, arătându-i un pasaj care dezvoltă această teză.

— Se scurge, repetă el.

— Da, peste tot şi de pe peste tot.

Dând la o parte un articol dintr-o revistă ştiinţifică pe care îl adnotasem, deschid o broşură pe care am făcut-o de mână şi îmi scot la iveală *magnus opusul*. O diagramă a funcţiilor trupeşti ale mamei şi o istorie a vieţii ei, de la naştere, unde am scris că bunica nu a născut prin cezariană şi, prin urmare, a inoculat-o zdravăn pe mami cu microbii din canalul vaginal. Şi de acolo, evenimentele din copilăria lui mami într-o spirală descendentă: liste de vaccinuri posibile şi de momente când i s-ar fi injectat penicilină.

Pagina următoare se concentrează pe deteriorările mitocondriilor, centrii fără vârstă ai celulelor ei, pe care le-a moştenit de la mama ei, şi care continuă să trăiască în mine. Cuvântul „mitocondrie” e scris în mijlocul unui păianjen uriaş, ale cărui picioare se îmbârligă şi plonjează ca o cascadă într-o pânză de cicluri Krebs aplatizate. Pânza sunt telomerii scurtaţi care dezechilibrează producţia de enzime, rata de creştere a declinului mitocondriilor. La marginile ei atârnă mici cuşti care dau pe dinafară de specii de oxigen reactiv, a cărui producţie creşte exponenţial, periculos pe măsură ce stratul dublu de lipide, membrana care susţine întreaga arhitectură la un loc, începe să se crape şi să colapseze.

Pe cealaltă parte a hârtiei, intestinul mamei este un coridor care se curbează, poros şi plin de găuri, compromis de ani şi ani de alimentaţie haotică şi de medicamente. Soldaţi morţi se adună în mormane, iar rugurile lor sunt deja pregătite.

— Ce-s toate astea? întreabă doctorul.

Privesc în jos spre pagină.

— Am făcut cercetări. Asta am găsit până acum.

— Doar nu vorbiţi serios, spune el.

Dintr-odată, nu mă pot uita la ei. Am senzaţia că mă zdrobesc.

— Vă rog să luaţi toate astea, adaugă. Există nişte tratamente noi, experimentale, pe care le putem lua în calcul. Enumeră câteva dintre efectele secundare. Atac cerebral. Infarct. Depresie.

Îi spun că ne vom gândi şi îmi doresc că podeaua să se deschidă şi să mă înghită.

— Aşa să faceţi. Şi, de asemenea, vă recomand să găsiţi pe cineva care să vă ajute cu toate astea.

Aştept să continue. Mă priveşte cu capul înclinat.

— Sunt terapeuţi cu care puteţi vorbi, spune. Despre cum să abordaţi poziţia în care vă aflaţi acum. Cei care au grijă de pacienţi suferă la fel de mult ca pacienţii. Poate fi foarte stresant.

De la cabinetul doctorului ne întoarcem acasă, şi trecem printre hoardele care se duc la mesă, la mica biserică făcută sandvici între

magazinul local de lactate şi băcănia germană. Mami şi cu mine nu ne vorbim, dar ne uităm pe geam. Biserica atârnă decoraţiuni pentru ajunul Crăciunului, care clipocesc ca stelele dintr-o poezie de copii. Cozile care se formează la miezul nopţii pentru aprinderea lumânărilor generează un scurtcircuit, tăind fluxul traficului însoţit de claxoane şi urlete, care se amestecă cu imnurile intonate.

La câţiva paşi pe strada aglomerată, pe un trotuar scâlciat, se află moscheea din cartier, de unde chemarea la rugăciune se aude de cinci ori pe zi. Crăciunul nu este exceptat. Popularitatea Crăciunului în Prune nu se rezumă doar la creştini, căci credinţa unanimă este că statuia Fecioarei ridicată aproape de intrarea în biserică le aduce noroc celor care o venerează. Mică şi îmbrăcată în tifon roz, ea face obiectul unui pelerinaj informai. Trecând pe lângă ea, spun involuntar o rugăciune pentru tot şi nimic în special.

Păzitorii moscheii ştiu că numeroşi musulmani aşteaptă să primească binecuvântarea Fecioarei Măria şi a fiului ei, şi *azanul* de seară mugeşte prin difuzoare cu o forţă specială după lăsarea întunericului, în ziua de douăzeci şi cinci, reamintindu-le credincioşilor că datoria lor nu este eclipsată de luminile puternice şi de un pin strălucitor de la tropice.

Mă uit la mami. Închide ochii când maşina frânează. Îmi doresc să nu fi fost nişte ratate atât de mari.

— De ce nu stai o noapte, două la noi, mami? şoptesc, în parte sperând să nu mă audă. Poate săptămâna viitoare, după Anul Nou?

Deschide ochii şi se uită dincolo de mine, la strada aglomerată.

— Poate, spune. Poate o noapte sau două.

După miezul nopţii se schimbă data, şi îmbulzeala cauzată de biserică, moschee şi de carele cu boi continuă să crească. Vocile sunt disonante. Strigătele nu se disting de rugăciuni. Străzile sunt pline de dezordine, agitaţie. Vuietul continuă să crească, dar nimeni nu pare să bage de seamă că ziua sfântă a trecut şi că este vremea să se dezintoxice după această abundentă, să reflecteze la excesele zilei care s-a încheiat.

Mi-e greu să adorm. Cablurile de lângă noptiera mea dispar într-o harababură de cealaltă parte a peretelui. Deasupra capului meu, plafoniera este un ochi care mă priveşte.

Dimineaţa, un calm relativ revine în oraş, şi biserica stinge luminiţele cu promptitudine, pentru a economisi curentul. Traficul maşini, oameni şi animale îşi reia debitul obişnuit.

De Boxing Day Dilip are o videoconferinţă, aşa că ies singură. Acoperişul negru al ricşei se rabatează pe o parte şi alta ca o copertină, şi cauciucul îmi acoperă faţa, o ţine ascunsă de soare, de ochii iscoditori ai bărbaţilor şi de alte dezastre care aşteaptă să se

petreacă. Dar ochii bărbaţilor ajung la acele părţi la care ajunge şi lumina, şi chiar şi atunci când nu-i văd cum mă privesc, prin norii albi ca de bumbac, simt căldura soarelui pe piele. Acelea sunt părţile pe care le pot vedea, picioarele în *chappala**[38]*, gleznele, tot trupul, braţele. Le este mai uşor să se uite la această fată fără cap care trece într-un vehicul fără uşi.

Uneori, chipurile lor se ivesc de sub copertină, când se apleacă să vadă cine este înăuntru, dar ne mişcăm prea repede pentru a-i putea deosebi unii de alţii, iar ei aparţin toţi aceluiaşi trup şi aceluiaşi drum.

Trecem de aglomeraţia de pe MG Road, vânzătorii de cărţi, magazinele de bijuterii, femeile şi bărbaţii strigând unii la ceilalţi peste tărăboiul străzii. Lucrurile s-au schimbat pe aici, sunt sigură, dar oraşul se transformă prea repede ca să ştim cum. Prin membrana uscată, sărată a nărilor mele adulmec deja brutăria Kayani. Ricşa se clatină şi se opreşte, cu motorul fumegând, la un semafor. Doi bărbaţi se sprijină de poarta dărăpănată a vechiului centru de telefonie. Împart o *bidi**[39]* şi deasupra capetelor lor cioburi de sticlă mărginesc partea de sus a pereţilor despărţitori, strălucind în soare. Strănut, şi şoferul se întoarce să se uite la mine. Salivă portocalie i se adună în colţurile gurii. Scuipă pe trotuar, apoi îşi goleşte, pe rând, nările.

În staţia de autobuz, bărbaţii reuşesc să se prindă de spatele maşinii, lipindu-se de metalul rece al caroseriei. Fetele zâmbesc, şi lobii urechilor le sunt plini de găuri. Sunt fetiţe aşa cum era mami, fete ale unei singure culori, din cap până-n picioare, fetiţe cu plete care le atârnă pe spate ca o creatură zburătoare. Privesc ochii care se lipesc de ele, de hainele lor, de membrele lor, de gurile lor deschise. Ziua pare călduroasă şi senină.

O întâlnesc pe prietena mea Purvi la Club, pentru prânz. După-amiaza este pentru tras cu urechea. Ne plimbăm pe aleea din grădină şi Purvi îmi descrie clubul unde a fost cu o noapte înainte. Ascult o parte din povestea ei, dar şi ceea ce discută doi bărbaţi despre beneficiile programelor de sterilizare forţată, şi versurile unei melodii pe care o cântă nişte adolescente care-şi omoară timpul pe-aici.

Aleea face bucle de colo-colo şi, într-o zonă a ei, e despărţită de intersecţia aglomerată doar de un rând de arbuşti şi un gard de fier. Aud scrâşnetele traficului intensificându-se, şoferii de pe ambele benzi refuzând să renunţe şi smucindu-şi maşinile în orice spaţiu, cât de mic; Şoferii se încing şi se adună să dea sfaturi peste nesfârşitele ţipete ale claxoanelor. Se dă din cap şi se înjură, mai întâi insulte adresate mamei cuiva, urmate de o remarcă aşa, în trecere, despre o soră şi despre o verişoară, de asemenea.

Nebunia se aprinde cu fum de combustibil. Ne oprim şi privim din spatele unui zid scund de plante. Miroase a cauciuc ars. Zgomotul se luptă pentru teritoriu, izbucnind într-un zăngănit ininteligibil. Se vede

un braţ, apoi mai multe. Gâtlejurile sunt acaparate, umerii se împing şi praful se înalţă de la toată frământarea. Printre trupuri, văd unul care cade, prins sub greutatea insultelor şi a furiei. Căldura izbeşte capetele. Un bărbat se uită în sus spre noi. Faţa i se îngustează a ameninţare. Umbra dansează pe măsură ce coroanele copacilor de deasupra aleii alunecă dintr-o parte în cealaltă. Privesc în jos la mâinile mele, încârligate de gardul de fier. Îi dau drumul, dar în depărtare lupta continuă. Bărbatul se pierde în ea.

Purvi îi dă înainte. Este entuziasmată, sculptând aerul cu mâinile sau frecându-le una de alta, ca şi cum ar vrea să şteargă nişte cuvinte nedorite. Spune că frecarea palmelor sau a tălpilor una de alta este o tehnică yoghină care integrează partea stângă şi cea dreaptă a creierului. Când era mai tânără era o băieţoaică, îşi ura părul şi îşi ascundea şoldurile. Acum unghiile ei sunt colorate şi ascuţite. Este una dintre prietenele mele care s-a căsătorit de tânără şi din motivele bune. Ea şi soţul ei merg în croaziere, închiriază case de vacanţă şi învaţă să schieze. Cumpără şi vând cai, rareori se îmbracă cu aceleaşi haine de două ori şi nu opresc niciodată aerul condiţionat din apartamentul lor. Uneori, când suntem aşa, doar noi două, Purvi mă ia de mână trecându-şi degetele printre ale mele şi se joacă cu braţele noastre legănându-le, ca un băietei care îşi testează zmeul de hârtie. Mă atinge în timp ce ne plimbăm, coatele şi părţile vulnerabile ale încheieturilor noastre pieptănându-se unele pe altele, ieşindu-mi în întâmpinare. Cu un an înainte, la Club, într-un separeu de la baie, m-a atins în vreme ce soţii noştri comandau băuturi la bar. Nu am vorbit niciodată despre asta.

— E tata cu familia lui, îi spun lui Purvi imediat ce ne aşezăm la o masă.

Se bucură de Boxing Day. Soţia cea nouă se lasă pe spate într-un scaun alb de răchită, iar el stă în picioare sprijinit de braţul scaunul. Nu se ating, dar se uită deseori unul la celălalt. Ea dă din cap la tot ceea ce spune el. Apoi zâmbeşte într-un fel pe care nu l-am mai văzut. Umerii îi tremură şi râsul izbucneşte. Sunetul îmi trece ca apa peste trup. Purvi se uită scurt la ei înainte să revină la meniu, dar eu îi privesc în continuare. Masa pe care au ales-o e scăldată de soare. Ne separă doar câţiva metri, dar lumina transformă lumea lor într-una străină. Când mă las în scaunul de răchită, as putea crede că mă uit la un tablou a cărui ramă e compusă din coloanele albe ale clădirii, ceva aproape victorian. Există un trecut şi un prezent, şi o falie care nu poate fi închisă. Mă pot vedea? Cred că da. Sunt chiar aici. Se uită deseori în direcţia mea, dar poate că soarele îi orbeşte. Sunt invizibilă.

Chelnerii sunt într-un du-te-vino. Clipesc şi mă uit în altă parte.

Lui tata i-a plăcut de mama cu multă vreme în urmă. I-a plăcut cel puţin cum arată. Poate că din acelaşi motiv acceptă să mă vadă

uneori, pentru că arăt ca o fată de care i-a plăcut cândva pentru că stau în sufrageria lui, implorând, confuză, cu mina unei fete care cândva i-a rănit orgoliul.

Mă întreb cum arată etajul casei lor, acum că noua soţie este acolo de mai bine de zece ani. Dacă le-aş cere să-l văd, oare mi-ar spune cui îi aparţine fiecare cameră, mi-ar arăta modificările pe care le-au făcut în dormitoare de când, copilă, am fost eu însămi acolo, îmbunătăţirile, o nouă chiuvetă, dulapurile suplimentare, pardoseala cu o nouă gresie? Poate că voi sugera ca la următoarea vizită să suport umilinţa unui tur al casei. Desigur că noua soţie se va oferi să-mi arate cum trăiesc. Sau poate băiatul o să vrea să mă ghideze, din moment ce practic sunt sora lui mai mare. Umilirea mea l-ar face poate martor la umilirea mamei mele, s-ar simţi răzbunat pentru cum a fost luat de prost în toţi anii aceia de demult. Sau poate se vede pe el în chipul meu, la fel cum se vede în cel al soţiei lui. Poate că tata îmi va arăta camerele pe care le-a rezervat pentru copilul lui şi apoi dormitorul pe care îl împarte cu femeia cu care s-a însurat, cel pe care l-a moştenit de la părinţii lui, un pat pe care băiatul lui probabil a ţopăit când era mic, unde i-o trage noii soţii, şi cine ştie dacă nu şi-o imaginează încă pe mama. Sau aş putea să i-o trag eu – bărbatului ăstuia căruia îi place să se privească – în acelaşi pat, pe tăcute, atentă să nu-i deranjez pe ceilalţi, în vreme ce soţia sa, un etaj mai jos, face un ceai.

Stomacul meu scoate un zgomot puternic.

— Ţi-e foame? întreabă Purvi.

Dau din cap că nu. Stomacul meu nu chiorăie, vorbeşte. Mereu a făcut aşa în mijlocul examenelor silenţioase, al cinelor, al pauzelor pline de suspans din filme mereu spune lucrurile pe care eu nu le pot rosti, când probabil mi-e foame, dar un alt fel de foame.

Privesc spre intrare, care e încă împodobită cu ornamentele de la aniversarea Clubului. Baloanele plutiseră cândva, iar acum atârnă lipsite de viaţă de laţurile prinse de serpentinele metalice.

După cină, în pat, ne uităm la televizor, şi Dilip nu dă sonorul mai încet când aduc vorba de copii. Ochii îi sunt pironiţi asupra unui prezentator care vorbeşte peste invitaţii săi. Discută dacă brandurile indiene au dreptul să folosească imaginea lui Gandhi în scopuri comerciale.

Nu sunt sigură că m-a auzit. Mi-aş dori să avem mai multe tablouri pe pereţi. Ce rost are să te tot holbezi la un perete alb? Dilip spune că asta îl ajută să-şi limpezească gândurile.

— M-am săturat de India, spune.

Mă uit spre televizor şi îi zic să schimbe postul.

— Nu, vreau să zic că mi s-a acrit de tot ce e aici.

Se uită la mine, apoi din nou la ecran.

— Nu şi de tine.

— Care-i problema?

— Viaţa asta. Munca asta. Oraşul ăsta. Unul dintre picioare îi alunecă din pat, iar el nu stă nici în fund, nici culcat.

Aprob din cap, dar nu mă vede, aşa că-mi pun mâna peste a lui. La televizor reclamele încep la un volum mai puternic decât cel al emisiunilor obişnuite. Un cuplu împarte un baton de ciocolată topită, lingându-şi degetele unul altuia. E ceva ce ar trebui să fie romantic, dar cred că este dezgustător, şi trebuie să mă uit în altă parte ca să nu vomit. Urăsc apartamentul ăsta. Vreau să trăiesc într-o pagină dublă de revistă, unde fiecare suprafaţă are exact ponderea potrivită de gunoi frumos. Unde aş putea sta în mijlocul unei camere fără să mă mişc, ca o statuie, şi praful nu se va aşterne niciodată pe mine sau pe lucrurile mele.

— Nu ştiu unde altundeva ne-am putea duce, spun. Se uită la mine, aşteptând, şi îmi dau seama că are deja un răspuns în minte, la care vrea ca eu să ajung.

— Am şi eu o familie, spune când timpul meu a expirat.

Mă uit la picioarele mele, la oja sărită de pe unghia degetului mare. Partea de sus a piciorului îmi e acoperită de câteva fire fragile de păr. Am uitat să le pensez de câteva luni. El nu le observă. Sau poate că le vede, dar nu-l deranjează. Sau poate că-l deranjează, însă e prea politicos să-mi spună.

— Vrei copii? repet.

În vreme ce rostesc întrebarea, îmi dau seama că nu-mi doresc să am copii care să vorbească aşa cum o face el, de parcă limba i s-ar mişca prea repede în gură.

I-am pus această întrebare la trei luni de când începuserăm să ieşim împreună, la o sticlă de vin, când contemplam nefericirea părinţilor noştri.

— Cred că vreau. Tu? a întrebat el.

Exact acelaşi răspuns pe care mi l-a dat şi înainte. El este acelaşi bărbat. Nu s-a schimbat. Mâine, luna de pe cer va începe să alunece spre umbră.

— De ce?

— De ce, ce?

— De ce vrei copii?

Ridică din umeri.

— Ca să fim şi noi în rândul lumii.

Nu îmi amintesc ce am spus data trecută sau dacă este ceva ce vreau şi eu, dar pare familiar, pare ceva ce aş fi spus. Nu după conformare am tânjit mereu?

Mă uit la Dilip şi el zâmbeşte.

— Azi nu ai ieşit din casă, nu-i aşa?

1986

Podeaua ashramului este albă şi rece pe obrazul meu, şi de jur-împrejur sunt călcâie crăpate. Toată lumea este deshidratată, dar transpiră. Braţe care aparţin unor trupuri în alb se apropie şi mă apucă. Îmi susţin membrele, nişte mâini îmi încătuşează picioarele, gleznele, încheieturile, braţele, şi plutesc câţiva centimetri deasupra pământului înainte să-l întâlnesc iar. Şoptesc, discută ce ar putea face cu mine.

Kali Mata îmi mângâie obrazul.

— Draga mea, ridică-te. Ridică-te!

Închid ochii la contactul cu pielea răcoroasă a palmelor ei, cu mirosul de ceapă verde şi unt clarificat al unghiilor. O iubesc. Vreau să mă ridic pentru ea. Dar nu pot. Vreau apă. Simt cum pe gură îmi iese apă. Salivă. Ventilatorul se învârteşte deasupra capetelor noastre. O şopârlă goneşte de-a lungul peretelui, dispărând în spatele picioarelor albe ale *sanyansis*. Încerc să mă strâng ca o minge, dar golul din stomac urlă când îmi mişc picioarele. Privesc în sus spre toate acele fete.

Îi ştiu pe ceilalţi, dar numai Kali Mata este cu adevărat a mea. Ochii ei albaştri sunt ca marmura. Mă pot vedea în ochii ei, cum zac acolo, ca o pată uscată de vopsea albă. S-au adunat în jurul meu ca să mă râcâie de pe jos.

Podeaua reverberează – o aud, urechile îmi sunt atât de aproape de pământ, atât de ascuţite –, şi îi aud vocea.

Mami apare printre feţele lor, iar ei îi fac loc să treacă. Mă încordez când apare nu am mai văzut-o de săptămâni, crezusem că a uitat de mine, mă întrebasem dacă nu cumva a murit. Nimeni nu vorbea despre ea în faţa mea, nimeni nu mă lăsa să o văd. De ce voiau să ne ţină separate? De ce numai Baba avea parte de ea?

Mă ridică de pe jos, mă duce în altă cameră şi îmi lipeşte un pahar de buze. Se loveşte cu un clinchet de dinţii mei. Iau o gură de apă şi suspin. Trupul îmi este uscat pe dinăuntru. Privesc în jur şi camera, constat, e camera mea, o cameră pe care o locuiesc fără ea, şi plâng, cuprinzând-o în braţe în vreme ce stomacul meu protestează.

— Nu a pus nimic în gură de câteva zile. Te cere pe tine doar, şi arată spre gât, zicând că ceva i s-a implântat acolo.

Nu ştiu cine vorbeşte, dar simt că braţele care mă cuprind devin rigide. Mami e furioasă. Îi adulmec deja mirosul.

Mă aruncă pe pat şi capul meu simte lemnul tare de sub saltea. Strig, dar mami s-a suit pe mine, mă ţine, mâinile şi picioarele îmi sunt imobilizate, şi eşecul pe care îl simt, panica, se opresc pe dată şi se rostogolesc la loc înăuntru, repliindu-se în ele însele. Mâna ei îmi loveşte faţa şi, ca la un fulger, văd scânteia înainte de a auzi sunetul. Îşi încolăceşte braţele în jurul meu şi simt cum plămânii, pierzând aer,

mi se micesc. Strig, dar vocea îmi este înăbuşită.

Lumina începe să pălească pe la margine, mişcându-se încet spre centru. Este oare tot bătaie dacă nu lasă vânătăi? Nu îmi pot aminti natura durerii.

— Ai face bine să mănânci atunci când ţi se spune, zice mami. Ai face bine să fii cuminte.

A fost o vreme când cunoşteam bine ashramul, când topografia lui specială avea sens pentru mine. Am învăţat să merg desculţă, să mă bucur de presiunea pe care pietrişul de pe jos o stârnea. Kali Mata îmi curăţa crăpăturile şi zgârieturile, scoţând pulpa dintr-o tijă de aloe şi frecând-o de pielea mea. Ne petreceam timpul într-o mică livadă de care avea grijă, plină mai ales de arbori de papaya plini de rod. Îmi spunea care sunt multiplele beneficii ale fructelor de papaya, despicând câte unul căzut cu un briceag bont şi întinzându-mi câte o felie. Lecţiile acestea au continuat şi când am crescut. Când aveam şaisprezece ani, m-a învăţat să usuc seminţele de papaya şi să le fierb în ceai, ca metodă de contracepţie.

Kali Mata şi cu mine făceam plimbări prin ashram şi am învăţat forma terenului, locul unde pământul se curba ca un leagăn, iar rădăcinile copacilor ieşeau neîngrădite din sol. Ştiam crevasele care îmi puteau ascunde trupul, printre şerpi şi ferigile înalte, departe de iscodelile lumii.

Când se întuneca, în ashram nu erau alte lumini decât slabele sclipiri ale torţelor ce dispăreau în boscheţi. Mergeam cu mâinile întinse în faţă, pipăind obstacolele din cale. Lui Baba îi plăcea să povestească mereu cum stătuse în tăcere, o sută de zile, singur într-o peşteră de pe lângă Gaumukh, la gura Gangelui. Tăcerea i-a ascuţit celelalte simţuri, i-a dat abilităţi supranaturale. Din acele zile şi din observarea ciclului vieţii celulelor pielii sale, cunoştea senzaţia levitării. Kali Mata îmi spunea să nu iau cuvintele lui la propriu, dar eu aşa am făcut. Aşa fac. Când umblam prin întuneric simţeam fiecare pânză de păianjen, fiecare piatră de sub picioare, toate şoaptele copacilor, parfumul iasomiei care înflorea în depărtare. Sandalele îmi însemnau fiecare pas. Tălpile de piele mi se loveau de călcâie. Aceasta era profunzimea liniştii de acolo.

În primele zile am crezut că n-am să fiu niciodată fericită în acel loc ciudat. Stăteam trează noaptea întreagă, chircită într-un colţ de una singură. Plângeam, lipsită de somn, de mâncare sau apă. *Sanyasis* au încercat să mă convingă, să mă îmbrăţişeze şi chiar să mă dojenească din timp în timp.

Kali Mata mă ciupea şi-mi spunea să nu fiu nerecunoscătoare. Trebuia să mănânc, să beau, să dorm, o spuneau toţi, trebuia să îmi port de grijă, să mă las în voia propriei naturi. Ar fi trebuit să fac toate

astea pentru Baba. Aşa ziceau. Ar fi trebuit să fac toate astea pentru mami.

Ce nu ştiau ei era că atunci când totuşi închideam ochii mi-era cu neputinţă să spun cine sunt, şi să stau trează era singurul fel prin care îmi cunoşteam limitele trupului. Mi-au dat o *kurta* care îi aparţinuse lui mami, albă şi purtată, deşirată pe la margini. Mirosea a ea şi o ţineam strâns toată noaptea. Când mă aşezam în pat auzeam sunetele greierilor şi liliecilor. Vocile răsunau de parcă ar fi fost cu mine în cameră. Arcurile saltelei zumzăiau sub mine. Clădirea trosnea şi chiar şi podeaua părea să se desprindă, fragilă. Un pas greşit şi aveam să mă trezesc înghiţită.

Zilele erau mai uşoare, şi, pe măsură ce creşteam, aveam tot soiul de sarcini; ca toţi ceilalţi, ajutam în bucătărie. Kali Mata spunea că trebuie să dăm înapoi exact cât am primit, dar nu am ştiut niciodată cum să măsor lucrurile astea. Mâneam roşiile ca pe mere. Unele pietre dădeau la iveală colonii de viermi şi petreceam ore în şir privindu-i cum colcăie, cedând uneori dorinţei de a-i zdrobi între ele şi a-i înmormânta. Făceam baie chiar şi în timpul musonului, când scurgerile regurgitau gândaci. Am învăţa să-mi spăl lenjeria şi s-o pun la uscat. Kali Mata m-a învăţat cum să ţin un creion şi cum să-mi controlez degetul mare, foarte mare, şi cum să-mi controlez mâna.

După patru luni de trai acolo am descoperit căi să adorm de una singură; ascultam sunetul respiraţiei lui Kali Mata prin cameră, găseam un buzunar de căldură în centrul patului şi îl umpleam cu toată fierbinţeala pe care o puteam genera, până când îmi puteam întinde membrele fără să-mi fie teamă de frig.

Dar niciodată nu am reuşit să controlez ce se întâmpla noaptea. Când mă trezeam dimineaţa cu sânge pe pernă şi zgârieturi pe faţă, îmi spuneau că sufăr de vise rele şi îmi tăiau unghiile până-n carne. Când nici aşa nu mergea, îmi puneau mănuşi. Mă trezeam uneori dimineaţa cu un cearşaf strâns bine în jurul trupului, ca o cămaşă de forţă care îmi imobiliza mâinile şi picioarele. Mă porneam să urlu până când mă auzea Kali Mata şi venea să mă elibereze. Îmi spunea că făceau asta ca să îmi împiedice membrele să se izbească de colo-colo.

Când ajunsesem în ashram nu purtam scutece, dar la o lună de la sosire mi-au pus. Era prea de tot să îmi spele cearşafurile zilnic. Am purtat scutece, cu întrerupere, până când am părăsit locul acela, patru ani mai târziu.

Kali Mata mă strângea uneori în braţe, trăgându-mă atât de aproape de ea că îi miroseam pielea subraţului.

— Am avut vise despre tine, ştii? spunea. Am visat că va fi un copil care o să aibă nevoie de mine.

Erau zile când nu o vedeam deloc pe mami şi nu mi se dădea voie să o văd, nici măcar să ştiu pe unde este, şi am învăţat să nu pun

întrebări la care nu vreau să primesc un răspuns. Atunci când totuşi îşi făcea apariţia, chiar era o apariţie, şi stăteam amândouă, în alb, eu din nou o extensie a trupului ei. Mă ţinea şi mă săruta, şi îmi dădea să mănânc cu propriile mâini orez înmuiat cu zer, aşa cum făcea când nu aveam dinţi. Venea uneori noaptea, când era convinsă că dorm. Zăceam acolo nemişcată şi grea şi o lăsam să găsească o cale ca trupurile noastre să se potrivească unul în celălalt. Faţa şi *kurta* ei erau deseori umede, şi-mi respira sacadat în ceafă. Alte dăţi, vocea îi devenea puternică, despicând aerul, şi mâna sau piciorul găseau o cale să dea de mine. Ciupituri, palme, împunsături, lovituri, deşi acum nu izbutesc să îmi aduc aminte la ce anume veneau ca răspuns. Pentru mine erau mereu însoţite de surpriză, frică şi de un sentiment care adăsta mult după durerea impactului, cauterizându-mă dinăuntru în afară. Am înţeles că uneori mami era acolo, alteori nu, dar că ăsta nu era un lucru bun sau rău, doar că aşa aveau să fie vieţile noastre de atunci înainte. Să fim împreună sau separate era ceva independent de dorinţe şi fericire.

Uneori mă ascundeam. Câteodată zile în şir. Puteam să fiu invizibilă, complet silenţioasă şi inodoră. Când totuşi mă găseau, era pentru că voiam să fiu găsită.

Tălpile mi s-au întărit cu timpul. Nu îmi amintesc exact cum erau înainte, dar îmi amintesc că erau diferite.

Unii oameni din ashram plângeau ca nişte copii surescitaţi când îl vedeau pe Baba, în vreme ce alţii suspinau încet. Era o femeie cu pielea de culoarea cafelei cu lapte, care se prăvălea în genunchi tremurând când el trecea. Apoi îi atingea şi picioarele lui mami.

Dar cei mai mulţi din ashram erau amatori. Aşa îi plăcea lui Kali Mata să spună. Se făcea că nu-i vede pe alde ăştia care încercau câte puţin din tot ce era disponibil. Erau promiscui în credinţele lor, ca iubiţii nestatornici. Îşi discutau deschis ambivalenţele, în faţa lui Baba, purtau blugi pe sub *kurta* şi îşi tăiau mânecile pentru a-şi lăsa la soare umerii închişi la culoare. Dincolo de porţile ashramului vânzătorii de legume şi-au instalat tarabele, şi casele de amanet au proliferat, special pentru aceşti vizitatori de ocazie. Vindeau cămăşoaie albe şi pantaloni gata tăcuţi, în diferite mărimi şi stiluri.

Şi mai erau cei care îşi smulgeau hainele de pe ei în camera pentru meditat şi care se întindeau pe jos, cu trunchiul dezgolit, braţele şi picioarele răşchirate, dându-şi ochii peste cap, gâgâind.

Pe ei nu îi voi uita. Nici pe Baba, cum râdea şi aplauda.

În ashram vocea lui Baba era blândă şi totuşi răsunătoare, >» * şi de câte ori îl auzeam mă uitam în altă parte. Vorbea despre dorinţă şi bucurie spunea că o să ne înveţe cum să le cunoaştem pe amândouă. Nu am priceput niciodată cum, dar stând acolo şi urmărind zilnic

meditaţiile, care începeau de fiecare dată în tăcere şi sfârşeau în frenezie, am descoperit că există viaţă şi în a fi spectator, şi nu doar participant. În fiecare seară, pe măsură ce adepţii izbucneau în cacofonii şi tânguieli, eliberând te miri ce animal captiv din interiorul lor, lăsându-l să scape spre vortexul piramidei, eu îmi colecţionam diferitele sentimente legate de mami, de ashram, de clipele care mi-au alcătuit ziua. Le puneam într-un blid, în timpul cinei, şi le observam. Zăceau acolo flasce. Fără chef să lupte. Nu aveau să câştige, nici măcar nu voiau să încerce. Priveam în jur şi auzeam vocile diferite, şi vedeam multele trupuri care păreau să alcătuiască o singură formă gigantică, un uriaş mai mare decât Baba, dar o oglindă a ceea ce era el, o adunătură de nenumărate dorinţe. Ştiam că ele sunt acolo, că erau suficient de puternice să controleze fenomenele meteorologice şi să aducă inundaţii în fiecare an, dar nu puteam să pun cap la cap cum anume erau ele trecute, date din mână în mână şi înghiţite în faţa mea. Nu pricepeam încă dorinţa adulţilor. Nu era loc pentru mine în ea şi nu era nici alt loc unde să mă duc. Aşa că lăsam blidul lângă mine, observând uneori conţinutul lui, privindu-l cum creşte. Într-o zi, l-am amestecat cu mâncarea mea şi l-am înghiţit pe tot.

Era deja 1989 când am părăsit ashramul. Aveam şapte ani.

Uneori o simt pe fetiţa aceea cum mi se adună ca un nod în gât, încercând să iasă prin orice orificiu ar putea. Dar o înghit până data următoare când vrea să fie născută.

14

La fiecare şase luni, spăl draperiile din toate încăperile casei şi agăţ cearşafuri de galerii, ca noaptea să nu bată lumina. Mami şi cu mine spălam draperiile acasă, dar acum trebuie să le trimit la o spălătorie specială, pentru că Dilip are unele care obturează lumina de tot, prea groase şi grele pentru a încăpea în maşina noastră de spălat. Am dormit oare cu adevărat într-o cameră fără pic de lumină până să-l fi cunoscut pe Dilip? Spune că în SUA este diferit, diferit într-un fel pe care nu am să-l înţeleg până nu ajung acolo. Am crescut într-un loc în permanent război cu sine, obişnuit cu propria nelinişte interioară. Pereţii sunt permeabili la sunete şi mirosuri, până şi lumina pare să se strecoare prin ei. II întreb ce e atât de rău în asta.

— Nimic, zice, doar că nu-i aşa cum ar trebui să fie.

Îi spun că este prea preocupat ca totul să fie steril. Se uită prin casă la ordinea atentă pe care am instaurat-o şi zâmbeşte.

Dau din cap.

— Nu-i acelaşi lucru. Ştiu că la mine e o boală, dar în America aveţi impresia că e un privilegiu.

Îşi încrucişează mâinile şi spune că n-am nici cea mai vagă idee cât de diferit este felul ăsta de viaţă faţă de cel cu care a crescut. Privesc în jur la televizorul nostru, la pat şi la draperii, la mallurile şi cinele

noastre, şi nu înţeleg.

— Imitaţii, spune el.

După-amiezele mi le petrec de obicei în studio. Creioanele mele de grafit au numere de serie şi un logo pe părţile laterale. Îl aud pe Dilip cum umblă prin casă, nu paşii săi, ci sunetul slab şi static pe care trupul lui îl generează prin aer. Prima dată când mi-a văzut lucrările, Dilip m-a întrebat cum anume m-am decis ce artă să fac sau la ce să lucrez. I-am răspuns că nu am decis. De fapt, nu am fost niciodată reflexivă în acest fel. Lucrările apar ca din întâmplare şi apoi mă aleg pe mine.

Menajera bate la uşă, întrebându-mă ce să pregătească pentru cină, dar o ignor. Dilip şi cu mine ne-am certat cândva pentru că m-a auzit repezind-o. Mi-a spus că asta e ceva ce va fi mereu diferit la noi americanii nu au anumite purtări. L-am rugat să nu idealizeze spoiala de politeţe din copilăria lui, pentru că ştim amândoi de ce sunt cu adevărat capabili americanii.

Îmi încep ziua de muncă schiţând din memorie ceva dezlânat şi lipsit de formă, o impresie trecătoare, ca să îmi încălzesc mâna. Aleg de obicei ceva cu care am avut contact o periuţă de dinţi, cheile de la maşină, o parte a trupului lui Dilip. Uneori îl înfrumuseţez, încerc să completez obiectul, să îl pun în context periuţa de dinţi într-o gură deschisă, cheile maşinii într-o mână, încă o parte a trupului lui Dilip. Apoi adaug detaliul, chiar dacă imaginea finală nu este decât un contur şters. Îi dau textură din tuse scurte şi ascuţite – umbră, haşură sau spirale de păr negru.

Ştiu că am terminat când am mers prea departe, când desenul s-a îndepărtat de subiectul original, s-a alterat până la a deveni aproape grotesc. Animalul a devenit bărbat, bărbatul a devenit obiect. Fac asta ca o pregătire a muncii adevărate, ca să scap de toate bâlbâielile din interior. E ca un catharsis, dacă acesta chiar ar funcţiona. Ştiu că uneori face bine să plângi, dar Dilip spune că jucătorii de fotbal din America care se atacă unul pe altul toată ziua sunt mai predispuşi să-şi bată nevestele, aşa că poate numai iubirea dă naştere la iubire.

Din sertarul biroului scot desenul pe care l-am făcut cu o zi înainte. Chipul îmi pare mereu la fel, deşi fiecare zi adaugă o nouă diferenţă subtilă, îndepărtându-l încă un pas de original. Mă tentează uneori să mă uit în urmă, la început, la prima imagine. Dar tentaţia asta face parte din proces. Nu o privesc până când desenul zilei nu este gata.

Mă întreb dacă nu am să basculez la un moment dat, făcând acea greşeală minusculă care îl va transforma din om în maimuţă, o schimbare de proporţii care indică o specie cu totul nouă. Sau poate voi face prea puţin, îl voi turti cu mâna mea leneşă şi-l voi transforma într-un manechin. Insă temerile acestea nu sunt constante; le-am văzut de-a lungul timpului cum se umflă şi se sparg.

În unele zile, teama de a nu greşi îmi face mâna să tremure, iar în altele aceste mici erori par o nimica toată faţă de toţi acei ani de muncă. Şi apoi sunt zilele când vreau să mă opresc, când vreau să nu mai văd niciodată chipul acela.

Pun desenul în sertar când e gata şi-l las să se închidă cu un troncănit solemn.

Seara, Dilip şi cu mine suntem invitaţi la o petrecere şi tragem câte o liniuţă, pentru că toată lumea face asta. Stau pe balcon fără şal şi simt cum părul de pe braţe se iveşte prin pori. Când privesc de la etajul nouă, vreau ca toată lumea de pe drum să fie mică, asemenea furnicilor, dar nu suntem suficient de sus pentru asta şi mă simt frustrată şi un pic enervată. Pălăvrăgim o vreme şi mă plictisesc repede de toţi, dar inima nu se opreşte din bubuit şi constat că mă cuprinde nostalgia petrecerilor care păreau atât de inocente, cu Ecstasy şi dans.

Toţi sunt curioşi cum se descurcă Dilip cu vegetarianismul. Pun câte o întrebare pe rând şi aşteaptă ca el să se gândească la răspuns. Gazda are grijă să-i dea platourile pe care nu se află carne. Spune că se simte mai bine, curat cum nu s-a mai simţit de mult.

O prietenă de-a noastră zice că arată mai tânăr. El îi zâmbeşte şi încep să discute despre deficitul de vitamina B al indienilor.

Lampioanele care atârnă de-a lungul terasei licăresc şi se balansează în vânt. Discuţia se mută de la beneficiile relative ale vegetarianismului la cât de greu este să fii *paleo* şi alcalin, cu obiceiurile culinare indiene, şi despre cine a trecut cu totul de la orezul alb la cel sălbatic.

— Ai observat, îi spun când suntem deja în drum spre casă, că atunci când bărbaţii îşi schimbă dieta toată lumea devine foarte respectuoasă, dar când e vorba despre femei toţi încearcă să ie convingă să o încalce?

— Dar vegetarianismul nu este numai o dietă. Nu e o chestie de frumuseţe.

Îmi las capul pe tetiera scaunului şi privesc pe geam.

— I-am spus mamei să vină să stea cu noi.

Dilip e pe cale să dea din cap, dar face o pauză.

— Să stea cu noi sau să locuiască la noi?

Mă uit la el şi gura mi se deschide.

— Să stea cu noi. Câteva nopţi. Cel mult o săptămână. Dilip se lasă mai bine în scaun şi priveşte înainte.

— Sigur.

Trecem peste câteva benzi de frânare care vin una după alta înainte să spun:

— Cred că, până la urmă, mami va trebui să se mute la noi.

Dilip se apleacă şi dă muzica mai tare, ca şoferul nostru să nu poată auzi.

— Când?

— Nu ştiu. Nu pot să-ţi dau o dată clară. Curând.

Îmi scot pantofii când intrăm în apartament şi simt mirosul de piele ieftină. Îmi şterg tălpile de crăcii pantalonilor.

Soţul meu stă pe canapea, încălţat încă. Ne privim unul pe altul, în ciuda tuturor oglinzilor. Suntem înconjuraţi de opt canapele, şaisprezece lumini, patru mese şi treizeci şi două de scaune. Văd nişte amprente pe sticlă pe care nu le-am sesizat după-amiază. Sunt alte nenumărate obiecte în cameră care nu se transformă în reflexii; sunt ciuntite, înjumătăţite, mărunţite de altele. Camera, în metri pătraţi, nu poate găzdui această profunzime, aceste realităţi parţiale, cu contururi şterse. Apartamentul nostru pare prea plin şi am pornirea de a arunca ceva.

— Crezi că e bine să se mute la noi? Nu sunteţi în stare să vă suportaţi mai mult de-un minut.

Maxilarul mi se încleştează şi abia reuşesc să deschid gura. Am un răspuns, dar nu mă mulţumeşte. Ştie prea multe lucruri despre mama şi poate să le folosească împotriva mea. Uneori îmi doresc să nu-i fi făcut confidente. Îmi doresc să fi fost un străin.

— Are nevoie de mine.

Dă din cap şi ridică din umeri. Asta înseamnă oare că e de acord, dar nu ştie cum să răspundă? Sau că mă aude, îmi aude cuvintele, dar nu crede că-mi dau seama ce spun? Pare lipsit de bunătate să fii indescifrabil într-un astfel de moment, ceva necaracteristic lui, dar poate că ceea ce ar avea de spus ar fi şi mai rău.

Vreau să-mi spună ce crede, dar văd că şi el caută un răspuns, un răspuns la o întrebare pe care deja am uitat-o. Aşteptăm tăcuţi ca unul din noi să ia taurul de coarne, să împrăştie confuzia. Alcoolul, efectul drogurilor ne fac iritabili şi prea leneşi pentru a ţine cont de sentimentele celuilalt.

— E greu, spune el. Pentru mine e greu uneori să înţeleg relaţia pe care o ai cu ea. E foarte stresant pentru tine să fii în preajma ei. Şi invers. Să fiu sincer, nu ştiu dacă o să-i faci rău sau bine.

Încuviinţez din cap. Dar îmi vine să plâng că am fost atât de idioată încât să-i dau instrumentele cu care să facă această incizie.

15

Bat la maşină, cu litere mari, cartonaşe albe pentru indexare cu nume şi numere de telefon pentru urgenţe şi le pun peretele de deasupra telefonului lui mami. Zugrăveala se scorojeşte şi unele dintre ele se desprind şi plutesc până pe podea. Nu mă dau bătută. Mami stă pe canapea; mă priveşte. Îmi pune mâna pe fund şi o mişcă brutal, circular.

— Eşti gravidă.

Mă uit la ea.

— Nu, nu sunt.

— Curând, foarte curând.

— Nu cred. Nu suntem pregătiţi.

— Ştiu sigur. Am visat.

În ultima vreme vorbeşte foarte des despre ce visează. Ne spune mie, vecinilor, oamenilor de pe stradă. Se pare că i-a sugerat paznicului să-şi pună ordine în lucruri. Bărbatul a luat-o ca pe o ameninţare şi acum refuză să-mi deschidă poarta pentru maşini când vin să o vizitez.

— Ai destule rezerve aici, spune cu mâna încă pe fundul meu. Şi încă nu ai avut copii!

Nu răspund. Ea îi dă înainte:

— Şi eşti mereu la dietă.

— Toată lumea este mereu la dietă.

Scutură din cap.

— Eu nu ţin diete. Şi la vârsta ta? La vârsta ta mâneam biscuiţi Parle-Gglazuraţi cu unt fin.

Mă trece un fior. Făcusem şi eu asta, biscuiţi unşi cu unt; mâneam farfurii întregi, ca într-un delir şi pe fugă, de teamă să nu fiu prinsă de călugăriţele de la internat, după ce prăduisem cămara în miez de noapte. Gustul acela pentru mine e încă unul ilicit, ceva înghiţit cu noduri, ceva ce-ţi poate veni înapoi, ceva ce mi se ducea pe loc spre creier, mereu înceţoşat, în lipsă de grăsimi şi care mă făcea să plutesc prin spaţiu.

Mami nu ştie. Nu i-am spus niciodată că o bună parte din copilăria mea mi-a fost tot timpul foame şi că, încă de atunci, sunt în căutarea unei forme de saturaţie. Nu ne-a fost niciodată uşor să vorbim. Nici să ascultăm. E o fractură undeva, în ceea ce reprezentăm una pentru cealaltă, ca şi cum una din noi nu-şi ţine partea de învoială, nu susţine puntea. Poate că problema e că stăm de aceeaşi parte şi privim în gol. Poate că ne e foame de aceleaşi lucruri, iar însumarea noastră nu a făcut decât să dubleze senzaţia. Şi poate că tocmai asta este gaura din inima poveştii, o diformitate din care nu ne putem reveni.

Simt miros de ceva acru din bucătărie, ceva care fermentează. Într-o oală fără capac de lângă chiuvetă este o grămadă de linte verde, pusă la înmuiat. Boabele se topesc, dizolvându-se, albe şi bolborosind. O întreb pe mama de când a pus lintea la înmuiat. Intră tiptil în bucătărie şi se uită în oală. Capul îi este nemişcat, însă gândurile aleargă în cerc peste zilele care au trecut, iar circuitul rămâne de nerecunoscut cu fiecare nouă trecere.

Împing oala în chiuvetă şi deschid robinetul la maximum. Apa loveşte metalul în valuri.

Mama îşi înclină capul şi se uită spre mine ca şi cum aş fi revenit acasă după nenumăraţi ani.

— Arăţi diferit, spune.

Pe perete se desenează crăpături care vin din alt apartament şi înfloresc cu totul în colţul studioului meu. În unele zile vecinii sunt o sursă de linişte, iar în altele apropierea seamănă a pericol. Mă întreb ce ar mai putea călători prin pereţi Ia fel cum o fac crăpăturile. Umezeala, vocile. Când ţipăm uneori unul la altul, mi-i închipui pe vecini lipindu-şi urechile de cealaltă parte a zidului. Sau poate că stau unul lângă altul pe canapea şi urmăresc cum sunetele le invadează încăperea, sunete care aproape că se întrupează; o schimbare de greutate.

E o luptă să rămân prezentă oriunde aş fi, căci mintea mea călătoreşte în timp şi spaţiu, nu doar în trecut şi viitor, ci şi în casele care ne înconjoară în acest imobil, printre trupurile care locuiesc în acest oraş. Când văd grafice ale populaţiei, ţara îmi pare un dezastru spornic, numere tot mai mari în dreptul celor tineri şi înfometaţi, şi mi-i închipui pe toţi afară, cocoţându-se unul peste altul, până când ajung la o fereastră deschisă, o trapă sau chiar numai o crăpătură, şi apoi sunt toţi aici cu mine, sau pe aproape, avansând, asudând, strigând, behăind, nechezând, uneori o mare de alb, alteori colorată, şi simt pericolul în spatele cefei chiar şi în timp ce Dilip şi cu mine continuăm să ne dondănim cu privire la ce fel de mobilă încape în studio.

La magazin, ne uităm la un pat de o persoană care are o etichetă roşie, de reduceri, trasă peste rama sa ca un cearşaf. Patul e suficient pentru mama şi nu va ocupa mult spaţiu, dar Dilip se întreabă dacă nu vom regreta cândva că nu am cumpărat unul mai mare.

— De ce să regretăm? întreb, deşi mă pot gândi deja la câteva motive, şi decidem să luăm deocamdată patul mai mic şi să lăsăm regretele pe mai târziu mai degrabă decât să avem de-a face cu ele în prezent, căci, la urma urmelor, cine ştie cât vom locui în acest apartament. Dilip adaugă:

— Cine ştie cât timp vom avea nevoie de un spaţiu de creaţie, sau cât vom locui în India, sau, una peste alta, cât vom trăi?

Şi deşi el găseşte în replicile astea ceva încurajator şi amuzant, pe mine mă cuprinde iritarea. Stăm la coadă să plătim patul cel nou, şi eu, până când vânzătorul ne procesează plata şi ne întreabă dacă patul este pentru copilul nostru, mă văd locuind departe de singura casă pe care am cunoscut-o, murind într-o tară străină.

— Nu, spun. Este pentru mama mea.

— N-o să pot dormi în dulapul ăsta, zice mama uitându-se prin cameră la cărţile, sertarele şi cutiile din colţ, puse claie peste grămadă. Fac câte un nod draperiilor palide şi diafane, şi acestea flutură uşor.

Fereasta de la studio dă spre o piscină pe care se pare că nimeni din clădire nu o foloseşte. Pene şi frunze descompuse formează o pojghiţă Ia suprafaţa apei, şi totul arată mai nespălat ca de obicei.

— Pot să scot tot ce este în cameră, spun, privind afară.

— Nu, nu e necesar.

Nu mai adaugă altceva, dar am impresia că gândeşte: *Nu am să fiu pe-aici atâta vreme.* Nu am discutat dacă e doar un test pentru un eveniment iminent sau un fel de petrecere în pijama pentru adulţi, şi cred că e mai bine să continuăm fiecare cu iluziile ei. Dar când mica sacoşă de pânză pe care a adus-o cu ea se deschide şi descoperim că şi-a uitat periuţa de dinţi, medicamentele, chiloţii şi cămaşa de noapte, îmi dau seama că măcar una din noi trebuie să-şi păstreze capul limpede şi poate că vremea iluziilor a trecut.

Sunt singură în maşină, în drum spre apartamentul lui mami, ca să îi iau lucrurile, şi sunt prinsă ca banda muzicală a unei casete audio, blocată gândindu-mă cum să o pregătesc să-şi ia rămas-bun şi cum e cel mai potrivit să procedez. Pentru că şi noi trebuie să pricepem finalitatea acestui capăt la fel de mult ca ea, deşi poate fi greu de perceput, de vreme ce ea va fi acolo, iar noi ne vom întoarce acasă, neschimbaţi faţă de ziua precedentă. Este o pierdere lentă şi epuizantă, în care, cu timpul, mai dispare câte o fărâmă. Poate că de fapt nu e altceva de făcut decât să aştept până când ea nu mai este acolo, în cochilia ei, iar doliul abia după aceea poate să înceapă, un doliu plin de regret, căci niciodată nu am putut avea un final.

Apartamentului ei e la un pas de un dezastru ţinut în frâu numai de încercările bunei Kashta de a face curat, ea ştie că angajatoarea ei nu este bine şi îşi ia, ori de câte ori poate, anumite libertăţi. Mă întreb cum o voi iubi pe mami când va ajunge la capăt. Cum voi putea avea grijă de ea, când femeia pe care o cunosc ca fiind mama nu mai locuieşte în trupul ei? Când nu va mai avea conştiinţa intactă a ceea ce este ea şi a cine sunt eu, voi fi oare în stare să am grijă de ea aşa cum o fac acum, sau voi fi neglijentă, aşa cum suntem cu copiii care nu sunt ai noştri sau cu animalele, care nu pot vorbi, cu muţii, orbii şi surzii, crezând că o să scăpăm basma curată, căci decenţa este ceva pentru public, pentru martorii care ne pot urmări acţiunile, dar care mai e rostul ei atunci când dispare frica de a fi făcuţi vinovaţi?

Sutienele terfelite şi peticite sunt în acelaşi sertar unde îşi ţine chiloţii. Le scot pe toate.

— Ce faci?

Mă întorc. Kashta e în pragul uşii, scărpinându-se în cap cu degetul mijlociu.

— Astea sunt rupte. Vreau să le arunc.

Kashta îşi trece greutatea de pe-un picior pe celălalt.

— Pot să le iau eu.

Avusesem de gând să le arunc pe toate, împreună cu un teanc de reviste de care eram convinsă că mami nu o să-şi amintească. Dar Kashta e cu ochii pe mine şi pe sârmele de la sutien care ies din mâinile mele. Îi predau sutienele şi secretul meu e în siguranţă. Schimbul acesta mă aştept să nu fie descoperit, asta dacă mami nu o să înceapă să suspecteze că e furată de Kashta. Poate că va fi uşurată că acele lucruri stricate de care nu se putea descotorosi au dispărut în sfârşit.

— Nu le ţine aici, îi spun în timp ce ies.

Până ajung acasă, dispoziţia este alta cu ajutorul asfinţitului şi whisky-ului. Mami ia înghiţituri zdravene dintr-un pahar rece. Urme umede de pahar se întind pe toate suprafeţele. Dilip ridică privirea spre mine când intru.

— Vrei ceva? întreabă, mişcând paharul şi făcând să se ciocnească între ele cuburile de gheaţă.

Dau din cap că nu.

Mami s-a schimbat într-o rochie de-a mea. Materialul din bumbac colorat uni se tensionează pe torsul ei puternic, transformându-i sânii într-un bloc compact. Pare să o strângă la subraţ. Începe să transpire. Nasturii de la spatele rochiei abia se ţin în găici, şi când mă aşez lângă ea pe canapea zăresc bucăţi de piele uleioasă care nu au văzut soarele niciodată.

— Mami, de ce eşti în rochia mea?

Se uită la mine, apoi la Dilip. El clipeşte şi mama începe să râdă, continuând să îl privească.

— E rochia mea, spune.

— Nu. Nu e. Nu te încape.

Ridică din umeri atât cât poate în rochia strâmtă.

— Am una la fel.

Dilip se uită în pahar, evitându-ne, deşi amândouă îl fixăm cu privirea, în speranţa că poate va face pe arbitrul. Cu siguranţă se întreabă dacă aşa vom ajunge să fim în curând, dacă aşa se vor petrece lucrurile. Ce altceva ar putea căuta pe fundul paharului? Poate o cale de scăpare.

Scormonesc în geanta cu care am venit şi scot un halat. Mami îl ignoră când i-l întind şi ia cu mâna liberă o revistă de pe măsuţa de cafea. Frunzăreşte câteva pagini fără să mă privească, apoi mă ia peste picior.

— Ia uite, spune.

Vocea îi coboară. Dilip se apleacă.

— Mici semne, ici şi colo. Ce-i ăsta, un picior?

Găsise un fragment pe care îl subliniasem în text, o mâzgăleală care

o ofensează într-atât încât nu-i poate da pace.

— Ţi se pare că arată a picior? îl întreabă pe Dilip. Aşa face de mică, ştii? Desenează pe orice. Nu poate lăsa nimic neatins. De asta se plângeau şi când a fost la internat. Cred că e şi motivul pentru care au dat-o afară. Ce-a zis călugăriţa aceea? Fiica dumneavoastră strică tot ce-i cade-n mână. Poţi să crezi una ca asta? Au dat-o afară din şcoală din pricina asta.

Privirea lui Dilip mă găseşte şi călătoreşte în jos, până la cicatricea mică de pe mâna mea. Îşi drege glasul.

— E talentată, spune cu acelaşi ton, de parcă eu nu m-aş afla de faţă. Gândeşte-te că poate asta era chemarea ei.

Mami se apleacă şi începe să râdă, aproape atinge paharul cu fruntea. Părul îi cade peste ochi când se suceşte să se uite la mine.

— Chemarea ei e să fie ciudată. Făcea lucruri stranii pe când era copil şi le face şi acum, ca femeie în toată puterea cuvântului. Ce e arta aia bizară pe care o faci? Aceeaşi faţă, zi după zi. Ce fel de om face un lucru atât de tâmpit?

— Mama, zice Dilip, cred că ar trebui…

— Eu sunt cea care are de dat explicaţii atunci când oamenii mă întreabă, şi nu ştiu ce să le spun. Mi se face ruşine.

— De asta ţi-e ţie ruşine? ţip. Buzele îmi tremură. Persoana care nu a făcut niciodată ceva notabil crede că eu sunt o ruşine?

— De ce nu îmi spui cine e? Cine este individul din fotografie? Faţa i se îngustează şi privirea i se tulbură.

— Ţi-am spus de-un milion de ori, zic printre dinţii încleştaţi. Individul este cine vrei tu să fie fiecare vede altceva. Imaginea originală nu mai contează. Era o fotografie cu un străin şi-acum am pierdut-o!

Mami îşi reazemă capul. Mâna îi migrează spre frunte şi închide ochii.

Dilip îşi drege vocea şi termină ce mai avea în pahar.

— Gata de cină, mama? întreabă.

Deschide ochii, se uită la el, cu buzele strânse într-o linie subţire, apoi se ridică încet, ezitant, iar pentru o clipă nu ştim dacă stă în picioare sau o să cadă. Dă serioasă din cap că nu.

— Vreau să mă întind un pic.

Mă uit cum iese din cameră, cu paharul într-o mână, şi simt că mă sufoc. Fiecare părticică din mine vrea să-i facă rău, să smulgă hainele mele de pe ea şi să o umilească. Îmi îngrop faţa în mâini, şi când simt în sfârşit că pot înfrunta lumina mă întorc spre Dilip. Mă priveşte, înclinat în faţă, cu coatele pe genunchi. Ştiu ce va spune. Cum o să poată ea să trăiască cu noi? Cum putem lăsa creatura asta odioasă să ne învenineze casa?

— Desenele alea chiar o dau peste cap, spune.

Simt cum sprâncenele mi-o iau în jos. Înghit şi încerc să sting din umeri.

— Chiar vrei să continui cu ele când vezi cât o deranjează?

Îmi aud pulsul în urechi. Privesc în poală şi-mi încrucişez braţele.

— Nu am pierdut suficient timp luându-mă după ea?

Mă mişc tiptil prin dormitor, deşi înăuntru simt lighioana, un cal nărăvaş, iar seara se cască în faţa mea de parcă aş retrăi-o, iar şi iar, cuvintele ei mai întâi, râsetul acela ţăcănit, trupul ei dezgustător scurgându-se din hainele mele. Şi sentinţa lui Dilip, care e mai rea ca toate, pentru că vine pe la spate, ca un cuţit trădător. Nu fusese el cel care nu voise ca ea să locuiască la noi? Nu spusese că sunt prea aproape, că am nevoie să mă îndepărtez de nebunia ei? Şi acum crede că trebuie să mă opresc din ceea ce fac pentru că o tulbură? De ce, de ce totul trebuie să fie mereu legat de ea? îi simt trupul cum se aşază pe pat şi îi ascult ritmul respiraţiei, imaginându-mi cum mă sucesc pe călcâie şi îmi încolăcesc strâns mâinile în jurul gâtului lui când doarme.

Mă ridic la auzul unui zgomot ascuţit care sfâşie camera. Vine din studio.

Deschid uşa şi văd pe podea cum cioburile sclipitoare ale unui pahar cu apă pe care îl lăsasem pentru mama prind fâşii de lumină, iar mama stă ca o vrăjitoare, hipnotizată de un mic foc ce arde în coşul de gunoi. De unde a avut brichetă sau chibrituri? II simt pe Dilip lângă mine şi ne uităm amândoi la ea cum aruncă cocoloaşe de hârtie în foc, aşteptând ca fiecare să fie mistuit înainte de a-l arunca pe următorul. E metodică şi nu pare să ne fi observat, şi de-abia dacă remarc teancul de caiete pe care mi le-a eviscerat, fragmentele de desene împrăştiate pe jos. Privesc paralizată, uimită de lumina din camera întunecată, de toată această scenă care trebuie că e doar un vis.

Treptat, văd un trup în flacără, începutul unei zeităţi care dansează, şi o teamă primordială urcă în mine. Mami râde şi goleşte conţinutul unui pahar în coş, focul se dezlănţuie, se grăbeşte să iasă, înălţându-se ca o coloană luminoasă spre tavan. Îmi întorc faţa biciuită de căldura care mă izbeşte ca o palmă. Hârtia, cuprinsă de flăcări şi dezintegrându-se, sare din coş în mici particule de alb şi cenuşă înainte să cadă ca tăciunii pe jos. Mami se apropie şi tivul rochiei îi ia foc, dar nu bagă de seamă, şi amândoi pricepem când luminile se aprind şi aruncăm o găleată de apă peste ea şi peste flăcări.

Mama clipeşte des, arsă şi udă. Bumbacul jilav devine transparent şi văd băşici nervoase aproape de palmele ei. Tremură şi se cuprinde cu braţele.

Câtă vreme am stat acolo? Pardoseala acrilică ce imită lemnul s-a transformat într-un fel de budincă fumegândă de plastic. Tuşesc, şi Dilip deschide fereastra. De unde stau pe podea mă uit la el. Din

această perspectivă, are umeri ca de erou.

O schimb în haine uscate, ignorându-i băşicile de pe degete. O culcăm în sufragerie. Canapeaua de piele e prea alunecoasă pentru cearşafuri, dar facem ce putem. Dilip şi cu mine nu spunem o vorbă când o vedem cum se ghemuieşte în ea însăşi. Stăm întinşi în pat, treji, privind forme care izbucnesc pe tavan ca nişte nori agitaţi.

A doua zi, fără un cuvânt, fără să ascult sfatul lui Dilip de a chema un medic, o duc pe mami la ea acasă. Ideea că şi-ar putea face rău nu mă atinge. Orice are de gând să facă, s-o facă în casa ei! A vrut să-mi distrugă desenele şi a făcut-o ani de studiu al vieţii, de schiţe pregătitoare, unele mai vechi de un deceniu, toate au dispărut peste noapte. Toate imaginile care erau consemnări ale momentelor vieţii mele, amintiri, dar şi transformarea mea, naşterea mea într-o formă separată de ea. Poate că urmărise cu totul altceva – poate că voise ca această casă să dispară, locuinţa mea conjugală, cea care mă ţine departe, singurul loc unde sunt în siguranţă. Poate că sperase să-mi incinereze mariajul. Sau viaţa.

Rămăşiţele dezastrului au fost mai greu de înlăturat. Un zugrav mă spoliază ca să acopere pata gri de pe tavan, podeaua este compromisă şi trebuie refăcută cu totul. Vreme de două săptămâni studioul este izolat, acoperit de praf, o zonă periculoasă, plină de chimicale şi confuzie. Toate lucrurile mele sunt scoase şi înghesuite într-un colţ al sufrageriei. Nu ne scapă faptul că nimic nu s-ar fi întâmplat dacă aş fi golit camera de la bun început.

Mă trezesc într-o lumină slabă, palidă şi toate cutiile mele sunt deschise. Desenele îmi sunt împrăştiate, iar hârtia de calc desfăşurată. Grămezi ici, grămezi dincolo. Chipul acela neprotejat, vulnerabil în faţa elementelor aceeaşi figură cu mici diferenţe, repetându-se ca o bâlbă veşnică în jurul lui Dilip.

— Ai spus că fotografia nu mai este, spune el.

Privesc în continuare desenele. E ceva vreme de când nu le-am mai văzut aşa, expuse. De-abia îl aud.

Fac un pas spre el. Ţine o fotografie cu un colţ îndoit. Se sprijină uşor de palma lui deschisă. Fac un pas în spate.

— De ce ai minţit?

Am gura uscată de peste noapte.

— La ce ţi-a servit minciuna? Cine e?

Încerc să înghit.

— E ultima dată când te întreb. Cine e?

— Am găsit poza, mă aud spunând.

— Ai găsit-o? Sau ai luat-o?

— Am găsit-o.

— Antara, cine e?

— Nimeni. Pentru mine, în tot cazul, nimeni. E un bărbat pe care l-a cunoscut mama. Umerii îmi coboară. Au fost amanţi.

16

1989

Am ştiut că noaptea aceea e diferită în clipa când mama a intrat în camera pe care o împărţeam cu Kali Mata. Câteva vânătăi începeau să-i înflorească pe faţă. Nu a închis uşa cu grijă.

— Trezeşte-te, a spus.

A pus o sticlă de apă şi o sută de rupii legate cu un elastic într-o taşcă de pânză. I-a şoptit ceva lui Kali Mata.

Ştiam că vorbesc despre ea, fata de aur, noua favorită care avea să-i ia locul lui mami, care va locui de cealaltă parte a uşii sculptate împreună cu Baba. Lucrurile fuseseră deja decise. Kali Mata a suspinat şi a dat din cap.

— Nu e un motiv să pleci. Eu am plecat? Vreuna dintre celelalte a plecat? Toate te iubim. Eşti una dintre noi. Va fi mereu loc pentru tine aici.

Mami râdea şi plângea în acelaşi timp. Şi-a şters nasul care picura cu mâneca de la *kurta*. Avea ochii holbaţi şi gura încordată.

— Adevărul este că urăsc să fiu aici, a spus mami. Mereu am făcut-o.

Nu o văzusem niciodată aşa. Am început să tremur. Kali Mata m-a luat în braţe şi mi-a spus că mă iubeşte.

Am plecat Iară să spunem nimănui o vorbă. Nu ne-a condus nimeni. Am mers o vreme pe jos. Noaptea era plină de zgomotele puternice ale camioanelor şi motoarelor diesel.

Gura lui mami se mişca; încerca să se convingă să nu se întoarcă din drum. Şi-a acoperit buzele cu mâna pentru a stăvili cuvintele.

O maşină decrepită s-a oprit în faţa noastră. Era o Tempo Traveller şi faţa şoferului nu se vedea. În spate avea un cufăr zimţat, legat cu o funie veche.

— Ce e aia din spate? a întrebat mami.

Şoferul a privit-o, dar nu i-a răspuns.

— Mobilă?

— Poate, a zis. Încotro?

Purta o căciulă de lână şi avea o tobă de eşapament pe bancheta din spate. Barba grizonantă îi înmugurea pe figură şi un cercel îi atârna dintr-o ureche. Ochii, în spatele ochelarilor, erau de două ori mai mari. Flori albastre îi înmugureau în pupile.

— Poona Club, a spus ea.

El a încuviinţat din cap.

— Poona Club.

Am stat la ea în poală, pe scaunul pasagerului. M-a cuprins strâns cu

braţele în jurul taliei. Făceam pipi, însă nu am spus nimic. O Lakshmi mică de piele atârna de oglinda retrovizoare strâmbă. Zeiţa stătea în lotus. Avea patru braţe. Sau şase. Se bâţâia odată cu hurducăturile maşinii. Mami a oftat şi s-a lăsat pe spate în scaunul de vinii. Simţeam ultima masă pe care o luase şoferul şi ceva sulfuros când s-a aplecat să verifice portiera de lângă mama. Braţul a rămas puţin mai mult, apăsându-mă, peste mâinile lui mami, care mă ţineau.

— Într-o bună zi ai să uiţi toate greutăţile astea, mi-a şoptit ea la ureche. Când vei fi mai mare, toate clipele astea nu vor mai exista.

Soarele începea deja să se ivească în clipa când am ajuns la Club, paznicul a recunoscut-o pe mami, chiar aşa răvăşită cum era, şi ne-a lăsat să intrăm. Mami ceruse şoferului să * > ne lase la Club căci era singurul loc, cu excepţia gării, pe care acesta nu se putea să nu-l cunoască. Era, de altfel, şi singurul loc unde am fi găsit un telefon pe care l-am fi putut folosi. Pe atunci nu mi-am dat seama, dar mami nu făcuse niciun plan înainte de a părăsi ashramul. N-avea habar unde am fi putut merge, cine ne-ar fi primit şi în ce condiţii. Cu soţul ei nu mai vorbise de ani buni, iar părinţilor le spusese că nu voia să mai aibă nimic de-a face cu ei dacă aveau de gând să tot insiste ca ea să mai dea o şansă mariajului.

Mami mi-a spus să aştept la locul de joacă de la intrare cât telefonează. M-am aşezat pe buza metalică a toboganului şi m-am lungit să privesc cerul. Păsările aterizau pe cablurile electrice care brăzdau copacii în zigzag şi se legănau înainte şi înapoi ca nişte copilaşi. Locul de joacă era gol – nimeni în jur. Ştiam că celor mici le place să se joace aici, dar eu nu, niciodată, şi nici nu ştiam exact ce ar trebui să fac într-un astfel de loc. Am decis că uram locurile de joacă, peisajele astea metalice ciudate, lipsite de scop. Era plăcut să urăsc locurile de joacă, dădea neliniştii mele o direcţie, o înrădăcina în ceva vizibil. Acest dispreţ se iveşte şi acum, în clipele când nu mă simt în largul meu. Reneg eu, pentru a nu fi cea renegată.

Aveam noroi pe genuchi şi pământ sub unghii când mami s-a întors. Sau poate le aveam dinainte? Ziua devenise mai luminoasă. Mami n-a părut să bage de seamă. Când m-a apucat de braţ, i-am simţit inima cum bate în palmă.

— N-o să ne ajute.

— Cine? am întrebat.

— Scârbosul de tac-tu. Nici Nana-Nani.

Nu ne vor ajuta? Nu părea verosimil, din puţinul pe care îl ştiam despre ei: femeia care mă ţinuse aproape de pielea ei ridată sau bărbatul care îşi scotea proteza dentară ca şi cum ar fi fost sertarul unei case de marcat doar pentru că mă făcea să râd. Şi tata! Tata sigur m-ar fi ajutat.

Tata. Tata. Tata. Nu îmi puteam aminti nimic despre tata. Eram o

copilită când îi părăsisem casa. Şi, din ce ştiam, nici nu venise să mă caute.

Uneori, în ashram, îl visam. Îmi închipuiam cum un bărbat al cărui chip nu mi-l aminteam mă lua de lângă mama. (Mi-am imaginat asta sau era o falsă amintire, indusă de mami când îmi spunea că eu mereu am vrut să o părăsesc, să o rănesc?)

Tatăl meu era un necunoscut şi uneori mă convingeam că era mai bine aşa.

— Încearcă să ne conducă asemenea unor tirani, dar nu am de gând să-i las, spunea mami. Avea ochii mari şi uşor înroşiţi la colţuri, iar respiraţia îi mirosea a banane vechi de-o zi. O să am grijă de noi. Ai încredere în mine, nu?

Voiam să încuviinţez din cap sau să-i răspund cumva, dar nu am făcut-o. Sau poate că nu puteam. Acum mă întreb dacă măcar pricepusem atunci întrebarea. Să am încredere în ea că ce? Ce puteam să aleg? Şi ce ştiam dincolo de asta?

Am locuit la Club. Uneori dincolo de zidurile lui, alteori dincoace. Am întâlnit un câine vagabond pe care l-am botezat Candle, pentru că vârful cozii îi semăna cu un fitil ars. L-am ţinut pe lângă noi pentru a ne feri de şobolanii *bandicoot* pe care îi vedeam fojgăind prin straturile de flori la orele cele mai întunecate ale nopţii.

Mami a început să cerşească. Nu eram destul de mică pentru a stârni mila celorlalţi, aşa că m-a pus să stau lângă poartă. În prima zi am aflat că cerşetoria avea regulile ei, că anumite străzi aparţineau anumitor femei şi copiilor acestora şi că a pătrunde pe teritoriul lor echivala cu o declaraţie de război. Erau ştirbe, părul le era plin de praf şi vorbeau într-o *marathi* pe care nu o mai auzisem. Mâinile şi picioare le erau agile, genul de cerşetori de profesie, iar mami mi-a spus să nu mă uit niciodată în ochii lor. Dar pe măsură ce treceau zilele, diferenţele au început să se estompeze.

Membrii Clubului care ne cunoşteau şi care îmi cunoşteau bunicii ne priveau cu nedumerire, neştiind cum anume să reacţioneze la milogelile noastre. Unii acopereau ochii copiilor cu palmele şi treceau mai departe. Alţii râdeau şi mă băteau uşor pe creştet, de parcă ar fi fost te miri ce glumă. Dar toţi treceau pe lângă noi cu un dram de ură, din pricina a ceea ce ştiau despre mami şi pentru că noi eram dovada a cât de uşor este să te pierzi. Într-o noapte, mami şi-a ridicat mâinile în dreptul capului şi a făcut din ele ceva ca o cutie mică. S-a zgâit înăuntru.

— Uită-te aici.

Am privit, însă nu era decât strada din faţa noastră. Candle şedea pe labele din spate. A trecut o femeie cu un sari purpuriu.

— Lumea există doar atât cât o poţi vedea, a spus mami. Ce e deasupra şi ce e dedesubt nu e treaba noastră. Tot ceea ce ni s-a spus

înainte nu contează.

M-am uitat înainte, la ce se deschidea în dreptul privirii. Funduri, mâini. Un cuplu aşezat pe o bancă, aşteptând. Bucăţi de metal rupte pe drum. O fată într-o maşină, cu obrazul lipit de fereastră. M-am uitat apoi la mami. Plângea.

Îmi amintesc că dormeam în picioare, sprijinită de poartă, apoi dădeam să mă prăbuşesc şi mă trezeam cu capul în poala lui mami. Dar nu-mi amintesc să-mi fi fost foame. Paznicul ne aducea tăvi cu mâncare şi apă la intervale regulate. Mai târziu am aflat că tata sunase la managerul Clubului şi-l instruise să-mi dea de mâncare. Nu mă spălam şi gingiile îmi erau ca o blană. Dormeam cu Candle, picoteam pe blana lui răpănoasă, privind cum diverse creaturi trasau cărări printre firele ei, odihnindu-mi mâinile pe pustulele cărora mama le zicea scabie. La scurtă vreme mă scărpinam ca el, arătam ca el, mă transformam semănând tot mai mult cu el şi ştiam că-mi întâlnisem un membru al familiei.

Într-o dimineaţă, suficient de devreme ca paznicul să poată dormi fără grijă în scaunul său, tata a venit să ne ia în Contessalui aproape albă.

Arăta ca acum, un om în floarea vârstei, a cărui barbă începe să se vadă la câteva ore după ce s-a ras, poate puţin mai slab şi cu nasul ceva mai ascuţit. Nu arăta ca Baba sau ca ceilalţi bărbaţi pe care îi văzusem în ashram. Avea urechile curate şi din nas nu îi ieşeau peri.

Ne-a ţinut portiera. Mami s-a ridicat încet şi m-a tras de braţ. Ne-am aşezat pe bancheta din spate şi am închis portiera.

Tatăl meu nu s-a întors să mă privească, iar eu i-am admirat ceafa. Lui mami nu i-a adresat niciun cuvânt. A pornit radioul. L-am strigat pe Candle în timp ce demaram, s-a ridicat de unde lenevea şi a sărit; muşchii labelor din spate s-au încordat sub blana răpănoasă. Câinele s-a ţinut câteva clipe după noi, dar apoi s-a oprit să se scarpine. Nimeni nu a suflat o vorbă despre aspectul nostru de cerşetoare. Nici despre ashram nu s-au pus întrebări. Nu mi-a luat mult să aflu că numele lui Baba era interzis în casa bunicilor. Nani ne aştepta cu micul dejun cald pe masă şi cu un ceainic aburind. Laptele avea *mălai* deasupra şi totul era pregătit cu *ghee*.

Tatăl meu, după ce ne descărcase, rămăsese în urmă, în expectativă, în pragul uşii şofer, hamal, gata să facă rapid stânga-mprejur odată ce treaba lui se va fi încheiat.

Nani stătea cu braţele împreunate peste piept, cu brăţările atârnând de antebraţele grăsuţe şi cu fundul lăţindu-se pe canapeaua roşie semicirculară.

— Sper că ai terminat-o cu toanele, a spus Nani. Ecoul vocii a traversat apartamentul. Nu am ştiut cui i se adresase până nu am văzut faţa posacă a lui mami. Antara, a continuat, ţi-o aminteşti pe

Nani? Vino aici.

Am păşit pe gresia în picăţele spre ea, dar m-am oprit în clipa când şi-a sprijinit capul în mâini. A început să se ridice şi umerii i-au tremurat. M-am răsucit să-i caut pe tata şi pe mami, care rămăseseră undeva în penumbră. Mami a făcut semn din mână să înaintez. Când m-am răsucit, am văzut culoarea picioarelor mele, acoperite de praf, pătate, şi urmele pe care le lăsasem. Una dintre unghiile de la picioare era neagră, iar carnea din jur însângerată.

Am fost dusă la baie şi spălată lună de o servitoare pe care nu o mai văzusem până atunci. Avea părul strâns într-un coc pe creştetul capului, iar sariul de bumbac era prins mai sus de talie, expunându-i gleznele şi gambele. Am simţit mirosul palmelor ei când m-a săpunit pe faţă şi pe gât. Usturoi, chilii şi spumă de săpun. Nu prea diferit de cel al lui Kali Mata. Apoi am stat şiroind între picioarele ei în vreme ce-mi făcea cărări prin păr cu degetele, în căutare de vietăţi străine.

Nani a venit să ne verifice.

— *Bai,* i s-a adresat menajerei, *yeh amehi beţi had*[40].

— *Kasa hai?*[41] mi s-a adresat femeia.

— *Baby,* ea e Vandana, mi-a spus Nani.

Vandana a început să se ocupe de mine pentru că mami îşi petrecea mare parte a zilelor dormind sau închisă într-o cameră cu Nana şi Nani. Îi auzeam prin uşa închisă cum strigă unii la alţii, dar totul înceta când ne aşezam la masă, pentru prânz sau cină. Mami se uita în farfurie, amestecând în mâncare, prefăcându-se că niciunul dintre noi nu existam.

Tata se oprea deseori seara la noi, înainte de a se duce la casa lui şi la mama lui. El şi mami stăteau uneori împreună, câteodată chiar şi fără să-şi vorbească. Alteori şuşoteau sau strigau unul la altul. Eu mă ascundeam sub masa din salon, chiar dacă eram deja mare pentru astfel de tertipuri. Încercam să-i citesc tatei pe buze, dar unul dintre picioarele mesei se interpunea între noi.

Nu ne cerea niciodată să ne întoarcem cu el acasă. Uneori mi se părea că mă priveşte cu aceeaşi expresie cu care se uita la ea. Într-o zi, a venit însoţit de un prieten şi cu o servietă plină cu documente. Mami şi-a aruncat un ochi peste ele şi le-a semnat.

Aveam întrebări pe care nu le-am pus niciodată: De ce stăteam acasă la Nana şi Nani? O să ne întoarcem vreodată să locuim cu tata? Aveam impresia că părinţii şi copii locuiesc împreună, că soţul şi soţia ar trebui să fie inseparabili, chiar şi când nu se plac unul pe celălalt.

Vandana mă ducea după-amiezile să mă joc la Club. Pregătea o gustare pe care o ţinea într-o mână, în vreme ce cu cealaltă mă ghida. În ricşa motorizată mă învăţa să vorbesc în marathi. Era dintr-un sat căruia îi spuneam doar *gaon.* Râdea de pronunţia mea, lucru care mă făcea să roşesc şi să nu vreau să mai încerc, dar mie nici prin cap nu

mi-a trecut s-o tachinez când mi-a spus că nu ştie nici să citească, nici să scrie. Bănuiesc că numai pentru că nici eu nu ştiam. Am făcut un pact: ea să mă înveţe marathi, iar eu s-o învăţ alfabetul englez. Nu mi-a plăcut niciodată cu adevărat la locul de joacă, dar când ea se dădea în leagăne, făcându-şi vânt cu picioarele, înainte şi-napoi, ridicându-se tot mai mult în aer, aveam poftă să o imit.

Uneori Vandana îşi ridica sus de tot sariul şi şi-l trecea printre picioare. Se lăsa atât de jos când se chircea să spele podelele, încât eram convinsă că fundul îi atingea pardoseala. Dar nu se întâmpla aşa. Putea rămâne în poziţia aceea o veşnicie parcă, ba chiar am încercat s-o cronometrez într-un rând, însă a durat atât de mult, că am uitat să mă uit la ceas şi n-am reuşit să stabilesc o durată precisă, îi lipseau dinţii din faţă şi-i vedeam golurile rozalii ale gingiilor când zâmbea. Aducea în fiecare zi chilii verzi, proaspeţi şi îmi făcea *poha* la micul dejun.

Într-o seară am văzut cum Vandana îşi prindea cheia de o sfoară în jurul taliei şi cum îşi încălţa *chappala* dincolo de uşă.

— Pa, pa! spuse, arătându-mi gingiile fără dinţi.

Mami fredona în dormitor. Am aşteptat ca Vandana să închidă uşa înainte de a ieşi în urma ei, furişându-mă pe scări, convinsă că n-avea să mă vadă, şi am trecut pe dată în defensivă când s-a răsucit şi m-a luat la rost:

— Ei? Ce faci aici?

— Vin cu tine, am spus.

— Vii cu mine? Unde?

— La tine acasă. Să-l cunosc pe soţul tău.

Şi-a plecat capul şi m-a privit.

— Nu poţi să vii cu mine. Treci înapoi sus! maică-ta o să te caute.

Murii, liftierul, privea amuzat la ciondăneala noastră.

— Du-o sus, i-a spus Vandana în marathi.

— Nu, am protestat. Simţeam ceva zgândărindu-mi marginile stomacului şi m-am încăpăţânat.

— Vreau să merg cu tine. Trebuie să faci cum spun eu, eşti o *bai.* Eu sunt şefa ta.

Pe fruntea lui Vandana au apărut patru linii, iar ochii i-au devenit două fante negre.

— Tu eşti o nimeni. Nici maică-ta nu se uită la tine!

M-a prins de ceafa şi m-a împins în lift. M-am întins şi-am pălmuit-o, iar ea m-a trosnit înapoi.

Sus, Nani a deschis uşa şi a dat nas în nas cu mine plângând şi cu Vandana furioasă, cu pete de sudoare iţindu-se pe bluza ei liliachie.

— Ce s-a întâmplat? a-ntrebat Nani.

— A încercat să se ţină după mine. Vandana mi-a dat drumul la mână şi m-a înghiontit înăuntru. Mami a apărut la uşă, în spatele lui

Nani.

— Să se ţină după tine?

Mami s-a uitat la mine. Fata i-a luat culoarea unei arsuri.

Am tresărit, aşteptând să fiu plesnită iar, dar am auzit-o pe mami strigând la Vandana:

— Ar trebui să fii mai atentă!

Mami m-a tras în casă, dar ele au continuat să ţipe una la alta, devenind amândouă din ce în ce mai puţin inteligibile. Vandana s-a lovit peste frunte şi apoi a arătat spre mami. Nu s-a mai întors la muncă, iar mami i-a spus lui Nani să-şi ia de acum înainte un bărbat pe post de menajeră.

După asta, mami şi cu mine am început să dormim în acelaşi pat şi mă invita să ies cu ea pe terasă cât fuma o ţigară pe întuneric. Atunci mi-am dat seama pentru prima dată cât de frumoasă era mama. Când a terminat, mi-a dat chiştocul şi m-a învăţat cum să îl arunc departe, în traficul de lângă staţie.

Uneori luam ţigările ei jos, cu noi. Treceam pe lângă hotelul părăginit, cel pe care l-a deţinut şi condus Nana, cu faţada lui art deco şi zugrăveala scorojită. Familiile stăteau pe jos, pe saltele de paie. Odată am văzut un beţiv întinzându-se în somn, mormăind ceva pentru sine, şi am rămas o vreme acolo ca să încercăm să pricepem ce spunea. *Chai-wallahii*[42] îşi cărau marfa sau picoteau sprijiniţi de stâlpii de oţel, aşteptând mulţimile să sosească. Fete umede, maxilare încleştate şi ochi injectaţi, toţi trecând prin noi, iar noi pierzându-ne în noaptea călduroasă. Un flux constant de şobolani umflaţi trecea pe lângă şine, amuşinând tot ce rămăsese la capătul unei zile lungi. Fumul şi mirosul de haşiş se năpusteau în nasurile noastre, de la drogatul desculţ care-şi pipăia testiculele uitându-se la mama. O *hijra* care rătăcea singuratică prin gară a bătut-o pe umăr şi i-a arătat o mână tatuată cu *henna.* Mami şi-a muşcat buzele uscate. În general nu era superstiţioasă, dar despre *hijra* se spune că au puteri inexplicabile. Protecţia se putea cumpăra cu bani, dar noi nu aveam. Mama a pescuit un ruj pe care îl lăsase din întâmplare în *kurta* şi i l-a dat. *Hijra*[43] a luat tubul, a rostit o binecuvântare şi a pornit mai departe. Panoul cel mare, pe care, cu un clămpănit, se afişa zilnic orarul trenurilor o rafală de simboluri în permanentă schimbare –, era pentru mine indescifrabil.

Nu-mi amintesc ce simţeam în perioada aceea pentru mami sentimentului îi lipsea un nume care să-mi fie familiar. La ashram locuisem fără ea şi îi dusesem dorul în acelaşi timp, dar acum, că eram împreună, îmi reveneam după teamă şi începeam să simt că poate mă înşelasem, că poate nu o voiam sau nu aveam nevoie de ea, numai şi numai pentru a mă întoarce la noţiunea cu care trăisem toată viaţa, că fără ea era iadul, nefericirea. Şi chiar şi în clipa asta, când nu e lângă

mine, când vreau să nu fie lângă mine, când ştiu că prezenţa ei este sursa nefericirii mele – acea dorinţă dobândită se ridică la suprafaţă, foamea aceea după bumbacul moale, alb, deşirat pe la poale.

Lui mami nu i-a fost bine după ashram. Nimeni nu ar putea nega asta, dar nimeni nu era în stare să-mi explice despre ce era vorba. Rămânea cu ochii-n tavan, conversând cu el, atunci când era trează, dar o mare parte a zilei dormea. Dormea de parcă n-ar fi dormit de ani de zile.

Mai târziu am aflat că mami stătea trează nopţile pentru a intra în legătură cu tata. Urma să se recăsătorească, aşa auzise ea, şi mami îl suna acasă ca să-l hărţuiască. Atunci când răspundea altcineva, mami închidea şi apoi suna iar. Uneori stăteam la ea în poală când făcea asta şi, până la urmă, mă lăsa pe mine să formez numărul, iar ea ţinea receptorul la ureche. Ştiu şi acum pe dinafară numărul acela, deşi foarte rar am sunat de capul meu. Când a aflat Nani, m-a tras de-acolo şi mi-a spus să vin la ea în cameră atunci când mami începe să se poarte aiurea. Am întrebat-o pe bunica ce anume e aiurea şi ce nu.»

Nani a oftat.

— Nu ştiu ce speră să obţină.

Două zile mai târziu a primit şi răspunsul, când tata a venit la noi şi i-a dat mamei un plic burduşit cu bani. Că a făcut asta dintr-un simţ al responsabilităţii sau că ea găsise o metodă să-l stoarcă, n-am s-o ştiu niciodată, dar atunci a fost prima dată când aş fi vrut să plec cu tata şi să o las pe mami în urmă. L-am privit înalt, cu chipul uscăţiv şi părul ciufulit, uitându-se în ochii mei pentru o clipă doar din pragul în penumbră al uşii. Nu a zâmbit, iar privirea îi părea preocupată atunci când s-a oprit asupra mea.

Am întrebat-o pe Nani dacă mami şi cu mine vom merge în casa lui tata.

— Mama ta a plecat de mult din casa aceea, a spus. Lucrurile se schimbă în timp. O altă femeie va locui acum acolo.

Deşi toate acele întâmplări nu aveau prea mult sens pentru mine pe-atunci, am reuşit totuşi să discern două lucruri: părinţii mei nu mai erau căsătoriţi, iar tata a găsit o altă soţie. La fel ca Baba. Îmi aminteam cum Kali Mata îi spusese lui mami să rămână, cum îi explicase că este parte din familie, înţelesesem că mami putea să rămână şi să fie asemenea lui Kali Mata, dată la o parte, dar respectată. Mă întrebam dacă în acea situaţie, cu tata, acelaşi lucru era posibil pentru mama, însă amintindu-mi chipul ei când am părăsit ashramul, tristeţea şi dezgustul, mi-era clar că lui mami nu-i erau pe plac noile soţii care îşi făceau apariţia din senin.

Am început să recunosc haosul din interiorul mamei mele, să descopăr cât de diferită de ea eram. Da, uneori dădeam şi eu pe dinafară, dar reuşeam mereu să mă adun iar.

Am întrebat-o pe Nani ce e ăla divorţ. Bâjbâia când venea vorba de astfel de lucruri, dar a încercat să-mi explice.

— Când un soţ şi o soţie nu mai sunt soţ şi soţie, am spus, asta înseamnă că un tată nu mai este tată?

Nani s-a uitat vreme îndelungată în ochii mei înainte să-şi lase buzele să se arcuiască într-un zâmbet.

— Nu, a spus. Nu înseamnă asta.

Am aşteptat cu o valiză albastră la parterul imobilului unde era apartamentul bunicilor. Părul împletit într-o coadă simplă îmi întindea pielea de sub perciuni. Nani îmi îmblânzise sprâncenele rebele cu vaselină cu petrol. Aştepta împreună cu mine şi mi-a spus să fiu o fată cuminte.

— Fă-l să te placă, mi-a spus.

Cuvintele ei păreau să mă avertizeze că nu am decât o şansă.

Mami abia dacă mi-a spus la revedere.

Tata a sosit cu Contessa. Era un bărbat îngrijit şi foarte calculat cu banii. Maşina lui, deşi veche, era curată lună şi foarte bine întreţinută.

— Sper că ţi-ai luat suficiente lucruri pentru o săptămână, mi-a spus.

Luasem un pic mai multe, mai ales pe cele pe care nu voiam să le las în urmă.

Nu îmi amintesc câţi paşi am făcut până la casă, dar târâm geamantanul albastru în spatele lui tata. Uşa era neagră iar clanţa consta dintr-o bară aurie, lucrată ca o coloană de templu, cu suprafaţa tocită de mâinile care o atinseseră ani la rând. Soneria era atât de anemică încât mi-a venit să o mai apăs o dată după ce sunase tata, dar am rămas în spate şi am aşteptat, iar când uşa s-a deschis, m-a luat prin surprindere. Ea aştepta acolo, purtând la încheieturi brăţările de la nunta care avusese loc recent. Erau prea mari pentru ea, probabil că fuseseră ale bunicii. Lentilele ochelarilor îi erau secţionate pe din două şi pline de urme de degete. Tata nu părea să bage de seamă. A intrat şi a salutat-o în vreme ce eu am rămas afară. Am atins peretele casei, mutându-mă de pe un picior pe altul, până când s-au uitat la mine. Un servitor a venit şi mi-a luat geamantanul; mi se încleştase mâna pe el.

Soţia cea nouă s-a aplecat şi m-a îmbrăţişat, vârându-mi faţa în părul ei. Am zâmbit prin ceaţa câtorva cârlionţi. Părul ei era lânos şi mirosea a ulei de cocos. În anticamera din spatele ei vedeam cum servitoarele trag cu ochiul la întâlnirea noastră.

M-au dus într-o încăpere care era de regulă ocupată de bunica. Puteam sta acolo, pentru că ea era la Delhi, în vizită la una dintre fete. Camera era umedă şi mirosea a transpiraţie şi piele, dar ei nu păreau să observe. Geamantanul albastru era deja acolo, deschis, iar servitorul îmi tria lenjeria punând-o în vrafuri într-un dulap întunecat.

M-am sprijinit de unul dintre picioarele patului şi m-am uitat la miezul unui ventilator care stătea în faţa mea ca o gură deschisă.

Dimineaţa, tata a plecat la serviciu după ce a înfulecat din două îmbucături o banană şi a băut un pahar mare cu lapte. Îmi pusesem ceasul să sune aşa cum îmi arătase Nani, ca să mă trezesc odată cu el. Am mâncat acelaşi lucru ca el şi am încercat să spun ceva, dar apoi, imediat după ce a plecat, a trebuit să mă întind din pricina unei dureri de stomac. Am rămas în casă tot restul zilei, cu servitorii şi câinele de pază, care se repezea lătrând la poartă ori de câte ori treceau o maşină sau vreun biciclist.

Luasem cu mine doar cele mai bune haine, terminam de mâncat din farfurie tot ceea ce pregătise bucătarul şi nu ceream *shakkar-roti* dulci la sfârşitul mesei. După ce făceam baie, încercam să mă pieptăn singură, să-mi împletesc părul, deşi nu vedeam nimic la spate şi nici nu ceream ajutorul atunci când nu găseam întrerupătorul de la boiler. În baie nu era nici urmă de săpun, şi pasta de dinţi îmi ardea limba, dar nu am zis nici pâs. După ashram devenisem foarte pricepută; ştiam să fac lucruri pe care nimeni altcineva nu le făcea.

Cam toată săptămâna nu am făcut altceva decât să stau în capul scărilor şi să mă uit în jos. Scara făcea două bucle şi îmi amintea de un şarpe care fusese prins în ashram. Din bucătăria de la parter venea în permanenţă miros de usturoi. Pe jos era marmură întunecată şi rece, şi când fundul începea să-mi amorţească, porneam dintr-un capăt în celălalt al holului până îl simţeam că se dezgheaţă. Uitasem să-mi iau papucii de casă, aşa că stăteam toată ziua în şosete ca să-mi încălzesc picioarele şi păşeam încet până am descoperit că e mult mai plăcut să alunec de colo-colo. Aşa mă gândeam că trebuie să fie patinatul pe gheaţă. Când oboseam de atâta patinat, mă întorceam la treapta mea de pe scară, de unde singura perspectivă era în jos, unde vedeam uneori creştetele capetelor trecând grăbite – menajere, servitorul, uneori soţia cea nouă, care se mişca rapid, dar ea se făcea de obicei nevăzută cam toată ziua.

Voiam să-i fac pe plac. Îmi aranjam singură patul, omoram pentru ea gândacii din dulăpiorul cu medicamente.

În cea de-a cincea zi în casa lor, am văzut vârful capului noii soţii, braţele ei subţiri chinuindu-se să tragă trei valize mari de-a lungul coridorului. I-a strigat, cu răsuflarea tăiată, pe servitori, dar în faţa ei am apărut eu. A căscat ochii, de parcă uitase cu desăvârşire că mă aflam în casă.

— Tatăl tău şi cu mine plecăm în America, mi-a spus. Pentru cel puţin trei ani. M-a rugat să îţi spun.

Pe un cărucior de băuturi din spatele ei stătea decantorul lui tata, plin cu scotch de culoarea ambrei. Lumina trecea prin el şi razele parcă îi proiectau o coroană.

Prietenul tatei a venit într-o seară în vizită ca să-i cunoască noua soţie şi fiica. Numele lui era Kaushal Uncie şi privea printre noi, între cele două femei din încăpere, nefiind sigur pe care trebuie să o salute mai întâi. A decis că pe soţie, spunându-i, cu o împreunare a mâinilor, cât de încântat este să o întâlnească. Pe urmă m-a îmbrăţişat pe mine, m-a ciupit de obraz şi apoi m-a apucat de bărbie.

Am stat în salon, iar tata a adus scotch-ul şi pahare. Masa era înţesată cu boluri argintii şi obiecte care sclipeau ca nişte bijuterii. Bărbaţii au ciocnit, iar soţia cea nouă şi cu mine am băut punci tutti-frutti. Paharul arăta ciudat în mâna tatei. Încheieturile lui moi, slabe păreau supuse la cazne de greutatea băuturii.

Din bucătărie au apărut *pakoras samosas* şi *kofias*[44]. Servitorul a întins o tavă către Kaushal Uncie, dar tata mi s-a adresat mie:

— Serveşte pe toată lumea.

Tava era mai grea decât părea când era dusă de servitor şi mâinile îmi tremurau un pic. Am întins-o spre Kaushal Uncie. A râs şi a dat din cap a aprobare. A luat tava, a pus-o pe masă, lângă paharul lui, şi mi-a mai dat o îmbrăţişare. Umărul îi mirosea a transpiraţie şi fenil. M-a lovit uşor pe ceafa şi a spus:

— Ce copil drăgălaş ai!

M-a răsucit şi m-a aşezat la el în poală. Cu braţul, m-a cuprins de talie. Am stat acolo tot restul serii, în vreme ce tata vorbea despre planurile sale legate de America, despre apartamentul pe care aveau de gând să-l închirieze, făcând glume despre adaptarea la vremea schimbătoare.

Mă întreb acum de ce tata nu mi-a zis că urmau să plece, de ce a pus-o pe nevastă-sa să-mi spună. Nani şi mami ştiau oare de plecarea lui? În caietul meu am trecut asta pe aceeaşi listă cu detaliile pe care nu le ştiam despre divorţul părinţilor mei şi cu faptul că nu se discuta niciodată despre mariajul lor. Probabil că toate aveau o sursă comună. Poate că, măritându-mă cu un american, am uitat că există subiecte despre care pur şi simplu nu se discută. Dar pe atunci nu mă miram cu privire la niciunul dintre aceste lucruri. Eram tristă, însă n-aş fi zis că nu e normal ca tata să nu îmi spună. Faptul că pleca părea acceptabil.

La exact o săptămână de când ajunsesem acolo, Nani a venit să mă ia. Aceea a fost ziua când am tras oblonul peste orice gânduri legate de tata şi le-am împins într-o periferie, una care nu ocupă spaţiu şi nici nu cere atenţie.

17

— Aşa îţi pui tu sutienul?

Purvi se uită la mine când mă îmbrac. A ajuns înainte să termin şi a intrat Iară menajamente la mine în dormitor.

E abia începutul serii, iar cerul este de un mov palid. Mă întorc cu spatele la ea. Sunt obosită şi nu izbutesc să-mi ascund gândurile.

Când sunt gata îmbrăcată, mergem la soţii noştri în sufragerie. Bărbatul ei este politicos, ne strângem în braţe o dată, el bătându-mă uşor cu palma pe spate. Bea whisky atunci când se uită la crichet, ca acum, când a pornit televizorul, şi mirosul de igienizant pentru mâini îl urmează peste tot prin casă.

Ne aşezăm la masă. M-am asigurat că avem de toate soţului lui Purvi îi place să aibă de unde alege când mănâncă. *Papdi, kantola,* hrean, varză. În mijlocul mesei sunt picioare grăsane de pui, prăjite bine şi aburinde, care au fost marinate în coriandru, usturoi şi chilii. Lângă Dilip este un munte de *dahi aloo[45]*. Se îndepărtează de platou şi de mine.

Soţul lui Purvi a crescut în Prune, a urmat facultatea la Bombay şi apoi s-a întors pentru a lucra la firma tatălui său. Compania lor a ridicat primul mail din oraş, o clădire luminoasă şi roşie culoarea lor specifică. Acum au malluri peste tot în India, toate parte a aceluiaşi brand care deţine unele dintre cele mai mari centre comerciale din ţară. Aşa se prezintă, cu toată polologhia trecutului, cu familia şi cu bogăţia lor. Îşi construieşte perspectiva din care vrea să fie judecat şi din care să fie apoi amintit, făcând să zăngănească câte un cub de gheaţă din pahar la fiecare sfârşit de propoziţie.

Îl întreabă pe Dilip dacă am observat cumva mecanismul de închidere al maşinii lui. Când Dilip admite că nu, soţul lui Purvi insistă să îl vedem după cină.

— E cu diamante, spune. Veritabile, după cum am descoperit. Dar s-a dovedit a nu fi prea sigur. Avem atât de multi şoferi…

Purvi îşi mărunţeşte *chapati-ul* în bucăţele mici, pe care le împrăştie pe toată farfuria.

Soţul ei propune ca într-una dintre serile săptămânii viitoare să luăm cina la restaurantul unui hotel de cinci stele.

— Mâncarea de acolo este excelentă, zice.

Ridică paharul spre mine, felicitându-mă pentru pui. Îi răspund că nu eu l-am gătit.

Apoi îmi povesteşte despre cea mai recentă proprietate pe care a cumpărat-o tatăl lui. Este destul de aproape de casa bunicilor mei. Tatăl lui a cumpărat o parcelă într-o vecinătate extrem de plăcută şi a început să-şi ridice casa visurilor. Dar vecinii s-au plâns de înălţimea şi dimensiunile structurii, susţinând că blochează lumina care ajunge la casele lor. Tatăl lui a trebuit să întrerupă lucrările.

— I s-a rupt inima lui tata, spune.

Îşi lasă capul să atârne. Purvi tuşeşte.

Îi spun că sper că va construi până la urmă altceva care să-i fie pe plac.

Soţul lui Purvi râde şi îi întinde paharul lui Dilip pentru încă un rând.

— Nu trebuie să te îngrijorezi pentru tata, zice.

Îmi vine să-i spun că fusesem doar politicoasă, că îngrijorarea mea pentru taică-său era doar o deprindere socială, un surâs afişat de gură, care nu ajunge la privire. Dar simt că nu dă două parale pe astfel de detalii, că sunt doar un pion de care se foloseşte pentru a-şi continua povestea.

Spune că taică-său este un apropiat al oamenilor politici locali şi al comitetelor care emit autorizaţii de construcţie. Funcţionarii i se adresează cu *sir*. Şeful poliţiei este un obişnuit de-al casei, mai ales la ora cinei. Societatea de construcţii care a cutezat să-l oprească a fost deja făcută să plătească. Nu ne divulgă pedeapsa, dar zâmbeşte cu gândul la talentul lui taică-său, pe care speră să-l deprindă şi el cândva.

Nu mai adaug nimic, doar constat că am avut dreptate, că ceea ce spusesem nu fusese decât o articulaţie a poveştii.

Mă copleşeşte senzaţia că viaţa e scurtă, că minutele trec, că nu mai am mult timp la dispoziţie. Mi s-a acrit de ei, de Purvi şi de bărbatu-său. Nu sastiseală, ci altceva, nervos şi frenetic. Vreau să se care, vreau ca duhoarea lor să iasă din casa mea, ca trupurile lor multiplicate să dispară din oglinzile mele. Cu un an înainte, după ce am băut prea mult gin, ne-am certat, iar seara s-a încheiat cu soţul lui Purvi ameninţând că-şi stinge trabucul pe faţa mea. A doua zi ne-am purtat ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Mă întreb ce-ar urma dacă le-aş cere să plece, ce nouă direcţie a intrigii s-ar naşte de aici? Cum mi-ar răspunde? Ar privi spre Dilip, ca el să medieze în numele lor? Care ar fi discuţiile din maşină, pe drumul spre casă? Şi cum va arăta istoria asta, povestită altor prieteni, la alte cine?

Un râs isteric bolboroseşte în mine, dar îl înghit. Mă privesc cu ochii mari, îngrijoraţi că aş putea să vomit, temându-se că vor vedea mâncarea de pe masă mestecată şi pe jumătate digerată.

După cină bărbaţii se întorc la crichet. Purvi pierdea vremea în faţa televizorului şi ovaţionează când un batsman indian face un *century*[46]. Îşi ridică pumnul a victorie şi se întoarce, cu ochii în cei ai lui bărbată-său, şi văd clar legătura puternică dintre ei, scheletul ascuns bine în dulap.

Soţul lui Purvi îşi mai toarnă un whisky şi-l bate pe Dilip pe braţ.

— Vreau să intru într-o afacere nouă, spune.

Se apleacă spre soţul meu şi şuşoteşte. Zice că e convins că industria farmaceutică e pe ducă. Studii recente arată că totul poate fi vindecat cu turmeric, sau dacă nu cu turmeric, atunci cu canabis. A călătorit de curând în China, unde a vizitat laboratoare care produc ciuperci medicinale.

— Cred că o să fie o afacere profitabilă.

Se apleacă spre mine şi mă întreabă dacă am fost vreodată în Bhutan. Îi răspund că nu.

Îmi spune că trebuie să merg, că acolo se întâmplă tot felul de lucruri misterioase, miracole prin munţi, deasupra pădurilor, acolo unde oxigenul se rarefiază şi plantele sunt cele mai pline de sevă de pe pământ.

Zice că o să ne ducă şi că a fost invitat de un trib nomad care trăieşte acolo. Bărbaţii, mai mici decât nişte pitici, cresc iaci. Dacă avem noroc, ne vor conduce prin munţi, în căutarea unei ciuperci, o creatură vicleană care parazitează omizile. Acestea, odată infectate, mănâncă fără încetare, hrănindu-se cu tot ce le iese în cale, alimentând astfel ciuperca, dezvoltându-se şi devenind cocon. Dar ciuperca este cea care câştigă până la urmă, anihilând cu totul trupul prăzii sale. Ceea ce rămâne este cea mai ciudată ciupercă, cordycepsul.

Îi zâmbeşte lui Purvi, apoi priveşte iar spre Dilip.

Chinezii au găsit o modalitate de a le cultiva în laborator, simulând efectele altitudinii ridicate, în cisterne speciale, dând naştere la nişte supercordyceps, unele cum nu poţi să găseşti decât pe muntele Kailash. Zice că am putea face o grămadă de bani împreună.

Purvi aplaudă.

— Ce spui, Dilip?

Dilip dă din cap că nu, fără nicio ezitare.

— Nu cred. Nu-mi sună prea vegetarian.

Soţul lui Purvi se împiedică traversând camera. Se apleacă spre mine. Mă feresc de damful lui.

— Există în America o specie de păstrăv cu burtă roşie, care înoată la apă adâncă, o ia el de la capăt. Când peştele devine gazdă a unui parazit anume, îşi abandonează casa întunecoasă şi revine la suprafaţă. Înoată de colo-colo la soare, lumina se reflectă în solzii săi roşii şi atrage păsările. Peştele devine prânzul păsărilor, iar parazitul inteligent ajunge pe pământ în excrementele acestora, unde se reproduce, şi ciclul o ia de la capăt. Paraziţii ar putea fi cea mai redutabilă armă de pe pământ. Dacă îi modifici genetic, ar putea să-şi transforme gazdele în zombi.

Noaptea, în pat, sunt inertă. Nemişcată ca piatra. Dilip face un duş lung şi apoi lipăie cu tălpile ude prin cameră. Ferestrele sunt închise ca să nu intre ţânţarii care se vor trezi în zori. Se întinde lângă mine. Nu ne-am vorbit de câteva zile.

Tăcerea pare vie în noaptea asta. Nu ştiu dacă eu am declanşat-o, dar pare ceva ce aş fi putut face. Îndoielile se grăbesc să mă îngroape; poate că el şi cu mine, noi, nu am fost niciodată chiar ceea ce mi-am imaginat. Cred că dacă nu reluăm discuţia, dacă nu o mai pomenim

niciodată de acum înainte, totul o să dispară.

Dacă nu mai vorbim despre mami, ea nu o să mai existe.

Acelaşi lucru ar putea fi adevărat şi despre fotografia pe care a găsit-o, şi despre minciuna care a însoţit-o.

Dar mai este ceva ce capătă proporţii în cameră, în pat. Un sentiment pe care încă nu-l pot numi. Încerc să îmi imaginez la ce s-o fi gândind, ce ar vrea să spună.

Mama lui Dilip sună în dimineaţa următoare. Aş vrea să nu răspund.

— Voi doi mă îngrijoraţi, spune. Şi acum mai vrei ca şi maică-ta să locuiască la voi? Crezi că e înţelept? Nu ar trebui să stea la ea, poate cu o asistentă medicală permanentă? Doar munceşti de acasă, nu o să fie greu cu ea acolo, tot timpul?

Câteva zile mai târziu, când reîncepem să vorbim şi trecutul pare ingurgitabil, ceva cu care ne descurcăm, mă întreb cu voce tare ce o fi însemnat pentru Dilip această revoltă şi ce va fi fost ea în ceea ce mă priveşte, şi cum, pe viitor, ne vom răzbuna unul pe celălalt şi cum ne vom forţa unul pe altul la căinţă.

El e tăcut.

Spun că lucrurile astea nu sunt mereu conştiente, că uneori felul în care ne purtăm este dictat de ecuaţii în care cădem iar şi iar. Oricât ar fi de simplă problema, şi oricât de curată soluţia, rămâne mereu ceva care să ne reamintească, o fărâmă din ce s-a spus şi a fost răstălmăcit.

Se freacă la ochi şi spune că nu s-ar agăţa niciodată de genul ăsta de ranchiună.

18

1989

Nani mi-a spus că mami şi-a dat singură gaură în nas, folosind un cui bont, şi că a picat la examenele din clasa a şaptea, nu o dată, ci de două ori. Singura amintire pozitivă pe care bunica o avea despre copilul ei data din vremea războiului din 1971, când fiică-sa, încă tânără şi docilă, a ajutat-o să acopere cu hârtie maro ferestrele de la toate încăperile, ca cioburile să se împrăştie peste ele când dormeau.

Îmi amintesc cum stăteam între picioarele lui Nani în vreme ce-mi turna ulei pe cap. Mi se prelingea pe obraji până pe gât. Ea mi-l freca în păr, ţinându-mă strâns între genunchi. Uleiul ajungea pe *churidar-ul* ei, apoi picura pe jos.

— Mama ta nu mă lăsa niciodată să fac asta. Nu putea sta potolită şi se plângea că nu-i place mirosul. Închipuie-ţi! îi spuneam să-l lase aşa peste noapte, apoi să se spele. Nu m-a ascultat niciodată. De aia părul i-a ajuns aşa! Dar o cunoşti pe maică-ta! Mereu dificilă.

Ştiam că tăcerea mea va fi luată drept o afirmaţie, însă era o vreme a alianţelor nesigure între noi toţi.

Se prea poate ca Nani să fi fost arhitecta scurtului meu exil la şcoala cu internat, dar e o chestiune imposibil de demonstrat. În anii care au urmat, adulţii au dat vina unii pe alţii. Bunicul era cel mai vocal în a susţine că se opusese ideii încă de la început, deşi îmi amintesc că el a fost cel care mi-a dat geamantanul mic, albastru într-o dimineaţă de iulie, în 1989.

Ne-am înghesuit în Marutiul lui 800 roşu, toţi patru, şi am pornit-o spre Panchgani. Maşina se plia după peisajul montan plin de serpentine şi a plouat cât a durat drumul, limitându-mi perspectiva de la fereastră. Pe locul dintre mine şi Nani erau un termos şi o cutie metalică cu sandviciuri. Curbele strânse, ac de păr, se înşirau una după alta, iar mie începuse să mi se facă rău. Pe geam, am surprins imaginea unei femei care stătea în noroi până la genunchi. Pământul din Panchgani mustea de apă şi sevă.

Mi-au spus unde mergem când eram deja în maşină. Panica a explodat în mine. M-am întins pe banchetă. Habar nu aveam dacă eram în stare să stau atâta vreme departe de casă. Nu împachetasem pentru o astfel de călătorie. Gâlgâielile mi-au revenit în gât, cele de pe vremea ashramului, înecându-mă, sărind în sus şi-n jos, în ritmul maşinii. La prima hurducătură am vomitat pe mine.

Bunicul a deschis fereastra şi a început să fredoneze piesa din *Amar Akbar Anthony*[47]. Nani mi-a curăţat hainele cu nişte şervetele.

— Ştii cum să faci învelitoare din hârtie pentru cărţi? m-a întrebat.

Am oprit maşina şi am simţit briza muntelui. Pielea mă durea pe sub haine. Porţiunea umedă şi mirositoare de pe bluză mi se părea acum şi mai udă. Am coborât din maşină şi noroiul mi-a intrat în pantofi. Mami m-a privit prin parbrizul maşinii şi apoi s-a întors. Nani m-a lovit uşurel pe spate şi m-a întrebat dacă mai am ce vomita. Am spus că da, gâlgâielile erau încă acolo, îmbulzindu-se în fundul gurii.

Le simţeam cum îmi scarpină amigdalele. Mi-am mişcat limba, dar nu s-au dat duse. Mi-am băgat degetul pe gât până am ajuns la amigdale. M-am înecat iar.

Am deschis ochii în faţa unei clădiri de cărămidă, cu un acoperiş abrupt, mascat parţial de copaci. Un model ca al ceramicii portugheze. Am conturat cu vârful degetelor formele verzi diamantine. Nani era lângă o femeie aplecată, îmbrăcată în alb.

— Sora Maria Tereza, a spus călugăriţa. Adulmeca şi se apleca periculos spre dreapta atunci când păşea, iar sub strai părea să mai ascundă un cap.

Dinăuntru, şcoala părea altfel decât văzută din faţă. Cărămida roşie făcea loc unei curţi negricioase. În depărtare, nişte pui de maimuţă se bălăngăneau printre crengile copacilor. Pământul de dincolo de poarta neagră se schimonosea într-o râpă. De-a lungul aleii erau ghivece

ceramice pline cu arbuşti uscaţi. Copacii *champa* nu aveau floare. Pe lângă noi au trecut nişte fete îmbrăcate cu fuste şi bluze albastre.

Pantofii le erau lustruiţi şi aveau codiţe împletite, lucitoare, care rămâneau băţoase atunci când păşeau.

— A fost un incendiu anul trecut, la dormitoare, ne-a explicat călugăriţa. Fetele stau în *gymnasium* până când se termină lucrările de reconstrucţie.

Dincolo de uşile duble de acces în *gymnasium* se aflau patru rânduri de paturi, iar dulapurile se întindeau dintr-un capăt al culoarului până în celălalt. Noaptea, paturile erau pline cu fete în uniforme întunecate şi cu părul împletit strâns.

— E drăguţ, a zis Nani. A mângâiat cearşafurile în carouri. Mami s-a trântit pe un pat. Nu scosese o vorbă toată ziua şi stătuse cu ochii plecaţi. Gura îi era neclintită şi dreaptă.

Sala de mese era o cavernă mare fără ferestre, la parterul clădirii principale. Mi s-a făcut greaţă de la mirosul înţepător.

— Bag de seamă că nu eşti obişnuită cu peştele, a spus călugăriţa.

Câteva ore mai târziu, maşina roşie a ridicat un nor de praf în urma ei, îndepărtându-se pe drum, îndepărtându-se de mine. Mi-am imaginat cum mami se întoarce şi îmi face semn s-o rup la fugă spre ei. Când m-am frecat la ochi şi m-am uitat după ea, deja nu se mai vedea.

Anul meu la şcoala cu internat avea să fie ultimul în care să fim despărţite, cel puţin până mult mai târziu, când am crescut şi am plecat pentru că aşa am vrut eu, împotriva voinţei ei şi fără consimţământul ei – dar pe atunci nu ştiam asta, tot ceea ce cunoşteam era doar trecutul, când voinţa şi consimţământul meu erau puse în joc. Când m-am întors la Prune, am pătruns în casa cea nouă a mamei ca un străin.

La şcoala cu internat, mi-am păstrat lucrurile după principiul „uşor şi puţin", limitând totul la strictul necesar, în eventualitatea că va trebui să plec. Fiecare obiect era gândit, evaluat, iar vieţii îi lipsea greutatea necesară pentru a-ţi înfige rădăcinile, lăsându-mă într-o stare de greaţă permanentă din pricina schimbărilor de presiune.

Pe patul meu, în dormitor, când m-am apucat să-mi despachetez lucrurile, stătea o fată subţirică, cu ochelari cu lentile bifocale. Trupul îmi era străbătut de un tremur pe care nu-l puteam opri. Fata, dimpotrivă, era liniştită şi în largul ei. Îşi purta şosetele trase până peste genunchi şi avea o cicatrice mică deasupra buzei.

— Eu sunt Mini Mehra. Am patul de lângă al tău.

Mini mi-a explicat că viaţa la Mănăstirea Sfânta Agata era conformă cu alfabetul de la un capăt la celălalt. Lamba şi Mehra aveau să fie una lângă cealaltă pentru toată durata şcolii, asta dacă nu se vor ivi alte fete al căror nume să înceapă cu L sau M care să se interpună

între ele. Era din Mahabaseshwar, unde trăise într-o locuinţă semidecomandată împreună cu fraţii şi părinţii ei. La cină, m-a învăţat cum să acopăr peştele cu *daal* galben pentru a-i schimba gustul. Mi-a explicat că bilele ovale erau ouă fierte, care puteau fi decojite, şi erau cel mai gustos lucru din farfurie. După prânz, mi-am golit stomacul într-un ghiveci de flori.

Cu timpul, am învăţat câteva lucruri şi de una singură. Aveam voie să facem baie de două ori pe săptămână, în apă călduţă, indiferent de anotimp, dar părul nu aveam voie să-l spălăm decât o dată. La fiecare şase luni, ni se distribuiau câteva linguri de ulei de castor pentru a preveni constipaţia, care îi afecta pe copii şi pe profesori deopotrivă. Am învăţat singură să-mi curăţ pantofii, să mă leg la şireturi, să-mi împletesc părul şi să fac patul.

Directoarea Maria Tereza mai avea un nume, unul dat de elevi era cunoscută drept Teroarea, iar în cea de-a doua mea zi la Sfânta Agata am aflat şi de ce. În vreme ce ceilalţi elevi învăţau istorie, ştiinţă, engleză şi matematică, eu urma să fiu încuiată într-un mic birou, împreună cu ea. Dinapoia mesei ei de lemn închis la culoare şi sub un crucifix mare, auster, era poza unei femei tinere, al cărei trup fusese îndesat într-o rochie ca un ciorap. Femeia cu pielea întunecată stătea uşor înclinată. Buzele ei roşii surâdeau, iar soarele care venea pe fereastră îi acoperea partea stângă a chipului. Semănau, dar nu suficient pentru a fi înrudite. În prima mea zi în acea cameră m-am uitat la fotografie şi am vrut s-o întreb pe călugăriţă cine anume era femeia aceea, dar am decis să aştept o vreme, să las să treacă ceva timp, până când ajungem la un soi de legătură de prietenie. Mai târziu mi-am dorit să fi profitat de ocazie de la bun început.

— Nu sunt sigură cum o fetiţă poate să ajungă o creatură mare, de dimensiunile tale, şi să nu ştie să citească, a spus.

Am aşteptat, gândindu-mă ce să răspund.

— Pe documentele tale apar numele mamei tale şi al tatălui tău, dar tu porţi numele mamei tale. De ce?

Am deschis gura, dar limba îmi era ca de căiţi.

— Nu contează. Îmi imaginez cam care e răspunsul. Deschide cartea cu litere şi poveşti.

Am răscolit prin vraful de cărţi şi am găsit-o. Înainte să apuc să o deschid de-a binelea, mâna ei a izbit-o pe a mea.

— Ce-i asta?

Cartea fusese acoperită cu hârtie. Nu prea bine. Mini încercase să-mi arate cea mai rapidă cale. Pe prima pagină a manualului erau litere scrijelite cu creionul, alcătuind ceva ce ar fi trebuit să fie o propoziţie.

— Tu ai scris asta?

— Nu.

— Ştii să scrii? Eşti o mincinoasă?

— Nu.

S-a întins şi m-a ciupit de obraz, răsucindu-mi pielea între degete. Am simţit cum o unghie sparge epiderma.

— Ia pagină cu pagină şi şterge orice semn. Cărţile astea erau curate lună când ţi-au fost date. Aşa le vei păstra!

Am început să dau paginile repede, dar cu blândeţe, ca să vadă că respectam cartea şi cotorul ei. A părăsit biroul, lăsând usa să se trântească în urma ei. Greşea, cărţile nu fuseseră neatinse. Câteva dintre pagini erau îndoite. Pe la colţuri erau mâzgălite. Mă gândeam câte fete vor mai fi citit tocmai cartea aceea, câte vor fi stat exact în acel birou înaintea mea. În timp ce-mi frecam obrazul care încă îmi ardea, mi-am dat seama că erau desene ale unor copii de patru ani. La vârsta mea, deja citeau cărţi şi memorau tabele întregi. Am deschis la o pagină cu pete de verde şi albastru, cer şi iarbă. Era uşor să citesc imaginea. Îmi treceam degetele peste literele negre de sub ea. Puteau însemna orice. În centrul imaginii era un copac cu un trunchi gros, mare, fin, aşa cum nu văzusem niciodată în Prune. La baza lui stăteau o fată care ţinea o minge portocalie. În colţul imaginii, o pată întunecată. Am început să o şterg cu guma şi s-a estompat, luând cu ea şi o bucăţică din cer. Nu am înţeles pata aceea. Nu avea niciun sens. Nu spunea nimic, nu însemna nimic. Doar secţiona pe din două albastrul deschis. Mingea din mâna fetiţei avea dungi. Nu ar fi văzut nimeni dacă aş mai fi adăugat una. Mi-am sprijinit creionul în centrul ei şi am tras până spre margine. Şi aşa avea o linie în plus. O linie ca cea neascultătoare din colţ, dar aceasta nouă îşi găsise locul în imagine şi putea sta acolo fără a da naştere la probleme. Încă o linie putea să fie desenată pe rochia galbenă a fetiţei, în jurul gulerului care se curba formând un volan în formă de S.

Cineva mi-a smucit coada împletită şi capul mi s-a dus pe spate. Privirea mi-a ajuns în tavan. M-am uitat la chipul sorei Maria Tereza. Saliva i se adunase la colţurile gurii.

— Eu îţi spun să ştergi toate mâzgălelile şi tu ce faci? Păşi greoi, uitându-se la pagină. Nici n-a trecut prima ta zi aici şi deja vandalizezi? Mi-a luat creionul din mână şi a arătat spre carte.

Am început să şterg, dar linia nu dispărea. Spre deosebire de albastru, galbenul a devenit noroios, aproape verde. Rochia fetiţei s-a diluat spre gât. M-am oprit din şters şi mi-am lăsat mâna pe masă. Transpirasem din cap până-n picioare. Sora Maria Tereza şi-a aplecat capul să se uite la imagine şi, fără preaviz, mi-a înfipt creionul în dosul palmei.

Ne-am uitat amândouă la mâna mea, la creionul care ieşea din ea, asemenea copacului din imagine, înălţându-se din iarbă. Am urlat, mai întâi văzându-l, dar nu am simţit nimic până când o durere, care

nu semăna cu nici o alta de care îmi puteam aminti, a început să-mi urce pe braţ.

Sora Maria Mathilda, care ne administra medicamente, a folosit două mingi de vată pentru a verifica să nu fi rămas aşchii în interiorul mâinii. A fost blândă, dar nu m-a atins mai mult decât era necesar. M-a lăsat să plec după ce mi-a pansat mâna cu tifon.

— Ce-ai păţit? a întrebat Mini.

— Teroarea, am spus, încercând să nu plâng.

Gura lui Mini s-a deschis ca un O perfect când i-am povestit despre gaura din mâna mea.

— Nu are voie să facă aşa ceva!

Mi-am desfăcut şi mi-am strâns pumnul. Încă nu învăţasem să mă indignez.

În dimineaţa următoare sora Maria Tereza a început lecţiile cu mine. Niciuna din noi nu a spus nimic despre ziua precedentă. În zilele când eram înceată, incapabilă să ţin pasul cu ea, îşi înfigea unghiile în pielea mea, găsind de fiecare dată un loc nou-nouţ. Dacă la mine sau temele mele nu era totul cum trebuie, primeam o riglă peste încheieturi sau peste dosul gambelor. Am învăţat cuvinte ca „păcat”. Am învăţat că a fi curat nu are nicio legătură cu a te spăla.

Baia pe care o împărţeam noi, fetele, avea o lumină chioară, chiar şi atunci când afară era soare. Gresia de sub picioare era rece şi simţeam mirosul de leşie, şi săpun, şi umezeală care se infiltraseră în uşile de lemn ale cabinelor de duş. În jurul scurgerii se formase un manşon întunecat, încastrat, după toţi anii de jeg răsucit în jurul găurii. Stăteam goală în cabină. Mini era îmbrăcată, dar niciuna nu vorbeam despre asta. Partea dreaptă a ochelarilor ei era lăsată mai jos şi îi apăsa obrazul, aşa că m-am uitat un pic mai mult la faţa ei pentru a-mi da seama dacă este strâmbă.

Nu ştiam de ce se ţinuse după mine la duşuri. A întors găleata care era pusă cu gura în jos şi a dat drumul la robinet. Apa a lovit metalul cu violenţă. Am văzut-o cum se umple şi m-am întins să închid robinetul când a trecut de marcajul de jumătate. Ştiam bine că numai atâta aveam voie să consumăm. Jumătate de găleată, călduţă. Dar Mini m-a prins de încheietură şi a scos o şosetă lungă din buzunarul uniformei. Mă uitam, clipind, la ea, întrebându-mă ce miracole o să mai facă. A prins marginea elastică a şosetei de baterie, iar restul l-a băgat în găleată. Uitându-se la mine fix, a dat drumul la robinetul de apă caldă la maximum. Apa a continuat să curgă în găleată fără niciun zgomot.

— Lamba, eşti acolo?

Ochii mi s-au făcut cât cepele şi mi s-a strâns stomacul. Mini şi-a dus degetul la buze şi a călcat fără zgomot în găleată. Apa care era în

plus a ieşit. Robinetul continua să curgă.

Am auzit suflul greoi al Terorii când s-a aplecat. A privit prin spaţiul îngust de sub uşa duşului, văzând doar picioarele mele şi fundul găleţii. Genunchii i-au trosnit când s-a îndreptat.

— Sigur că nu te grăbeşti! a spus.

Am ascultat sunetul paşilor ei îndepărtându-se pe hol.

Mini şi cu mine am mai stat o clipă, eu despuiată, ea în uniformă, băgată până la genunchi în apa mea de baie.

Într-o noapte, stăteam în pat şi mă uitam la tavan. Dincolo de camera aceea se afla cerul clocotitor.

— Mini, am zis, trebuie să fac treaba mică.

— Păi du-te, nu? a răspuns.

Era destul de mers pe aleea neluminată, pe lângă sunetele fantomatice ale copacilor, urletele animalelor, prin frig.

— Mini, hai cu mine!

Ea şi-a întors capul, mormăind.

M-am întins la loc. Degetele de la mâini şi de la picioare îmi îngheţaseră, dar restul trupului îmi era năclăit de transpiraţie. Mi-am strâns picioarele şi am simţit o presiune în abdomen. Dacă mijeam tare ochii, mai că puteam vedea cerul cum se luminează, curgând ca laptele, pe măsură ce noaptea devenea tot mai neagră. Stelele sclipeau. Am simţit cum faţa mi se relaxează, gura mi se deschide şi am oftat.

A doua zi dimineaţă m-am trezit cu o împunsătură puternică într-o parte. Lumina nefiltrată a dimineţii îmi încălzea faţa. Când am deschis ochii, deasupra mea erau o bărbie pronunţată şi un maxilar puternic.

— Hindusă împuţită! Uită-te ce mizerie ai făcut.

Zăceam în mijlocul patului ud.

În dimineaţa aceea am stat în dreptul intrării în *gymnasium,* cu cearşaful murdar deasupra capului. Mă dureau încheieturile şi aş fi vrut să le ling. Braţele mi s-au golit de sânge. Tremuram din toate încheieturile. Colegele mele treceau grăbite pe lângă mine, ducându-se la primele ore, chicotind pe înfundate. Nu mă cunoşteau încă fetele astea! Deşi am locuit luni de zile împreună, eu eram mai retrasă. Ele ştiau că sunt altfel, mai înceată.

Nu toate bătăile erau cumplite. Uneori aşa ajungeam să ne împrietenim. Ne comparam urmele roşii de pe degete şi încheieturi. Erau inelele şi brăţările noastre. Dosul palmelor şi al gambelor aveau vânătăi mai întunecate. Acelea ne erau *mehndi*[48]. În fiecare săptămână, mireasă era fata cu *mehndi* cea mai închisă la culoare. O sărbătoream şi spuneam că va fi favorita soacrei sale. Fata care avea cele mai multe inele şi brăţări era regina noastră. Ne plecam în faţa ei

sau îi sărutam mâna când treceam pe lângă ea, facându-i urări aşa cum se cuvenea.

Duminicile era liturghia. Îmi mişcăm buzele după cuvintele imnurilor, dar în mintea mea altele erau rugăciunile pe care le repetam. Un Isus din ghips palid mă privea de sus, din altar. Eu vorbeam cu aici zei, cei pe care mi-i arătase Nani acasă, dar în hindi, ca să mă poată înţelege.

Am învăţat să desenez atât de bine, atât de fin, încât Teroarea nu mai reuşea să-mi găsească urmele. Am învăţat să citesc, să scriu, cunoşteam numele planetelor şi cum să înmulţesc fracţii.

În unele nopţi, mă lăsam pe vine într-un colţ al *gymnasiumului* şi făceam direct pe jos. Urina îmi stropea picioarele, dar m-am învăţat să o ignor. Călugăriţele au descoperit la un moment dat bălţile şi au început să supravegheze *gymnasiumul* noaptea, intrând şi ieşind ca nişte fantome în cămăşile lor albe de noapte. Aşa că m-am obişnuit să-mi trag călcâiul între picioare şi-l împingeam tare în pelvis.

Am învăţat cum să-mi strunesc trupul. Cât de des puteam să mă spăl determina cât de mult aveam să transpir. Cât de des urma să urinez determina câtă apă aveam să beau. O parte din mine era sigilată. Puţin intra, puţin ieşea.

— Ce-i cu tine? m-a întrebat Mini.

Am dat din cap că nimic, dar m-a copleşit o senzaţie de leşin. Sala de mese a început să-şi piardă conturul. Picioarele mi-au alunecat şi s-au zdrelit de un scaun. Camera > s-a făcut neagră.

M-am trezit cu nasul apăsând pământul. Cât vedeam cu ochii erau numai zeci şi zeci de pantofi negri lustruiri. Se murmura şi se râdea. O mână rece mi s-a aşezat pe frunte. Privirea mea s-a ţinut după ea, urcând pe încheieturile venoase, până la chipul călugăriţei care era deasupra mea.

— Chemaţi asistenta!

Sora medicală a început protocolul verificându-mi temperatura, dar la vederea urinei mele roşii ca focul a strigat după directoare.

— Infecţie, a spus.

Am fost internată în spitalul local, unde medicul mi-a administrat antibiotice puternice. Vreme de trei zile am rămas în camera albastră de spital. Îmi ardea nasul de la mirosul de clor şi de la boabele de naftalină care stătuseră pe lenjeria de pat.

Au fost chemaţi mami şi Nana. Au sosit, aducând cu ei mirosul din Prune. Nana a scuturat din cap când m-a văzut. Mami a scăpat un ţipăt.

— O luăm acasă, a zis.

După ce am fost externată, am trecut pe la şcoală doar pentru a-mi

strânge lucrurile. O valiză mică albastră. Câteva desene pe care le făcusem. Le-am pus pe perete într-o cameră din apartamentul lui Nana şi Nani, cea pe care aveam să o împart cu mama.

Nimeni nu m-a întrebat vreodată ce se întâmplase, de ce slăbisem atâta, de ce-mi pierdusem o parte din păr sau de ce aveam o cicatrice rotundă pe palma stângă. Viaţa şi-a urmat cursul de parcă nimic nu s-ar fi schimbat. Poate că aşa şi era, de fapt. Cu toţii am continuat să trăim în realităţi diferite.

Nani s-a chinuit ceva vreme să mă convingă să mănânc. Când îi spuneam că nu mi-e foame, mă ameninţa că va chema pe cineva să vină să mă ia. Un doctor, un poliţist, baubauL Un bărbat. Mereu un bărbat.

Momentul era ciudat mă simţeam prea mare pentru asta, suficient de mare să ştiu că era ceva artificial în ameninţarea ei. Eram mai degrabă curioasă să aflu detaliile pedepsei pe care urma să o primesc, specificul durerii sau al umilinţei. Să mă ia şi să-mi facă ce, aş fi vrut să întreb. Eu una puteam vedea dincolo de orizontul ameninţărilor, până de partea cealaltă fusesem deja acolo, în locul acela la care făcea aluzie, dar mi-am dat seama că acest adevăr ar fi îngrozit-o. Aşa că mâneam ce-mi dădea, lăsând-o să creadă că mi-era frică.

19

De-acum, aproape zilnic se întâmplă câte ceva cu mami.

Nu ştie cine a pus la înmuiat lintea verde. Cu toate acestea, în fiecare dimineaţă este acolo. De ce e acolo? Uneori îşi aminteşte că ea a pus-o la înmuiat, dar nu-şi mai aminteşte şi pentru ce. *Chila? Daal?*

La fel şi cu hainele din coşul de rufe. Se întreabă dacă locuieşte în casă cineva care îi foloseşte lucrurile. Cine este cealaltă femeie? E doar una sau sunt mai multe? Menajerei îi plăteşte de două ori salariul în prima zi a lunii. Menajera este veselă peste măsură, cum nu e de regulă, asta până când corectez greşeala.

Lui Dilip nu-i spun nimic. Cu cât îi vorbesc mai puţin despre ea, cu atât mai bine. Boala lui mami planează peste nopţile noastre. Acasă lucrurile nu sunt tocmai neschimbate. Când e în baie, încuie uşa, vine în pat abia după ce e convins că am adormit, şi mă apucă frisoanele dacă mă gândesc prea mult la cât de fragil e ceea ce avem.

Mă duc să-l văd pe medicul lui mami. Azi s-a tuns şi poartă verigheta.

Îl întreb dacă a petrecut bine de *Diwali**[49]*. Spune că da.

Îi spun despre lintea verde.

Îmi răspunde că va verifica dozele de medicament prescrise mamei.

Îi spun că mami locuieşte iar singură.

— A fost un incident.

— Ce fel de incident?

— A aprins un foc cu lucrurile noastre, le-a înecat în alcool. Toată

camera a fost distrusă. S-a ars la mână. A fost înspăimântător. Era ca posedată.

Dă din cap.

— Sună înspăimântător, dar cu precauţiunile necesare sunt convins că astfel de lucruri pot fi evitate pe viitor.

Mă fâţâi în scaun.

— În clipa de faţă, nu poate locui cu mine.

Doctorul spune că e păcat, dar că poate pentru mine, pe termen lung, e mai bine.

— Pentru mine?

Spune că mami şi cu mine am împărtăşit mereu o anume versiune a realităţii obiective. Fără mine, legăturile ei cu asta s-ar putea pierde, trist, dar adevărat –, însă, pe de altă parte, fiind cea care o îngrijeşte, distanţa ar putea să-mi facă bine. E dificil atunci când totul începe să dispară.

Spune că memoria este o operă în continuă prefacere. Se reconstruieşte mereu.

— Poate îşi va aminti lucruri din trecut, spun. Lucruri pe care le-am uitat cu toţii.

— Nu vei şti niciodată dacă amintirile sunt reale sau fabricate. Mama ta nu mai este de încredere.

Reluăm împreună ultimele etape ale procesului, el, expert în medicină, eu expertă în căutarea teoriilor.

Halucinaţii, retrăirea trecutului, un sens arhaic al sinelui, sentimentul profund al izolării. Prezentul e văzut ca ceea ce este, o pată care alunecă mereu prin găurile sitei.

Încuviinţează din cap şi spune că sunt pricepută. Îi mulţumesc, dar pe dinăuntru mă simt şubredă.

Îmi spune să continui să-i vorbesc, să o ajut să sucească lucrurile pe toate părţile în capul ei. Scrisul ar putea fi de ajutor. Activează diferiţi centri nervoşi. Sentimentele ar putea rămâne, dar până la urmă se vor estompa şi ele. O voi pierde pe fărâme. La final, nu va mai fi decât o casă din care m-am mutat, golită de orice lucru familiar.

— Am citit, încep să spun, că această boală este cauzată de rezistenţa la insulină. Ca orice altă formă de diabet.

— Nu sunt suficiente dovezi pentru a susţine asta.

— Am văzut şi studii care leagă sănătatea cognitivă de problemele intestinale.

Se îndepărtează de mine, ca şi cum ar fi simţit un miros neplăcut. Poate că are legătură cu intestinele pe care le-am adus în discuţie, o profanare a unei dogme la care ţine. Intelectualii francezi au strâmbat din nas când Bataille a sugerat că putem afla iluminarea şi-n rahat şi pe Dumnezeu într-o prostituată, şi este foarte posibil ca neurologii să prefere să menţină paravanul care separă domeniul lor de restul

trupului, sfinţenia barierei sânge-creier, pentru că rahatul nu poate avea nicio legătură cu misterele pe care le caută.

Aprind lumina când ajung acasă şi o muscă îmi atinge faţa în zborul ei haotic. Bântuie în perimetrul cuştii sale, izbindu-se de oglinzi şi lovindu-se de ferestre, pipăindu-le suprafaţa cu picioruşele. O privesc cum zboară în cerc şi mă întreb de câte ore e aici. A trasat deja harta locului, fixându-şi în cap coordonatele. Ştie care este cel mai depărtat punct în care poate să ajungă, canapeaua, biblioteca, clanţa uşii. Deschid larg uşa balconului şi mă trag la o parte. Aştept ca musca să plece, simţind vreun miros de afară, o briză familiară. Dar nu dispare. Continuă să străbată camera dintr-un colt în altul.

Mă duc pe canapea şi îmi ridic picioarele pe cotiere. Poate că îi place aici, într-o casă nouă. Bâzâie frustrată în jurul capului meu. Captivă.

Musca trece încă o dată pe lângă uşa care se deschide spre un gol. Oare vede uşa, sau harta pe care şi-a construit-o în această epocă din viaţa ei este atât de persistentă, încât lumea de afară încetează să mai existe? E oarbă în fata ieşirii de urgenţă. Tot ceea ce cunoaşte când se izbeşte cu trupul de oglindă, de propria reflexie, e că ceva lipseşte, ceva nu e la locul său.

Mami iese din casă în toiul nopţii. Se trezeşte, merge la baie şi apoi pleacă îmbrăcată numai cu cămaşa de noapte. Paznicul o găseşte când încearcă să fluiere după o ricşă. Când o aduce înapoi în apartament, uşa e larg deschisă.

Mă sună imediat. Dilip şi cu mine ajungem după o jumătate de oră. Cerul începe să se lumineze. Paznicul îmi spune că lăsase apa să curgă în baie. Îi mulţumesc şi, pentru deranj, îi dau cea mai mică bancnotă pe care o găsesc.

— Nu se simte bine? mă întreabă înainte să plece.

— E bine, îi răspund. A visat urât, atâta tot.

După ce pleacă, mă întorc spre Dilip şi-i spun:

— Acum ştie.

Dilip clipeşte. Mâinile îmi tremură.

— Ştie că nu e bine, zic. Toţi din clădire, toţi servitorii vor afla că o femeie singură, cu care nu locuieşte nimeni, nu este bine, poate chiar şi-a pierdut minţile. Nu mai este în siguranţă.

Îi spun lui Dilip că am să stau cu mami până vom găsi o soluţie. Nu mă întreabă cam cât timp am de gând să lipsesc de-acasă. Încerc să nu mă gândesc la asta, să ignor tensiunea de pe chipul meu, senzaţia că totul se duce de râpă.

Mami şi cu mine dormim în acelaşi pat, ceva ce n-am mai făcut de dinainte ca eu să merg la internat.

Menajera mătură casa de două ori pe zi, aplecându-se mult şi icnind

în tot acest timp. Se scarpină la ochi cu mâna liberă. Praful şi firele de păr se adună la baza canapelei. Perii de la mătură îmi înţeapă tălpile.

O şopârlă a intrat cumva, fie prin uşa mereu deschisă, fie pe geamul de la bucătărie. Se fofilează pe tavan cu susul în jos, dispărând uneori printre petele maronii. O văd cum se împinge înainte de parcă ar merge pe gheaţă. O crustă de tencuială atârnă ca un cearşaf, mişcându-se odată cu palele de aer împinse de ventilator.

Menajera termină de măturat şi dispare. Mormanul rămâne pe jos ca un cuib din sârme negre.

Descopăr nişte pete noi pe tavan. Par să se întunece.

— S-a spart ţeava la etaj, spune menajera.

Îmi dau capul pe spate, urmărind vopseaua care se umflă. Prune este un oraş tulbure, dar universul dintre aceşti pereţi se fărâmiţează. Şopârla şi menajera parcă se iau una după alta în felul cum îmi dau târcoale. Capul îmi zvâcneşte. Din pricina viselor urâte, mami s-a trezit în fiecare noapte.

La amurg, ascultăm maşinile şi camioanele, toate claxonând, luptându-se pe drumul principal, dincolo de poarta complexului. Bărbaţii se răstesc unii la alţii, voci îndepărtate, dar familiare.

Torn Dettol pe jos, la duş, şi las aşa peste noapte. De dimineaţă, lufa mea miroase a alcool etilic. O folosesc în jurul genunchilor, ca să dau la o parte pielea moartă. Apa caldă îmi biciuieşte spatele. Mă frec bine. În curând eman culoarea roşie. Îmi imaginez că dacă aş continua suficient de mult, suficient de tare, aş putea ajunge un nor diafan. Aş putea uita că mai este ceva dedesubt.

Tavanul tremură de parcă ar fi viu.

E ceva în neregulă cu apartamentul ăsta! Nu e greu s-o iei razna aici.

În alte zile este evident: mami s-a dus.

Lui Nani îi spune că aude vocea lui Baba. Nu-i vorbeşte despre nimic special comentarii legate de vreme sau o strigă pe nume. Uneori e numai o mormăială, sau o tuse, sau sunetul râsului său, venind dinspre parcarea de jos.

Se uită întâi în jurul ei, convinsă că Baba e acolo, că a intrat pe uşă sau pe geam îi e dor de ea şi ştie unde locuieşte. Sunetele sunt atât de clare că precis e pe-aproape. O macină până cedează, până când lasă orice are de făcut şi o porneşte înnebunită prin casă căutând prin spatele mobilei şi smucind draperiile. O urmăresc în tot timpul ăsta, dar când se întoarce fără niciun rezultat îmi întorc privirea.

Gura lui Nani se încreţeşte, dar rămâne mută. Eu mă duc să plâng în baie.

— Cred că are halucinaţii cu ce o doare cel mai tare, îi spun lui Nani. Se aştepta la cu totul altceva când a plecat din ashram. A sperat că o să vină după ea, că o va ruga să se întoarcă şi să-şi reia locul

lângă el. Dar asta nu s-a întâmplat niciodată.

— Asta a fost demult, spune Nani. Oamenii nu înmagazinează aşa lucrurile.

O conduc pe Nani jos, la maşină. Cineva a lăsat poarta deschisă. Paznicul împarte cu prietenii de peste drum *bidi* şi *chai.* Doamna Rao nu se vede pe nicăieri, dar pomeranianul ei latră de pe balcon, iţindu-şi capul printre barele metalice. Ne pupăm. Îi fac cu mâna când demarează. Am făcut armistiţiu un tipar de eschive. Bunica nu mi-a părut niciodată mai străină ca acum.

Mami adoarme seara în pat cu papucii de casă în picioare. II sun pe Dilip. Mănâncă la cină singur cuc, în faţa televizorului. Vocea îi pârâie de parcă s-ar afla foarte departe.

Dilip îmi spune că prietenii lui din Dubai s-au mutat de curând într-un apartament nou, cu grădină şi garaj pentru două maşini. La cinci minute de mers de ei este o plajă publică. Mă întreabă dacă mi-ar plăcea să mă mut în Dubai cândva. Ascult descrierile sale plate şi încerc să-mi imaginez acest alt oraş, întrebându-mă cum anume plaja devine deşert, cum aerul devine din umed, uscat.

Mami strigă în somn.

— Ce s-a auzit? întreabă Dilip.

— Nimic, zic.

Mami vine din dormitor. Părul i s-a lipit de-o parte a fetei. Se lasă să alunece într-un fotoliu din fata mea.

— Trebuie să te opreşti, şopteşte.

Ochii îi sunt umezi.

Suspin şi las receptorul să se sprijine de gâtul meu.

— Mami, nu e real! Să te duc înapoi în pat?

— Ştiu că e real. Trebui să încetezi cu desenele alea.

Televizorul este pornit. O crainică care-ar putea fi de orice etnie relatează despre un presupus atac terorist. Mă întind după telecomandă.

— M-ai auzit? zice mami. Încetează să mai faci desenele alea dezgustătoare. Sunt o insultă la adresa mea. O insultă la adresa soţului tău. Ne insulţi în fiecare zi în care faci un nou desen. Ne insulţi de câte ori le spânzuri prin te miri ce expoziţii simandicoase.

Las telefonul pe canapea şi mă forţez să mă ridic. Inima îmi bubuie şi genunchii îmi trosnesc când mă îndrept de spate. Îmi pun mâinile pe umerii ei, una după alta.

— OK, zic. Cum spui tu. Dar acum aş vrea să te odihneşti puţin.

Pare să se mai liniştească un pic şi mă lasă s-o ajut să se ducă în pat. Când o învelesc, îi simt mâinile reci.

Dilip a rămas tăcut.

— Aşadar, zic, altceva nou?

— De ce m-a pomenit? De ce desenele tale sunt o insultă la adresa

soţului tău?

— Nu ştiu! Nu ştiu ce să mai înţeleg!

20

1993

Mama şi Nani nu se mai suportau, aşa că mami a decis să închirieze un mic apartament, nu foarte departe de ashram.

Pe atunci nu prea înţelesesem cum anume reuşise să-l plătească, dar mai târziu bunica mi-a spus că Nana i-a dat bani, ca să aibă iar un pic de linişte. Venea la noi şi Kali Mata când şi când, cu plicuri pe care le numea pomană din partea ashramului.

Am început să urmez cursurile unui gimnaziu britanic, destul de nepregătită însă ca să ţin pasul cu ceilalţi elevi. Directorul a sugerat să fac zilnic ore suplimentare, dar mami i-a răspuns un zâmbet şi atâta tot. Banii nu ne ajungeau şi pentru astfel de lucruri.

Materia de care mă temeam cel mai tare era hindi. Cum se putea ca o limbă pe care o auzeam şi o vorbeam tot timpul să-mi pară atât de străină? Altfel, la citit şi la scris eram destul de bună, iar profesorii îmi lăudau scrisul caligrafic. Obedienţa se făcea simţită în fiecare rând pe care îl puneam pe hârtie.

— Internatul călugăriţelor, spunea mama.

Directorul părea să priceapă.

Acum, că ştiam numerele şi literele, un întreg univers se deschidea înaintea mea. Kali Mata râdea.

— Cititul schimbă totul!

Dar nu limbajul mă atrăgea, doar simbolurile din care era alcătuit, abstracte şi la întâmplare, caractere pe care le infuzam cu semnificaţii care alternau.

Am început să ţin un jurnal, dar nu ca cele pe care le aveau fetele din şcoală nimic despre poveşti de iubire, băieţi, visuri şi dorinţe. Al meu era o colecţie de momente din trecut, cel puţin din acelea de care îmi mai aminteam; o listă a ranchiunei, în fond. Am codificat lista cu grijă, am născocit o ordine, una care se putea citi cronologic, dar şi în funcţie de cât de gravă fusese transgresiunea. Tabele întregi îi erau destinate sorei Maria Tereza, iar câteva mamei. Altele primeau propria lor codificare, fie prin culori, fie prin numere.

Tata nu a fost supus acestui tratament. El nu exista în jurnalul meu.

La şcoală mi-am făcut puţini prieteni, iar în clădirea unde locuiam, şi mai puţini. Alienarea mea s-a intensificat când m-am trezit într-o dimineaţă şi una dintre sprâncenele mele dispăruse. Firele de păr erau împrăştiate pe pernă ca nişte capete de aţă, atât de puţine că nu mi-a venit să cred că la un moment dat formaseră un şir ordonat pe arcada mea. M-am privit în oglindă, trecându-mi degetele peste chip. Ochiul stâng părea înfrânt, incomplet.

— Ce-ai făcut? a spus mami când m-a văzut.

Kali Mata a pus jos cana cu ceai. Fardul de ochi i s-a crăpat de parcă ar fi fost crusta unei *creme brulee.*

— Ce ghinion ai! a zis.

Am implorat-o pe mama să mă lase să lipsesc de la şcoală, dar a fost neînduplecată.

— Nu e aşa de vizibil, a spus Kali Mata. Mă rog, e, dar numai pentru că o ai pe cealaltă!

Mi-am ţinut capul în pământ şi mi-am pieptănat părul pe o parte. Îmi sprijineam fruntea în palme şi alesesem câteva unghiuri. M-am întors acasă extenuată în acea după-amiază.

— Nu e drăguţ, a spus mama. Dar de ce să-ţi acoperi faţa din cauza asta? Fetele trebuie să fie curajoase.

Vorbea despre ea însăşi, despre propria imagine de sine. O rebelă, o antagonistă. Dar eu nu semănăm deloc cu ea. Nu eram curajoasă.

Anxietatea mea a dat naştere febrei şi vreo două zile am stat acasă, citind cărţile lui Enid Blyton şi uitându-mă în oglindă din oră în oră. Căutam o licărire de negru, cât de mică, însă sprânceana mea rămânea un spaţiu gol.

Când lumina mi se deplasa pe chip, vedeam două persoane diferite. Fata care fusesem şi creatura de acum, ceva neomenesc.

Am trecut aparatul de ras al mamei peste cealaltă sprânceană.

În mai puţin de o secundă am dispărut. Firişoare negre împestriţau scurgerea udă.

Pe pardoseala băii părul ud părea mai gros, mai negru decât cel de pe pernă.

Nani a ţipat când m-a văzut.

— Ştiam că aşa ceva o să se întâmple. Sigur e o boală pe care a luat-o la mănăstire, a zis.

Când i-am spus că am ras-o eu, mama s-a aplecat peste masă. Braţele ei erau albe ca pulpele crude de pui.

— Ei bine, poţi să-l pui şi pe dracu' pe fugă, a zis, dar mă bucur că ai făcut ceea ce trebuie.

Ieşitul din casă a devenit descurajant. Privirile mă urmăreau oriunde mergeam. Rămâneam în apartament.

Doar Kali Mata venea să mă viziteze constant. Îmi aducea cărţi, pachete vechi de cărţi de joc, jocuri de care nu mai auzisem înainte şi nici nu le mai văzusem. Apoi au urmat alte obiecte ciudate: servicii de ceai orientale, chei vechi şi nişte fotografii cu mine, copil, în ashram. Înşiram imaginile decolorate pe masă. Kali Mata se îngrăşase şi se apleca greu, sânii i se sprijineau de blat, separându-se ca două bucăţi de aluat.

Ştiam că suntem diferite; din pricina culorii ochilor, nu a diferenţei de culoare a pielii. Ochii ei erau o nuanţă pestriţă de albastru, iar pupilele desenau în mijloc un punct negru vizibil. Eram convinsă că

lumea se vedea altfel prin acei ochi, şi nu-mi imaginam că ar putea avea zile întunecate, banale.

— Lumea de afară se mişcă fără tine, spunea.

Am ascultat-o, dar m-am şi întrebat dacă îi aparţinusem vreodată acelei lumi, laolaltă cu toţi ceilalţi.

Odată, m-am strecurat afară să cumpăr o singură ţigară dintr-un magazin de pe stradă. Vânzătorul m-a compătimit pentru sprâncene şi mi-a mai dat o ţigară pe gratis.

Apoi am ieşit pe balcon înainte ca imobilul să se trezească la viaţă. Copertinele erau ocupate de porumbei, acoperite de excrementele lor scămoase. Mi-am aprins o ţigară, ascunsă într-un colt.

Două etaje mai jos, peste drum, am văzut printr-o fereastră deschisă un bătrân care se dezbrăca în baie. Şi-a lăsat hainele să cadă într-o grămadă pe pardoseală. Era slab, numai piele şi os, iar penisul îi era un boţ stafidit. Mi-am întins braţul şi i-am aproximat de la depărtare dimensiunea. Puţin mai mare decât unghia mea. A pornit duşul şi apa a ţâşnit ca dintr-un furtun. Fesele îi atârnau ca nişte saci goi.

În noaptea aceea l-am desenat aşa cum mi-l aminteam, sub jetul de apă, cu braţele atârnându-i de-o parte şi de alta.

Nu ştiu ora la care a murit Baba. Nici anotimpul, dar toate aceste detalii au fost precis consemnate de adepţii lui.

Intrarea în apartament era întunecoasă ca de obicei, de parcă intenţia noastră fusese ca cei care vin la uşă să-şi închipuie că înăuntru trăiesc nişte pustnici nefericiţi. Nu-mi mai amintesc ce scria în biletul de pe masă, dar mâzgăliturile mamei păreau agitate şi pripite. Parcă mi se ţâra ceva pe spate şi m-am zgribulit. Era oare prima dată când eram singură în casă? Am trecut pe lângă oglinda patinată care atârna lângă uşa de la intrare, fără să mă uit direct la reflexia mea, dar conştientă că oglinda mă vede, mă dublează, chiar şi când stăteam cu spatele la ea. Gresia poroasă din bucătărie părea întunecată, de parcă nu ar fi fost spălată în ziua aia, dar când am păşit am simţit că era încă udă, poate chiar o idee vâscoasă de la soluţia pentru insecte pe care Kashta o amesteca cu detergentul.

În frigider am găsit două *boondi laddoo*[50] şi le-am băgat cu totul în gură. Apoi am început să merg dintr-o parte în cealaltă a mici sufragerii, făcând pauze numai ca să mănânc toată brânza care avea o emblemă cu o vacă roşie şi mingiuţele de *curd* care veneau ambalate în ceară, până când stomacul meu s-a umplut de gaze.

Un balansoar roşu era aşezat lângă telefon. Spuneam noi că e roşu, dar era de fapt brun, şi nu se legăna, ci glisa înainte şi-napoi. Răchita împletită a şezutului se uzase şi se deşirase, dar, dintre toate obiectele de mobilier ale casei, era piesa mea preferată, deşi nu mă mai aşezasem pe el din cauza unei vagi amintiri cum că mi-aş fi prins

degetele în mecanismul lui când eram mică. Oglinda era tot în spatele meu, acaparând dosul trupului meu, şi nu îndrăzneam să mă întorc.

Mami a intrat purtând haine albe, şifonate. Era confuză, împrăştiată cumva. M-am retras din calea ei când i-am văzut figura şi coloana vertebrală mi s-a lovit de marginea mesei.

Muchia dură a lemnului s-a proptit în spatele meu. Părea separată de oase doar printr-o fâşie de piele subţire şi foarte întinsă. Nu mă durea, era doar o senzaţie blândă, peste care căptuşeala care mă îmbrăca punea o surdină. Uneori sângele trecea prin mine suficient de năvalnic pentru a-mi trezi corpul, dar alteori aveam impresia că port doar un costum al cărui fermoar îl trag pentru a ieşi din el şi a-mi arăta braţele Şi chipul reale, pielea pe care o ascunsesem sub el. De când împlinisem unsprezece ani pusesem pe mine vreo treisprezece kilograme. Kali Mata zicea că din cauza hormonilor.

Mami a deschis un dulap înalt unde ţinea băutură şi, ridicându-se pe vârfuri, a scos o sticlă de whisky Teacher's, pe care o păstra acolo pentru musafirii bărbaţi. A deschis sticla, i-a mirosit conţinutul şi a înşurubat dopul la loc. Mi-era deja clar că plânsese. Nu de curând, ci poate că dimineaţa. Avea nasul uleios şi plin de puncte negre.

— Baba a murit azi, a spus.

De fapt asta se întâmplase cu o zi înainte, dar au aşteptat dimineaţa următoare pentru incinerare. Adepţii lui nu se puteau pune de acord. Unii dintre ei voiau să se facă o autopsie care să clarifice cauza morţii, în vreme ce altora li se părea de neconceput să hăcuieşti aşa un zeu mort. Dacă el şi-ar fi dorit o autopsie, susţineau, ar fi lăsat instrucţiuni în acest sens. Unii ar fi vrut să consulte un preot hindus, dar Baba ura preoţii, aşa că ideea asta fusese abandonată. Alţii voiau să îmbălsămeze trupul, cel puţin deocamdată, pentru ca numeroşii săi adepţi să aibă timp să vină şi să-l vadă pentru ultima dată.

— Îmbălsămarea este numai pentru comunişti, a zis mami.

Majoritatea s-a pus de acord că ar fi fost ieşit din comun, deloc în tradiţia străbunilor lui, şi că, prin urmare, trebuia incinerat cât mai repede. A câştigat ultimul grup şi un rug a fost înălţat în ashram pentru Baba. Porţile au rămas deschise vreme de o zi şi multi au intrat fără să aibă habar la ce să se aştepte. Mami a fost acolo pentru curăţarea trupului şi schimbarea hainelor. A spus că i-au secţionat ţeasta de coloana vertebrală, ca să nu-i explodeze capul în foc.

Jelitorii lui Baba au format apoi un şir şi au oferit consolări şi binecuvântări mulţimii. Un bărbat începuse să strige că toţi ar trebui să se arunce în rug. A fost scos din mulţime.

Mami s-a simţit cumva mândră stând acolo, lângă Kali Mata.

— Mi-am dat seama că nu e o nimica toată, a spus. Să fi fost iubita unui mare om.

I-am răspuns că mie îmi părea ceva neînsemnat, chiar meschin, şi că

nu vedeam nimic de laudă în asta.

M-a prins de braţ şi m-a scuturat înainte de a-mi cârpi o palmă peste faţă.

— Eşti o grasă nenorocită! Ai un pic de îngăduinţă! De azi sunt văduvă!

Cuvântul „curvă” mi-a ieşit din gură, amestecat însă cu un ţipăt când m-am repezit la ea, aruncând-o la pământ. M-am aşezat pe pieptul ei şi mi-am strâns mâinile în jurul gâtului, apăsând până când i s-au umflat venele pe lângă ochi.

Când i-am dat drumul, a început să tuşească şi să respire şuierat. I-am privit chipul.

— Grasă nenorocită! a repetat ea.

Când mâneam, ceva mă îmboldea să bag în gură şi alte lucruri. Degetele, părul, nasturii de plastic ai uniformei de şcoală. La nici patruzeci şi cinci de minute de când mâncasem, mi se făcea iar foame, deşi nu mai aveam loc în stomac şi alimentele încă mai fermentau acolo. Petreceam numeroase nopţi fără somn, cu gazul acumulat sub cutia toracică, zile de diaree şi constipaţie. Din când în când făceam cu sânge. Alteori, acidul din stomac îmi urca în gură.

Mami era uneori dezamăgită când mă vedea, însă de cele mai multe ori susţinea că un copil trebuie să mănânce ori de câte ori i se face foame.

În zilele când credea asta, dacă mă rugam de ea suficient de stăruitor, mă scotea la o îngheţată. După şcoală, lipăiam un milkshake de vanilie la tejgheaua de la Uncie Sam, un local american ascuns în spatele unui hotel de cinci stele.

Meniul vegetarian cuprindea cubuleţe de cartofi prăjiţi ţi pizza presărată cu *jeera*. Familiile stăteau la coadă pentru a cumpăra îngheţata fadă fără ou, care se topea până apucau să se aşeze la o masă. Pernele acoperite cu piele albă ale scaunelor căpătaseră o nuanţă terfelită de gri, dar pereţii, în culori puternice şi cu suveniruri ciudate, păreau ca noi. Tonomatul nu mai mergea cu bani şi cânta doar cântece de Brian Adams, iar un Cadillac clasic miniatural se învârtea pe un platan de lângă casa de marcat. Uncie Sam, din fotografia care trona la intrarea în cameră, stătea cu ochii pe toţi.

— Dacă asta ar fi o biserică, domnule Parekh, uite aici ar fi altarul, i-a spus un ospătar patronului, care arăta ca un urs.

Mami şi cu mine am privit spre Uncie Sam.

Patronul a clătinat din cap.

— Asta nu-i o biserică, Reza, iar doamna aceea vrea două cupe de ciocolată.

Îngheţatele ne-au fost aduse fără tavă. Chelnerul a pus lângă mine un bol cu cireşe confiate, strălucitoare. M-am uitat spre el. Pielea îi

era mai întunecată pe palme. Părul îi crescuse cam mult şi îi atârna peste obrajii ciupiţi de vărsat.

Am încercat să topesc cupa de ciocolată pentru a o putea mânca mai repede, ajutându-mă de dosul linguriţei, apăsând peste munţii cremoşi. Chelnerul s-a sprijinit de perete în vreme ce eu îmi vedeam de cupa mea. Se uita ba la mami, ba la mine, zâmbind din când în când.

— Cred că are gust bun, a spus, privindu-mă cum iau prima înghiţitură.

Am încuviinţat şi am mai luat o linguriţă. Gura mi s-a umplut de salivă. Lichidul rece mi-a modificat temperatura corpului.

— Ce gust are?

Aveam gura plină şi nu puteam răspunde. Am înghiţit, dar lichidul dulce, lăptos mi-a căptuşit gâtlejul şi am tuşit.

Mami a râs.

— Sunt sigură că ai mâncat până acum!

A făcut din cap că nu şi şi-a scărpinat pieptul uniformei cu mâna cea întunecată. Nu a lăsat nicio urmă vizibilă acolo unde se atinsese. Priveam fascinată acea pigmentaţie ciudată.

— Mâncarea nu are pentru mine acelaşi gust. Uită-te la ea! Pentru ea gustul e diferit.

Mi-am ridicat ochii spre el şi am văzut cum o privea pe mami, şi mi-a trecut prin cap că între ei avea loc o înţelegere fără cuvinte în vreme ce eu mâneam.

— Mă cheamă Reza Pine.

Ne-am prezentat, dar vocea patronului s-a auzit strigându-l peste hărmălaia adulţilor şi copiilor din restaurant, înainte să plece, a mai umplut o dată bolul cu cireşe.

21

1995

Ştiam că sexul miroase a peşte şi îngheţată, dar prima dată când am făcut sex a fost pentru un pachet de gumă de import Big Red. Băiatul în chestiune mesteca câte o lamă şi îmi sufla în nas damfuri de scorţişoară. Avea şaisprezece ani, locuia în aceeaşi clădire cu noi şi îi ieşiseră coşuri pe frunte. Se uita la mine când jucam badminton cu sora lui mai mică, aproape de apartamentul lui, pe holul dintre etaje. După prima dată, a început să fie uşor.

Treisprezece ani. Purtam haine în mărimi de damă, iar picioarele îmi intrau de minune în sandalele lui Kali Mata. Liftierul se lipea de peretele ascensorului când intram. Ţipam ori de câte ori îmi vorbea mama. Deja nu prea mai eram în aceeaşi încăpere, în acelaşi timp. Ceva din mine se expanda, ocupa prea mult spaţiu, lua tot aerul din locurile închise. Nimeni nu voia să rămână prea mult în preajma mea, dar nu mă deranja, şi le întorceam tuturor aceeaşi ură.

Tata şi soţia lui se întorseseră din SUA.

Trei ani deveniseră şase. M-au sunat să mă anunţe că era > > însărcinată. Am refuzat să răspund, aşa că mami a fost cea care a trebuit să-mi dea vestea.

Începusem să suspectez că altcineva locuia în trupul meu, arogându-şi o rezidenţă temporară, instalându-se comod în mine. Mă făcea să mă deschid dinăuntru în afară, lăsând în urmă vergeturi şi decolorări ale pielii. Părul a început să fie tot mai substanţial în zone unde nu mi-l doream, şi de-abia reuşeam să ţin pasul cu epilatul. Mâneam ca pentru mai mulţi, satisfăcând ceea ce părea o gaură fără fund a foamei.

Nimeni nu mi-a spus că era vârsta sentimentelor de felul acesta şi, chiar dacă mi-ar fi spus, n-aş fi crezut. Nimeni nu mi-a spus că îmi va lua ani şi ani să ajung să-mi accept trupul, să ajung să ştiu unde începe şi unde se termină. Atunci, scala existenţei era ceva de neimaginat. Îmi amintesc încă de timpul când mă puteam strecura prin cele mai înguste crăpături, când puteam sta pe genunchii bunicii fără să o fac să icnească de durere.

Iar confuzia pe care o simţeam înăuntrul meu era nimic în comparaţie cu transformările la care asistam în lumea de afară. Bărbaţii mă priveau într-un fel pe care nu-l mai observasem până atunci. Să fi fost neatentă în tot acest răstimp? Sau o vedeau şi ei pe cealaltă femeie care locuia în trupul meu?

Şi femeile erau altfel, sau poate că puteam eu să citesc ceva ce se schimbase în ochii lor. Cele două umflături de grăsime de deasupra taliei mele stârneau reacţii. Dezgust? Ştiam că e furie. De fapt, furia era singurul lucru discernabil pe care îl împărtăşeam cu toţii şi singurul pe care îl puteam numi. Lumea părea furioasă pe mine, violent şi fără oprire. Bărbaţii, din pricina dorinţei pe care le-o stârneam. Femeile, pentru incapacitatea mea de a controla acest trup nou.

Oamenii cresc într-un mod flagrant, dezordonat, şi nimănui nu i s-a dat posibilitatea de a nu fi martor la asta. Mi-ar fi fost de folos ca cineva să mă fi sechestrat în toţi acei ani de tranziţie să intru într-un cocon de bumbac şi să ies gata femeie.

M-am afundat şi mai tare în tristeţe când Reza mi-a spus că pielea mea s-ar putea să nu se cureţe niciodată. A intrat exact când mami luase un ac steril ca să îmi spargă un coş de pe bărbie şi a spus că pielea lui a explodat cam pe când avea şaisprezece ani, şi că acum, cincisprezece ani mai târziu, încă avea urme. Ca să ne arate, şi-a scos tricoul decolorat. Corpul îi era tot numai fibră, subţire, câmpii de piele palidă colonizate de colonii de cicatrici de cheloid, care nu mai dispăruseră.

— Sper să nu păţeşti şi tu, a spus Reza. E mai rău pentru fete.

Băieţii care au pielea urâtă încă mai pot să şi-o tragă.

Am scrâşnit din dinţi la această dublă damnare. Am simţit cum cealaltă fată se deşteaptă în mine.

Ca şi cum mi-ar fi citit gândurile, a continuat:

— Nu-i drept, sigur, că lucrurile stau cum stau. Dar e totuşi adevărat.

Prietenia noastră cu Reza a crescut încet, în timpul după-amiezilor de după şcoală. Avea tot felul de slujbe ciudate, mai ales dintre cele care presupuneau să-şi folosească mâinile. Nu primea mare lucru la Uncie Sam, dar ne aducea acasă prăjiturile şi dulciurile care nu se vindeau. Trebuia să poarte mănuşi în timpul programului, ca să-şi acopere mâinile. Deseori însă nu se conforma.

Reza îşi detesta locul de muncă, dar la sfârşitul lunii primea un plic rahitic de la bancă în care erau bancnote nou-nouţe. Îi aminteau de maică-sa, cum se mândrea că bancnotele din portofelul ei erau neşifonate şi noi şi cum se grăbea să le folosească pe cele tocite. Era convinsă că bancnotele noi erau bani de bogaţi, la fel ca anumite bucăţi de carne, verdeaţa fragedă sau fructele dulci de mango. Dar până când banii ajungeau la mama lui, deja trecuseră prin multe mâini.

Într-o după-amiază, mami ne-a dus pe Kali Mata şi pe mine la restaurant. Ne-am aşezat la o masă şi am băut apă, din cauza lui Kali Mata – nu mânca nimic care conţinea coloranţi artificiali.

— Ar trebui să comandăm ceva, a spus mami.

Proprietarul se holba la noi în timp ce ne prefăceam că citim foile plastifiate ale meniului.

Reza a luat o duşcă din sticla lui de buzunar.

— Nu, stai liniştită. Aduc eu nişte prăjituri diseară, dacă vrei.

Este greu să îl descrii pe Reza Pine, pentru că mereu vorbea ca şi cum realitatea era ceva fluid. Adevărul era subiectiv şi ceva ce îl interesa prea puţin, iar experienţa se modifica mereu odată ce intra în memorie. Ideile astea le culesese din câteva întâlniri pe care le avusese cu Baba şi îl formaseră pe când era încă foarte tânăr. De asta nu şi-a găsit un loc în lumea fotojurnalismului şi a trebuit să-şi folosească înzestrarea pentru fotografie în altă parte. Mami nu l-a întâlnit pe Reza în ashram, dar unii îi pomeniseră numele.

— Am impresia că te cunosc, a spus ea, atingându-i picioarele în timp ce vorbea.

— Atunci aşa şi e, i-a răspuns el.

Mi-am sprijinit obrazul de umărul îmbrăcat în negru al lui Kali Mata.

Când Reza se descria drept artist, primul meu impuls era să nu am încredere în el. Ce mai însemna şi asta, să fii artist? Era primul pe care

îl cunoşteam.

Spunea că dezvoltatorii imobiliari din Prune erau ca cei care profitau de pe urma războaielor, exploatatori ai instinctelor teritoriale ale oamenilor. Îi desena în cărbune, figuri ursuze umblând de colo-colo, cu urina curgându-le din penisurile stafidite, marcând cu duhoarea lor porţiuni de oraş. Desena pe orice hârtie sau pereţi. Pentru el era tot una. Dar mâinile lui, mereu negre, îmi erau familiare.

— E o treabă murdară, mi-a spus.

Se născuse dintr-un poet care, pentru a-şi întreţine familia, ţinea un magazin. Tatăl lui era eroul lui, un geniu al versurilor în urdu, un bărbat pe care Reza nu şi-l putea aminti, dar pe care îl transforma continuu în muzeu.

Reza admitea că el însuşi era un soi de marginalizat al presei şi al comunităţii artistice din Bombay. Avea de-a face cu un incident care se petrecuse în timpul revoltelor din Bombay, în 1993.

I-am spus că nu mai auzisem vreodată un nume precum Pine. Nu în tandem cu unul ca Reza, în tot cazul.

Mi-a zâmbit şi am privit în altă parte.

Reza aproape că devenise un NRI[51]. Familia lui se mutase în Canada când era mic. Când au ajuns, pe pământ era gheaţă.

Tatăl lui şi-a spus că un nume ca Shaikh nu avea să ţină. A ieşit din garsoniera lor din ghetoul portughez al Montrealului şi a citit plăcuţa cu numele străzii. Pine Street, scria. Din clipa aceea numele lor avea să fie Pine.

— Ce s-a întâmplat?

— Ne-au deportat, a spus Reza. Au zis că tata e comunist.

— Şi era?

— Clar!

În 1992, Reza Pine, un tânăr fotojurnalist, a călătorit la Ayodhya, în nordul Indiei, pentru a fi martor la demolarea moscheii şi la mitingurile care urmăreau să celebreze locul de naştere al lui Rama. Violenţa a izbucnit pe străzile Bombayului şi totul era cuprins de flăcări. Sticle zburau spre vitrine, patronii de magazine erau terorizaţi, femeile bătute şi copii forţaţi să privească.

Hinduşii omorau musulmani, musulmanii omorau hinduşi, declanşând o sălbăticie care, cu o zi înainte, fusese doar somnolentă, dar cuvintele incendiare au trezit-o Ia viaţă.

Nu e greu să stârneşti violenţa colectivă. Istoria pusese deja fundaţia. Reza a văzut cât de uşor era să se aprindă miezul temerilor, cum frica, la o adică, îmblânzită, găsea mereu o nouă sursă de hrană.

I-a întâlnit pe bărbaţi, cei care alcătuiau gloata. Îşi purtau culorile cu mândrie şi, unul lângă altul, admirau gestul aproape artistic al violenţei lor.

Nopţi în şir apoi s-a gândit dacă ceea ce a văzut era real sau dacă

fusese un platou de filmare o scenografie, un decupaj pentru ochiul crud ale camerei, momente de sine stătătoare, care erau începuturi şi finaluri ale unei terori în plină desfăşurare.

Revoltele s-au liniştit după câteva zile. Resturile trebuiau acum adunate.

În Bombay, trupurile erau arse, dovezile, încet îngropate. Viaţa a revenit la pulsul normal, iar procesul uitării s-a instalat imediat. Unii oameni râdeau, umblând agale pe stradă, bucurându-se de soarele de la amiază.

În anul care a urmat, a început o nouă vărsare de sânge. Carantina a fost din nou impusă. Oraşul era doar uşi încuiate şi ferestre întunecate. Reza locuia cu mama lui, rămasă văduvă de curând, în apartamentul ei de lângă Bombay Central, unde ţipetele erau suficient de aproape pentru a putea fi auzite, de parcă ar fi fost de-ajuns să ieşi la colţ, ca să pătrunzi în miezul lor. Drumurile erau pustii şi nimeni nu îndrăznea să iasă din casă. Se ştia un adevăr nerostit: dacă erai prins, nu avea cine să te salveze. Nici jandarmi, nici poliţie. Nu, atunci nu exista putere mai mare decât cea a atacatorului el conducea oraşul. Oraşul Bombay nu mai aparţinea nimănui, nici atunci şi poate că niciodată de atunci înainte, şi din clipa aceea toţi aveau să meargă prin tărâmul umbrelor.

Dar ceva era diferit. Cei bogaţi şi puternici începuseră să tremure pe măsură ce gloata ataca edificii din Breach Candy şi Nariman Point, aleile lungi şi străzile umbrite, casele regeşti unde oamenii bogaţi şi frumoşi se retrăgeau când se plictiseau de cluburile lor de relaxare şi de hotelurile de cinci stele. Grupuri de bărbaţi fără chip şi nume se perindau fluturându-şi stindardele de culoarea şofranului şi strigând sloganuri, prin locuri pe unde femeile treceau doar în maşini conduse de şoferi, şi ferestrele dădeau întotdeauna numai spre mare.

Era mijlocul după-amiezii. Reza fotografia stricăciunile aduse magazinelor şi caselor, cadre ale familiilor care pierduseră pe cineva iubit, văduve şi orfani. Nu le cerea permisiunea; cei vii semănau cu cei decedaţi, începeau să capete nuanţele răposaţilor din neam. Şi cu morţii nu se poate vorbi.

În spatele lui a auzit ţipete şi a văzut apoi un grup de bărbaţi care soseau în fugă, agitând bastoane. Cuprins de teamă, s-a ascuns în spatele unui autobuz parcat în faţa unei clădiri. A încercat să fotografieze gloata care se apropia, dar mâinile îi tremurau. Apoi a fugit. A zbughit-o spre intrarea întunecoasă a clădirii, pe urmă pe scări, lovindu-se de pereţi, ciocănind în uşi pe măsură ce înainta.

O femeie tânără era la etajul trei, tocmai se pregătea să intre în casă. Reza abia mai respira şi tremura.

— Ce s-a întâmplat?

Nu îi putea spune nimic, nu izbutea să vorbească, dar ea a auzit vocile bărbaţilor pe casa scării. L-a tras înăuntru şi a încuiat uşa.

A auzit încuietorile. Una. Două. Trei.

Nu i-a spus că mai văzuse încuietori de felul acela înainte. Că văzuse cum se rup pe din două atunci când sunt izbite. Sau le văzuse intacte chiar şi când totul în jurul lor fusese ars până la temelii. În schimb a prins-o de braţ şi i-a mulţumit. După aceea a privit în jur. Bărbaţi, femei şi copii se uitau la el.

Numele fetei era Rukhsana. Ceilalţi erau unchi, mătuşi, veri. Bunica ei stătea pe un scaun la fereastră, oarbă şi surdă, fără să aibă habar de nimic. Fraţii ei mai mici erau în genunchi, şoptind între ei, cu trupurile ghemuite.

Familia se numea Shah. A stat cu ei, a dormit lângă ei. Uneori, noaptea, se adunau şi ascultau ţipetele şi împuşcăturile. Trăgeau cu ochiul la străzile pustii care se vedeau de la ferestre. Se rugau în fiecare zi ca liniile telefonice să funcţioneze şi curentul să revină, dar nimic nu se schimba.

Zile şi nopţi care nu mai cunoşteau date şi ore, un timp pe care nu-l mai recunoşteai decât după mişcarea lunii pe cer.

Atunci când dezastrul este atât de aproape, nu trebuie să se vorbească despre el.

Reza a simţit o gratitudine pe care oricine ar fi putut-o confunda cu iubirea. Gloata l-ar fi ucis dacă familia Shah nu l-ar fi primit. Le-a mâncat mâncarea, a trăit din bunătatea lor. Erau generoşi, dar ştia că în ochii lor era multă neîncredere. Totul era diferit pe atunci. Fiecare zi părea o viaţă întreagă. Se întreba dacă va ieşi viu de acolo. Era periculos să fii închis aşa, într-o casă. Aglomeraţia întindea nervii peste limită. Încă un pic şi ar fi explodat. Sunetul rugăciunilor înălţate de Rukhsana îl făcea să lăcrimeze.

Aşa că a luat-o de soţie.

Familia le-a fost martor.

Şi-au creat un mic univers fericit în casa aceea.

Mâncarea era puţină şi nu prea aveai ce face. Credea că avea să fie oribil, dar încet-încet au învăţat să ignore sunetele de afară şi atunci totul a devenit mai uşor de dus. Foarte uşor. O plăcere. Unele zile erau sărbătoare pură.

Când în cele din urmă a ieşit, maică-sa a fost fericită că şi-a găsit o fată musulmană, credincioasă. Spunea că totul se întâmplă cu un motiv.

— Unde este Rukhsana acum?

— Locuieşte cu mama.

— Şi tu?

— De colo-colo.

Întrebările au început după ce a developat filmul. Imagini ale morţii şi distrugerii se intercalau cu interioare liniştite, cu zâmbetele şi pozele ciudate ale unei familii. Şi cu portretele de nuntă. Erau austere şi serioase. Reza le-a făcut cu un temporizator. I-a povestit redactorului despre experienţa lui. Pogromuri, moarte şi distrugere, dar tot apăreau sclipiri de iubire.

Domnul Chaudhury, jurnalistul cu care lucra Reza, a spus că voia să o întâlnească pe Rukhsana. A venit la birou în săptămâna care a urmat, dar era prea timidă ca să privească în ochi pe cineva. Nu avea şcoală, iar acea cameră, unde cuvintele şi imaginile se alăturau pentru a spune o poveste a zilei, i se părea misterioasă. Dădea doar din cap atunci când bărbatul cu ochelari o întreba câte ceva, şi a confirmat ceea ce spusese soţul ei.

— Ar putea avea o perspectivă umană foarte interesantă, a spus domnul Chaudhury. Dar trebuie să o folosim cu atenţie.

Ştia cum să vândă un ziar.

Părul Rukhsanei sub *dupatta* era creţ ca spirala metalică a unui tirbuşon. Nu multi oameni cunoşteau acest secret. În unele zile Reza ar fi vrut să-l spună cuiva, oricui, unui străin dintr-un autobuz aglomerat, ca să o privească, să-şi imagineze acel păr, fără însă să ajungă să-l cunoască vreodată. Uneori, când era cu ea, îşi înţelegea autoritatea absolută. Plăcerea pe care i-o aducea această cunoaştere îl speria.

Reza nu a vrut ca povestea să fie una interesantă, ambalată frumos şi vândută. El era un autor, un creator de imagini. În ziua următoare s-a dus la o întâlnire la o galerie de artă din Colaba, aducând cu el un plic plin cu negative.

Femeia de la galerie l-a pus să-şi repete numele şi i-a spus că nu erau interesaţi de artişti noi.

A insistat vreme de douăsprezece zile. Munca lui a necesitat mereu anduranţă, să stea nemişcat, pe cea mai teribilă vreme, să suporte pauzele îndelungate ale activităţii lui. Dacă exista o calitate pe care o avea din plin, aceea era răbdarea. După ziua a cincea, nu i s-a mai dat voie să intre în galerie, aşa că a rămas afară, împrumutând un scaun de la un bătrânel care vindea reviste vechi. A început să mestece tabac, un obicei care l-a ţinut până la finalul acelei săptămâni. Ultima gură a scuipat-o când femeia de la galerie a dat uşa de perete şi şi-a încrucişat braţele spunându-i:

— Am doar zece minute!

Expoziţia s-a montat încet. Trebuia să se ţină cont de climatul politic. Femeia nu voia să devină o ţintă. Conceptul expoziţiei s-a dezvăluit şi el în ritmul lui. Fotografiile, deşi puternice, păreau incomplete, şi Reza a apelat la cărbune. A desenat pe coli mari de

hârtie şi a făcut mobilă din cartoane. Galeria s-a transformat în interiorul apartamentului familiei Shah, nu exact aşa cum fusese în zilele acelea nesfârşite, ci cum şi-l amintea Reza. Scaunele erau sugerate doar prin umbra lor pe podea. Ferestrele erau rame îmbrăcate în material, ascunzând lumea de afară. Nu era o cameră a obiectelor, ci a exceselor, nu a spaţiului, ci a claustrofobiei. Fotografiile erau răspândite în acest spaţiu, iar deschiderea era lentă, dar aşteptată.

Reza a vorbit unui grup care se adunase în jurul lui, recitând ordinea evenimentelor care duseseră la crearea expoziţiei. Se puneau întrebări şi se discuta la final, iar Reza era încrezător în acest început de carieră. Nu a citit recenziile care au fost publicate cine citeşte recenziile? — şi a fost surprins să primească un dosar de la galerie cu tăieturi din ziare.

Expoziţia, erau de acord criticii, era cel puţin tulburătoare, plină de probleme etice pe care artistul nu le-a putui lămuri. Povestea obţinerii acestor fotografii era cel puţin îndoielnică, spuneau ei, plină de goluri, transformând rezultatul final în ceva neatrăgător. A invadat spaţiul unei familii, a fotografiat-o fără a-şi expune intenţiile, şi s-a folosit de identitatea lor în scopuri personale. Apoi s-a căsătorit cu una dintre fete pentru ca această însuşire ilicită să fie sanctificată. Violenţa la adresa Rukhsanei a imaginii, dar şi a persoanei în carne şi oase era inacceptabilă. Şi toate astea în timpul unuia dintre cele mai atroce momente ale istoriei oraşului. Una dintre recenzii cerea ca expoziţia să fie imediat înlăturată, scriind: „Oare familia Shah nu a trecut deja prin suficiente încercări? De ce teroarea, suferinţa şi ignoranţa lor să fie codificate şi distribuite de un om lipsit de orice fibră morală?”

Femeia de la galerie a închis expoziţia cu zece zile înainte de termen.

Reza şi-a luat lucrările trei luni mai târziu. Nu se vânduse nimic. Ea a spus că experienţa asta îi stricase reputaţia şi că era un adevărat dezastru.

El a ridicat din umeri. I-a răspuns că nu pricepea toată acea agitaţie.

Reza şi-a terminat povestea, iar mami îl ţinea de mână. Cealaltă mână şi-o ţinea pe piept. Kali Mata respira precipitat şi mi-am dat seama că şi pe ea o mişcase. Cât despre mine, nu eram sigură că auzisem cu-adevărat sau pricepusem toată tărăşenia. Îmi amintesc un oarecare disconfort, nu atât legat de ceva din jurul meu, cât dinăuntrul meu. Toată viaţa fusesem învăţată că momentul pentru a trăi cu adevărat nu sosise încă, că faza în care mă aflam, aceea a copilăriei permanente, era doar una a aşteptării. Aşa că am aşteptat, nerăbdătoare, cu resentimente, tânjind ca această perioadă de neputinţă să treacă. Şi în tot acest timp am ascultat mai puţin decât ar

fi trebuit să o fac, şi nu am simţit nevoia să mă implic.

Credeam că vârsta o să aibă un răspuns la toate întrebările mele, că dorinţele mele se vor îndeplini ceva mai încolo, dar, pe măsură ce anii trec şi tânjesc după tinereţe, obiceiul de a aştepta e deja instalat. S-a cimentat bine, e ceva pe care nu mai pot să nu-l cunosc. Mă întreb dacă atunci când voi fi bătrână şi fragilă, când voi putea vedea în faţa mea forma finalului, voi mai aştepta oare ca viitorul să se ivească în cele din urmă?

22

1996

Reza s-a mutat în apartamentul nostru. L-am găsit într-o dimineaţă împărţind patul cu mama. Urmele ca de vărsat de vânt care îi acopereau trupul erau şi mai crude în lumina dimineţii. Mi se părea că arată dezgustător şi i-am şi spus-o.

— Nici cu tine nu mi-e ruşine, mi-a răspuns râzând.

Mi-au zis să-mi ţin gura, dar curând vecinii au prins de veste şi clevetirile au ajuns până la Club. Mami m-a certat că nu i-am ţinut secretul.

— Cum ai putut face una ca asta? mi-a zis.

Pe Reza nu părea să-l intereseze prea tare. A turnat whisky într-un pahar şi m-a îmboldit să gust şi eu. Am atins suprafaţa lichidului cu limba. S-a retras cu de la sine putere.

Pe stradă maşinile treceau claxonând. Vecinii noştri s-au adunat la o şedinţă într-un loc destul de expus. Se tot uitau în sus, spre noi, iar Reza şi cu mine ne aplecam peste balustrada balconului. A lăsat o dâră de salivă să-i iasă din gură, apoi a tras-o înapoi.

Am râs. Reza a mai luat o înghiţitură.

Am remarcat că avea o cicatrice aproape de tâmplă, una care o lua în jos pierzându-se în păr.

— Ce e aia? l-am întrebat.

Reza şi-a dus mâna spre frunte şi mi-a spus:

— O bătaie, pe când eram la şcoală.

— Ce fel de bătaie?

— Una dintre cele care îţi arată câţi căcănari sunt pe lumea asta.

Căcănari. Căcănari. Căcănari. Voiam să îl întreb mai multe despre cuvântul ăsta, să-l întreb dacă este un singur cuvânt sau sunt două şi dacă l-ar mai putea folosi într-o propoziţie. M-am uitat la maxilarul lui ascuţit şi la pungile vineţii de sub ochi. S-a atins la prohab, apoi a băgat mâna în buzunar şi a scos de acolo o bărcuţă de hârtie. Am ţinut-o în palme. Era făcută din ziar şifonat şi se turtise de la cât stătuse în hainele lui.

I-am mulţumit, deşi mi s-a părut destul de ridicol. A încuviinţat din cap şi mi-a spus:

— N-o pune pe apă!

Vecinii erau încă jos. Domnul Kamakhya, tatăl grăsun şi chel a patru copii, se zgâia la noi cu mâinile petrecute peste stomac.

Fără niciun cuvânt, Reza a dat drumul paharului din mână. Vecinii, avertizaţi de domnul Kamakhya, s-au împrăştiat. Paharul a luat-o două etaje în jos şi s-a spart la impact. Cioburile s-au împrăştiat ca nişte decupaje sclipitoare de confetti.

Mami şi Reza ieşeau la plimbare când soarele se mai îndulcea. Uneori mă lăsau şi pe mine să mă ţin după ei. Vopselurile şi cărbunii îl însoţeau peste tot şi ne uitam cum însemna pereţii, lateralele clădirilor, proprietăţi private. Lăsa în urma lui poeme cu aliteraţii simple. De cele mai multe ori erau lipsite de orice sens, dar uneori erau caraghioase. Răsuceam apoi cuvintele pe limbă şi le depozitam undeva pe fundul minţii.

Nu iscălea niciodată acele mici însemnări.

— Nu mai vreau să fiu un autor, spunea.

Săptămâni mai târziu, într-una dintre plimbările noastre, se întorcea la locurile pe unde mai trecuse şi acoperea cuvintele pe care le scrisese. Dădea peste ele cu alb, care se usca asemenea unei pete de lapte profilate pe oraşul galben. Uneori, în timpul plimbărilor o săruta pe mama, îşi vâra mâna sub bluza ei, atingându-i sânii. Se uita în ochii săi cât o atingea, îi susţinea privirea, iar ea zâmbea şi se împingea mai puternic în mâna lui.

Reza punea colţuri din Prune pe harta din capul lui. Aşa ştia căruia anume i-ar putea aparţine cândva. Ura târgurile aglomerate în aer liber, magazinele şi pieţele, bogăţii şi săracii în căutarea unui loc unde să stea unii lângă alţii. Reza căuta faliile, crăpăturile prin care ceilalţi căzuseră, cele despre care oraşul însuşi nu ştia nimic. Erau locuri de odihnă, aşa ne spunea când ne plimbam, locuri unde totul se oprea. În ele, oraşul tăcea.

Mami i-a spus că e un sibarit. El a părut mulţumit şi a sărutat-o iar. Eu mergeam cu un pas în urma lor. Nu era decât o brută jegoasă, dar, dintr-un anume unghi, nu puteam să nu recunosc ce spune. Cuvintele lui m-au lovit din plin, o lecţie mai veche pe care o învăţam încă o dată.

Reza voia să se îmbrace cu hainele lui mami şi ea să le ia pe ale lui. Ea s-a sfiit la început, dar până la urmă a cedat. O atitudine tipică pentru ea în perioada cât au fost împreună. Blugii lui erau terfeliţi, purtaţi, dar încă băţoşi. Tricoul era subţire. Ea spunea că se simte dezbrăcată în el.

— Cum arăt? m-a întrebat.

Am râs, deşi nu am vrut. S-a apropiat de canapeaua pe care stăteam şi m-a strâns în braţe, îmbrăcată în hainele lui. Mirosul lui avea ceva liniştitor. Am ajutat-o să-şi prindă pantalonii la spate, ca să nu-i cadă.

El ştia cum să drapeze o *dupatta* şi o purta cu lejeritate pe umeri. Materialul roz îi cuprindea spatele. La vederea lui mi-am acoperit gura. M-a apucat, imitând vocea unei femei, a spus că sunt fetiţa lui dulce şi s-a făcut că mă aşază la sân ca să mă alăpteze. Mami şi cu mine am râs până ne-au durut coastele. Mi-am imaginat mâinile lui umede, dar erau uscate ca piatra. I-am privit de pe balcon cum ies pe poartă. Am rămas acolo până când au dispărut cu totul. Coastele mă dureau în continuare de la atâta râs, dar mă simţeam şi furioasă. Ei puteau fi celălalt, dar eu nu puteam fi decât eu însămi.

Reza voia să ştie cum se vedeau lucrurile din interior. Nu pentru că îl interesa ce simt eu, ci pentru că îi plăcea să poată face diferenţa dintre mine şi el. Aveam impresia că fiecare nou răspuns pe care i-l dădeam îi oferea tot mai multă materie brută din care să fabrice noi diferenţe.

Eu eram grasă, el slab. Eu eram brună, el cu pielea deschisă la culoare.

Mâncarea avea asupra mea efectul extatic al unui drog, în vreme ce asupra lui doar drogurile ilegale produceau un efect similar.

Într-o zi a găsit la mine în cameră toate listele mele şi nu a ascuns defel faptul că îşi băgase nasul pe-acolo. Voia să ştie pentru ce sunt, aşa că le-a pus pe pat, pagini peste pagini de liste. Le atingea cu precauţie, de parcă ar fi fost te miri ce probe importante, iar eu m-am simţit ciudat, dar mândră, când am văzut asta.

Despre unele notaţii m-a întrebat direct ce însemnau, adică, literele şi numerele. M-am eschivat cât am putut, însă n-am fost nepoliticoasă. Cu cât întreba mai multe, cu atât mai mult părea să extragă convingerea că nu semănăm unul cu celălalt, nici în gânduri, nici în interese. Eram diferiţi, părea să fie concluzia lui, chiar opuşi. Asta dădea impresia să-l întărească, de parcă să mă înţeleagă pe mine îl făcea să se înţeleagă pe el. Eu nu simţeam la fel, deşi atenţia pe care mi-o dădea îmi părea uneori liniştitoare.

Era plăcut gândul că fascinezi pe cineva, până când mi-am dat seama că era ca un om de ştiinţă care lua notiţe şi fiecare punct de pe lista lui scormonea în mine, mă făcea tot mai poroasă de la o zi la alta.

— Nu vrei să plece, nu? mi-a răspuns mami când am întrebat-o cât va sta Reza cu noi.

Părea tristă şi am simţit o bruscă responsabilitate să-l fac să rămână, pentru ca noi, toţi, să putem fi fericiţi.

Când am încercat să stabilesc echilibrul dintre noi, ca un fel de triangulaţie, nu am fost capabilă. Mami şi cu mine am înţeles amândouă că exista ceva ce Reza împărtăşise cu mine şi niciodată cu ea. Cădea cumva în sarcina mea să fac în aşa fel încât să pot ţine pasul, deşi nu eram cu totul de acord.

— II iubesc, ştii? mi-a spus când eram singure. Dacă am iubit

vreodată pe cineva, el este acela.

Odată am pornit pe drumul lung care ducea spre Goa. Eu eram în spatele bicicletei. Reza ştia drumul. Mama stătea între noi. Un ghiozdan îmi apăsa umărul. Aveam paisprezece ani şi ocupam prea mult spaţiu. Am trecut pe lângă păduri de eucalipt, iar copacii păreau a se dezrădăcina singuri şi a-şi lua zborul în direcţia opusă. Priveliştea se deschidea spre un teren agricol nesfârşit, brăzdat de fâşii aurii şi verzi, cu dealuri maronii în depărtare.

Temperatura a scăzut când am ajuns mai sus. Ca în Panchgani. Sătenii treceau, iar eu căutam să văd ceva familiar, dar copacii erau prea deşi, cu rădăcini noduroase.

Nu ne-am oprit până nu am zărit indicatorul pentru Casa Candolim, şi de acolo am mai mers un pic pe jos până la intrarea în hotel. Proprietăreasa vorbea cu o legănare domoală. Fundul ei parcă se mişca până şi când stătea pe loc.

Într-o parte, lângă fereastră, un băieţel stătea întins într-un pat de o persoană, cu picioarele în sus, sprijinite de barele curbate de fier care alcătuiau un model floral. Îl priveam de pe veranda din faţă. Ne ignora. Nu am priceput niciodată de ce oamenilor le plac copii.

Imprimeul draperiilor se potrivea cu rochia proprietăresei. Femeia scotocea într-o pungă plină cu obiecte metalice, săpând tot mai adânc. Scâncea, îşi muşca buza, îşi cerea scuze.

A reuşit să scoată o cheie şi i-a dat-o lui Reza. Apoi m-a strâns în braţe.

— Mă cheamă Pepper, a spus. Şi el e fiu-meu. Camera e chiar aici. A arătat spre o uşă: Şi toaleta, aici.

M-am întors auzind un vuiet înnăbuşit, dar n-am dat decât de întuneric.

În cameră s-a ivit o lumină galbenă, slabă, de la un bec fără abajur din tavan.

Aerul era umed şi totul pudrat cu sare şi nisip. O chiuvetă mică şi o ţeavă ieşind din perete. Exact ca la Nani acasă. Tavanul era povârnit după forma acoperişului şi o tijă atârna acolo unde fusese cândva un ventilator.

Am stat treji toată noaptea, toţi trei în patul mare. Mama a rămas la mijloc, iar dimineaţă am văzut cocotierii şi mormanele de sticle de plastic. Câţiva bărbaţi se prindeau cu fâşii de pânză trunchiurile lor şi se căţărau până în vârf. Nucile cădeau ca nişte bombe.

În depărtare, printre ramurile încovrigate, vedeam oceanul.

La micul dejun Pepper ne-a făcut ouă şi cârnaţi Goan, şi *pot* prăjiţi în unt, pe sobă. Era şi peşte marinat, ale cărui oase deveniseră moi şi sfărâmicioase. Dincolo de grilajul ferestrei, băieţelul se juca cu trăgaciul unei arme de plastic în timp ce se uita la *Tom şi Jerry,* la un

televizor micuţ. Ovaţiona de câte ori Tom prindea şoarecele şi, atunci când Jerry scăpa, îşi îndrepta pistolul de plastic spre el. După ce trăgea, ducea ţeava revolverului spre gură şi sufla, ca şi cum ar fi vrut să împrăştie fumul produs de împuşcătură.

Pepper era într-un continuu du-te-vino între cameră şi bucătărie. Sfârcurile ei maronii se iţeau prin materialul rochiei. Pielea îi era fină, mai puţin cicatricea rotundă de la vaccin de pe braţ. Mi-am umplut gura cu cârnaţii picanţi de porc.

Am luat un autobuz care mergea spre nord şi am coborât apoi o potecă sinuoasă până la plajă. Mama m-a lipit de pereţii purpurii şi violeţi ai colibelor când nişte scutere au trecut în viteză pe lângă noi. Soarele era puternic, dar ne-am ţinut după briză, după mirosul de peşte de la piaţă şi după vocile de bărbaţi şi femei.

Plaja era lungă şi pustie, mai puţin în dreptul unei colibe unde câţiva hipioţi şi localnici stăteau sub umbrele de plastic. Nisipul era auriu şi primitor şi ne-am aruncat pe el.

Grăunţele care mi-au intrat între degetele de la picioare mi-au părut străine, aproape dureroase.

Un bărbat de la colibă ne-a întrebat dacă vrem să cumpărăm apă. Mami şi Reza i-au răspuns că poate mai târziu şi i-au mulţumit. Purta un tricou pe care cândva fuseseră imprimate nişte cuvinte.

S-a aşezat şi şi-a aprins pipa. A spus că se numea Herman. Salopetei decolorate din denim a lui Herman îi lipseau cataramele de metal; el deţinea singura colibă de pe plaja Mandrem.

Reza s-a dezbrăcat. Şi-a lăsat hainele claie peste grămadă, într-o grămadă care avea să se decoloreze după câteva ore la soare. Mama l-a urmat şi m-a îndemnat şi pe mine. M-am uitat la vergeturile de pe stomacul ei şi la fundul care avea un strat de piele lăsată.

— Haide, ce mare scofală, mi-a spus.

I-am privit cum intră în apă. Mami a luat o gură exagerat de mare de aer, apoi a dispărut sub apă. M-am uitat în depărtare, la valurile care tot veneau, la bătaia lor continuă.

Era greu de crezut că mama mea era acolo. Mi-am imaginat-o înecându-se, pierzând tot aerul. Când a revenit în cele din urmă la suprafaţă, sunetul şi forţa cu care s-a propulsat afară din apă mi-au făcut inima să tresalte.

— Haide, Antara!

De data asta fusese Reza. Plutea pe spate.

M-am ridicat cu grijă şi mi-am dat jos pantalonii scurţi. Urma tricoul. M-am gândit dacă să-mi dau jos şi chiloţii şi am decis că în punctul acela deja puţin mai conta. M-am acoperit cu mâinile cât am putut şi m-am dus până la mal. Mami şi Reza se uitau la mine. Păreau foarte departe.

M-am răsucit şi m-am uitat la lucrurile noastre de pe plajă.

Ochii lui Herman s-au mutat dinspre trupul meu spre chip.

— Am eu grijă de tot, a spus. Nu-ţi face griji.

Herman ne-a dus în vechiul Goa, pe lângă arcade şi pietre, resturi ale unui alt timp şi loc. Mi-am vârât picioarele în pământ, ascunse în umbra aceea de soare, şi am băut apa atât de repede că stomacul mi-a devenit ca un bolovan.

La bazilica Bom Jesus am văzut moaştele sfântului Francisc Xavier.

Trupul se afla într-un sicriu de sticlă, desubstanţializat sub veşminte aurii şi albe. Îi lipsea o porţiune din obraz, dar dincolo de asta capul îşi păstrase forma. Mami se uita la profilul lui chipul unui bărbat. Detaliile erau neclare, genul de imagine pe care o vezi chiar înainte ca ochii să ţi se obişnuiască cu întunericul.

— Îi lipseşte un braţ, a spus Herman. Biserica Catolică îl voia la Roma. Dar locul lui este aici, cu noi. Aici era poporul lui.

— Catolicii erau poporul lui, am spus.

Herman a dezaprobat din cap.

— Nu, nu dădea doi bani pe botezul lor, pe misiunile lor. Se spune că a renunţat la catolicism când a venit aici, că a început să practice religia locală.

— Dar este un sfânt celebru, cel mai celebru din India.

M-a privit.

— Când a murit, Biserica a vrut să îl ia, dar oamenii nu s-au lăsat. Nu aveau de gând să se despartă de el. El a fost mântuitorul lor, nu Isus. Se spune că localnicii au încercat să-i mănânce trupul.

M-am gândit la faţa lui stafidită, la nasul care părea ca şi ronţăit.

— Atât a fost de iubit. Câţiva ani mai târziu, într-o noapte, preoţii catolici au venit, i-au tăiat braţul şi l-au trimis la Roma. A sângerat, chiar şi după atâta vreme, a spus Herman.

Mi-am imaginat viaţa pulsând sub pergamentul maroniu al pielii.

— Hei, puştoaico, îţi place să pescuieşti?

Herman vorbea cu mine. Am ridicat din umeri.

— Haideţi la cină. Va fac nişte peşte bun.

În seara aceea am mers împreună cu Pepper la coliba lui Herman. M-a învăţat cum să scot toate oasele unui peşte plat. Apoi mi-a prezentat acea ciudată şiră a spinării de parcă era un pretendent care aducea daruri. Mi-am trecut degetul peste marginile oaselor, un schelet care arăta ca un pieptene cu două rânduri de dinţi.

— Mă mir că ai înotat azi, a spus Reza.

Am simţit cum mă înroşesc la fată şi m-am bucurat că era întunecat.

A zâmbit.

— Nu trebuie să te sfieşti. Eşti frumoasă, ca maică-ta.

Reza bea bere şi lichior de palmier şi Herman ne povestea despre planurile lui de a cumpăra o casa portugheză din sud, pe care să o

transforme într-un centru spa. Glumea cu Pepper, rugând-o să-l conducă. Ea râdea, făcând pe timida, iar el a invitat-o la dans.

Mama fuma din pipa lui Herman şi priveam crabii cum se foiesc pe plajă, prin întuneric. Arătam spre fiecare, în alergătura lor de colo-colo, înainte să dispară în găuri făcute în nisip.

M-am cuibărit în braţele mamei, simţindu-i pielea prin *kutra*.

— La mine în burtă, a spus mami, erai mai mică decât una dintre fărâmele alea de nisip.

Am încuviinţat din cap. Era una dintre acele zile când chiar puteam crede că aşa stătuseră lucrurile. Ghemuit pe un *charpoy* de iută, Reza s-a acoperit cu şalul mamei. Îi ajungea până la nas şi i-a inspirat parfumul.

Ştiam cam cum ar fi putut mirosi.

Reza m-a privit cum m-am ridicat şi am dansat cu Herman, în braţele proprietarului colibei, am uitat de greutatea mea. Încet-încet, Herman m-a lăsat pe spate, iar capul mi-a alunecat. Când am privit iar, Reza era acolo, întors pe dos, privindu-ne fix. Deasupra noastră cerul se albise de stele.

Uneori mama venea în camera mea noaptea, se strecura în pat şi îşi lipea tălpile reci de mine. Apoi se juca prin părul meu şi îmi spunea ce femeie minunată am să fiu.

Uneori îmi cerea să mă dezbrac. Se uita pe toate părţile şi mă compara cu ea; sânii ei erau mai mari ca ai mei, dar talia mea era mai îngustă. Comenta cum că aceste atribute pozitive erau un simptom al vârstei, declarând cu fermitate că urâţenia mea o va depăşi pe a ei când voi avea şi eu patruzeci de ani.

Era doar o atenţionare: să nu devin prea mulţumită de mine însămi!

Lucrurile se schimbau mereu, iar eu aveam să fiu bună doar atâta vreme cât am să arăt bine, lucru care se va sfârşi la un moment dat, cum i se întâmplase şi ei.

Aveam senzaţia clară că îi făcea plăcere să îmi spună lucrurile astea, să ştie că voi suferi la fel ca ea –, iar singura sa consolare era doar că durerea avea să continue, că eu nu voi fi scutită.

Când privesc în urmă la zilele acelea, mă întreb dacă mă vedea ca pe un copil pe care voia să îl protejeze. Sau m-a văzut mereu ca pe o concurentă sau, mai degrabă, ca pe o inamică?

În anii aceia ai adolescenţei nu mai lipsea mult s-o urăsc. Deseori îmi doream ca ea să nu se fi născut, ştiind bine că asta m-ar fi anulat şi pe mine am înţeles cât de profund legate eram şi cum distrugerea ei ar fi dus categoric la distrugerea mea.

Când Reza a dispărut, după şase ani de locuit în casa noastră, noi am crezut că a plecat să ducă aparatul de fotografiat la reparat. Era

neliniştit, agitat şi spunea că e vremea să reintre în joc. În America, turnurile gemene tocmai se prăbuşiseră. În India, clădirea parlamentului era asediată. Mami şi cu mine eram consternate de câte ori porneam televizorul. Noi vedeam o lume care se pulveriza, el vedea un nou început. Lumea se schimba, Reza a fost primul care a înţeles asta în viitor, violenţa avea să poată fi imortalizată în cele mai acute detalii. Noi eram paralizate de percepţia noastră greşită, iar el ne-a luat peste picior, a zis că suntem tâmpite şi că ar trebui să pricepem că era o oportunitate.

Câteva zile mai târziu, a plecat şi nu s-a mai întors.

Uneori mă gândesc că atunci a început declinul lui mami.

M-am întrebat mereu ce anume a iubit mami atât de mult Ia el şi de ce continuă să-l iubească. Poate că sentimentele sunt cele care rămân, nu oamenii. Pentru o vreme a făcut-o fericită şi, pentru că ea îşi aminteşte doar hălci de lucruri, amănuntele îşi pierd importanţa.

Reza Pine nu mi-a fost mentor niciodată. Era neglijent şi nu a avut nicio clipă disciplina pe care o pretinde arta.

Oricum, eu devenisem ceea ce sunt cu multă vreme înainte ca el să-şi facă apariţia.

23

Am decis ca Nani şi mami să locuiască împreună, cel puţin pentru o vreme. Amândouă au fost de acord, dar eu sunt în continuare îngrijorată.

O sun pe Nani. Mami, atât cât pot să-mi dau seama, se descurcă, însă bunica e evazivă ori de câte ori întreb ceva, îmi spune să-mi văd de viaţa mea, că totul este în regulă. O cred până într-o noapte când primesc un telefon de la menajera stupefiată a lui mami. Îmi spune că iar a început să umble fără rost, dezorientată, fără să ştie cine este. Casa lui Nani pare să o arunce într-o confuzie şi mai puternică.

— Unde sunt? întreabă deseori. Şi unde este Antara?

Mă caută şi are impresia că a uitat să mă ia de la şcoală, încearcă să se îmbrace, apoi iese val-vârtej pe strada pustie, prin coridorul întunecos. Sunt doar câţiva vagabonzi care îşi fac culcuş pe cutiile de carton desfăcute şi presate, se întind şi se scarpină, privind-o cum le perturbă liniştea. Acolo unde merge ea nu este nicio diferenţă între zi şi noapte, iar logica timpului şi a anilor nu are nicio putere asupra fricii.

Uneori ţipă că ne vrea înapoi, ştie că suntem împreună şi ne vrea înapoi, şi când este întrebată pe cine vrea, în loc de Dilip şi de mine, vorbeşte despre Reza Pine.

Familia Governor renunţă la apartament după ce relaţia extraconjugală a doamnei devine publică în Prune. Se mută în locul lor vecini noi, un cuplu de englezi cu un copil şi cu bona filipineză pe

care o aduc cu ei din Singapore.

Soţia se prezintă cu o caserolă de plastic cu madlene pe care le-a pregătit bona. Pe ea o cheamă Elaine, iar pe fata ei Lana, şi amândouă vorbesc cu accent Cockney. Fetiţa are ochii albaştri un albastru care, până acum, crezusem că îi aparţine numai lui Kali Mata. Un albastru care mă face să mă gândesc la iubire, păduri şi mirosul de carne putrezită. Elaine şi-a vopsit părul în nuanţa fiicei ei, dar în creştetul capului i se văd patru centimetri de castaniu închis. În doar câteva secunde mă întreabă dacă vreau să am copii.

Îmi bâţâi capul un pic.

Râde şi spune că se simte foarte norocoasă să aibă o fată, fetele sunt minunate, fetele sunt atât de bune, poate mai puţin când sunt adolescente şi devin nişte mici scorpii. Zice scorpii în aşa fel ca Lana să nu o poată auzi, dar Lana se uită la maică-sa când vorbeşte. Îi zâmbesc Lanei, îi fac cu mâna şi, ca răspuns, îmi expediază un surâs timid.

Elaine îşi mângâie fiica pe creştet ca şi cum ar fi mândră de această minoră desfăşurare de maniere, spune că o cocoloşeşte acum, cât încă mai poate, pentru că mai târziu totul se schimbă, mai târziu totul este despre bărbaţi, balul de absolvire, machiaj şi ziua nunţii, pentru că, nu-i aşa?, nu mama e cea care îşi conduce fiica la altar – asta pur şi simplu nu dă bine. Sunt mereu tatăl şi fiica, aşa cum există un dans al tatălui cu fiica la nunta acesteia, când mama de nădejde lipseşte, o mamă ca cea de pe cutiile cu lapte.

Încuviinţez din cap în timp ce vorbeşte şi îi spun că nu ştiu prea multe despre taţi, de vreme ce eu nu am unul.

În clipa aceea apare şi Dilip, cu o minge roz de cauciuc pe care i-o dă fetiţei. Habar nu am de unde a apărut şi mă uit ca proasta la el. Lana îi zâmbeşte din toată inima. Elaine ne mulţumeşte şi zice că speră să ne invite curând pe la ei.

— Eşti mereu atât de serioasă, spune Dilip după plecarea lor. Uneori e OK să te relaxezi.

Reîncep să desenez, dar asta nu îmi umple zilele şi mă plimb fără scop pe-afară pentru a scăpa de plictiseală. Uneori, spre prânz, o vizitez pe Elaine. Lana se joacă pe lângă noi, vorbeşte singură, imitând voci. Maică-sa zâmbeşte mult.

— Numai copiii vorbesc singuri, spune.

Mă uit la ele cum se pupă şi se gâdilă una pe alta şi mă întreb cum ar fi să am un copil al meu. Mereu mi-am imaginat un băiat, deşi ideea de a avea o fată este mai interesantă. Am impresia că m-aş ataşa mai profund de o fată, dar poate că sentimentele mele pentru ea ar fi un pic prea tăioase. Nu ştiu dacă acea durere specială mi s-ar potrivi.

Lana poartă o bentiţă roz şi şosete cu unicorni. Îi place să se scobească în nas şi apoi să guste tot ceea ce găseşte acolo.

În fiecare zi, când Dilip este la serviciu, mă duc s-o vizitez pe mama. Îi împărtăşesc lucruri despre care nu am vorbit cu altcineva, pentru că ştiu că nu şi le va aminti.

Îi spun că nu-mi place felul în care Dilip pune ciocolata în frigider.

În fiecare seară, după cină, ia câte un pătrăţel.

Zice că îi place să schimbe gustul din gură.

L-am întrebat de ce îi place să o pună în frigider.

Are o listă de răspunsuri pregătită:

— Ţine mai mult. Mama mea o păstrează aşa. Şi îmi place să fie rece. Ţie nu?

Îmi dă ambalajul desfăcut. Mă uit la el.

Lecitină din soia. *Nocciola.*

Ridic din umeri ca şi cum nu ar avea nicio importanţă, dar evident că are. Ciocolata rece e mai greu de rupt. Când se frânge-n două, scoate un sunet. Ciocolata rece se topeşte mai încet. Nu o poţi mânca cu totul sau în cantităţi mari. Eu înfulec un şir întreg de pătrăţele de ciocolată direct din dulap, fără ca cineva să ştie. Tabletele din frigider nu sunt nici pe departe la fel de ademenitoare.

— E obscen, zice mama.

Îi spun cum mi-am împachetat nişte lucruri şi le-am pus într-o geantă mică, cum mi-am luat paşaportul şi câteva bijuterii şi, într-o dimineaţă, l-am părăsit. Am stat toată ziua în maşină şi mi-am ros cuticulele până la sânge, numai pentru a mă întoarce acasă la ora cinei. El n-a aflat niciodată.

Dilip s-a tot plâns de migrene, de slăbiciune şi de sindromul picioarelor neliniştite. Palmele îi transpiră de câte ori bea vin roşu. Îi fac o programare la medic şi analizele de sânge îi sunt proaste. Anemic, deficit de vitamina D, deficit de Bl2. Doctorul se uită la mine ca şi cum eu as fi de vină.

ÎI întreb dacă aceste deficienţe sunt cauza simptomelor. Doctorul vrea să ştie unde anume stăm în Prune. Îi răspund, îmi spune că o nepoată de-a lui locuieşte în acelaşi imobil şi că Dilip are nevoie de suplimente alimentare.

Îl întreb despre palmele care-i transpiră.

— Ce e cu ele?

— Suplimentele vor fi bune şi pentru asta?

Doctorul îşi pune mâinile pe masă şi-mi zice că, dacă vreau, pot să cer şi o a doua opinie.

Pe drum spre casă ne oprim la o farmacie. Rafturile sunt ticsite cu cutiuţe de culori diferite şi tot soiul de logouri. Iau una şi mă uit la fundul ei.

— Nu aş lua-o pe aia, zice proprietarul farmaciei.

— De ce?

Pe etichetă, imaginea unui bărbat robust cu un picior sprijinindu-se de un buştean. Pare să fie exact ce îi trebuie lui Dilip.

— Acea formă de B12 nu este biodisponibilă.

Mă uit la el ca mâţa-n calendar.

— Nu este metilat.

Dilip se scarpină la ochi.

Vânzătorul ia o altă cutie de pe raft şi zice:

— Uite! Asta e o alegere mai bună.

Cutia are un desen cu şirurile de ADN în toate culorile, de parcă ar fi straturi de flori.

ÎI întreb de ce nu toate brandurile care vând B12 nu sunt biodisponibile. Spune că nu ştie. Se uită prin farmacie, peste Dilip, peste mine. Îmi dau seama că nu mai vrea să răspundă la alte întrebări.

În săptămâna care urmează constat că urăsc tot ceea ce avem în casă.

Cumpăr un birou şi un scaun noi fără să-i spun lui Dilip şi încep iar să desenez. În prima zi transpir şi palmele îmi pătează hârtia. Încercările următoare devin ceva mai uşoare. Sunt departe de a relua portretul, dar nici nu ştiu cum să încep altceva. Desenatul îmi ocupă numai o oră pe zi.

Mă uit la celelalte proiecte sclipitoare pe care mi le-am notat în caiet sau pe hârtii, dar nu mai au niciun sens pentru mine. Relevanţa ideilor moare, lăsându-le complet aride.

Micul spaţiu pătrat al vieţii mele creative, departe de lume şi de alte voci, îmi pare azi opresiv. Mi-aş dori să existe o cale de a-mi scoate opera din camera asta intimă şi de a o muta în altă parte, unde s-ar putea izbi de ideile şi trupurile altor oameni.

O sun pe Purvi. Sunt luni bune de când nu am văzut-o şi pare surprinsă să mă audă. Îmi zice că-i e dor de plimbările noastre de la Club. Învaţă să joace bridge şi mah-jong şi, în lipsa mea, şi-a făcut un grup adorabil de prieteni.

Îi spun că nu prea ştiu încotro s-o apuc, că poate mi-am pierdut imaginaţia.

Îmi răspunde că nu a avut niciodată impresia că ceea ce fac necesită imaginaţie, că doar copiam aceeaşi imagine la nesfârşit.

Îi explic că mă refer la un alt fel de imaginaţie, aceea care inventează o lume în care opera mea chiar contează. Dar zilele par nesfârşite şi luminoase, aşa că timpul dă impresia că stă în loc.

O întreb dacă e de părere că ar trebui să îmi găsesc un serviciu. În tonul cu care îmi răspunde detectez un zâmbet.

— Nu cred că e prea uşor zilele astea să găseşti un serviciu. Şi sunt

ani de zile de când nu ai mai avut unul pe bune.

— Da, ştiu, îi răspund, dar conştientizarea acestui lucru începe să mă traverseze ca un tremur. Dacă mâine aş avea nevoie de unul, probabil nu ar fi posibil. Dacă Dilip mă părăseşte, s-ar putea să nu mă pot întreţine.

Dar de ce m-ar părăsi?

Dar dacă m-ar părăsi şi ar trebui să mă întorc la mama, să locuiesc cu ea, cum m-aş întreţine? Nana nu mai e, iar Nani nu poate să aibă grijă de mine aşa cum ar fi făcut-o el. Unde aş putea lucra?

Poate Purvi şi-ar putea întreba noii prieteni dacă nu au vreo idee. Fac în minte o listă cu toţi oamenii pe care îi ştiu şi îi elimin pe cei care niciodată nu m-au privit cu indulgenţă.

Şi mai e şi mami. Va trebui să am grijă şi de ea. E imposibil de estimat cum vor arăta mai încolo facturile de la medic.

Mă reped spre seiful pe care Dilip l-a instalat în dulap şi tastez codul. Uşa se deschide şi scot un teanc mic de cutii de pluş.

Câteva bijuterii primite de la familia mea, câteva de la a lui. Un ceas pe care i l-a cumpărat taică-său.

O jucărie zdrăngănitoare de argint pe care a avut-o când era mic. Câteva bancnote americane şi monede de aur.

Cât ar valora azi toate astea? Mă gândesc să le duc la un evaluator, dar este deja ora trei, iar la cinci şi jumătate se întoarce Dilip.

Mă gândesc la toate deciziile pe care le-am luat şi care m-au adus aici, şi mă întreb pe câte dintre ele le-am luat numai pentru că erau facile.

O sun iar pe Purvi şi îi cer numărul de telefon al bijutierului ei, ca să îmi evalueze toate aceste lucruri.

Îmi zice că-i par plictisită.

— Poate e timpul să faci un copil.

Un copil.

Râde, râd şi eu, ca să umplu liniştea cu ceva. Un copil. Un copil mănâncă spaţiu şi timp, un copil umple zilele. Un copil mă va lega irevocabil de Dilip, mă va face din soţie mamă. Poate atunci am să fiu o sfântă. Nu mă mai poate părăsi, dacă îi fac un copil. Nu o să mai vrea să mă părăsească.

Dintr-o dată mă simt mai liniştită.

În noaptea aceea mă duc în pat fără să port nimic şi în timp ce facem sex îi şoptesc că poate să-şi dea drumul în mine, că aştept să îmi vină ciclul, deşi nu este aşa.

Prin Elaine, iau legătura cu un life coach din Marea Britanic; e o doamnă specializată în asistarea celor care îngrijesc persoane bolnave de Alzheimer sau de alte forme de demenţă. Stabilim o oră când să discutăm la telefon.

Îi spun că nu ştiam că este un domeniu atât de specializat. Îmi răspunde că cei care îngrijesc astfel de pacienţi au la rândul lor nevoie să fie îngrijiţi. Văd mai târziu că exact asta este scris şi pe site-ul său. Aş vrea să râd în hohote când o spune, dar are o voce cutremurător de serioasă.

Crede că încă nu mi-am dat seama de pericolul în care mă aflu, cum se clatină propria mea imagine a realităţii.

Mă împotrivesc la început, dar curând ceea ce spune pare să aibă sens.

— Am probleme cu soţul meu, admit. Uneori nu mai suport să fiu căsătorită. Alteori am impresia că mă transform în mama.

— Realitatea este ceva la care lucrăm mai mulţi, spune femeia. E normal să înceapă să ţi se pară totul confuz. Când cineva spune că ceva nu este aşa cum crezi tu că este, lucrul acesta poate cauza mici tremoruri în creier, variaţii ale activităţii cerebrale, şi îndoiala îşi face apariţia în subconştient. De ce crezi că oamenii trăiesc renaşteri spirituale? Pentru că cei din jurul nostru sunt implicaţi. Frenezia este contagioasă.

— Adică mama e contagioasă?

— Nu, sigur că nu. Deşi poate că într-un fel exact asta spun. Ştii că ne construim amintirile în mod activ. Şi le construim împreună. Le refacem, de asemenea, în funcţie de ceea ce îşi amintesc ceilalţi.

— Doctorul spune că mama nu mai este de încredere.

— Niciunul dintre noi nu este de încredere. Trecutul pare să aibă o vigoare care îi lipseşte prezentului.

— Şi de ce crezi că e aşa? întreb, dar de-abia dacă ascult răspunsul. Continuăm să ne spunem generalităţi goale, lucrurile pe care vreau ca ea să le rostească, pentru că am nevoie să le articuleze altcineva decât mine.

Ştiu că sunt însărcinată înainte ca prima menstruaţie să-mi întârzie. Simt cum devin mai grasă, cum mă întind ca să fiu mai cuprinzătoare, mai umedă, un pic mai mult din toate. Încerc să mă controlez pentru o vreme, amintindu-mi din adolescenţă că să fii mare înseamnă să fii ezitant, un pic scăpat de sub control. O spaimă familiară. Ştiu că asta plănuisem, dar poate că e o greşeală. Fac un semn în calendar cu ultima dată la care aş mai putea face avort. Las zilele să treacă până când nu mai este cale de întoarcere. Abia atunci mă simt relaxată, mă împac cu schimbarea de dinamică, cu faptul că ceva pe care nu-l pot controla creşte acum în mine şi că lucrul acela şi cu mine suntem la bunul plac al deciziilor fiecăruia.

Mai este ceva: încep să miros altfel. Trebuie să fac baie la sfârşitul zilei. Damful de la subraţ este puternic, iar secreţiile care rămân pe chiloţi emană un miros. Mă agită descoperirea asta, mă spăl de câteva

ori pe zi, dar ajung la candidoză, la antibiotice şi mâncărimi continue. Schimb mâncarea, de la o dietă numai cu fructe la una fără niciun fruct, de la mâncare fără gluten, fără lactoză, la borcănaşe cu piureuri pentru copii, de la post la a mânca o dată la fiecare două ore, dar nimic nu pare să fie de ajutor. Încep să cred că nu e din pricina mea, ci a mediului, că sunt doar o celulă dintr-o soluţie hipotonică aflată pe o farfurie Petri, iar mirosurile ies din mine în virtutea homeostaziei. Poate că este ceva natural.

Şeful lui Dilip ne invită la un restaurant japonez. Este unul scump, singurul de felul acesta din Prune, iar preparatele ne sunt servite pe rând. Peştele este crud, uneori încălzit doar o clipă la foc, înainte de a fi modelat cu mâinile într-un cilindru acoperit cu orez lipicios. Fiecare bucată zace pe farfurie ca o limbă supusă. Dilip mănâncă o salată în timp ce eu pun o înghiţitură pe limbă şi simt cum se topeşte. Amidon, grăsime şi sare. Carnea se sfărâmă şi pentru o clipă aş putea să jur că mi se dizolvă toată gura. Oare aromele sunt mai intense doar pentru că limba mea a intrat în contact cu o oglindire a ei şi experienţa aceasta este undeva între a consuma şi a săruta? Dilip se uită la mine când înghit, bătând fără oprire darabana cu mâna pe masă.

Uneori îmi imaginez alte finaluri ale poveştii de iubire dintre mama şi tata. În ultimele mele proiecţii, eu sunt motivul pentru care nu mai sunt împreună. Tara îi spune soţului ei că-l părăseşte, că şi-a găsit un guru, că e însărcinată cu copilul lui, iar tata se uită la burta ei umflată şi, pentru o clipă, este devastat. O doreşte şi totuşi îi face scârbă – sarcina care începe să se vadă, copilul nelegitim. Priveşte la chipul frumos al mamei şi ştie că acea creatură din interiorul ei este motivul pentru care el nu mai poate să rămână.

O psihoterapeută la care am fost cu câţiva ani în urmă, la insistenţele lui Dilip, mi-a spus că faptul că mama l-a părăsit pe tata şi că tata ne-a lăsat pe amândouă să plecăm mi-a afectat perspectiva asupra tuturor relaţiilor. Mi s-a părut o explicaţie cam facilă şi nu m-am sfiit s-o spun.

— Şi nu e normal că oamenii vor să plece? am întrebat. Terapeuta a notat ceva, apoi mi-a cerut să dezvolt.

I-am spus că a rămâne nu e la fel de atrăgător, de misterios ca a pleca. Să stai înseamnă să fii pus, să te resemnezi, să crezi că asta e tot ce se mai poate întâmpla. Dar nu suntem oare creaturi ale căutării, investigaţiei, ale luării în stăpânire? Nu suntem oare construiri să credem că există mereu ceva mai bun?

— Nu o învinovăţesc pe mama, i-am spus terapeutei, deşi ştiu că nu e aşa, că mereu am considerat-o vinovată.

— Te-ai temut când erai copil că te va abandona? Ţi-e frică acum că eşti ca ea?

După asta nu m-am mai dus, pentru că punea prea multe întrebări. Nu era treaba ei să stea şi să asculte? De fapt, mai rele decât gândul că părinţii m-ar putea abandona erau toate întrebările ei fără de răspuns, cele care continuau să plutească în jurul meu. De câte ori mă apropiam de răspunsul la una dintre ele, o serie de noi îndoieli îşi anunţa prezenţa. Mă gândesc la spaima pe care probabil au simţit-o fizicienii atunci când legile lui Newton nu au ţinut la o examinare microscopică. Au scormonit prea adânc. Pesemne că mulţi dintre ei şi-ar fi dorit să şteargă imaginea aceea la care au fost martori şi să se întoarcă la o epocă mai simplă. Întrebările ne dizolvă. Până şi semnele de întrebare mi-au părut mereu stranii, un cârlig coborând din mâinile unui coşmar oarecare.

24

2002

Am devenit artistă în clipa când am fost acceptată la şcoala de artă. Prea puţin contează că nu am şi frecventat-o. Mi-am trecut examenele de clasa a douăsprezecea cu note mediocre, dar JJ. School of Arts din Bombay a văzut ceva în desenele mele.

Mama a încercat să mă oprească. I-am cerut bani lui Nani ca să pot plăti taxele.

Profesorul Karhade era pictor şi avea să fie şi îndrumătorul meu. II apuca exasperarea ori de câte ori spuneam că nu pictez.

— Cursul la care te-ai înscris este de pictură şi desen!

— Înţeleg, dar nu am să fiu în stare nici să pictez, nici să desenez. Nu pot face mai multe lucruri odată.

Nu găsea că motivul ăsta ar fi fost acceptabil. Cursul nu era chiar atât de flexibil. Desenatul şi pictatul sunt, la urma urmelor, acelaşi lucru. Aş putut învăţa să-mi placă unul, cum îmi plăcuse şi celălalt. Poate că fi pictura e produsul final, dar şi desenul îşi are locul lui; pregătirea, scheletul, conturarea era toate astea.

— Exact, am răspuns.

Asta mă interesa. Nu osatura era partea esenţială, atemporală? Nu oasele sunt cele pe care generaţiile viitoare le dezgroapă şi în faţa cărora se minunează?

— Nu vei şti până nu te vei pune serios pe treabă, mi-a zis el.

Dar ştiam. Ştiam că aşa nu voi mai ieşi niciodată la suprafaţă. I-am spus că nici eu nu sunt flexibilă, asemenea cursului.

Am ieşit din biroul lui cu portofoliul de desene la subraţ şi am trecut pe lângă galeria Jehangir, pe trotuarul unde studenţii îşi vindeau lucrările. Am îngenuncheat să mă uit la portretul unui tânăr. Era bun, cu tuşe ferme, de pictor. Bărbatul părea puhav sub greutatea straturilor de ulei. Ceva din toată acea imagine era grotesc, de parcă ai fi împrăştiat sânge cu mopul pe o hârtie.

Mi se părea că trag după mine o greutate prea mare, aşa că le-am

dat mapa cu desene unor copii adunaţi pe povârnişul de la Rythm House. Nu aveam nevoie de profesor pentru ceea ce voiam să fac.

Nu le-am spus lui Nana şi Nani ce decisesem, dar am continuat să rămân chiriaşă la o femeie în vârstă, care locuia peste drum de staţia de pompieri Colaba. Ziua citeam despre arta modernă şi contemporană, adunând şi scăzând din imaginile pe care le vedeam prin cărţi. Mă uitam la ilustraţiile învechite, pe care Kali Mata le adunase şi le prinsese pentru mine într-un album. Decupam figuri, obiecte pe care nu mi le puteam aminti, nu voiam să mi le amintesc şi le transformam în viduri întunecate. Puneam apoi imaginile pe hârtie şi desenam părţile pe care le ciuntisem aşa cum mi-aş fi dorit să fie.

Serile, împrumutam sariurile de bumbac ale proprietăresei şi mergeam la vernisaje şi la petreceri, la galeriile de artă din oraş. Vorbeam uneori cu oamenii. Dar cel mai des îmi beam vinul şi sorbeam ceea ce umplea toate spaţiile acelea goale.

Am învăţat că ceea ce făcusem toată viaţa avea un nume.

Intervenţie. Făceam intervenţii de zece ani deja. Reuşisem să disting foarte repede ce îmi plăcea, ce-mi rămânea agăţat în minte. Pictura era numai o impresie. Desenul, vedeam bine, era matricea. Pământ, pereţi, cer. Toate lucrurile care erau reale şi totuşi atât de incomprehensibile. Oraşul se schimba în fiecare zi poduri, zgârie-nori, hoteluri noi. Micile bungalow-uri portugheze erau făcute una cu pământul pentru ca în locul lor să se ridice malluri.

Toată lumea voia să construiască pe verticală. Doar eu purtam în mine nevoia de a scrijeli totul până la rădăcină.

Analiza asta pare destul de hilară acum. Adevărul este că nu ştiam altceva decât să desenez. Era un automatism, ceva ce puteam face şi-n somn. Nici chiar azi percepţia mea nu poate să cuprindă complexitatea udă a culorilor. Oriunde m-aş uita, nu văd decât linii.

25

O instalăm din nou pe mami în studioul meu. Kashta o însoţeşte, doarme pe jos, lângă patul de o persoană, şi am instruit-o să stea cu ochii pe ea zi şi noapte. Adun în cutii cam tot ce mai e în cameră. Dilip întreabă unde o să doarmă bebeluşul.

— La noi în cameră, îi răspund.

— Şi mama mea? Mama mea unde o să stea?

Maică-sa vrea să vină pentru naştere.

Îi spun că putem să înlocuim una dintre sofale cu o canapea extensibilă. Nu e încântat de sugestie, dar nici nu comentează.

O pun pe mami să urmeze o dietă cu diferite grăsimi. Un creier care arde rapid grăsimile este un creier curat. Aşa am citit. Unul care arde zaharuri este plin de zoaie. O pun să înceapă şi un regim probiotic, cu ocazionale infuzii de cafea. Sunt strictă şi neclintită un adevărat tiran

al farfuriilor ei. La fiecare masă mănâncă avocado de import şi am făcut să dispară tot zahărul din casă.

În fiecare dimineaţă îi verific nivelul de cetonă şi îl con semnez într-un caiet. Dacă toată povestea asta ar putea fi redusă la o problemă metabolică, la te miri ce mitocondrie care a luat-o razna, la o eroare a a poptozei, atunci ar fi ceva ce s-ar putea remedia. Împreună o să aflăm izbăvirea.

Adaug rutinei zilnice şi o tinctură de extracte de ierburi. Rădăcină de astragalus şi berberină. În numai trei zile, creierul ei rezistent la insulină devine mai alert. Mă întreabă cum mă simt, dacă mă supără sarcina.

Plâng când vorbeşte aşa. I-am mai menţionat sarcina şi înainte, dar mereu reacţiona de parcă atunci auzea pentru prima dată.

Îi spun că poate ar trebui să înceapă să postească. Zâmbeşte.

Am calculat că are suficiente provizii de grăsimi pentru a supravieţui două sute de zile. Este timp berechet încât creierul ei să treacă peste încâlcita dependenţă de zahăr.

— Adică să nu mai mănânc nimic? Două sute de zile?

Râd.

— Nu, nu atât de mult. Stai liniştită, mami. O s-o rezolvăm împreună. Acum eşti aici şi o să am grijă de tine.

În seara aceea, în pat, îmi scot pentru prima dată după foarte multe săptămâni caietul de schiţe. Încep să schiţez creierul-nor pe care îl văzusem cu un an înainte, în cabinetul doctorului. Se pierde într-un cer întunecat. Dedesubt, desenez scena pe care i-am povestit-o medicului. De data asta e coerentă. De data asta nu va găsi nimic care să lipsească.

Încep cu nişte imagini lipite, pe care le umplu apoi cu armuri, pentru a avea o echipă întreagă, armata lor: leucocitele versus speciile de oxigen reactiv. Pe jos, cadavre, celule care trebuie date la o parte. Cele rănite ridică steaguri albe, indicând că sunt lovite trebuie înlăturate şi ele. Carnagiul convoacă o maşinărie autofagă dintr-un gol atmosferic, o creatură mitică cu nenumărate membre. Restul planetei, în fundal, e liniştit. Organele îşi duc funcţiile mai departe, metabolismul domneşte benign. Insulele lui Langerhan[52] se zăresc pe mare, în depărtare.

Autofagie, din greacă, adică a se devora pe sine. Desenez fără întrerupere, continui să-mi doresc ca toate astea să i se întâmple trupului ei, cu speranţa că am putut face ceea ce nimeni nu a putut, că am găsit un remediu datorită cercetărilor mele neobosite.

Stomacul îmi chiorăie. Căldura îmi iese din piept, dar se opreşte înainte ca valul să ajungă la membre. Tremur.

Dimineaţa mă trezesc sub un soare orbitor. Camera e sufocantă.

Abia apoi bag de seamă că mami e în cameră. Mă sucesc spre partea de pat a lui Dilip. E o adâncitură în locul unde a dormit. Transpir şi îmi arde gâtul. Miroase a tămâie. Stomacul hârâie şi-mi amintesc că nu am mâncat din după-amiaza zilei trecute.

— Unde-i Dilip? întreb.

Vocea îmi e aspră.

— La birou, răspunde.

E îmbrăcată din cap până-n picioare, încălţată de stradă, de parcă se pregăteşte să iasă. Stă cu spatele la mine şi cu mâinile în cutiile care conţin ceea ce a fost cândva studioul meu.

Ordinea desăvârşită este aruncată-n aer. Pe jos, obiecte răspândite aiurea.

Sticle colorate.

Monede dinaintea Independenţei. Decupaje din ziare şi reviste.

Simt cum un puseu de panică se umflă şi devine ameţeală în clipa în care încerc să mă ridic.

— De unde ai asta? întreabă.

— Ce? zic. Îmi înalţ gâtul dar nu izbutesc să văd ce ţine în mână.

— Asta.

Se întoarce. Este o fotografie trei pe patru.

Simt cum sângele îmi bubuie în cap. Oare tot de la căldură? Nu vreau să vorbesc în clipa asta despre fotografie. Oare nu o distrusesem? Nu vreau s-o iau acum pe drumul ăsta.

— Nu ştiu, spun.

Văd pe faţa ei că nu mă crede. Are un fel de luciditate pe care nu am mai văzut-o la ea de mult. Regimul alimentar, postul sau poate fotografia au ajuns să scoată la iveală o amintire.

Mami este fermă în convingerea că suntem pe punctul de a descoperi ceva, că nimic după aceea nu va mai rămâne la fel.

— De unde ai asta? repetă.

Ochii îi sunt holbaţi şi mâinile aproape mototolesc fotografia.

— Nu-mi amintesc, zic. Poate că eu am făcut-o.

Scutură încet din cap şi o pune pe pat. Pielea lui Reza e de aceeaşi culoare cu a aşternuturilor mele. Mă priveşte din fotografia proaspăt şifonată de mâna mamei.

— Nu ai făcut-o tu, eu am făcut-o. A fost singura dată când m-a lăsat să mă ating de aparatul lui de fotografiat. Adoratul lui aparat!

Arată spre detaliul din fundal, posterul unui film, cămaşa din bumbac în carouri, ţigara de după ureche.

— Atunci poate că am găsit-o. Am găsit-o în casă şi am păstrat-o.

Se aşază pe marginea patului şi îndreaptă cearşaful.

— Filmul era în aparat când a plecat. Nu apucase să-l developeze.

Mami întoarce fotografia. Pe spate scrie, J. Mehta & Sons, Mumbai.

Mângâie cuvintele cu degetele şi mă priveşte.

— A fost developat la Bombay.

Inspir, expir, dar mi-o ia înainte.

— Ştiam că-mi ascunzi ceva. Am ştiut din clipa când ţi-am văzut expoziţia.

26

2003

Vinul are o aciditate puternică.

Îmi umplu până la refuz paharul de plastic din sticla cu dop înfiletat.

Anthropofagio. Notiţa curatorului stanţată pe perete spune: canibalism. Ceea ce în istoria artei braziliene a fost multă vreme un concept important. Încorporarea şi digerarea duceau la naşterea a ceva nou. Ceva particular. Pictorul care expunea tocmai se întorsese după o rezidenţă artistică la Belo Horizonte.

Un alt artist, cu care împart o ţigară afară, numeşte lucrarea derivativă. Îi arăt câteva greşeli gramaticale din text. Chicotim şi scoate un joint rulat strâns. Sunt obsedată de Paul Thek[53]; mă atrage faptul că pare să nu existe. Apărea uneori, ca o notă de subsol sau ca o mână fantomă, dar niciodată ca un eveniment principal.

Celălalt artist încuviinţează din cap şi apoi îmi povesteşte despre mentorul său din Cape Town. O profesoară de semiotică a cărei gură e mereu vopsită în nuanţe de roşu-rodie. Vorbeşte deseori despre cât de stranie şi îndepărtată îi pare generaţia noastră, obsedată de televizor şi sex oral, şi insistă că felaţiile sunt chestiuni specifice unei culturi şi unui timp anume.

— Crezi fie şi pentru o secundă că bunică-ta şi-ar fi băgat în gură organele genitale ale lui bunică-tu? a întrebat râzând.

Am pierdut continuarea poveştii pe care o spunea artistul când lângă mine s-a ivit un chip pe care l-am recunoscut. Zâmbea.

— Reza!

— Ce faci? Ce cauţi aici?

Mă prinde într-o îmbrăţişare prelungă. Când îmi dă drumul, recunosc mirosul de whisky şi transpiraţie.

Mai târziu, simt cum mă priveşte. Suntem în garsoniera lui. La vernisaj am mai băut un pic de vin până când am acceptat să plec cu el.

Stă lângă o chiuvetă murdară, plină cu vase, şi un morman de haine nespălate. Zice că menajera nu a trecut pe-acolo în ziua aceea. Nicio vorbă despre soţia lui. Mă gândesc dacă se referă la ea când spune „menajeră”, dar nu întreb de teamă să nu spulber te miri ce vrajă va fi ţesut alcoolul.

Toată casa pare în derivă. Mă deranjează, dar e plăcut să fiu iarăşi deranjată de Reza e o stânjeneală familiară.

Mă întreabă dacă am poftă să ies.

— Unde?

Zice să ne vedem cu prieteni de-ai lui. Încuviinţez din cap şi-mi dau seama că mama nu i-a cunoscut niciodată prietenii. Îmi place să fac lucruri pe care ea nu le-a făcut.

Nu e nimic special în legătură cu prietenii lui, dar am poftă să fiu impresionată. Namita este una dintre ei. Are un inel care îi străbate mijlocul nasului. Îi poate atinge bucla cu vârful limbii şi se joacă cu el în sus şi-n jos. E mai în vârstă decât mine, dar nu cu mult. Karan, iubitul ei, ni se alătură şi el. Nu pleacă niciodată de acasă fără muzică şi droguri. Când se afundă în gânduri îşi tot scarpină barba şi îţi ţuguie buzele.

Mergem la o petrecere secretă în afara oraşului, într-o junglă dincolo de suburbiile Bombayului. Până acolo facem două ore. Locul petrecerii rămâne necunoscut până în ultimul moment şi conducem prin noapte, în maşini închiriate, atenţi să nu ne scape semnele realizate manual care trebuie să ne conducă acolo. Curentul electric este o problemă, dar Karan leagă sistemul audio la o baterie de maşină. Cocaina şi cuburile de zahăr se amestecă în sticle de apă înainte de a fi date de la unul la altul. Reza mă avertizează să iau înghiţituri mici.

Muzica zguduie pământul. Mă abţin cu greu să nu-mi acopăr urechile. Mă simt ca un ghimpe-n coaste, ca o ciudată, ca toate lucrurile care s-au spus despre mine.

Undeva, mai departe, Namita dansează singură. *Piercingul* îi străluceşte şi părul joacă în urma ei. Se unduieşte, o trestie mlădioasă, prinsă în lumină, în miere, lipicioasă ca originile lumii. Dansează, şi cu fiecare pas parcă învăluie copacii, pământul.

Bărbaţii nu-şi iau privirile de la ea şi se strâng tot mai aproape de cercul descris de trupul ei. Aşa cum mărşăluiesc şi păşesc cu vigoare, par nişte soldaţi în aşteptarea ordinelor. Namita îi ademeneşte şi se pierde între trupurile lor. Un fascicul de roşu, un fascicul de roz. Îmi forţez ochii. Dar nu o mai zăresc. Namita nu mai este decât un spaţiu gol, o fantomă pe care un vis a adus-o la viaţă.

Am mai văzut aşa ceva. Am mai fost într-un loc ca acesta.

Muzica se schimbă sau aşa pare, şi simt cum mi se cască un tunel în urechi. Noaptea devine mai luminoasă şi strălucirea se desfăşoară la picioarele mele. Iarba dansează. Mici specii de viaţă tremură pe fiecare firicel – picuri de rouă, apă şi răşină. Florile cresc din mijlocul verdelui înfricoşat, din miezul pietrelor. Mugurii sunt rotitori. Îi privesc cum se răsucesc, învârtindu-se ca elicele până când pleznesc spre cer, ca titirezurile cu care mă jucam în copilărie.

E lună plină, un rezervor de mercur plin de viaţă şi capete mărunte se ivesc pentru a-i privi pe dansatori, bolborosind pe limba lor, înainte de a se pierde în marea de gri.

Peste mine trec braţe, la fel de negre ca tentaculele de păianjen, înnodându-mi-se de cămaşă, târându-mi-se peste abdomen. Reza îmi şopteşte ceva la ureche, dar eu nu pot decât să-i privesc mâinile. Palme negre, jumătate om, jumătate insectă.

— Bea apă, îmi spune.

Mă răsucesc să-i văd colţii şi braţele descărnate. Jungla este luxuriantă şi muzica nu întârzie să se schimbe, iar cerul să se întunece mai tare. Văd un şarpe târându-se în apropiere. Ne privim. Aş vrea să vorbesc, dar cuvintele îmi scapă. Mi-am pierdut darul vorbirii. Şarpele se apropie de mine, unul în toată regula, tot mai aproape, printre picioarele mele, iar pentru o clipă doar mă întreb dacă nu cumva tocmai îl nasc. Îmi recapăt picioarele, mă ridic şi pornesc după el, printre dansatori. Şarpele împleteşte o buclă într-o parte, o buclă în cealaltă, devenind tot mai lung. În curând suntem prinşi cu toţii, închişi înăuntru. Şarpele îşi continuă spirala, de jur-împrejur, de jur-împrejur. Se opreşte şi mă priveşte înainte de a dispărea, înainte să devină un şanţ plin cu lichid strălucitor.

— Antara, bea apă!

Nu-mi amintesc cum sau încotro plecăm, doar că mă trezesc lângă el. Sunetele sunt încă pe suprafaţa epidermei mele. Suntem singuri, dar camera pare ticsită. Aprinde lumânări şi lămpi cu kerosen şi ne uităm la miile de creaturi care pătrund aici dinspre noapte.

Insectele se izbesc de ferestrele sparte până găsesc crăpăturile. Dau rotocol lămpilor, colcăind în jurul lor, trasând în zbor hărţi din lumini halucinante – molii şi cărăbuşi.

Lovesc geamul ferestrei cu scheletul lor dantelat. Sticla este o invenţie barbară. Nimic mai mult decât o temniţă inumană.

Dimineaţa, trupurile lor sunt presărate peste tot. Milioane de molii care au descoperit pe unde să intre şi au murit în căldura camerei. Aerul este dens şi greu, şi inima îmi bubuie. Îmi culeg insectele din păr şi dintre cutele cearşafurilor umede. Zac în jurul meu, cu picioarele în sus, urâte la lumina zilei, moarte. Unele s-au lipit în lumânări, conservându-se ca fosilele. Le memorez conturul trupurilor, cufundate adânc în ceara lăptoasă. Erau încă vii când ceara a început să se întărească, când lumea lor a devenit una în întregime albă.

Reza se uită la insecte.

— Probabil că aşa e când te sufoci, zice.

Îmi dau seama că este dezbrăcat.

Dau să mă întorc însă mă sărută, iar gura lui, ca un cârlig de pescuit, mă trage înapoi de-abia respir.

Ajungem la vernisaj ţinându-ne de mână. Iar asta declanşează ocheade din partea celor care cunosc scandalul în care a fost implicat şi aspiraţiile mele de viitor.

Fusesem invitată să expun şi eu, dar refuzasem. Curatorului expoziţiei îi place să colecţioneze în jurul lui necunoscuţi hămesiţi iar atunci când dau lovitura, le cere câte o lucrare, aşa, pentru că i-a descoperit. Mai are şi reputaţia unui beţiv care li se adresează femeilor cu „pizdă“.

Reza se opreşte în faţa unei picturi mari. Pe pânză sunt lipite paginile unei cărţi care a fost dezmembrată. Rama este făcută din cotoare. Textul e ilizibil, dar el rămâne acolo, se-apleacă, încercând să citească fragmente. Toate sunt pagini din Mărquez, dintr-o antologie de povestiri traduse în franceză, portugheză şi neerlandeză.

Locul nu-i potrivit pentru lucrările expuse. Pare crăcănat, din pricina lucrărilor agăţate neglijent. Proiectul şi-a pierdut importanţa pe final, şi artiştii interesul au dat lucrări vechi, din alte comenzi, pe care a încercat să le bage forţat în temniţa conceptului său curatorial.

Curatorul este deja la al treilea whisky. Se poticneşte un pic atunci când mă duc să-l felicit. Respiraţia lui stârneşte în subconştientul meu un soi de frică.

Îmi amintesc când m-a invitat să particip la expoziţie. Un plic prin poştă – câteva vorbe, indicaţii –, cu o hârtie ruptă dintr-un carnet, scrisă de mâna lui. Era un fragment din *Un veac de singurătate,* o carte de care nu auzisem, darămite să o fi şi citit: un bărbat îşi pierde cuvintele şi porneşte în căutarea lor, în singurul mod pe care-l cunoaşte etichetează tot ceea ce deţine, acoperindu-şi la nesfârşit lumea cu o mantie de limbaj, punându-se la adăpost de pericolul foii albe. Nu se opreşte, nu până când futilitatea încercării lui se aşterne peste el, evidenţa că opera lui va rămâne fără nicio valoare în clipa când literele vor ajunge să i se şteargă din minte.

Când mă întorc în apartamentul în care stau cu chirie, proprietăreasa îmi întinde o bucată de hârtie pe care notase toate apelurile pe care le ratasem, cu numele apelanţilor trecute în ordine. Fiecare literă se pleacă periculos spre spate, de parcă s-ar zgâi la cer, şi mă întreb cât îi va fi luat să-şi antreneze dreapta să facă treaba stângii. Pe hârtie nu e decât numele lui Kali Mata. Mă sunase de patru ori în ultimele zile.

Mototolesc foaia în mână. Când ajung în cameră o rup în bucăţi mici, tot mai mici.

O urăsc pe Kali Mata. Nu ştiu de ce, dar asta simt.

Urăsc întrebările pe care mi le pune când vorbim la telefon. Dacă mănânc bine. Dacă am suficienţi bani. Nu-mi place să vorbesc despre arta mea, să mă chinui să o pun în cuvinte pentru ea, când ştiu că tot ce va face va fi să pună alte şi alte întrebări.

Urăsc veştile despre Prune. Am plecat tocmai pentru a nu mai auzi de el.

Urăsc cum numele ei se ţine după mine peste tot, scris pe bucăţele de hârtie, zi după zi, iar şi iar, uneori Kali Mata, alte ori mătuşa Eve, iar mami este veşnica absentă. Ar fi mai simplu dacă aş putea-o lichida pur şi simplu, măcar într-o poveste să le spun tuturor că mami a murit.

Zis şi făcut. Încep să propag minciuna, domol la început, apoi totul ia amploare. Primesc condoleanţe, sunt consolată. Reza se holbează lung la mine când mă aude dându-le vestea prietenilor lui. Stomacul începe să-mi dospească. Pentru el pregătisem o versiune mult mai elaborată. Dar nu mă întreabă nimic. Se întoarce doar la cartea pe care o citeşte. O suflare numai, şi e cu totul absorbit în lumea aceea, şi nonşalanţa lui mă eliberează, dar vaga durere pe care mi-a stârnit-o mă nedumereşte un pic.

Reza are mai multe permise false de bibliotecă. Împrumută cărţi, dar nu le citeşte. În schimb, le deschide la câte o pagină oarecare şi înnegreşte anumite cuvinte şi propoziţii. Apoi lasă cartea undeva în oraş, la colţuri de stradă sau în mâinile unui cerşetor oarecare.

Îi fur câte ceva de câte ori plec de la el. Permise de bibliotecă. Insecte. O fotografie cu el, trei pe cinci, puţin îndoită. Singura pe care o găsesc în colecţia lui, pe lângă portretele de la nuntă.

— Iubeşti pe cineva?

E după-amiază şi stăm întinşi pe pat. Vara e în toi şi alunec între veghe şi somn.

— Nu, zic. Tu?

— Pe multi.

Craterele trupului său au început să-mi placă. Încerc că mi-l închipui îndrăgostit, dar fiindcă nici eu nu am habar cum este, imaginea pe care o invoc e lipsită de detalii şi culoare.

Respiră pe gură când trage un pui de somn şi uneori mormăie câte ceva. Îl cuprind cu braţele peste piept şi-mi îngrop faţa în clavicula lui. În timp ce dorm, saliva sa îmi umezeşte părul.

La trezire sunt tot în fundătura neagră a epidermei lui. La baza gâtului are o mirişte. S-a trezit, o ştiu după felul în care respiră. Soarele este încă sus pe cer şi dogoreşte prin fereastră, transformându-mi dosul pleoapelor în caleidoscoape.

E cald. Plămânii mi se umplu cu greu.

Socotesc cu degetele distanţa dintre noi. Smocuri de păr i se văd prin cămaşă, abdomenul un pic umflat de la whisky-ul pe care La sorbit toată ziua. Mă aplec pentru a închide spaţiul dintre noi, iar el mă priveşte. Între noi nimic nu e ajustat. Tăcerile nu se umplu. Ştiu că mă aflu undeva între dorinţă şi îndoială.

Îmi ridic piciorul şi-l trec peste coapsa lui.

Şterge ceva ce-mi intrase în ochi, apoi mă sărută. Saliva lui are

mereu un gust metalic. Îi scarpin petele maronii de pe coate. Pielea îi e tare ca o crustă.

Reza şi cu mine ne-o tragem de câteva luni. Nu vorbim niciodată despre asta, dar se întâmplă constant. Nu dă două parale pe preludiu. Doare de fiecare dată când mă penetrează. Ne sărutăm scurt atunci, pentru a acoperi icnetul din gâtul meu.

Îmi amintesc că am fost surprinsă când Reza ne-a părăsit, surprinsă de cât de puternic Lam impregnat de noi şi cum s-a evaporat de tot. Oare fusese acolo vreodată? Sau ne-am imaginat? Este oare posibil ca cineva să fie parte din fiecare clipă şi apoi să nu lase nicio urmă?

M-am uitat după urme de paşi, dar nu am găsit nimic. Cum să nu avem nicio fotografie? Mami şi cu mine nu prea ne lăsam pozate, dar fotografii cu noi tot existau. El, pe atunci, era mereu în spatele aparatului de fotografiat, desigur, imortalizând ceea ce vedea dinaintea ochilor, dar niciodată pe el.

Când dispare a doua oară, în Bombay, la patru ani de la întâlnirea noastră de la galerie, nu mai sunt surprinsă.

Doar un nebun s-ar fi mirat.

Tristeţea ternă pe care o duc o vreme după mine rămâne doar a mea.

Mă întorc în Prune fără diploma pentru care plecasem şi creând o artă ciudată, care are de-a face cu familia mea. Primul an mi-l petrec lucrând la o sculptură din pieliţe de mango uscate, conservate în formaldehidă – o folosesc pentru a tipări bancnote de o sută de rupii. Instalaţia include un film cu mine, mâncând toate fructele odată. Dar e un eşec, din pricina unei erori în amestecul de solvenţi chimici. Mă pricopsesc doar cu o urticarie pe braţe, căreia îi trebuie vreo două luni să se vindece.

27

Când termin, mami îşi încrucişează braţele peste piept de parc-ar acoperi o rană. Dar mă simt parcă mai bine, mai uşoară. Stomacu-mi gâlgâie şi hârâie.

— Asta-i tot? întreabă. Te previn, vreau să ştiu tot, sau îi spun lui Dilip ce fel de om eşti şi ce fel de artă faci. Am ştiu dintotdeauna că o să-mi distrugi viaţa!

Simt cum se declanşează o alarmă în pieptul meu, cum inima se zbate ca în cuşcă. Dar mişcarea rămâne prizonieră acolo – sunt împietrită în toate celelalte părţi ale mele. Respiraţia lui mami e precipitată. La rădăcina părului i se iveşte o broboană de sudoare şi-i alunecă în jos pe obraz. Camera este nemilos de încinsă.

— Zi ceva, târâtură! spune. Eşti surdă, mută?

Vocea îi tremură ca un mieunat. Înainte să apuc să reacţionez, plânge în pumni.

Iat-o pe mama mea dar cum a intrat? Nu încui de obicei uşa? Am

crezut că da, sau măcar am sperat ca Dilip să mă fi încuiat înăuntru. Mi-aş fi dorit să nu colecţionez atâtea – lucruri, oameni.

De ce o adusesem aici când nu-mi doream decât să scap de ea? De ce nu-i spusesem totul lui Dilip, când încă se mai putea? De ce nu am distrus fotografia? Credeam că scăpasem de ea – eram sigură că scăpasem de ea. Oare doar o privisem atunci şi apoi o înfăşurasem la loc în hârtia pergament? Oare fusese atât de greu gândul de a mă despărţi definitiv de ea?

Şi ce dacă află? Aşteptăm un copil. Sunt la adăpost. Maternitatea este cel mai sigur loc pe care l-am cunoscut vreodată. Mica familie pe care o am este fortăreaţa mea.

Dar relaţiile sunt fragile. Dilip, de exemplu stă la masă în faţa mea în fiecare seară şi priveşte în oglindă cum mănânc –, e dezamăgit de mine.

Să ştie Dilip că zi de zi privesc chipul altui bărbat, un bărbat pe care l-am iubit, chiar dacă el pe mama a iubit-o mai întâi! Nu ar mai avea de ales.

Mami ar putea încerca să fie iertătoare. Iertătoare cu fiica ei, care a suferit din cauza ei, dar care îi e alături, în ciuda a tot ce s-a întâmplat. Asta i-am spus, că ar trebui să fie suficient, că am venit să curăţ şi să împart ceva ce nu mai împărţisem cu nimeni, dar tot ea e cea care mă ameninţă. La mine în casă ea vine şi îmi ameninţă mariajul? Şi în tot acest timp eu stau în patul conjugal. Şi totul în prezenţa copilului meu nenăscut.

Îmi privesc mâinile. Tremură.

Cineva porneşte o bormaşină afară, iar sunetul răsună în cameră de parcă ar fi un roi de albine. Îmi vine să închid fereastra sau să sar prin ea. Las momentul să mă cuprindă, şi totul, chiar şi sunetul, începe să se domolească. Dacă sar pe geam am să pierd totul. Şinele meu, copilul meu. Şi mami plânge în continuare. Dar dacă aş împinge-o pe ea?

Deschid gura şi trag aer. Sunt în siguranţă.

— Cum ai putut? suspină opintit.

— OK, zic.

Mă ridic încet şi-mi caut echilibrul. Volumul de sânge din trupul meu a crescut şi dacă mă mişc prea brusc văd stele verzi. Trebuie să rămân la adăpost. Nu am de ales.

Mami pare contrariată şi se ridică şi ea.

— OK? bufneşte.

— OK, îţi spun tot ce vrei să mai ştii. Ridic telefonul de pe masă şi sun şoferul. Dar mai întâi trebuie să mâncăm. Sunt însărcinată, sau ai uitat?

Se uită spre stomacul meu şi încuviinţează din cap, apoi mă urmează în sufragerie.

Pun masa – biscuiţi, pâine, gem. Trimit slujnica să ceară nişte zahăr de la vecini. După vreo douăzeci de minute şoferul sună la uşă. Ha ia de la el o cutie roşie, familiară.

— Dă-mi-o, îi spun.

Ascultătoare, mi-o înmânează.

Tai funda şi dau la o parte ambalajul. Sub o foaie de pergament sunt două duzini de biscuiţi Mazorin. Împing cutia spre mami. Se uită în ea. Apoi ia doi care s-au lipit unul de altul. Oftează când îi îndeasă în gură.

Prăbuşirea ei în abis este rapidă. Îi pun o lingură de zahăr în ceaiul de după-amiază şi amestec. Dilip are o conferinţă telefonică biroul din State şi ajunge acasă după cină. Mami nici nu-l observă când intra pe uşă. Zâmbeşte, privind spre vidul din faţa ei.

28

Jos, paznicul udă plantele. Frunzele în descompunere îşi eliberează taninul; bălţile sunt negre ca ceaiul.

Mă agăţ de balustrada balconului. Tot trupul mi se sfâşie pe interior.

Deja mi-am pregătit bagajul. Dilip strigă din uşă. Kashta îngenunchează lângă mine îndesându-mi o pereche de *chappala* în picioare, dar degetele mi s-au umflat atât de mult că nu mai încap în baretele din piele.

Mami îmi zâmbeşte, micul meu peştişor auriu. E în dreptul ferestrei şi se leagănă uşor, înainte şi-napoi. Un gând răzleţ, că n-ar fi tocmai în regulă să rămână singură, îmi trece prin minte. O sun pe Nani şi o chem la noi.

Şoferul nostru nu-i de găsit. Dilip face semn unei ricşe. *Rickshawalaul* are cearcăne vineţii şi braţele tatuate. Îşi ridică mâna în chip de salut. Paznicul se întoarce şi apa care curge din furtun îmi umezeşte poalele. Apa rece mi se scurge cu un gâdilat pe pielea întinsă şi fierbinte a gleznelor.

În poală îmi văd movila mişcătoare care a devenit pântecul meu. Deja nu-mi mai aparţine făptură aceasta. Deja e pe cont propriu. Încerc să mă imaginez fără movilă. Nu-mi mai amintesc de acea persoană. Oare cum va arăta acum trupul meu? O să aibă o gaură chiar în centru? O să fiu ca o gogoaşă cărnoasă? Gândul îmi face greaţă. Sau poate că e pentru că durerea a revenit. Dintr-odată nu mai vreau să-i dau drumul. Ar trebui să rămână cu mine, în interiorul meu, pentru totdeauna. Mai privesc o clipă, apoi îmi întorc faţa, mă aplec şi vomit.

După asta mi se spune că este o fată. De fapt îi aud spunându-şi între ei. Doctorii asistentelor, asistentele lui Dilip.

— O fată, şoptesc toţi.

Toţi vorbesc de parcă nu aş fi acolo. În şoaptă, ca să nu mă

deranjeze. Apoi îmi dau seama că bebeluşul este în încăpere. Şi-mi trece prin cap că şoaptele sunt pentru ea. Nu-mi dau seama după figura lui Dilip dacă este fericit sau îngrijorat.

Se uită la mine când iau pentru prima dată copila în braţe. Are pe chip mirosul dulce al lichidului amniotic. Pare senină a trecut prin ceva întunecat şi iat-o ieşită acum la lumină. Moliile se izbesc de lămpile cu halogen.

Nu simt mare lucru când o ţin în braţe, dar când mi-o iau ceva lipseşte.

Cu toţii aşteaptă să spun ceva. Ştiu că ar trebui să dau o expresie bucuriei, că dacă nu o voi face toată lumea se va gândi că sunt dezamăgită că e fată. O bigotă. Scursura pământului.

Vreau să-i asigur că nu sunt dezamăgită, dar nu pot să-mi manifest nici încântarea. Poate că sunt prea obosită. Poate că este aceeaşi nevoie de a vârî la loc în mine botul acela, cum tragi carnea printr-un maţ când faci cârnaţi.

Mi-e foame.

Cercetez la feţişoara copilei pentru că nu ştiu la ce altceva să mă uit. Are capul rotund. Nu seamănă cu nimeni, dar când închide ochii pare o pisică adormită. Pisicile nu-mi prea plac. Nici oamenii care seamănă cu animalele.

Încerc să zâmbesc, dar nu-mi iese decât o expresie seacă de uşurare. Uşurarea că durerea a încetat. Tot ce vine acum este doar o undă de soc.

Bebeluşul nu poate să-mi prindă mamelonul. Nimeni nu mi-a spus că asta ar putea fi o problemă. Încep să cred că sunt prima femeie de pe faţa pământului care are mameloane sub standard. O asistentă încearcă să ne ajute. Bagă nişte tifon în buzunar apoi se pune pe treabă. E durdulie, cu pielea maronie şi poartă o rochie albă cu nasturi bleu. Îşi ţine părul strâns într-o coadă împletită, dar buclele i se revoltă, îşi face de lucru cu greutatea moartă a sânilor mei.

Încă nu m-am decis ce e mai greu, travaliul sau alăptatul. Durerile facerii nu au, desigur, niciun termen uman de comparaţie –, dar au un capăt. Orele de alăptat sunt cele care se cască acum înaintea mea.

Iar aceasta este doar prima zi.

Sânii mei sunt de două ori mai mari decât îi aveam. Vaginul meu este precum scena unei crime.

Oare toate astea s-au petrecut peste noapte sau am fost dintotdeauna un pic diformă? Linii ca firul de argint se ivesc. Sau au fost mereu acolo? Poate că doar nu le puteam vedea. Sfârcurile mi se întunecă şi devin mari cât farfuriile. Pielea se crapă şi sângerează. Noaptea le pansez ca să nu se adâncească mai tare fisurile.

În ziua următoare fetiţa doarme lângă patul meu, în coş. Are părul

negru şi pielea îi este gălbuie din cauza unui icter uşor. Mă tem să nu fie bolnăvicioasă, dar nu am curajul să întreb. Dacă răspunsul este da? Eu voi fi cea vinovată. Când cască, deschide larg gura şi îi văd marginile gingiilor roz.

În ziua aceea Purvi vine cu cadouri. Aduce jucării şi pentru băieţi, şi pentru fetiţe. Zice că a vrut să fie pregătită pentru orice situaţie. Şi haine, în hârtie poleită, de mărimi de la şase luni la un an.

— O să vezi ce repede creşte, spune Purvi.

Dilip glumeşte; se întreabă dacă va rezista atâta vreme. Nimeni nu râde. Pe mine, una, mă ofensează. Până în clipa aceea uitasem cu totul de soţul meu. El este singurul care a ieşit nevătămat din toate astea. Copilul şi cu mine suntem plini de vânătăi şi contuzii. El are aerul unui înfumurat, mândru de el sau de familia lui. Îmi vine să-l întreb ce-a făcut el pentru oricare din noi.

Pe fruntea fetiţei, o încruntare. Oglindeşte una de-a mea. Cel puţin aşa cred, că mă încrunt. Îmi ating fruntea. Da simt crevasele. Oare să-mi fi simţit ea iritarea? Sau ea a fost cea care s-a încruntat prima?

Mă întreb dacă visează şi la ce ar putea visa. Când doarme îşi strânge gura ca o femeie bătrână. O mami mică, o Nani, începutul vieţii seamănă atât de mult cu finalul. Vad asta pe chipul acela înţelept, o viaţă trăită până la adânci bătrâneţi.

În ziua următoare soseşte soacră-mea. Astrologul fusese deja sunat şi i se comunicaseră data şi ora naşterii. Se dezvăluie nişte litere, cele care vor fi de bun augur când va veni momentul să-i alegem un nume.

— Literele sunt „a“ şi „va“, zice ea. Aceleaşi ca pentru tine, Antara.

Scutur din cap. Acelea nu erau literele mele. Mama m-a numit aşa ca să fiu ca o crustă a ei. Fiica mea va avea alte litere decât cele ale mamei ei.

Mama râde. Uitasem complet că e acolo, în spatele meu.

— Antara, zice ea. Am să-mi numesc copilul Antara. Toată lumea tace. Mă întorc şi îi zâmbesc.

— Sunt chiar aici, mami.

Chipul ei, la care mă uit, e luminat. Oare unde o fi în clipa asta şi când va decide că e vremea să se întoarcă la noi, să locuiască iar trupul în care de-abia dacă se iveşte din timp în timp?

— Sunt multe nume bune, continuă soacră-mea, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic ieşit din comun. Anjali, Ambika, Anisha.

— Nu. Niciunul dintre astea.

— Nu putem să îi spunem veşnic „bebe“.

Bebe. Bebe e chiar potrivit. Uşor, Iară rost, aparţinând tuturor copiilor din lume. Aş fi vrut să o am lângă mine pe Kali Mata. Ea ar fi ştiut exact ce nume să-i dea. Ea i-a botezat pe mulţi dintre *sanyasis,* ani la rândul, amestecând ceva din sanscrită cu sunete luate la rând, care îi vor purta apoi spre destinul lor.

Aş fi vrut să o am lângă mine pe Kali Mata. Ar fi iubit copilul ăsta. Ar fi ştiut exact ce e de făcut. Cu fetiţa. Cu mine. Cu mami.

Asistenta cu nasturii bleu intră în rezervă.

— Ar trebui să te odihneşti un pic, îmi zice.

Nările îi par neterminate. Nu vreau să mă atingă. Şi în mod sigur nu vreau să-mi atingă copilul.

Încerc să închid ochii, dar nu-mi pot lua privirea de la fereastră. Cerul este de-un roşiatic palid. Nu este atât de târziu, mai există culori de descoperit. Lumina îşi croieşte drum înăuntru. Străzile gălăgioase, în depărtare, şi nimbul de smog sunt incandescente.

29

Kali Mata era moartă în apartamentul ei de patru zile când a fost găsită. Avea aproape şaptezeci de ani. Omul de serviciu care ar fi trebuit să mătură în fiecare zi nu se dusese la ea. Nu i-am plătit din pricina asta salariul pe o lună. După moartea lui Baba, Kali Mata nu prea mai avea de-a face cu ashramul, dar am auzit că i-ar fi înmormântat hainele negre sub banianul de lângă sala pentru meditat.

Acum un an, Dilip şi cu mine am reuşit să facem excursia la Pushkar, să împrăştiem cenuşa lui Kali Mata. Când m-am uitat în cutie m-a uimit cum de o femeie atât de masivă poate încăpea într-un spaţiu aşa de mic. Pulberea părea curată şi mi-a venit să-mi pun un pic din ea pe piele.

Dilip a protestat. Cum să-mi treacă măcar aşa ceva prin minte? Habar n-aveam. Nu aveam cum să-i explic cam cât îmi doream ca ea să fie o parte din mine.

În iarna aceea oraşul Pushkar era rece şi am împărţit un *chillum*[54] cu un bătrân călugăr cerşetor care bântuia pe aleile de lângă templul lui Brahma.

Dilip a protestat.

— E dezgustător. Ai văzut ce dinţi are?

Templul era de-un portocaliu ca soarele la apus şi odată cu înserarea părea însângerat. Mă prăjisem şi mă ţineam după o vacă albă care păşea cu un balans delicat. Nu cunoscuse greutatea jugului şi patrula liberă pe străzi. Prin coridoarele înguste ale oraşului vechi, unde toate uşile erau baricadate şi *havelis-ul*[55] locuite de maimuţe şi de om, mulţimea se dădea în lături ca să ne lase să trecem.

Fuseseră oare reale toate astea sau doar o scenografie pregătită doar pentru mine?

Chillum-ul era puternic. Kali Mata probabil a trecut la fel, păşind pe aceleaşi alei văduvă tânără, mamă rămasă fără copiii. La amiază zidurile oraşului păreau albastre, iar culoarea se reflecta pe pielea vacii, făcând-o să pară iridescentă, ceva între cer şi apă. Am încercat să o fotografiez, dar culoarea nu putea fi capturată. Vaca stătea la marginea gzwr-urilor şi am urmat-o până acolo, la câţiva paşi distanţă.

Aveam poftă să mai trag din *chillum,* dar a trebuit să mă mulţumesc cu fumul din aer.

Un muzicant lovea *santoor-iul[56]*. Nevastă-sa purta *ghagra choli[57]* pătat la tiv, şi o vestă încheiată cu nasturi. Îşi acoperise capul cu marginea de la *dupatta* şi-l acompania cu note sobre. Copilul lor s-a trezit, ivindu-se din roaba de lemn a tatălui. A privit spre vaca impasibilă, apoi spre maică-sa. Femeia s-a lăsat pe vine fată să atingă pământul cu fundul, cântând în continuare. Băiatul i-a ridicat bluza expunându-i sânii bruni. Îi vedeam sfârcurile. Păreau nişte vânătăi. S-a pus în faţa ei şi a supt; ea îl trăgea tot mai aproape, sprijinindu-i capul, iar vocea îi cobora un bemol.

Băiatul s-a răsucit şi s-a uitat la noi, zâmbind ca pentru a-şi arăta dinţii ascuţiţi. Apoi s-a întors spre sânul maică-sii şi l-a muşcat. Femeia a ţipat de durere dar a continuat să cânte, împingând copilul şi lovindu-l peste obraz. Mi-am atins faţa. Băiatul s-a întors în ascunzătoarea lui.

30

M-am săturat de copilul ăsta.

Cere prea multe, îi e mereu foame.

Am devenit o bandă de producţie. Fiecare parte este accidentală, importantă numai dacă-şi poate îndeplini funcţiunea. Când fiică-mea plânge, laptele începe să picure, pătându-mi hainele. Îmi văd abdomenul în oglindă, întunecat şi uscat ca o smochină. Încerc să mi-l ascund cu mâinile când Dilip intră în cameră.

Nu-mi pot imagina ce gândeşte când se uită la mine şi mă străduiesc să nu mă nimeresc nicăieri singură cu el. E în al nouălea cer datorită fetiţei şi nu suportă să o audă plângând.

Nu am suficient timp pentru somn. Îmi doresc să mă fi odihnit toţi anii vieţii mele. Îmi doresc să fi făcut atâtea lucruri. Dar nu am făcut decât toate aceste lucruri pe care le fac acum. Stat în casă. Holbat la pereţi.

Nu m-am dat niciodată în vânt după bunele maniere, dar copilul ăsta e şi mai şi. Este o mică pacoste necioplită cum n-am mai întâlnit. Cu ea, nu există pauze de politeţe.

Oare cât le ia copiilor să crească? îmi pun în minte un reper, încă foarte departe. Când copilul va merge, când copilul va mânca singur, când se va spăla singur. Când copilul va avea propria viaţă, când îşi va lua zborul în lume.

În alte zile simt că nu am să mă detaşez de ea niciodată.

Uneori pare atât de mică! Dilip avea dreptate mare minune că nu am omorât-o până acum! Trăieşte de la o zi la alta; viaţa e puternică în ea, dar delicată. Mereu mi-am închipuit copiii ca intrând în lumea părinţilor, dar poate că e tocmai pe dos. Mă văd pe mine în fiica mea. E ca şi cum, cu această naştere, mi-am căpătat un geamăn.

Sunt zile când detest să fiu ajutată când Kashta sau soacră-mea îmbăiază copilul sau când Dilip o leagănă să nu mai plângă. Nu-mi place că nimeni n-o lasă pe mami să o ia în braţe, că sângelui meu îi este interzis să-i poarte de grijă. Insist să i se dea mamei voie să stea cu ea. Toate argumentele contrare dau nas în nas cu mânia mea.

Cedez în clipa când aproape că alunecă din braţele lui mami. Soacră-mea se uită consternată la Dilip.

Dacă îmi las mintea să patineze înapoi suficient de departe, mai că aş putea purta pică cuiva pentru a fi tăiat fără voia mea cordonul ombilical. Nimeni nu-ţi spune întreaga poveste, nimeni nu te informează cu privire la drepturile tale de mamă. Aş mai fi păstrat cordonul pentru o vreme. Am citit că sunt numeroase beneficii pentru sănătatea copilului în păstrarea cât mai mult cu putinţă a conexiunii.

Fetiţa se zgârie pe faţă şi îmi iau inima-n dinţi să-i tai unghiile. Prima dată când iau foarfecă mică şi curbată îmi tremură mâinile. Mă trec toate căldurile. Ea doarme. La sfârşit, adun tot ce-am tăiat. O grămăjoară de aşchii albicioase în palma mea. Le ţin pe noptieră, lângă mine, până când soacră-mea le aruncă.

— Gunoiul ăsta pe care îl aduni o să te facă mai nebună decât eşti deja, zice ea.

În noaptea aceea pun la cale modalităţi de-a o hăcui pe mama lui Dilip. O săptămână mai târziu adun următoarea rundă de unghii tăiate, le pun într-o batistă şi le ascund în dulap.

E o nebunie. O simt în fiecare zi mă apropii mai mult de ea. Dar e o nebunie necesară, în lipsa ei specia nu s-ar perpetua.

31

Săptămânile trec.

Nimic nu se poate ascunde la lumina zilei. Nici pericolele, nici fricile. Nici mirosul laptelui rânced sau vinişoarele verzi de sub ochi. În lumina zorilor observ părul meu tot mai fragil. Mătreaţa mi se vede pe toată cărarea. Trec zile după zile înainte să apuc să mă spăl pe faţă. Când îmi plimb limba peste dinţi simt pelicula care s-a acumulat.

Într-o dimineaţă mă trezeşte zgomotul puternic al unei izbituri.

Fetiţa a căzut din pat. Urlă ca din gură de şarpe.

Dilip se repede în cameră. Ne găseşte pe amândouă în lacrimi.

— Am scăpat-o. Şi a căzut, spun.

Dă dezaprobator din cap. Se uită la podea, căutând gresia care e vinovată de tot.

— Nu ştiu dacă pot face asta, mă aud spunând.

Mă bâţâi înainte şi-napoi. Îmi şterg nasul cu mâneca hainei copilului, trăgând-o spre mine.

— Nu ştiu dacă vreau să fac asta, gândesc. După faţa lui Dilip pricep că am spus-o în gura mare.

— OK, OK, stttt, stttt!

Soacră-mea e în cameră. Nu am văzut-o intrând. Ia fetiţa în braţele ei solide, iar aceasta se linişteşte într-un colăcel de grăsime.

— Ştii, spune soacră-mea, când eram de vârsta ta nu aveam menajeră şi trebuia să mă ocup singură de toată casa. Singură cuc, în Statele Unite. Să tai legumele, să gătesc toate mesele, să spăl trebuie să speli mult după un copil. Şi, nu uita, aveam un soţ pretenţios. O masă caldă, de trei ori pe zi. Dar m-am descurcat, nu-i aşa? Uite-te la Dilip! N-a murit, nu? Nu mă fâţâiam de colo-colo şi-l lăsam să pice din pat. Iar eu încă am avut o situaţie uşoară. Doar doi copii. Dar ăia care au câte şase? Îţi poţi închipui?

Continuă să peroreze despre cât de dificile fuseseră lucrurile. Poveşti de felul acesta fuseseră transmise din mamă-n fiică, de când femeile aveau gură să vorbească şi poveştile erau menite să fie rostite. Toate au câte un mesaj moral, câte un ritual de trecere. Dar tot ele sunt cele care transferă şi sentimentul pe care toate mamele, până le vine sorocul, îl cunosc. Vina.

Soacră-mea încearcă să-mi controleze regimul alimentar. Pentru asta o urăsc şi mai puternic. Pune *ghee* în orez şi îmi dă tincturi care „să scoată gazul“ din lapte. Am impresia că mă balonează şi mai şi. Noaptea trag pârţuri. Dilip se face că nu observă.

Îmi imaginez că este o stratagemă pe care a pus-o la bătaie pentru a-i îndepărta de mine pe soţul şi copilul meu. Vreau să dispară până într-o dimineaţă când scutecul bebeluşului este pătat cu roşu ca sângele. Urlu, trezind întreaga casă.

— Ai mâncat sfeclă roşie seara trecută, nu? Ţi-am zis să nu mănânci. Ce te-aşteptai să facă bietul copil? întreabă soacră-mea.

După asta nu am mai mâncat decât ce-mi punea ea pe farfurie. În fiecare dimineaţă înghiţeam o pastă de seminţe de fenicul împreună cu micul dejun. Transpiraţia îmi mirosea mai puternic şi trebuia să mă duc la chiuvetă şi să spăl la subraţ toată ziua.

Uneori vine Purvi, pe neanunţate, cu dulciuri şi cadouri. Ţine copilul până când se plictiseşte, apoi se întinde în pat. Se plânge că e extenuată, că-i e un fel de dor de casă, deşi c conştientă că e acasă.

Soacră-mea scutură nemulţumită din cap.

— Casa bărbatului tău nu va fi niciodată la fel ca cea a mamei tale, zice ea.

Fetiţa îmi lasă sânul şi se uită la Purvi.

Zâmbeşte, dezvelindu-şi gingiile.

— Te place, îi spun. Ar trebui să faci şi tu un copil curând.

— Poate. Deocamdată ăsta e suficient pentru amândouă.

Purvi se întoarce pe partea ei de pat şi se abandonează delăsării naturale a trupului ei, curbându-şi spatele până când pieptul îi dispare

cu totul. Uneori îşi răsuceşte picioarele între ele. Lui Dilip nu îi place. I se pare înfiorător. Oare soţul lui Purvi îi cunoaşte articulaţiile duble ale degetelor opozabile sau felul în care îşi trosneşte genunchii după ce a stat aşezată prea mult?

— Seamănă cu tine, zice Purvi.

Mă uit la fetiţă. Dintr-un colţ al gurii i se prelinge salivă amestecată cu lapte. Coboară pe gât, udându-i gulerul bluziţei de corp. Îmi ridic privirea spre prietena mea şi ştiu ce crede. Nimic nu mai este chiar ca înainte. Fetiţa se mai întinde o dată după sân. Purvi se uită la mine. Mă simt expusă. Dintr-odată nu-mi place că Purvi e aici, nu o vreau în casă. Îmi aminteşte de prea multe lucruri pe care le-am făcut împreună. Nu o vreau pe lângă fiică-mea.

Seara luăm cina în linişte până când ţipetele încep să se audă dinspre dormitor.

Fetiţa s-a trezit şi încearcă să se elibereze din scutecele în care am înfăşat-o bine. Abia de m-am atins de jumătate din mâncare. O ridic cu mâna curată. Cealaltă e pătată, udă de salivă. Această jonglerie e deja ceva normal.

— Vrei să o ţin eu un pic? mă întreabă soacră-mea. Sunt pe cale să dau din cap că da când o văd pe mami că se ridică.

— Lasă-mă s-o ţin eu pe Antara, zice ea.

— Nu, mami, zic. Mănâncă. Mie nu mi-e foame.

Când ajung în cameră stomacul îmi chiorăie, dar îl ignor şi-mi eliberez sânul. Fetiţa suge, iar gâtul i se mişcă în sus şi-n jos. Mâncarea mi s-a uscat deja pe degete. Sunt mai scurte şi îngălbenite.

Când mă uit spre fereastră aproape că mă văd ieşind, plutind prin ea, mirosind aerul de dincolo de această cameră împietrită, imediat lângă perete, sărind, turtindu-mă numai un pic, poate chiar căzând tot restul drumului, scuturându-mi de pe palme şi genunchi mizeria şi insectele moarte şi fugind apoi până la capătul aleii numai pentru a da peste un *rickshaw-wallah* care fumează o *bidi* dispus să mă ducă, la jumătate de preţ, până la casa lui Purvi.

Sau nu.

De ce la Purvi?

Mă pot duce oriunde, nimeni nu mă va opri. Poate înapoi la gară, în toiul nopţii, poate l-aş convinge pe *chai-wallah* să-mi taie un bilet redus la jumătate, poate ceva pentru o fată singură, şi acolo aş putea apoi să aştept. Acolo aş fi eliberată de toate astea. De mâinile murdare, de aceeaşi mâncare, zi după zi, de mama care crede că sunt propria mea fiică, de soacră-mea care preia încet-încet frâiele casei. Chiar de Dilip. Nici nu reuşesc să-mi amintesc când am avut ultima dată o discuţie adevărată.

Deschid fereastra şi aerul cald pătrunde înăuntru, atingându-mi faţa.

Pare umed. Aş vrea ca totul să înceteze. S-o iau de la capăt.

Capul fetiţei este acoperit de un păr brun. Un puf discret, întunecat, pe umeri. În somn îşi suge buzele.

Fereastra este deschisă şi un trup mititel ar putea să pice repede, fără sunet. Până dimineaţă, dusă ar fi. Nu de asta e încă deschisă fereastra? Şi dacă nu acum, dacă nu pe tăcute, în întunericul nopţii, atunci când?

Ar trebui să închid fereastra. Copilul se va îmbolnăvi. Aerul din cameră este dens şi nemişcat, dar afară e umezeală.

Nu este o noapte bună pentru copilaşi sau pentru mame. E o noapte pentru toţi ceilalţi.

Fereastra a rămas în continuare deschisă. Ea plânge, iar. Cât mi-aş dori să se oprească! Am mai auzit bebeluşi plângând şi înainte, dar ţipetele ei sunt parcă mai rele. Este mai vocală, atât de insistentă. Parcă nu reuşesc s-o fac să înceteze şi pace. Soacră-mea poate. Ar fi trebuit să-i dau ei copilul ar trebui să-i dau ei copilul. Poate că l-ar putea lua cu ea în State, să-l crească aşa cum a făcut cu Dilip. Dilip le poate însoţi. Iar eu rămân aici, cu mami, cu Nani. Aş avea parte de mai multă linişte.

Cum arată un copil mort? Nu prea diferit de o păpuşă. Kali Mata ar avea un răspuns. Ea şi-a văzut copiii în viaţă, apoi morţi.

Fetiţa plânge. La auzul sunetului, braţele îmi devin rigide. Palmele mi se crispează. Se smiorcăie, iar eu privesc încă o dată spre fereastră. În vreme ce o bat pe spate cu mâini ca de piatră, mă uit la burlanele prelungi care se scurg spre pământ, la acoperişurile balcoanelor, la rufele puse la uscat şi la păsările tăcute. Paznicul doarme-n post, ascuns de umbre.

Cred că e foarte linişte acolo jos. Deloc departe, dar mult mai linişte.

De dimineaţă, soacră-mea deschide usa fără să bată, şi suspină.

Copilul doarme pe o grămadă de pături puse pe podea. Patul este despuiat până la saltea. Eu stau pe margine, privind în continuare pe fereastră.

Îmi frec faţa. Simt cum roşeaţa mi se împrăştie în ochi.

— Ce s-a întâmplat? mă întreabă.

Ochii îi sunt ca împărţiţi în două de ochelarii murdari, iar pupilele îi joacă în jos şi-n sus ca doi peştişori care saltă în apă. Îşi văzuse fiul dormind pe canapea, expulzat din dormitor, interzicându-i-se accesul în patul California King. Este mânioasă, dezaprobă felul în care am gestionat condiţiile de somn ale celor doi copii ai ei în noaptea care tocmai a trecut.

— Nu a putut adormi în pat. I-a plăcut mai mult pe jos.

— Ai dormit vreun pic?

— Nu, nu chiar. Aveam nevoie să mă gândesc.

— La ce?

— La nume. M-am gândit la nume pentru ea.

Se apropie de pat. Pentru o clipă simt că-i repugn. Gura aproape că-i tremură.

— Am decis că voi trebuie să alegeţi. Tu şi Dilip.

Chipul i se luminează. Se umflă în pene de bucurie.

— Vorbeşti serios?

— De ce aş spune-o dacă nu ar fi serios?

— Adică, zice ea, sigur este ceea ce vrei?

— Da.

Fereastra este închisă acum. Nu ştiu când anume am decis să o închid. Lumina trasează dungi în pastel peste sticla zgâriată. După noaptea trecută aş mai merita oare să îi dau un nume?

Mama mea are un nume frumos. Tara. Înseamnă stea, un alt nume al zeiţei Durga. Şi Kali Mata.

Mie mi-a spus Antara, adică intimitate, nu pentru că iubea numele, ci pentru că se ura pe sine. Voise ca viaţa copilului ei să fie cu totul altfel decât a ei. Antara era de fapt Non-Tara – Antara avea să fie altfel decât mama ei. Dar în procesul separării uneia de alta, ne-am trezit lipite.

Poate că ne-ar fi mers mai bine dacă nu aş fi fost desemnată ca cea care o anulează. Cum oare m-aş putea feri să fac aceeaşi greşeală? Cum oare să o protejez pe micuţa aceasta de aceeaşi povară? Poate că este cu neputinţă. Poate că este doar ceva ce-mi doresc.

Fetiţa a adormit. Expiră puternic, greu. Aerul intră şi iese din plămâni, umflându-i abdomenul. Îmi pun mâna deasupra nasului ei. Fiică-mea respiră foc pentru o clipă şi decid că îi voi spune Kali atunci când nimeni nu va fi prin preajmă.

32

Dacă a hrăni este o formă de iubire, a mânca este una de supunere. Mesele sunt conversaţii, iar ceea ce nu ne spunem sunt resturile din farfurie. Studiile ştiinţifice arată că soare cii, supuşi unei diete hipocalorice, încep să se mănânce unii pe alţii.

În condiţii de laborator, şobolanii închişi în cuşti de-un metru pătrat, acoperite cu o ţesătură ignifugă, mor în mai puţin de o săptămână.

Mai trebuie să se ţină cont şi de alte variabile, dar mesajul este destul de clar. Am de deschis larg toate ferestrele şi de umplut toate mesele cu mâncare.

Dilip şi cu mine nu suntem niciodată singuri. Vorbim puţin, iar drepturile conjugale au ajuns de domeniul trecutului. Parcă tot ce vrem este să ne ţinem capul la suprafaţa apei.

În nopţile când apuc să dorm visele îmi sunt atât de vii încât dimineţile par uscate ca florile de bumbac, un moment ceţos când mă trezesc, cu sunetul plângăcios ajungând până la mine de la moscheea de la capătul străzii.

Soacră-mea e siropoasă, îmi spune „frumoaso” şi „îngerul meu scump”. O fi citit pe undeva că poţi să cucereşti o fată, pe cea care ţi-a furat fiul, convingând-o că, în inima ta, are un loc mai de seamă decât el. Ucidere prin blândeţe.

Uneori visez că îi omor pe toţi. Nu eu, ci o versiune a mea, un eu masculin, plin de muşchi. Le abandonez trupurile putrefacţiei. Sângele pe care îl varsă are culori diferite. Anikka e fericită că au murit şi ştie că sunt mai frumoşi aşa.

Îi ardem pe toţi împreună (claie peste grămadă) şi funinginea şi cremenele nu se ating de ei.

Anikka. Mi-au botezat fiica Anikka. Un sunet pe care îl fac păsările când se înmulţesc. Un nume neterminat, *new age,* fără rost. Când i-am întrebat ce înseamnă, nu au fost în stare să-mi spună, dar soacră-mea a zis că oamenii o vor putea striga Annie, pe scurt, când se va duce să studieze în străinătate. Bunica mea zice că e un alt nume al zeiţei Druga, iar asta mă linişteşte, dar mă enervez iar când îl caut pe net şi primul lucru care apare e biografia unei vedete porno americane.

Copleşit de întrebările mele, Dilip răspunde:

— Dacă nu voiai ca eu să-l aleg, de ce mi-ai dat mie sarcina ta?

Tot ceea ce ştiu este că te cuprinde un soi de nebunie când eşti închis între patru pereţi cu atâtea femei. O nebunie se face simţită atunci când felul de a cunoaşte orele din zi se face după nivelul apei dintr-o vază cu flori.

O strâng tare la piept pe Anikka, zilnic, şi sincronizez gestul cu o alarmă, ca ea să-şi poată aminti abundenţa de iubire şi afecţiune fizică pe care le-a primit în copilărie. O urmă a acestei senzaţii a fi presat, sângele care nu mai poate curge cu uşurinţă, căldura unui alt trup ar trebui să-i rămână. Bebeluşilor le place să fie prinşi ca-ntr-o cămaşă de forţă, să fie claustraţi tot ce le-ar putea aminti de pântece. După o zi ca asta, bebeluşul nu mai e dornic de atenţie. Şi ne-o spune tuturor. Nu pricepe cât este de norocoasă, aşa că protestează.

Însă încep să mă întreb dacă într-adevăr e norocoasă dacă nu cumva mă înşel. Oare să nu vrea să fie înfăşurată în trupul meu? Este oare senzaţia de a primi un sărut mai puţin plăcută decât aceea de a-l da? Am auzit că bebeluşii îi percep pe adulţi ca înspăimântători şi urâţi, că pielea noastră ridată şi trupurile masive nu le sunt pe plac. Parcă îmi amintesc sentimente asemănătoare, de pe vremea când eram eu copil că până şi cel mai frumos adult îmi părea murdar şi îngrozitor. Poate mai târziu va fugi din casa asta. Poate va fugi de mine. Poate că toate

mamele noastre dau naştere unei lipse în noi, iar copiii noştri duc profeţia mai departe.

*

Mama mea mă priveşte şi nu reuşesc să recunosc expresia pe care o au ochii ei. Uneori cred că este conştientă de ceea ce se întâmplă şi că încearcă să îmi spună ceva. Nu i-a spus nimic lui Dilip, nicio vorbă despre relaţia mea cu Reza.

Dilip încă este convins că fotografia nu-i altceva decât un lucru pe care l-am găsit, dar care nu a fost niciodată al meu, ceva absurd şi fără nicio legătură cu mine. Multe dintre lucrările mele pe care le-a văzut sunt absurde, de ce ar căuta vreun sens în ele? I-ar fi peste poate să-şi închipuie că acest bărbat, care a fost iubitul mamei mele, devenise şi al meu.

Ar fi peste poate să-şi închipuie că am ferit acest secret de toată lumea. Pentru Dilip, Reza este un nume rostit doar de mami halucinaţiile unei femei cuprinse de demenţă, al cărei trecut promiscuu e bine-cunoscut.

Îi dau lui mami zahăr în fiecare zi, iar ea îl consumă ca un drogat. De la o zi la alta se transformă într-o canapea, o altă canapea. Nimeni nu observă că zahărul este motivul nimeni nu face legătura. Ei nu cred în ştiinţă decât dacă aceasta vine de pe buzele unui doctor şi ia forma unei pastile. Nu cercetează studiile, sursele. Şobolanii. Şobolanii şi şoarecii sunt cheia înţelegerii a ce suntem noi, oamenii. Ceea ce i se întâmplă unui şobolan în zece zile ni s-ar putea întâmpla nouă în zece luni sau zece ani – dar ni se va întâmpla.

Oamenii cu care locuiesc nu se gândesc la dietă, la insulină, la bacterii stomacale, la întregul sistem solar cuprins într-o singură moleculă a trupurilor noastre. Dilip şi mama lui cred că am doar grijă de mami, că o alint pentru că nu se simte bine, iar dulciurile şi prăjiturile grele o vor face să se binedispună.

Diferenţa între omucidere şi omor prin imprudenţă stă în intenţie. Sau o fi vorba despre premeditare? Dar intenţia nu poate fi demonstrată Iară a putea intra în mintea altcuiva. Nici motivul nu este mai lesne de găsit. Cine ar putea contracara argumentul că mami este singurul meu părinte adevărat şi că, atâta vreme cât pot, ca o fiică iubitoare ce sunt, vreau să-i fac toate plăcerile?

Mie îmi e clar că mama mea e ca un copil emoţional, nu a depăşit niciodată adolescenţa. Este încă la bunul-plac al hormonilor. Continuă să gândească în termeni de libertate şi pasiune.

Şi iubire.

Este obsedată de iubire şi de ideea de iubire pe care a trăit-o cu Reza. Oare el a iubit-o vreodată? i-o fi spus-o măcar vreodată?

A părăsit-o într-o bună zi Iară ca măcar să se gândească la cum se

va simţi ea. Este ăsta un bărbat după care să-ţi ţâţâie fundul când ai trecut deja de cincizeci de ani? Nu are oare nimic altceva mai bun de făcut decât să-şi ameninţe singura odraslă din pricina unui bărbat care nu avea nicio intenţie de durată, cu niciuna din noi?

Uneori, când suntem prea multe în casă, îmi doresc ca ea să moară, măcar pentru o vreme, apoi să revină în orice formă voi considera că ar fi potrivită. Poate cea a unui câine care să se ţină după mine peste tot.

Chiar dacă toate gândurile astea îmi pătrund în minte, tot nu-mi vine să cred că le gândesc. O iubesc pe mama. Mor de dragul ei. Nu ştiu ce s-ar alege de mine fără ea. Dacă ar înceta să fie o pizdă nenorocită aş reuşi să o aduc înapoi pe linia de plutire.

Iar toate astea n-ar ucide-o, ci numai ar linişti-o. Viaţa fără zahăr o face tăioasă şi haotică şi, s-o spunem pe-aia dreaptă, nefericită – cum era când a pătruns în camera mea şi a început să-mi scotocească prin lucruri.

Nu cred, cel puţin, că asta o poate omorî.

Nu vreau să moară. Uneori am impresia că atunci când se va duce eu pur şi simplu am să-mi iau zborul. În tot haosul care mă înconjoară, uit uneori că este încă aici. Cu toţii uităm. Uităm să vorbim cu ea sau să o băgăm în seamă.

Ceilalţi se uită la mine cum îi dau pastila albastră la ora potrivită, fără să aibă nici cea mai vagă idee cât este ea de inutilă. Las reţeta la vedere, ca semn al bunei mele purtări. Oare să fie chiar atât de simplu să o burduşeşti zilnic cu biscuiţi şi pâine şi să o otrăveşti în văzul tuturor? Uneori cred că o fac numai să văd dacă pot scăpa basma curată.

Încep să îi dau un somnifer despre care medicii ei zic că ar ajuta-o cu insomnia. Pare să funcţioneze câteva zile, până în clipa când începe să se trezească în creierii nopţii ca să se ducă la baie, ameţită şi ţinându-se anevoie pe picioare. Îi spun doctorului că sunt îngrijorată. Dacă o să cadă? Dacă o să-şi rupă şoldul în timp ce noi toţi dormim duşi? Mă sfătuieşte să-i cresc doza şi să o urmăresc cum reacţionează.

Îi dau lui mami două pastile la culcare şi doarme toată noaptea, uneori până foarte târziu dimineaţa următoare.

Sună tata. Soacră-mea răspunde şi nu ştie cine e la telefon. Prima dată îi trânteşte receptorul în nas. Sună iar şi îi explică natura relaţiei lui cu mine. Soacră-mea îmi spune timid cine e la aparat. Tata îşi drege vocea când îl salut. Mă amuză că sunt amândoi fâstâciţi, dar încearcă să nu o arate.

Tata zice că a auzit ceva de un bebeluş şi că ar vrea să vadă fetiţa.

Cumpănesc un pic cuvintele pe care le-a ales înainte să-i răspund că încă nu am scos-o prea mult din casă, doar pentru vaccinuri şi când trebuie să o duc pe mami la doctor, îmi spune că nu este nicio

problemă şi că ar putea trece el pe la noi.

— Cum rezistă maică-ta? întreabă.

— Nu prea bine.

Nu spune nimic, dar mi-l imaginez dând aprobator din cap.

— Păi, ar trebui să trec să o văd şi pe ea.

Îi spun lui mami că tata va veni în weekend să ne vadă.

Dilip surâde când aude vestea.

— Abia aştept să îl cunosc.

Mama aprobă din cap şi se uită la soacră-mea.

— Soţul meu, zice ea, soţul meu şi mama lui sunt foarte dificili. Soacrele sunt mereu o belea. Nu te căsători, dacă poţi.

— Nu mai este soţul tău. Şi maică-sa a murit.

Aprobă şi pare a analiza informaţia înainte ca farfuria să-i acapareze atenţia.

— Nu pari prea entuziasmată să o ajuţi, spune Dilip.

Suntem în dormitor. Mă joc cu cupa de material care se poate scoate de la noul meu sutien. Parcă aş avea sânul prins în hamuri. Anikka se îndeasă în el, amuşinând laptele înainte să pornească în căutarea sfârcului.

Am început să-mi cenzurez gândurile în preajma lui Dilip. Cum oare să-i explic că suntem cu toţii refugiaţi în locul acesta, că redesenăm frontierele zi de zi? Nimic nu este sigur. Ieri, când am sunat-o pe Nani să vorbesc cu ea despre angajarea unei asistente medicale, a izbucnit în lacrimi.

— Nu vreau să ştiu, a fost singurul ei răspuns.

A repetat asta iar şi iar. Ordinea naturală a fost suspendată. Nani este bătrână de acum, ea ar trebui să îmbătrânească înaintea fiicei ei. Dar mami este cea senilă. Mai pierdem puţin din ea în fiecare zi.

Mă simt un pic vinovată când mă gândesc la asta, dar deocamdată dau deoparte aceste idei. Tensiunea îmi afectează aşteptarea.

În dimineaţa următoare, Dilip îi aduce mamei un stilou şi un carnet. Îl privesc cum o instalează la masă.

— Notează, îi spune.

— Ce?

Mami se uită spre el.

— Orice îţi vine.

Vocea îi este plină de bunătate şi răbdătoare.

— Odată ce l-ai notat, îl ai mereu cu tine.

Ia stiloul şi se uită Ia el, apoi se uită la foile galbene liniate cu un albastru intens. Îşi trece degetele peste prima pagină, apoi îl frunzăreşte şi chicoteşte ca pentru sine, uimită de câte pagini are.

— Scrie despre prima zi de şcoală. Ţi-o aminteşti?

Mami îşi clatină capul înainte şi-napoi şi îl priveşte cu un zâmbet larg. Dilip îi mângâie braţul.

— Ce faci? îl întreb când vine să se aşeze pe canapea lângă mine.

— Ar trebui să o ajutăm să-şi amintească. Are nevoie de recapitulări.

— Dar am făcut asta. Peste tot în apartamentul ei erau poveşti din trecut şi nu i-au servit la nimic.

— Antara, nu memoria ta e cea care trebuie să fie alertă, ci a ei.

Tonul vocii lui s-a înălţat mai puternic decât îl auzisem vreodată. Braţele mi s-au contractat. Copilul plânge.

— Mă făceai să mă simt rău, zice mami.

— Eu?

— Da. La ashram. Numai despre taică-tău vorbeai. Plângeai după el zi şi noapte, nu mâneai, nu te atingeai de apă. Taţi, tati, tati. Numai pe el îl voiai. Chiar şi după ce te-ai născut. Ai spus tati înainte de mami. II aşteptai ca un căţeluş să se întoarcă de la birou.

Simt cum fruntea mi se încreţeşte. Ochii îi sunt limpezi şi pare destul de sigură pe ea.

— Nu-mi amintesc.

— Da, zice ea. Dă puternic din cap şi râde. Mă făceai să mă simt ca dracu'.

33

Tata mă îmbrăţişează punându-şi braţul pe după umărul meu şi apoi izbind o parte de mine de o parte de el. Îmi ia copilul din braţe fără să-mi ceară voie, fără să-şi fi curăţat mâinile de lumea de afară. Încheieturile lui lângă faţa ei palidă sunt negricioase şi păroase. Oglinzile din sufrageria noastră îmi arată ceafa lui tata. Şi-a pieptănat în jos părul fin, încercând să ascundă cât de puţin îi mai rămăsese. Soţia cea nouă stă retrasă, privind, cu un braţ în jurul fiului ei. Zâmbetul de pe chipul ei este un pic forţat.

Soacră-mea îi oferă soţiei celei noi o ceaşcă de ceai. Încep să discute şi-mi trece prin cap că probabil s-au bucurat una de prezenţa celeilalte, cele poate mai puţin îndrăgite, străinele. Îmi scutur capul ca pentru a mă îmbărbăta, îndepărtând amorţeala, şi le spun servitoarelor să aducă ceva de ciugulit. Capul, de când am născut, îmi este plin de câlţi.

Soacră-mea se ocupă eficient de tot.

Sugerase deja de câteva ori ca Dilip să încerce să obţină o slujbă în America.

— Undeva aproape de casă, spune.

Vorbesc despre asta când au impresia că dorm sau că nu-i pot auzi. Nu au priceput că acum am auz de bufniţă, că amplitudinea receptorilor auriculari pot detecta respiraţia fiicei mele pe deasupra întregului oraş. Asta înseamnă să fii mamă. Mi-am scos ghearele. Sunt veşnic la vânătoare.

Mă las pe canapea în vreme ce toţi ceilalţi sunt încă în picioare. Fundul mi se revarsă pe perna de piele. Înainte să-mi întorc privirea, mă surprind în oglindă. Maxilarele îmi sunt încă umflate, iar epiderma de pe gât mai întunecată. Printre firele subţiate de păr mi se vede pielea capului.

Fiul tatălui meu se aşază în faţa mea. Ne zâmbim fără prea mult entuziasm. Vad în oglindă că are părul lung şi creţ, prins într-o coadă. Îmi aminteşte de felul în care arăta cândva părul meu.

— Mai pictezi? mă întreabă.

— M-am oprit deocamdată, îi spun fără a-l corecta.

Soţia cea nouă râde şi se lasă moale lângă fiul său. Încap amândoi pe un singur scaun.

— Când apar copiii nu prea mai e timp pentru hobby-uri.

Cu cât râde mai puternic, cu atât gingiile par a i se retrage. Nu o corectez nici pe ea. Atinge părul fiului ei, de parcă ar şti că la el mă uitam.

— Copiii din ziua de azi au stilul lor, spune.

Dilip îi pune tatei un pahar de scotch vechi de optsprezece ani pe care îl adusese dintr-o deplasare de serviciu. Tata mi-o dă înapoi pe Anikka şi adulmecă paharul. Dilip e jovial. Tata e în largul lui.

Soacră-mea aduce o tavă cu ceai din bucătărie şi aerul se umple de mirosul de ulei fierbinte. Înăuntru sclipesc *samosas* şi *pakoras*.

Se aude soneria şi sărim cu toţii. Copilul se zvârcoleşte şi-şi ascunde nasul în tricoul meu de bumbac. Simte mirosul *t* laptelui care s-a uscat şi pe cel al vomei sale, mirosuri pe care nu le poate scoate niciun detergent. De la o vreme miros a lapte. A lapte, rahat şi vomă. Niciun duş nu le mai spală.

Nani intră, dar nu se grăbeşte să ni se alăture. Se uită la picioarele tuturor şi se opreşte să se descalţe. Sandalele ei au catarame la spate, se apleacă să le desfacă, iar greutatea îi trece de pe o parte pe alta, într-un echilibru instabil. Se întinde după mâna lui Dilip, chinuindu-se să desprindă ultima legătură.

— Oh, Nani, spune Dilip într-un târziu. Nu e cazul să te descalţi.

Nani îl mângâie pe obraz, apoi se uită la tata, undeva sub gleznele lui, apoi se întoarce. Este ceva regal în dispreţul pe care îl arată picioarelor lui tata, care nu şi-a scos pantofii. Îi salută din cap pe fratele meu vitreg şi pe soţia cea nouă. Peste mine şi Anikka îşi revarsă întreaga forţă a afecţiunii şi zâmbetelor ei. Îmi dau seama, când se apropie de mine, că semăn mai mult cu ea decât cu mami. Gleznele şi genunchii mi s-au expandat şi nu şi-au mai revenit la ce fuseseră odată. Sunt o femeie îmbătrânită înainte de vreme.

Pe masă se pune mâncare prăjită. Dăm din mână-n mână farfuriile şi şerveţelele. Bucăţi de *chutney* – verdeţuri, usturoi, cocos, tamarin colorează marginile fiecărei farfurii.

Nani deschide o cutie de bomboane pe care a cumpărat-o de la magazin. Ia una înainte de a le oferi celorlalţi. Ochii i se întorc la biluţele vesele umplute cu *ghee*. Îi dă cutia soacră-mii.

În cameră sunt prea multe persoane; îi spun lui Ila să deschidă ferestrele.

— Îmi pare bine să te cunosc, îi spune soacră-mea lui tata.

Întinde spre el cutia şi tata rupe cu o mână o bucată trapezoidală.

— La început nici nu am ştiut că Antara are tată, aşa că ne bucurăm să te cunoaştem.

În cameră se lasă tăcerea. Dilip evită privirile mele şi pe ale maicăsii. Soţia cea nouă rămâne o clipă împietrită, dar îşi revine când cutia cu dulciuri ajunge la ea. Ia restul triunghiului mutilat de soţul ei şi i-l oferă fiului. Are o bucată de *pakora* în gură aşa că se întoarce în cealaltă parte. Femeia rămâne cu mâna aşa, suspendată, aşteptând ca el să accepte dulcele.

Toată lumea zâmbeşte şi tace. Bebeluşul scoate un sunet, şi toţi adulţii suspină şi zâmbesc şi se uită la mine, uşuraţi că s-a trezit. Încep să vorbească între ei încet, Dilip şi tata cu soacră-mea. Soţia cea nouă cu fiul ei.

Reuniunea este aproape un succes. Cu toţii se simt bine. Sau se prefac. Toţi au motive să se prefacă. Soţia cea nouă şi fiul de dragul tatei. Tata pentru sine însuşi şi poate chiar şi pentru Anikka şi pentru mine. Dilip are acelaşi interes, iar soacră-mea se preface pentru el. Nani nu se va preface. A dispărut din cameră, să vadă, probabil, ce face fiica ei. Pe ea nu o interesează să fie politicoasă cu cineva.

Eu nu a trebuit să mă prefac, cel puţin nu încă. Stau nemişcată, aproape invizibilă în această cameră. Dacă se uită cineva la mine este pentru a vedea copilul.

Mă simt ca şi cum nici nu as fi aici.

Dilip spune ceva şi tata chicoteşte, umerii i se mişcă-n sus şi-n jos. Oare cât o pot ţine aşa? Cât le va lua până când vor obosi, până când măştile vor cădea pentru a da la iveală esenţa reală a emoţiilor? Deşi dacă repetă suficientă vreme, dacă actul lor e internalizat – mai este oare încă un act? Poate oare un spectacol al plăcerii, chiar al iubirii, să devină o experienţă autentică doar dacă devenim extrem de fluenţi în ceea ce facem? Când devine un spectacol realitate?

Cineva sună din nou la uşă. Nu mai aşteptam pe nimeni. Mă crispez când intră Purvi şi soţul ei. El cară o pungă cu jucării. Cele pe care le văd ieşind din sacoşă sunt prea mari, prea periculoase pentru Anikka.

Soţul lui Purvi se opreşte când îl vede pe tata, şi cei doi se îmbrăţişează. Se ştiu de la Club, zice tata. Purvi se aşază lângă soţia cea nouă a lui tata. Sunt în aceeaşi echipă de bridge, explică Purvi.

Dilip se aşază pe canapea, lângă mine. Mi-o ia din braţe pe Anikka.

— Au vrut să vină să vadă bebeluşul, zice Dilip, care mi-a simţit

nedumerirea.

Vocea lui Nani ne face atenţi. Intră în cameră cu mami la braţ. Nani îi zâmbeşte larg lui mami, care se uită de jur-împrejur la toţi cei prezenţi. Priveliştea e disonantă. Cine este mama vârstnică şi cine este fiica ajunsă la vârsta a doua?

Lacrimile îmi pişcă ochii şi, ca pentru un strănut, trebuie să mă întorc pentru a le putea reţine. Cum am ajuns aici?

Cu ajutorul biscuiţilor Mazorin.

Purvi se repede şi o îmbrăţişează pe mama. Mami îşi ridică mâinile şi le trece pe spatele lui Purvi, oprindu-se în dreptul excrescenţelor de deasupra beteliei jeanşilor.

Soţul lui Purvi se apleacă spre Dilip.

— Motivul pentru care un copil vrea să-i atingi mereu fundul şi coaiele sunt paraziţii, ştiai? Paraziţii sunt cei care controlează de fapt creierul.

Dilip leagănă un pic copilul şi se uită la mine, apoi se întoarce spre mama.

— Cum te simţi azi, mama? o întreabă. Ai scris în jurnal?

Mami zâmbeşte vag, apoi se aşază lângă soţia cea nouă şi fiul ei. Încuviinţează din cap spre ei înainte de a se întinde spre cutia cu dulciuri.

Sosirea lui Purvi şi a lui bărbatu-său, poate chiar şi cea a mamei, au spart puţin gheaţa. O bisexuală, un tiran şi o bătrână senilă intră într-un bar. În cameră suntem unsprezece cu toţii, dar şaptesprezece cu reflecţiile din oglindă unii sunt ascunşi de mobila din cameră: fiul lui tata, de exemplu, este doar un cap în plus pe trupul mamei sale. Micuţa mea Anikka nici nu ar trebui să intre la socoteală, nu e nimic altceva decât un ghemotoc de pânză albă în braţele tatălui ei. Dar eu o număr. Privirile mele o urmăresc prin încăpere când trece din braţe în braţe. Prea multe trupuri. Spaţiul este comprimat. Mă întorc spre ferestre. Sunt deschise, însă e cald. Mi-e greu să respir. Am capul greu. Probabil că nivelul dioxidului de carbon a crescut. Tata râde şi tuşeşte la auzul a ceva ce a spus soacră-mea. Respiră hrăpăreţ, trăgând tot aerul. Aş fi vrut să se fi spălat pe mâini înainte să o atingă pe Anikka. Nările lui Purvi se lărgesc când se apleacă să o salute pe Nani. Mă uit la ea cum trage în cavităţile acelea mari tot oxigenul care a mai rămas.

Dilip le mai pune whisky bărbaţilor şi le întreabă pe femei dacă mai vor vin. La început se sfiesc, evită întrebarea, privind spre ceilalţi din cameră.

— Te rog, spune Nani, rupând tăcerea. Ceilalţi zâmbesc şi încuviinţează cu o aplecare a capului.

— Nu vreau s-o las singură pe tuşica, zice soacră-mea.

Din bucătărie sunt aduse pahare de vin, cu picior înalt. Dilip nici nu

apucă să scoată dopul de la o sticlă de vin roşu când bunica se plânge că ei nu-i place decât cel alb. Oferindu-se să deschidă câte una din fiecare, Dilip primeşte zâmbete timide din partea maică-sii şi a noii soţii.

Toată lumea are câte o băutură în mână, mai puţin mami şi cu mine. Până şi fiul ia o înghiţitură din paharul lui tata. Lui abia dacă i-am adresat o vorbă de când a venit. Ţine paharul de scotch lângă copilul meu şi este plin de emfază cu privire la ceva ce spune soţul lui Purvi.

— Data viitoare când ajungi în China să-mi spui, zice tata scărpinându-se în creştet. Kaushal, bunul meu prieten, şi familia lui s-au stabilit acolo.

— Bunul tău prieten Kaushal este un ciudat, spun.

Tăcerea se lasă în încăpere atât de repede că simt că-mi ţiuie urechile. Soţiei noi îi tremură mâna în timp ce mângâie spatele fiului.

Tata se uită la mine şi clipeşte. Curba buzelor se întinde, devenind o linie. Buzele îi dispar cu totul.

— Ce vrei să spui? întreabă.

Mă sprijin de pernele canapelei. Nu ştiu ce să mai adaug. Nu plănuisem nimic.

Tăcerea continuă încă o vreme. Încep să număr secundele. Când ajung la şapte, soacră-mea strigă la Ha să mai aducă *chutney* de cocos în sufragerie.

Ne întoarcem spre ea şi apoi toată lumea începe să vorbească deodată. Numai Dilip rămâne nemişcat şi tăcut. Se încruntă când o mută pe Anikka de pe un braţ pe celălalt. Nici mami nu spune nimic. Se uită la mine. Îi văd ochii parcă glazuraţi cu zahăr.

Cum pot sta toţi aşa, mâncând şi bând, după ce am spus un lucru ca acela? Sar în picioare, o durere îmi fulgeră gleznele şi mă îndrept spre ferestre.

Poate îşi închipuie că sunt instabilă, ca mama. Că nu sunt demnă de încredere.

De ce am spus ce-am spus? La ce mă aşteptam? Să mai las din povară? Cine din acea cameră m-ar fi putut ajuta? Privesc spre pământul de jos, minunându-mă de distanţa care se cască până la el. Într-acolo mă gândisem să o arunc pe Anikka. Acum gândul ăsta îmi este respingător. Poate că ar fi trebuit să mă arunc pe mine.

Mă întorc şi văd reflexia musafirilor noştri. Profilurile lor. Ceva ce nu mai studiasem înainte. Nani are ca un mic nod pe nas, pe care mami şi cu mine nu l-am moştenit. Tata şi soţul lui Purvi au, din acest unghi, figuri remarcabil de asemănătoare.

Ochii lui mami străbat uneori camera, dar revin repede spre podea. Oare poate asimila tot ceea ce vede în faţa ei? Probabil că discuţiile sunt prea rapide. Mai pricepe oare tonul cu care se vorbeşte? Reuşeşte

oare să desluşească toate cuvintele?

Mă întreb dacă îl recunoaşte pe tata. Nu i-a adresat niciun cuvânt. Ştie oare că femeia aceea păroasă este soţia lui şi că băiatul este fiul lor? Aş vrea să-i spun, dar la ce bun?

Stau în spatele scaunului lui mami şi-mi pun mâna pe umărul ei. Nu se întoarce spre mine, deşi pare să vrea. Poate că de fapt nici nu a simţit, pentru că pur şi simplu nu ştie unde se află. Sau ştie că sunt eu, mă cunoaşte după greutatea mâinii.

— Antara, zice mami.

— Da, mami, răspund.

Îmi mişc mâna pe umărul ei.

— Antara.

— Sunt aici. Mă aplec peste scaunul ei.

— Antara.

Ridică mâna şi arată spre locul unde stă Dilip.

— O vreau pe Antara.

Dilip îi zâmbeşte.

— Mama, aici e Anikka. Antara e chiar lângă tine.

— Antara, spune, se ridică şi porneşte prin cameră.

Soţul lui Purvi şi tata îi fac loc. Mami bate din palme şi râde. Se uită o clipă la Dilip, înainte să-şi fixeze privirile asupra copilului.

Purvi se uită la mine şi apoi îşi duce mâna spre inimă.

— Ce dulce, îmi şopteşte.

— Dă-mi-o pe Antara, spune mami.

Dilip îi dă bebeluşul, dar rămâne lângă ea. Mami duce ghemotocul spre faţă şi îl sărută. Se uită la tata şi surâde.

— Antara, repetă ea. Copilul meu.

Tata zâmbeşte şi aprobă din cap.

— Da, foarte bine. Ai un copil frumos, spune el.

Soacră-mea iese din bucătărie. Are un biberon în mână. Testează lichidul pe interiorul încheieturii.

— Să-i dau acum să mănânce? întreabă. Se întoarce spre mine şi-mi face cu ochiul.

Soacră-mea se întinde s-o ia pe Anikka şi mami ţipă, strângând la piept fetiţa.

— Nu, este copilul meu! Antara e a mea.

Soacră-mea ridică mâinile, ţinând încă sticla. Nani se repede lângă mami şi o pupă pe tâmplă. Mami se lasă consolată. Se sprijină de Dilip.

— Antara este copilul nostru, spune mami.

Se uită la Dilip şi zâmbeşte.

— Soţul şi copilul meu.

Soţia cea nouă îşi duce mâna la gură. Stă în spatele bărbatului ei, ţinându-şi fiul de mână. În ochii ei se amestecă fascinaţia şi dezgustul.

Anikka începe să se foiască. Scânceşte un pic, iar mami prinde s-o legene.

— Bine, Tara. De ce nu-i dai tu să mănânce? zice soacră-mea.

Mami ia biberonul şi i-l duce la buze. Fetiţa începe să sugă şi se linişteşte imediat. Mami se sprijină de Dilip şi îi zâmbeşte lui Nani, care e lângă ea. Încerc să îmi imaginez unde anume, în mintea ei, crede că e, unde îşi spune că se găseşte locul ăsta? O plăsmuire a imaginaţiei? Sau o amintire fericită dintr-un trecut pe care ar vrea să îl trăiască iar?

Îşi sprijină capul de umărul lui Dilip. El zâmbeşte, fără să fie deranjat.

— O iubeşti pe Antara? întreabă ea.

Dilip încuviinţează din cap.

— Da, spune. Da, te iubesc. Cu toţii te iubim.

Soacră-mea chicoteşte.

Se înghesuie toţi în jurul lui mami, într-un colţ al camerei, zâmbindu-le şi Anikkăi, şi ei. O văd pe mama cum se leagănă, sprijinită de Dilip.

— OK, îi întrerup. OK, mami. Eu sunt Antara şi aceasta e Anikka…

Purvi mă opreşte cu un gest al mâinii.

— Ajunge. Biata de ea, nu-şi aminteşte.

Se duce val-vârtej spre mama.

— Tara, nu vrei să-i cântăm toţi ceva pentru Antara?

Purvi începe să bată din palme şi să cânte versurile unui cântec. Zâmbesc, înainte să-mi dau seama că nu ştiu cuvintele. Melodia îmi pare familiară, dar nu ştiu când am auzit-o. Trec mai departe, la cel de-al doilea vers, şi îmi dau seama că nu recunosc limba. Nu e marathi, asta-i sigur. Poate în gujarat? Dar cum s-o ştie Nani atât de bine? O melodie bengaleză, oare? Sau ceva de Tagore? Cântă toţi împreună. Mami îşi aminteşte cuvintele. Ochii mi se opresc pe Dilip şi parcă intru în pământ. Cântă şi bate din palme.

Soţul meu, care vorbeşte hindi ca vai de capul lui, cântă un cântec de leagăn.

Versurile continuă, par nesfârşite. Acele melodii pe care nu le cunoşti par inutil de lungi. Se termină brusc şi toată lumea aplaudă. Se uită la mami şi la Anikka. Stau cu spatele spre mine şi abia dacă îmi văd fiica printre ei.

Mă ridic în picioare şi văd că mama îl îmbrăţişează pe Dilip. O ţine pe Anikka cu braţul liber. Purvi şi soţia cea nouă se ţin de mână.

Încă o dată, mă simt invizibilă, până când văd că mami mă priveşte.

Ochii îi sunt larg deschişi şi nu clipeşte.

Camera e încinsă şi-mi duc mâna spre gât. Mami nu se desprinde de soţul şi copilul meu. Se uită la mine, continuă să se uite la mine. Are ochii limpezi şi tăioşi.

Ne privim una pe cealaltă. Mami tace. Eu tac.

Ceilalţi sunt numai un zâmbet. Încă fredonează cântecul acela pe care nu-l cunosc, continuă cu această şaradă. O lasă să facă ce-o taie capul, pentru că este bolnavă.

Asta dacă este într-adevăr bolnavă.

Oare încearcă să scrie poveste fără mine? încearcă să mă şteargă cu totul? Numai ce mă gândesc la asta şi simt cum mă evapor.

Doctorul nu a descoperit nimic. Nicio placă, nicio formaţiune.

Încep iar să cânte, adunaţi în jurul lui Dilip şi al lui mami. În braţele ei, Anikka pare doar un maldăr de rufe împachetate. Cântecul este înnebunitor, iar limba e ciudată. Îl cântă de două ori şi încep şi-a treia oară. Nimeni nu se întoarce spre mine, nimeni nu ia nici măcar act de prezenţa mea. Evită oare să mă privească pentru a nu o supăra pe mama? Nu vor să rupă vraja.

Toţi le ovaţionează pe Tara şi pe micuţa Antara. Iau încă o dată cântecul de la capăt. De câte ori reluarea unui spectacol face din el o realitate? Dacă ceva fals se pune în scenă de foarte multe ori, începe oare să sune a ceva adevărat? Oare o cale creată în creier pentru minciuni poate deveni una a adevărului?

Mă ridic şi strig la ei să înceteze.

Nimeni nu mă aude, vocile lor laolaltă fac prea mult zgomot. Sunt epuizată. Sau poate că vocea îmi rămâne blocată în gât? Când vorbesc îmi simt interiorul laringelui mişcându-se, aspru ca un scai.

De-acum nu se mai uită nimeni la mine, nici mami, iar aerul din încăpere a fost înlocuit de ceva toxic. Probabil că aşa te simţi când te îneci. Tuşesc şi încep să icnesc. Nimeni nu observă.

Nu vreau să mor. Nu aici. Nu cu cântecul ăsta umplând aerul până la refuz. Nu pot să respir şi trebuie să ies. Trebuie să ies.

Respir precipitat de cealaltă parte a uşii. Aplecată, îmi las capul să atârne între genunchi. Sciatica, care apare şi dispare de când am născut-o pe Anikka, îmi coboară pe picior. Îmi acopăr gura cu mâna pentru a astupa un mic ţipăt, iar vocea iese de parcă ar fi a altcuiva. Îmi ating chipul. Nevoia de a-mi vedea reflexia, de a mă asigura că sunt încă acolo, este copleşitoare.

Apăs cu furie butonul liftului. Când uşile se deschid, tensiunea din trup dispare. Interiorul acestei cuşti în mişcare ca acasă într-un mod pe care nu l-am remarcat înainte, şi mă pot vedea pe suprafeţele ei pe pereţi, pe tavan, în podea. Liftul coboară încet. Tricoul îmi e ud pe piept, mă gândesc la pompa de muls şi la copilul meu, contemplând cât pierd din resursele de hrană ale Anikkăi. Fetiţa mea cea mică.

Mica mea Khali. Singurul om de pe planetă.

Iau o ţigară de la *paanwala* de dincolo de gardul imobilului. Se uită la petele făcute de sânii mei, însă nu spune nimic. Îi spun mormăit că-i

plătesc mai târziu şi încuviinţează din cap.

Trotuarul are aerul unor vechi ruine şi abia când păşesc pe pământul ud îmi dau seama că sunt desculţă. Urină de animal sau de om, nimic altceva. O fată în pantaloni scurţi se hlizeşte la mobil. Îşi mişcă picioarele încet, în ritmul vorbirii, şi se opreşte ca răspuns la ceea ce aude, te miri ce secret încântător care o face să chicotească. Îşi plimbă mâna de-a lungul zidului de ciment, răsfirându-şi degetele, simţind fără frică întreaga suprafaţă. Îmi pare că o recunosc, e de la noi din clădire, dar parcă e mai mare decât o ştiam, să tot aibă pe puţin paisprezece ani, aproape femeie de-acum, rătăcind fără o direcţie anume, netulburată în propria-i piele. Când vede că mă uit la ea, zâmbeşte, deschizându-şi gura larg, iar eu îmi întorc privirea, în jos, spre hainele mele şi mă răsucesc prea târziu pentru a-mi ascunde propria mizerie. Păşesc repede şi desculţă pe stradă, fără să am încă idee încotro, dar continui să mă gândesc la ea, la ce anume trebuie să faci ca să păstrezi un zâmbet ca acela.

Oare au băgat de seamă că am plecat? Soţia cea nouă şi soacră-mea sunt probabil fericite că au scăpat de cel mai mare inconvenient al vieţii lor. Poate vor profita de ocazie şi vor fugi cât mai e timp, soacră-mea cu Dilip şi Anikka, şi soţia cea nouă cu bărbatul şi fiul ei. Dacă fac acum stânga-mprejur, se vor fi dus deja cu toţii? îi şi văd râzând şi dansând extatic prin cameră, invocându-şi zeii secreţi, despuindu-se şi îmbăindu-se în vin, toţi laolaltă, într-un ritual orgiastic pe care abia aşteptau să-l elibereze odată ce aş fi dispărut. Teama şi dorinţa se amestecă în mine. Simt o durere ascuţită în călcâi, dar nu mă opresc din mers.

Strada e gălăgioasă. Privesc în jur şi nu ştiu unde sunt. Să se fi schimbat într-atât oraşul de la internarea mea? Oare acesta fusese planul din capul locului, să se adune toţi ca să asiste la disiparea mea în neant? Poate că ăsta este întregul scop al sarcinii, al maternităţii cu totul. Un copil care să o anuleze pe femeia care îl poartă, să o dezmembreze în condiţii de siguranţă.

Ce a fost înainte de clipa prezentă? Nu-mi pot aminti forma pe care o avea viaţa mea. Dar îi văd viitorul. Sunt sate pe care vreau să le vizitez, locuri unde vreau să înnoptez – căsuţe în copaci, cabane, *charpoy* de pe terenuri agricole de care nu mai ştie nimeni. Sunt bărbaţi cu care vreau să mi-o trag. Trupul meu avea şi alte întrebuinţări înainte ca abdomenul să-mi fie însemnat, iar sfârcurile să-mi fi crăpat. Şi mai este un teanc întreg cu chipul lui Reza Pine de pus pe foc, pentru a încheia lucrarea mamei, şi o pagină goală pe care mă voi imortaliza pe mine în locul lui.

Picioarele par a mi se mişca dintr-o voinţă proprie, ducându-mă departe, tot mai departe. Mă ciocnesc de alte trupuri, fără să le văd. Cineva strigă ceva la mine şi atunci grăbesc pasul, împiedicându-mă

un pic, apoi rupând-o la fugă pe stradă. Aud, printre gâfâieli, acelaşi strigăt. Tara.

Mama mea. Cu cât e mai tulburată, cu atât scopul ei devine mai clar, ca o fotografie făcută cu apertura minimă a obiectivului fundalul se estompează, iar singularitatea obiectului focalizat se intensifică. Dilip nu a oprit-o, şi de ce ar fi făcut-o? Dacă mă poate iubi pe mine, atunci o poate iubi şi pe ea. Suntem interşanjabile, la urma urmelor.

Nu am să mă eliberez niciodată de ea. Este esenţa mea şi nu mă voi imuniza vreodată. Ce-ar avea de spus soţul lui Purvi despre un parazit atât de avansat încât îşi face gazdă din propriile odrasle? Este ceva foarte plin de posibilităţi în a consuma acel lucru care se agaţă de tine.

De sus, picioarele mele par în regulă, dar ştiu că sunt rănite. Trotuarul, inexplicabil, a redevenit ud. Mă uit în jurul meu şi bărbatul care mi-a vândut ţigara mă priveşte. În spatele lui, fata cu pantaloni scurţi se sprijină de gardul care împrejmuieşte imobilul, cu ochii în ecranul telefonului.

Sunt în faţa casei.

Nu m-am clintit de aici.

Lumina crudă mă orbeşte când ajung în holul întunecos. Picioarele îmi sunt grele. Chem liftul şi intru. În oglindă văd că laptele de pe haine s-a uscat şi petele s-au îngălbenit.

Mami e acolo, chiar în faţa mea. Dăm amândouă din cap.

În dreptul uşii apartamentului aud vocile dinăuntru. Sun de două ori şi mă sprijin de perete, aşteptând să mi se dea voie să intru.

Mulţumiri

Tuturor celor de la Tibor Jones şi University of East Anglia care au sprijinit versiuni intermediare ale acestei cărţi, în special lui Neel Mukherjee, Martin Pick şi Andrew Cowan. Lui Madelyn Kent, pentru că uneori este evident ceea ce face, alteori discret. Lui Kanishka Gupta, Rahul Soni şi Udayan Mitra, pentru munca minunată pe care au depus-o pentru ediţia indiană a acestei cărţi.

Lui Hermione Thompson, care îşi depăşeşte reputaţia de inteligenţă şi bunătate şi a cărei muncă la această carte a făcut din ea ceva la care nu am sperat niciodată. Lui Simon Posser şi întregii echipe de la Hamish Hamilton, pentru că au crezut în această poveste.

Măriei Cardona Serra pentru sprijinul ei neobosit de-a lungul întregului parcurs. Annei Soler-Poht şi echipei de la Agenţia Pontas.

Familiei şi prietenilor mei, pentru încurajări. În special lui Neha Samtani, Sharlene Teo, Kate Gwynne şi Manali Doshi.

Lui Nani, pentru delicateţea sa. Lui Bodhi, pentru că a schimbat totul. Soţului meu, pentru că îmi cunoaşte vocea pe fiecare pagină. Părinţilor mei, pentru tot ceea ce sunt.

[1] Casta Memon, originară din nord-vestul Indiei antice, respectiv din regiunea Sindh a Pakistanului de astăzi.
[2] Bakra Eid, sau Sărbătoarea Sacrificiului, este o sărbătoare care comemorează supunerea Profetului Ibrahim în faţa lui Allah.
[3] Adept al jainismului, una dintre cele mai vechi filosofii şi religii ale lumii.
[4] Oraş din districtul Prune al statului indian Maharashtra şi cunoscut loc de pelerinaj.
[5] Lipie din fainã integrală.
[6] Persoană născută sub influenţa planetei Marte.
[7] Unt clarificat folosit, în anumite ritualuri şi la incinerare.
[8] Fortificaţie din Prune, construită în 1732, a cărei piatră de temelie a fost pusă de Peshwa Baji Rao I. Până în 1818, după cel de-al treilea Război Anglo-Marathan, a fost centrul peshwahilor, iar în secolul al XVII-lea a devenit centrul politic al Indiei.
[9] Băutură care are la bază apă minerală infuzată cu lămâie. Reparând pereţii scorojiţi, dând jos oglinzile sparte şi peticind husele sfâşiate ale canapelei.
[10] Preparat dulce, pe bază de lapte condensat.
[11] Fiule; în hindi, în original.
[12] Sos dulce şi condimentat, făcut cu pastă necentrifugată din trestie de zahăr şi *goda masala.*
[13] Pat tradiţional în Asia de Sud, realizat dintr-o împletitură de bumbac, fibre naturale şi frunze de smochin.
[14] Bătăuşi; în kanareză (limba oficială şi administrativă a statului Karnatak), în original.
[15] Membru al uneia din cele două secte religioase zoroastriene din India.
[16] Producător indian de mobilă.
[17] Restaurant la marginea drumului, în subcontinetul indian.
[18] În multe regiuni ale Indiei, albul este considerat a fi o culoare de doliu.
[19] Eşarfa lungă, purtată de femei.
[20] Clătită subţire, tipică pentru sudul Indiei, făcută din aluat dospit, de obicei cu umplutură de linte sau orez.
[21] Pânze din care bărbaţii îşi fac turbane.
[22] Haină lungă purtată de bărbaţi la ocazii speciale.
[23] Tobă de mână, cu două suprafeţe de percuţie.
[24] Stăpân.
[25] *Satsang* (din sanscrită) denumeşte audienţa prezentă la instrucţia religioasă pe care o face un *satguru.*
[26] Bunica; în hindi, în original.
[27] Mătasea *tussar,* sau mătasea sălbatică, este o fibră obţinută din larvele unei molii maro-gălbuie, numită *Antheraea paphia.* Produsă în

special în India, este apreciată pentru culorile sale naturale, aurii. Este o mătase mai texturată, mult mai răcoroasă, fiind astfel ideală pentru zonele foarte calde.
[28] Model de sari din mătase.
[29] Model de sari ţesut şi colorat, extrem de scump, purtat de regulă în familiile aristocrate.
[30] În română nu se păstrează jocul de cuvinte pe care engleza îl face posibil, între „hair“ şi „hairy”, foarfecă deschisă din logo permiţând asemănarea cu litera „y“.
[31] Bonă angajată de europenii care trăiesc în India.
[32] Fundătură, drum închis la un capăt; în franceză, în original.
[33] Nume dat lui Sarah Baartman, o sud-africană adusă în Europa, la începutul secolului al XIX-lea, pentru a face parte din spectacolele cu ciudăţenii. Baartman suferea de o boală care determina acumularea excesivă de grăsime în zona feselor şi a coapselor, de unde şi asimilarea ei cu imaginea lui Venus. *Hottentot* era termenul prin care erau desemnate popoarele sud-africane de păstori nomazi care nu făceau parte din triburile bantu. Astăzi, Sarah Baartman este îndeobşte văzută ca un simbol al exploatării coloniale şi al rasismului, al ridiculizării şi mercantizării oamenilor de culoare.
[34] Curry din linte.
[35] Cămaşă lungă.
[36] Practicanţi ai unei forme de ascetism care reprezintă al patrulea stadiu al sistemului hindus al celor patru niveluri de viaţă, cunoscute sub numele de *ashramas*.
[37] Dialect specific regiunii Multan, din Punjab.
[38] Un fel de şlapi, de cele mai multe ori din piele sau material textil.
[39] Tip de ţigară ieftină făcută din tutun neprocesat învelit în frunze.
[40] E o fată bună; în hindi, în original.
[41] Cum e?; în hindi, în original.
[42] Vânzători ambulanţi de ceai; în hindi, în original.
[43] Pe subcontinentul indian, *hijra* (în hindi, în original) desemnează o persoană transgender.
[44] Plăcintele triunghiulare, umplute cu legume picante şi prăjite.
[45] Cartofi gătiţi cu iaurt şi curry.
[46] O sută de puncte înscrise de un singur batsman, într-o singură serie.
[47] Film indian, în hindi, în regia lui Manmohan Desai, după un scenariu de Kader Khan, care a avut premiera în mai 1977. A devenit pe dată un succes printre filmele *masala*.
[48] Tatuaje temporare specifice subcontinentului Indian, realizate pe picioare şi pe mâini, cu o pastă obţinută din frunze uscate de henna.
[49] Cunoscut şi sub numele de Festivalul Luminilor; sărbătoare oficială în India, care durează cinci zile.

[50] Dulce indian, sub forma unor găluşte prăjite.
[51] Abreviere de la *Non Resident Indian* (indian nerezident) desemnând fie indienii care, în ultimul an fiscal, au locuit în India mai puţin de o sută optzeci şi cinci de zile, fie pe cei care trăiesc în afara Indiei.
[52] Insulele lui Langerhans reprezintă o aglomerare de celule aflate în pancreasul endocrin, care măsoară presiunea sângelui şi produc o serie de hormoni, printre care insulina, pe care îi eliberează în sânge. Au fost descoperite în 1868, de medicul german Paul Langerhans.
[53] Pictor american (1933-1988), sculptor şi creator de instalaţii, activ atât în Statele Unite, cât şi în Europa.
[54] *Chillum* sau *chilam,* o pipă conică, dreaptă, realizată, de obicei, din argilă. Utilizarea ei datează din secolul al XVIII-lea, în India. Este folosită în ritualurile Rastafâri.
[55] Casă tradiţională de la oraş, conac, palat sau fort pe subcontinentul indian, de regulă o construcţie cu semnificaţii istorice şi arhitecturale.
[56] Instrument muzical indian, specific Caşmirului, realizat dintr-o cutie trapezoidală de lemn, cu treisprezece segmente, şi un set de patru corzi de metal întinse deasupra fiecărei perechi de segmente. Se cântă cu o pereche de beţişoare plate de lemn, curbate la capete.
[57] Îmbrăcăminte din trei piese, pentru femei, specifică subcontinentului indian.

Table of Contents

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
Mulţumiri
[1]
[2]
[3]
[4]
[5]
[6]
[7]

[8]
[9]
[10]
[11]
[12]
[13]
[14]
[15]
[16]
[17]
[18]
[19]
[20]
[21]
[22]
[23]
[24]
[25]
[26]
[27]
[28]
[29]
[30]
[31]
[32]
[33]
[34]
[35]
[36]
[37]
[38]
[39]
[40]
[41]
[42]
[43]
[44]
[45]
[46]
[47]
[48]
[49]
[50]
[51]

[52]
[53]
[54]
[55]
[56]
[57]